

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI 2018

ANTİHİPERTANSİYON
KATASTROFİK
REEL
NÜFUS
MİZ
SEDANTER
OECD
Mekânsal İş Zekâsı Platformu
ORTALAMA ÖRNEKLEM
Merkezi Hekim Randevu Sistemi
DOĞUM
e-İstatistik
AKCİĞER
HACİM
KENTSEL
EUROSTAT
KARASTIRMA
BRONS
ADÖLESAN
TEŞHİS
HSYS
Halk Sağlığı Yönetim Sistemi
ANTHENATAL
HASTA
KOLESTEROL
ASİSTAN
KARDİYOVAKÜLERİ
SEVK
Hastane Bilgi Yönetim Sistemi
MORBİDİTE
GENİTOÜRİNER
İNŞİDANS
FAKÜLTE
ANTROPOMETRİK
ULUSLARARASI
KARACİĞER
KDS
DOĞURGANLIK
ENFEKSİYÖZ
MORTALİTE
SEMPTOM
ÖBS
Ölüm Bildirim Sistemi
HYBUSG
FINANSMAN
Hastalık Yönetim Platformu
ANTHENATAL
HASTA
KOLESTEROL
ASİSTAN
KARDİYOVAKÜLERİ
SEVK
Hastane Bilgi Yönetim Sistemi
MORBİDİTE
GENİTOÜRİNER
İNŞİDANS
FAKÜLTE
ANTROPOMETRİK
ULUSLARARASI
KARACİĞER
KDS
DOĞURGANLIK
ENFEKSİYÖZ
MORTALİTE
SEMPTOM
ÖBS
Ölüm Bildirim Sistemi
HYBUSG
FINANSMAN
Hastalık Yönetim Platformu

SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2018

QR kod ile Sağlık İstatistikleri Yılığ 2018'deki bölümlerin verilerine SİNA (Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler) uygulaması üzerinden elektronik olarak erişim sağlanabilmektedir.

Sağlık İstatistikleri Yılığ 2018'deki tüm istatistikler uluslararası tanımlara göre hesaplandı.

Ankara 2019

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2018

Telif Hakkı Sahibi:

© Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 2019

Tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü'ne aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi: "editör/yazar adları, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, basım yeri, basım yılı" belirtilmesi şeklinde olmalıdır. 5846 sayılı yasa gereği Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü onayı olmaksızın tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

Ekip Lideri

Dr. Şuayip BİRİNCİ
Dr. M. Mahir ÜLGÜ

Editörler

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR

Yazarlar

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR
Banu KULALİ
Selen Begüm UZUN
Birsen BİRGE KAYIŞ
Dilek AYDOĞAN KILIÇ

ISBN :
Sağlık Bakanlığı Yayın No :
Baskı :

İÇİNDEKİLER

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS).....	IV
KISALTMALAR	V
Bölüm 1	
Genel Demografik Göstergeler	1
Bölüm 2	
Mortalite.....	19
Bölüm 3	
Morbidite.....	37
Bölüm 4	
Risk Faktörleri	57
Bölüm 5	
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması.....	81
Bölüm 6	
Küresel Hastalık Yüğü 2017 Türkiye Sonuçları	97
Bölüm 7	
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları.....	117
Bölüm 8	
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	159
Bölüm 9	
İlaç İstatistikleri	205
Bölüm 10	
Sağlıkta İnsan Kaynakları	223
Bölüm 11	
Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı.....	255

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASI (İBBS)

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya Isparta Burdur
	Adana Alt Bölgesi	Adana Mersin
	Hatay Alt Bölgesi	Hatay Kahramanmaraş Osmaniye
Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
	Konya Alt Bölgesi	Konya Karaman
Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak Karabük Bartın
	Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu Çankırı Sinop
	Samsun Alt Bölgesi	Samsun Tokat Çorum Amasya
Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ Edirne Kırklareli
	Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir Çanakkale
Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon Ordu Giresun Rize Artvin Gümüşhane
Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa Eskişehir Bilecik
	Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli Sakarya Düzce Bolu Yalova

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Ege	İzmir Alt Bölgesi	İzmir
	Aydın Alt Bölgesi	Aydın Denizli Muğla
	Manisa Alt Bölgesi	Manisa Afyonkarahisar Kütahya Uşak
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep Adıyaman Kilis
	Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa Diyarbakır
	Mardin Alt Bölgesi	Mardin Batman Şırnak Siirt
İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum Erzincan Bayburt
	Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı Kars Iğdır Ardahan
Orta Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya Elazığ Bingöl Tunceli
	Van Alt Bölgesi	Van Muş Bitlis Hakkari
Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale Aksaray Niğde Nevşehir Kırşehir
	Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri Sivas Yozgat

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AÇSAP	: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHBS	: Aile Hekimliği Bilgi Sistemi
ATC	: Anatomik Terapötik Kimyasal
BCG	: Bacille Calmette-Guerin (Verem) Aşısı
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
BT	: Bilgisayarlı Tomografi
cm	: Santimetre
ÇEKÜS	: Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı
DaBT	: Difteri aselüler Boğmaca Tetanoz Aşısı
DALY	: Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı
DDD	: Günlük Tanımlanmış Doz
DSÖ/ WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
EHIS	: Avrupa Sağlık Görüşme Araştırması
EKO	: Ekokardiyografi
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
GLOBOCAN	: Küresel Kanser Gözlemevi
gr	: Gram
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HALE	: Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Beklentisi
HBV	: Hepatit B Aşısı
HbA1c	: Hemogloblin A1c veya Glikolize Hemogloblin
HDL	: Yüksek Dansiteli Lipoprotein
HFA	: Herkes İçin Sağlık
Hib	: Hemofilus Influenza Tip B Aşısı
IARC	: Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı
ICD-10	: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
IDF	: Uluslararası Diyabet Federasyonu
IHME	: Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İPA	: İnaktif Polio Aşısı
İTS	: İlaç Takip Sistemi
KETEM	: Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri
KHY	: Küresel Hastalık Yüğü
Kg	: Kilogram
KKK	: Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
KPA	: Konjuge Pnökokok Aşısı
LDL	: Düşük Dansiteli Lipoprotein
MET	: Metabolik Eşdeğerlilik
mL	: Mililitre
MR	: Manyetik Rezonans
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RBS	: Reçete Bilgi Sistemi
SB	: Sağlık Bakanlığı

SGP	: Satınalma Gücü Paritesi
SİNA	: Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler
SPTS	: Sağlık Personeli Takip Sistemi
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
₺	: Türk Lirası
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TSİM	: Temel Sağlık İstatistikleri Modülü
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UN IGME	: Birleşmiş Milletler Kuruluşlar Arası Çocuk Ölümleri Tahmin Grubu
UNPD	: Birleşmiş Milletler Nüfus Birimi
YLD	: Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı
YLL	: Kaybedilen Yaşam Yılı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

Tablo Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler	4
Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2018.....	4
Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2018	15

Bölüm 2. Mortalite

Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%) , 2016, 2017, 2018	29
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016, 2017, 2018	33

Bölüm 3. Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları.....	39
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta).....	39
Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	42
Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	43
Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)	44
Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016	45
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018	46
Tablo 3.8. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Yatışlarının Dağılımı, (%) , 2016, 2017, 2018.....	47
Tablo 3.9. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%) , 2016	48
Tablo 3.10. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çekirme Durumunun Dağılımı, (%) , 2016.....	48
Tablo 3.11. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%) , 2016.....	48
Tablo 3.12. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016.....	49
Tablo 3.13. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016.....	49
Tablo 3.14. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016.....	49
Tablo 3.15. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%) , 2016	50

Tablo 3.16. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017	50
Tablo 3.17. Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016	51
Tablo 3.18. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016	51
Tablo 3.19. Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016.....	52
Tablo 3.20. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016.....	52
Tablo 3.21. İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016.....	53

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016	59
Tablo 4.2. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016.....	61
Tablo 4.3. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2016	62
Tablo 4.4. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2012, 2014, 2016	63
Tablo 4.5. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016.....	66
Tablo 4.6. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016.....	66
Tablo 4.7. İki Yaş Altı Çocukların Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaş (Ay)'a Göre Dağılımı, (%), 2018.....	67
Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016.....	68
Tablo 4.9. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016.....	69
Tablo 4.10. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016.....	70
Tablo 4.11. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016	72
Tablo 4.12. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	74
Tablo 4.13. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	74
Tablo 4.14. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017.....	75
Tablo 4.15. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016	75

Tablo 4.16. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016	76
Tablo 4.17. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Sakatlık veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016.....	76
Tablo 4.18. Yaşıtlarına Göre Öğrenmekte ve Hatırlamakta Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016	77
Tablo 4.19. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016	77
Tablo 4.20. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016	77

Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)	83
Tablo 5.2. Yıllara Göre Doğum ve Antenatal Bakım Göstergeleri	86
Tablo 5.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanede Yapılan Doğumların Sezaryen ve Primer Sezaryen Oranları, (%).....	87
Tablo 5.4. İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%), 2017, 2018	88
Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2018	94

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yüğü 2017 Türkiye Sonuçları

Tablo 6.1. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	99
Tablo 6.2. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	100
Tablo 6.3. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın	100
Tablo 6.4. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam	101
Tablo 6.5. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	102
Tablo 6.6. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	102
Tablo 6.7. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam	103
Tablo 6.8. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek	104
Tablo 6.9. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	104
Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiyе Düşen DALY, 2002, 2017	112

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2018	120
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%).....	121
Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2018.....	126
Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2018	132

Tablo 7.5.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiyeye Düşen Filen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2018	133
Tablo 7.6.	Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları	135
Tablo 7.7.	Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2018	135
Tablo 7.8.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2018	136
Tablo 7.9.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2018.....	138
Tablo 7.10.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2018	140
Tablo 7.11.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2018	140
Tablo 7.12.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2018	141
Tablo 7.13.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2018	141
Tablo 7.14.	İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2018.....	142
Tablo 7.15.	Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2018 ...	142
Tablo 7.16.	Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı.....	145
Tablo 7.17.	Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018	152
Tablo 7.18.	İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018.....	153

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1.	Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	161
Tablo 8.2.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı	167
Tablo 8.3.	Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Sayısı	169
Tablo 8.4.	İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2018.....	171
Tablo 8.5.	Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları	171
Tablo 8.6.	Ameliyat Gruplarına ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı (%), 2018.....	172
Tablo 8.7.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2018.....	172
Tablo 8.8.	İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2018.....	173
Tablo 8.9.	İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2018.....	173
Tablo 8.10.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı	174
Tablo 8.11.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2017, 2018.....	174
Tablo 8.12.	ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2016, 2017, 2018	179

Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ Nakli Sayısı, Tüm Sektörler	186
Tablo 8.14. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2018	187
Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2018 ..	187
Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2018 ...	187
Tablo 8.17. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018.....	190
Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018	190
Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018.....	191
Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018	191
Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018	192
Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018	192
Tablo 8.23. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018	196
Tablo 8.24. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018	199

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu.....	207
Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD	208
Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺.....	211
Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri	220
Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017	220

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler	225
Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2018	225
Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı.....	226
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2018	226
Tablo 10.5. İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2018	244
Tablo 10.6. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2018	248
Tablo 10.7. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	250
Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Dış Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	250
Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları	250

Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 251

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması 257

Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması 258

Şekil ve Harita Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1.	Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2018	3
Şekil 1.2.	Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2018.....	3
Şekil 1.3.	Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)	5
Şekil 1.4.	İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2018.....	5
Harita 1.1.	İllere Göre Kentsel Nüfus Oranı, (%), 2018	6
Şekil 1.5.	Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)	7
Şekil 1.6.	İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2018	7
Harita 1.2.	İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2018.....	8
Şekil 1.7.	0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018.....	9
Şekil 1.8.	İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2018.....	9
Harita 1.3.	İllere Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı, (%), 2018	10
Şekil 1.9.	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	11
Şekil 1.10.	Genç Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018.....	11
Şekil 1.11.	Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	12
Şekil 1.12.	İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2018	12
Harita 1.4.	İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2018	13
Şekil 1.13.	Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	14

Bölüm 2. Mortalite

Şekil 2.1.	Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş).....	21
Şekil 2.2.	Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2018	21
Şekil 2.3.	İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	22
Şekil 2.4.	Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018.....	22
Harita 2.1.	İllere Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Tüm Haftalar, 2018.....	23
Şekil 2.5.	İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2018.....	24
Şekil 2.6.	İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	24
Şekil 2.7.	Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	25
Şekil 2.8.	İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	25
Şekil 2.9.	İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	26
Şekil 2.10.	Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018	26
Şekil 2.11.	İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2018.....	27
Şekil 2.12.	Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2017	27

Harita 2.2.	İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2018.....	28
Harita 2.3.	İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD 10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2018	30
Harita 2.4.	İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD 10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2018	31
Harita 2.5.	İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD 10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2018	32
Şekil 2.13.	ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018	33
Şekil 2.14.	Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)	34
Şekil 2.15.	Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu), 2015	34

Bölüm 3. Morbidite

Şekil 3.1.	AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2017.....	40
Şekil 3.2.	Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta) ...	40
Şekil 3.3.	Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta).....	41
Şekil 3.4.	Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta).....	41
Şekil 3.5.	Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2017	42
Şekil 3.6.	Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016.....	43
Şekil 3.7.	Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016.....	44
Şekil 3.8.	Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018	46
Şekil 3.9.	Türkiye'de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2018	47

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Şekil 4.1.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	60
Şekil 4.2.	15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	60
Şekil 4.3.	Onbeş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017	61
Şekil 4.4.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 30 Günde En Az Bir Kere Tek Seferde 6 veya Daha Fazla Alkollü İçecek Tüketenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2014	62

Şekil 4.5.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2017	63
Şekil 4.6.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2017	64
Şekil 4.7.	Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m ² , 2017.....	64
Şekil 4.8.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2017.....	65
Şekil 4.9.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2017.....	65
Şekil 4.10.	Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)	67
Şekil 4.11.	Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay).....	68
Şekil 4.12.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017	71
Şekil 4.13.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	71
Şekil 4.14.	HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017.....	72
Şekil 4.15.	HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%), 2017.....	73
Şekil 4.16.	20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2017	73
Şekil 4.17.	Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün).....	74

Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Şekil 5.1.	İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018.....	83
Şekil 5.2.	(DaBT+İPA+Hib) Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	84
Şekil 5.3.	İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018	84
Şekil 5.4.	İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018.....	85
Şekil 5.5.	KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018	85
Şekil 5.6.	Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	86
Şekil 5.7.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Gerçekleşen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2002, 2018.....	87
Şekil 5.8.	Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğumların Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	88
Şekil 5.9.	Antenatal Bakım Kapsamının Uluslararası Karşılaştırması, (En Az Bir Ziyaret),(%), 2018	89

Şekil 5.10. İBBS-1'e Göre Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payı, (%) , 2002, 2018.....	89
Şekil 5.11. Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017.....	90
Şekil 5.12. İBBS-1'e Göre Primer Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payı, (%) , 2018.....	90
Şekil 5.13. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte)	91
Şekil 5.14. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%) , 2018.....	91
Şekil 5.15. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (‰), 2018.....	92
Şekil 5.16. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (‰)	92
Şekil 5.17. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (‰), 2017	93
Şekil 5.18. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%).....	93

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2017 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL	99
Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD	101
Şekil 6.3. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY.....	103
Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2017	105
Şekil 6.5. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2017	105
Şekil 6.6. 2002-2017 Yılları Arasındaki DALY Değişiminin Uluslararası Karşılaştırması,(%)	106
Şekil 6.7. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2017	106
Şekil 6.8. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, (Milyon), 2017	107
Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2017 ve 2002 Yılına Göre Değişimi, (%).....	107
Şekil 6.10. 2017 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%).....	108
Şekil 6.11. Ana Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2017.....	109
Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%) , 2017.....	110
Şekil 6.13. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2017 ...	110
Şekil 6.14. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2017	111
Şekil 6.15. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2017	111
Şekil 6.16. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2017	112
Şekil 6.17. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE.....	113
Şekil 6.18. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE.....	113
Şekil 6.19. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2017	114

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı.....	119
Şekil 7.2.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı	119
Şekil 7.3.	Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı	120
Şekil 7.4.	Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2018	121
Harita 7.1.	İllere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2018.....	122
Şekil 7.5.	Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%).....	123
Şekil 7.6.	İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	123
Şekil 7.7.	İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	124
Şekil 7.8.	10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	124
Harita 7.2.	İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	125
Şekil 7.9.	Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	126
Şekil 7.10.	Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)	127
Şekil 7.11.	İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	127
Şekil 7.12.	İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018	128
Şekil 7.13.	İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2018.....	128
Harita 7.3.	İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	129
Şekil 7.14.	İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	130
Şekil 7.15.	İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018	130
Harita 7.4.	İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	131
Şekil 7.16.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı	132
Şekil 7.17.	Yıllara ve Sektörlere Göre Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı.....	133
Harita 7.5.	İllere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	134
Şekil 7.18.	1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	136
Harita 7.6.	İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	137
Şekil 7.19.	1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017 ...	138

Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	139
Şekil 7.20. Yıllara Göre Dış Ünite Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	143
Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Dış Ünite Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2018	143
Harita 7.8. İllere Göre Dış Ünite Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018	144
Şekil 7.22. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2018	145
Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2018	146
Şekil 7.23. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı	147
Şekil 7.24. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	147
Şekil 7.25. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018	148
Şekil 7.26. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	148
Harita 7.10. İllere Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018	149
Şekil 7.27. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı	150
Şekil 7.28. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018	150
Harita 7.11. İllere Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018	151

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Şekil 8.1. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	161
Şekil 8.2. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018	162
Şekil 8.3. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017	162
Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018	163
Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Başvuruların Tüm Başvurular İçerisindeki Oranı, (%), 2018.....	164
Şekil 8.4. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler	165
Şekil 8.5. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	165
Şekil 8.6. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı.....	166
Şekil 8.7. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	166
Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018	167
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2018.....	168
Şekil 8.10. Yıllara Göre Dış Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler	168

Şekil 8.11.	İBBS-1'e Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018	169
Harita 8.3.	İllere Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018	170
Şekil 8.12.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%).....	175
Şekil 8.13.	Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%).....	175
Şekil 8.14.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%) , 2002, 2018.....	176
Şekil 8.15.	Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	176
Harita 8.4.	İllere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%), 2018	177
Şekil 8.16.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü.....	178
Şekil 8.17.	Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler	178
Şekil 8.18.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	180
Şekil 8.19.	Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü'nün Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	180
Harita 8.5.	İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2018.....	181
Şekil 8.20.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta)	182
Şekil 8.21.	Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler	182
Şekil 8.22.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	183
Şekil 8.23.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün)	183
Şekil 8.24.	Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler	184
Şekil 8.25.	İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	184
Şekil 8.26.	Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, (‰).....	185
Şekil 8.27.	Yıllara Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Tüm Sektörler, (‰).....	185
Şekil 8.28.	İBBS-1'e Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Sağlık Bakanlığı, (‰), 2002, 2018	186
Şekil 8.29.	MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	188
Şekil 8.30.	BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	188
Şekil 8.31.	1.000 Kişiyi Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	189
Şekil 8.32.	1.000 Kişiyi Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	189
Şekil 8.33.	Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı	193
Şekil 8.34.	İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2002, 2018.....	193
Şekil 8.35.	Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı.....	194

Şekil 8.36.	İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, 2002, 2018.....	194
Şekil 8.37.	Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)	195
Şekil 8.38.	Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)	195
Şekil 8.39.	Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2007, 2018.....	196
Şekil 8.40.	Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017	197
Şekil 8.41.	Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017	197
Şekil 8.42.	Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017	198
Şekil 8.43.	Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2017.....	198

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Şekil 9.1.	Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2017.....	208
Şekil 9.2.	1.000 Kişiye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2017	209
Şekil 9.3.	1.000 Kişiye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017	209
Şekil 9.4.	1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017.....	210
Şekil 9.5.	1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017	210
Şekil 9.6.	1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017	211
Şekil 9.7.	Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017	212
Şekil 9.8.	Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%).....	212
Harita 9.1.	İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2018.....	213
Harita 9.2.	İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2018.....	214
Harita 9.3.	İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2018.....	215
Şekil 9.9.	Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%).....	216
Şekil 9.10.	Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)	216
Şekil 9.11.	Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	217

Şekil 9.12.	Jenerik İlaçların Satış Hacmi (Kutu) ve Değeri (Ulusal Para Birimi) Dağılımlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017	217
Şekil 9.13.	Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	218
Şekil 9.14.	Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%) ...	218
Şekil 9.15.	Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	219
Şekil 9.16.	Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	219

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Şekil 10.1.	Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler.....	227
Şekil 10.2.	İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	227
Harita 10.1.	İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2018	228
Şekil 10.3.	100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017	229
Şekil 10.4.	İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017	229
Şekil 10.5.	İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	230
Şekil 10.6.	İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	230
Harita 10.2.	İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	231
Harita 10.3.	İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	232
Şekil 10.7.	İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2018.....	233
Şekil 10.8.	Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler.....	233
Şekil 10.9.	İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	234
Şekil 10.10.	İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2018.....	234
Harita 10.4.	İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	235
Şekil 10.11.	100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017	236
Şekil 10.12.	Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler	236
Şekil 10.13.	İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018 ...	237
Şekil 10.14.	100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017	237
Harita 10.5.	İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018.....	238
Şekil 10.15.	Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler.....	239

Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018.....	239
Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2018... 240	
Şekil 10.17. 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	241
Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	241
Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	242
Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	242
Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2018	243
Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	243
Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018	244
Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%).....	245
Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%).....	245
Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	246
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Diş Hekimi Sayısının Dağılımı, (%)	246
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)	247
Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%).....	247
Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2018.....	248
Harita 10.7. İllere Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2018	249

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%).....	259
Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	259
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2017	260
Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺.....	260
Şekil 11.5. 2018 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	261
Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$.....	261
Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	262
Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	262
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2017	263
Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺.....	263
Şekil 11.11. 2018 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	264

Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$.....	264
Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	265
Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)	265
Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)	266
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2017	266
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2017	267
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%).....	267
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, 2017.....	268
Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)	268

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018 Genel Bilgilendirme

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018’de yer alan indikatörlere ait değerler hesaplanırken uluslararası standartlar kullanılmış olup geçmişe yönelik veriler bu standartlar doğrultusunda revize edilmiştir.

Bölemlerle ilgili detaylı açıklamaları bölüm sonlarında bulunan bilgi notlarından edinebilirsiniz.

Tüm bölümlerde yer alan uluslararası karşılaştırmalar aşağıdaki kaynaklardan alındı;

1. Dünya Sağlık Örgütü Cenevre Ofisi’nin online veritabanı “Global Health Observatory” (<http://www.who.int/gho/en/>), 194 ülkenin verisini içermektedir. Bu veri tabanında, ülkelerin beyan ettikleri veriler değil, DSÖ tarafından ülkeler arası karşılaştırılabilirliği sağlamak için yapılan tahminler yer almaktadır. DSÖ Avrupa Bölge Ofisi’ne ait “European Health Information Gateway” üzerinden ise “Health 2020” göstergeleri kullanılmış olup ülkelerin beyanları, veriler için esas alınmıştır.
2. OECD ve EUROSTAT veritabanları ise üye ve aday ülkelere tahminleme yapılmadan ülkelerin beyan ettiği değerleri esas almaktadır.
3. Dünya Bankası veritabanı üzerinden kullanılan verilerde ise ilgili uluslararası kuruluş tarafından yapılan tahminler yer almaktadır.
4. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC)’nın bir projesi olan GLOBOCAN veritabanı, ülke verilerini ve çeşitli tahmin yöntemlerini kullanarak kanser ile ilgili tahminler üretmektedir. Veritabanında, 185 ülke için cinsiyete ve yaş grubuna göre 36 kanser türünün insidansı, prevalansı ve ölüm hızlarına ait tahminler yer almaktadır. Kullanılan tahmin yöntemleri ülkeye özgü olmakla birlikte ulusal tahminlerin kalitesi, ülke verilerinin kapsamına, doğruluğuna ve güncelliğine bağlıdır.
5. UN IGME, BM bünyesinde UNICEF, DSÖ, Dünya Bankası ve UNPD öncülüğünde 2004 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kuruluş, çocuk ölümlülüğüne ait verilerinin uluslararası karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla tahmin metodları geliştirerek bu metodlar neticesinde üretilen sonuçları raporlamaktadır.
6. Veritabanlarındaki en son veriler, çoğunlukla 2 sene öncesine aittir.
7. Uluslararası karşılaştırmalar yapılırken Birleşmiş Milletlere ait nüfus tahminlerinden faydalanılmıştır.
8. AB, OECD ve DSÖ’nün yanında yazan sayılar, kaç tane ülkenin üzerinden hesaplama yapıldığını ifade etmektedir.

Uluslararası karşılaştırma yapılan bölgeler ve içerdiği ülkelerin isimleri aşağıda yer almaktadır;

- 1. DSÖ Avrupa Bölgesi:** Almanya, Andorra, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Beyaz Rusya, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Güney Kıbrıs, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Monako, Norveç, Özbekistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Tacikistan Cumhuriyeti, Türkiye, Türkmenistan, Ukrayna, Yunanistan.
- 2. Orta-Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 3.996\$ ile 12.375\$ arasında olan ülkeler):** Amerikan Samoası, Arjantin, Arnavutluk, Azerbaycan, Belize, Beyaz Rusya, Bosna Hersek, Botswana, Brezilya, Bulgaristan, Cezayir, Çin, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Ekvador, Ekvator Ginesi, Ermenistan, Fiji, Gabon, Grenada, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, İran, Jamaika, Karadağ, Kazakistan, Kolombiya, Kosova, Kosta Rika, Küba, Libya, Lübnan, Makedonya, Maldivler, Malezya, Marshall Adaları, Mauritius, Meksika, Namibya, Nauru, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya Federasyonu, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Samoa, Sırbistan, Sri Lanka, Surinam, Tayland, Tonga, Tuvalu, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün, Venezuela.
- 3. Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 12.376\$ ve üzeri olan ülkeler):** Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Andorra, Antigua ve Barbuda, Aruba, Avustralya, Avusturya, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belçika, Bermuda, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık, Britanya Virjin Adaları, Brunei Sultanlığı, Cayman Adaları, Cebelitarık, Curaçao, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Faroe Adaları, Finlandiya, Fransa, Fransız Polinezyası, Grönland, Guam, Güney Kıbrıs, Güney Kore, Hırvatistan, Hollanda, Hong Kong, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Katar, Kuveyt, Kuzey Mariana Adaları, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makao, Malta, Man Adası, Manş Adaları, Martinik, Monako, Norveç, Palau, Panama, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Saint Kitts ve Nevis, San Marino, Seyşeller, Singapur, Saint Maarten (Hollanda), Slovakya, Slovenya, Suudi Arabistan, Şili, Tayvan, Turks ve Caicos Adaları, Trinidad ve Tobago, Umman, Uruguay, Virjin Adaları, Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Yunanistan.
- 4. Avrupa Birliği:** Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, Hırvatistan, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan
- 5. OECD Ülkeleri:** Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan

Not: Dünya Bankası, ülkeleri ekonomik durumlarına göre üst, orta-üst, orta-düşük ve düşük olmak üzere 4 ana gruba ayırmaktadır. Ülkeler kişi başına düşen gayri safi milli hasılası dikkate alınarak Atlas Metodu ile gruplandırılmaktadır. 01 Haziran 2019 itibarıyla, sınıflandırmada aşağıdaki tablo kullanılmıştır.

Gelir Grupları	Düşük	Düşük-Orta	Orta-Üst	Üst
GSMH (kişi başı) (ABD \$)	< 1.026	1.026 - 3.995	3.996 - 12.375	> 12.375

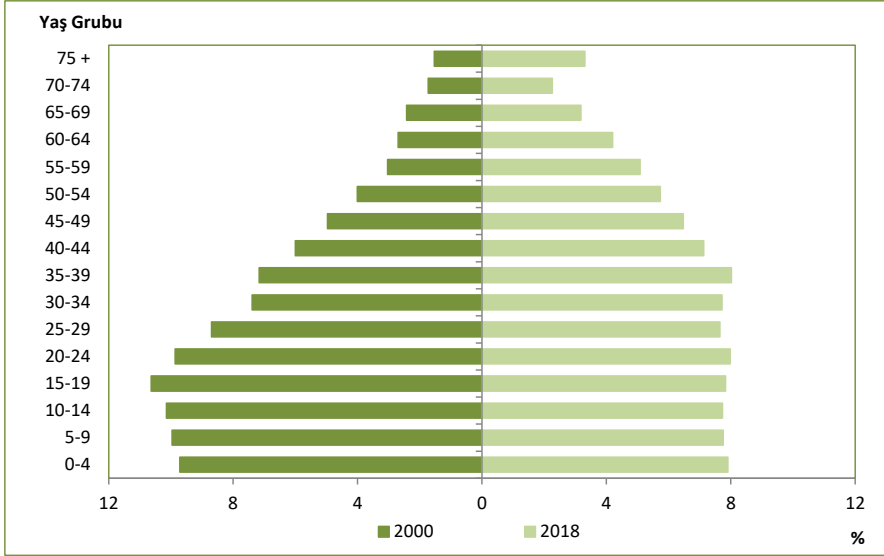

1.Bölüm

Genel
Demografik
Göstergeler

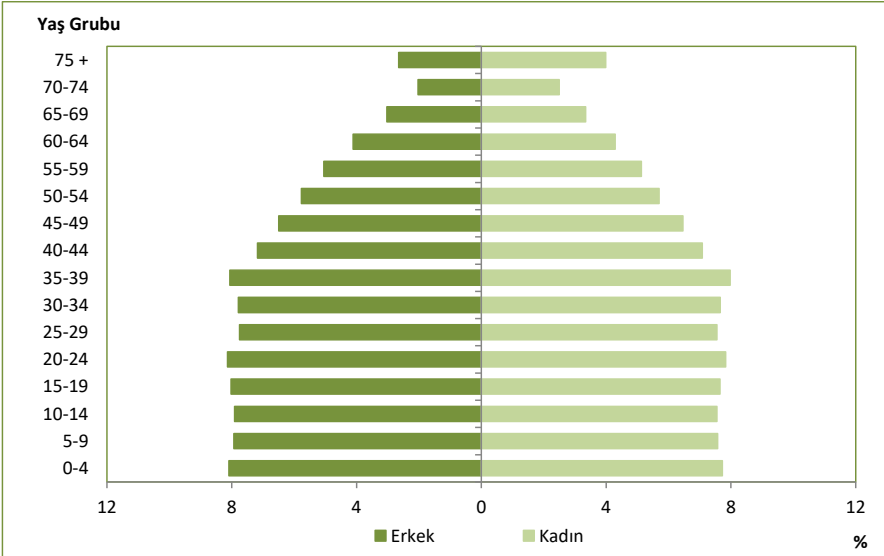

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2018

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2018

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler

	1990	2000	2015	2016	2017	2018
Toplam Nüfus	56.473.035	67.803.927	78.741.053	79.814.871	80.810.525	82.003.882
Kırsal Nüfus Oranı (%)	48,7	40,8	12,4	12,1	11,8	12,1
Kentsel Nüfus Oranı (%)	51,3	59,2	87,6	87,9	88,2	87,9
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	35,0	29,8	24,0	23,7	23,6	23,4
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	4,3	5,7	8,2	8,3	8,5	8,8
Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	57,6	46,3	35,4	34,9	34,7	34,5
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 + Yaş) (%)	7,1	8,8	12,2	12,3	12,6	12,9
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	64,7	55,1	47,6	47,2	47,2	47,4
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	21,7	18,3	13,4	13,5	12,4	14,7
Kaba Doğum Hızı (‰)	24,1	21,6	17,1	16,6	16,1	15,3
Kaba Ölüm Hızı (‰)	7,1	7,3	5,2	5,3	5,3	5,2
Toplam Doğurganlık Hızı	2,9	2,5	2,2	2,1	2,1	2,0

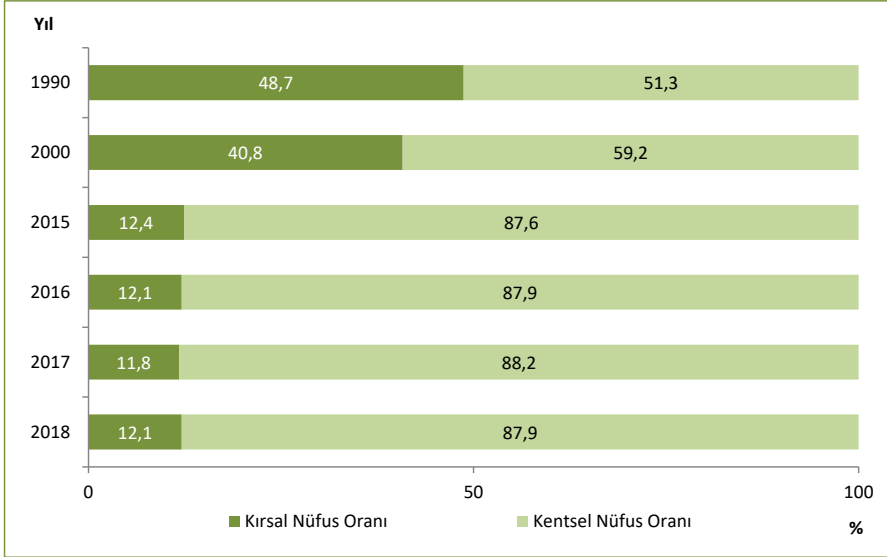
Kaynak: TÜİK

Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2018

Yaş Grubu	2000	2018
0-4	6.584.822	6.484.986
5-9	6.756.617	6.358.920
10-14	6.878.656	6.340.423
15-19	7.209.475	6.424.267
20-24	6.690.146	6.547.129
25-29	5.895.255	6.276.469
30-34	5.009.655	6.333.153
35-39	4.854.387	6.576.072
40-44	4.068.756	5.846.026
45-49	3.368.769	5.310.707
50-54	2.717.349	4.701.324
55-59	2.058.422	4.172.341
60-64	1.829.288	3.445.861
65-69	1.645.517	2.612.207
70-74	1.172.643	1.856.922
75 +	1.040.789	2.717.075
Bilinmeyen	23.381	-
Türkiye	67.803.927	82.003.882

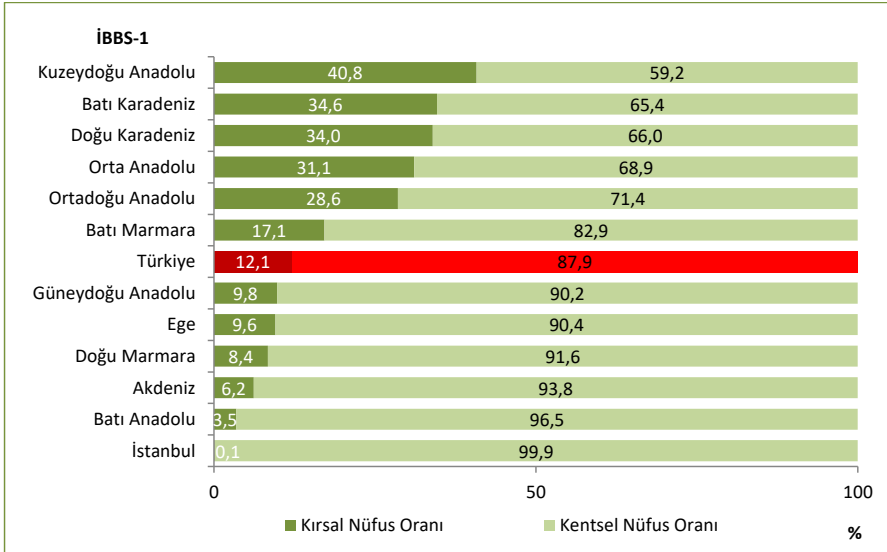
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)

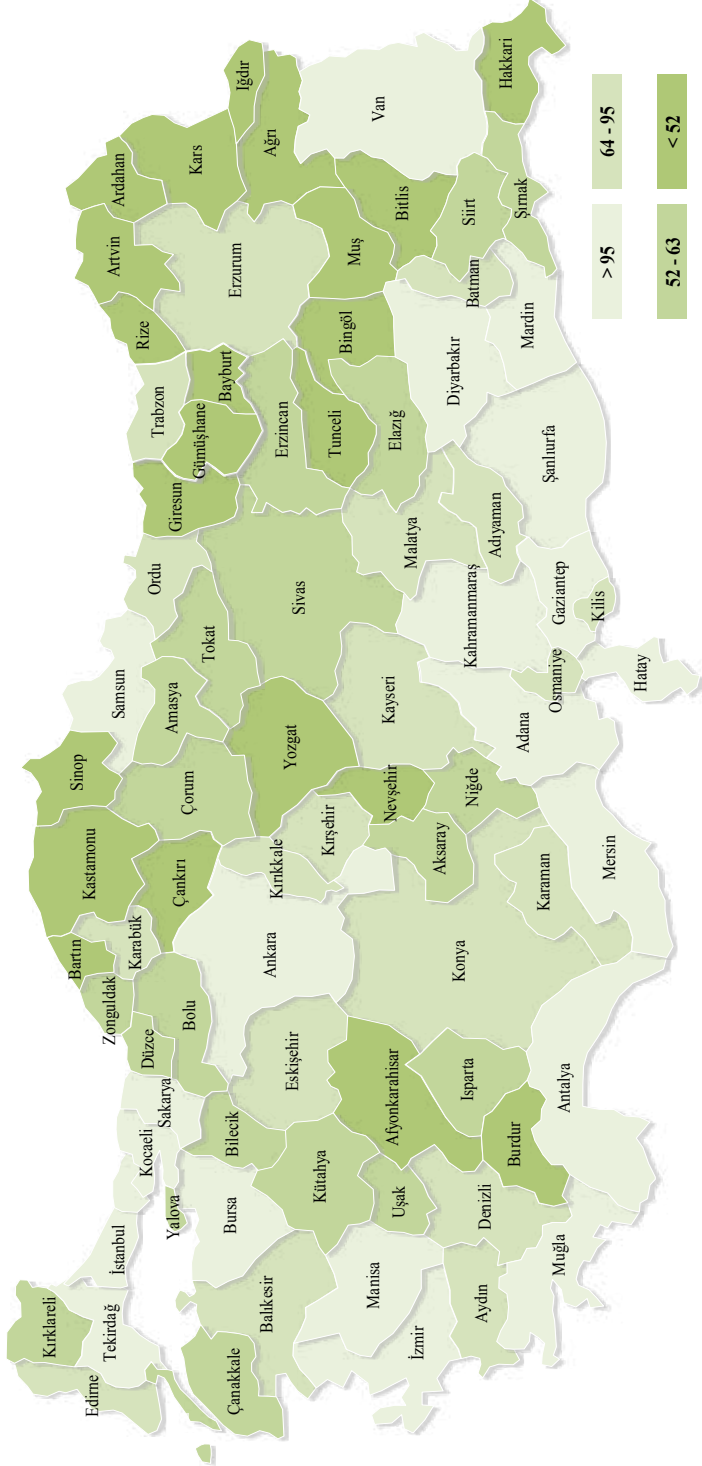
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2018

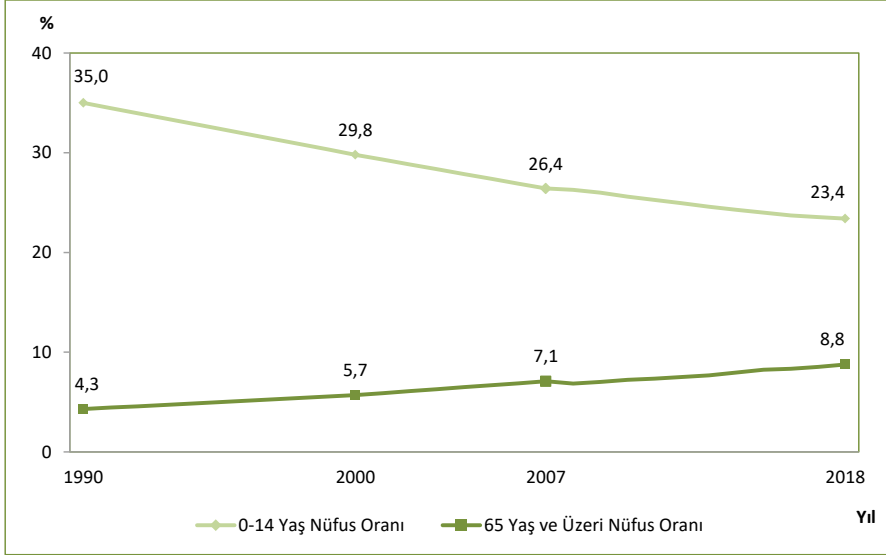
Kaynak: TÜİK

Harita 1.1 İllere Göre Kentsel Nüfus Oranı, (%), 2018

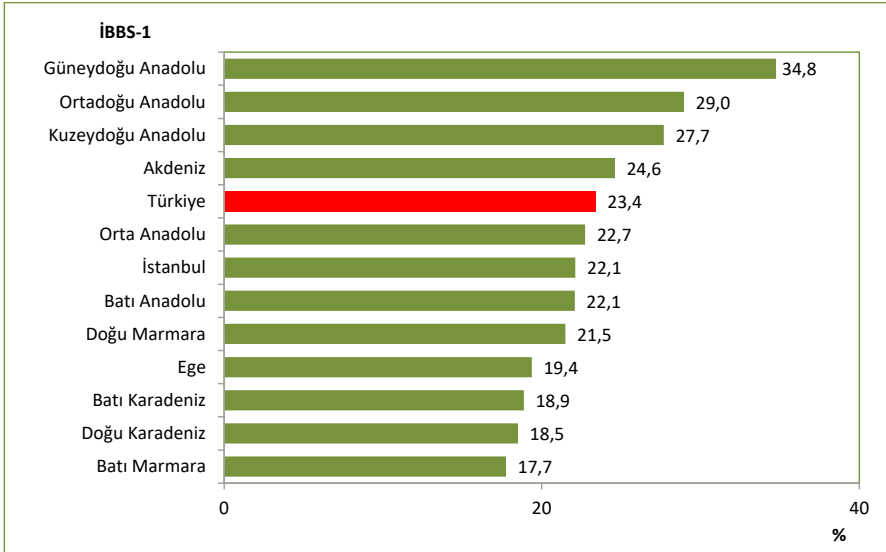
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş Nüfus ve 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)

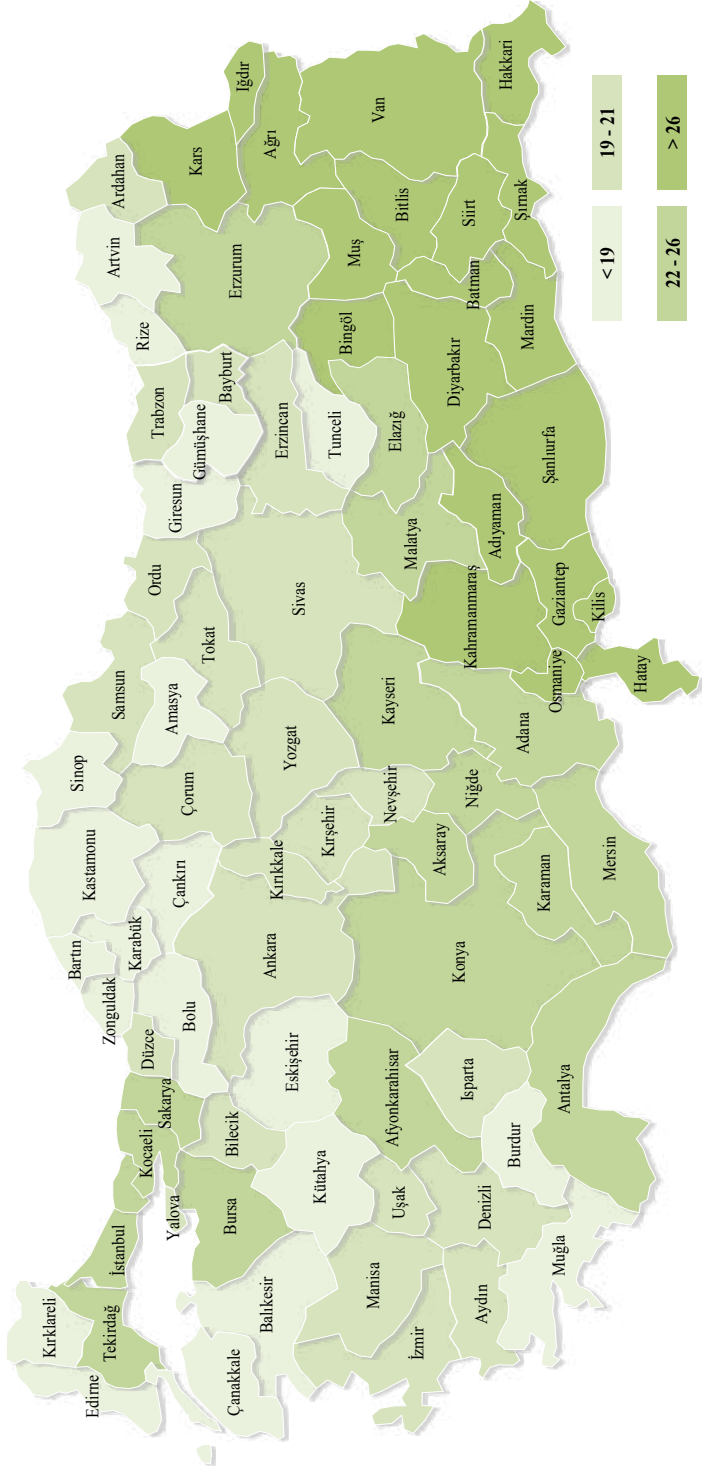
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2018

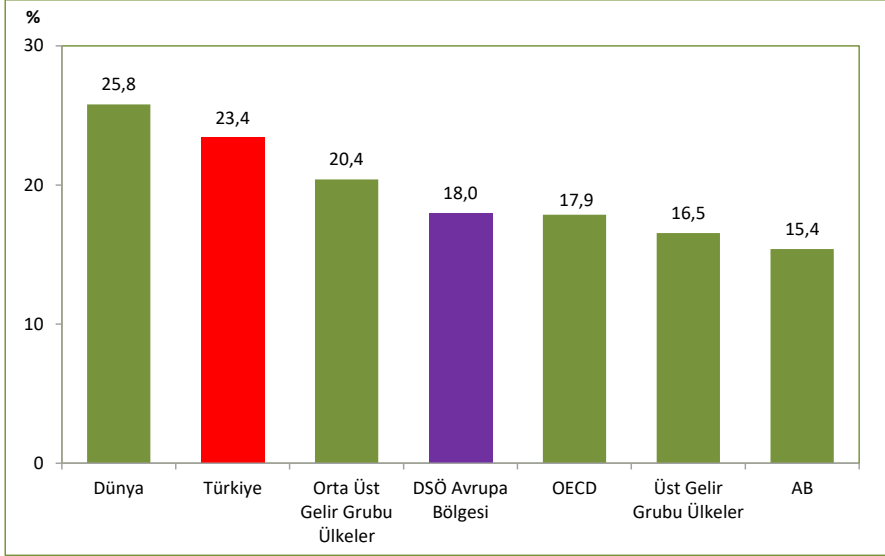
Kaynak: TÜİK

Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2018

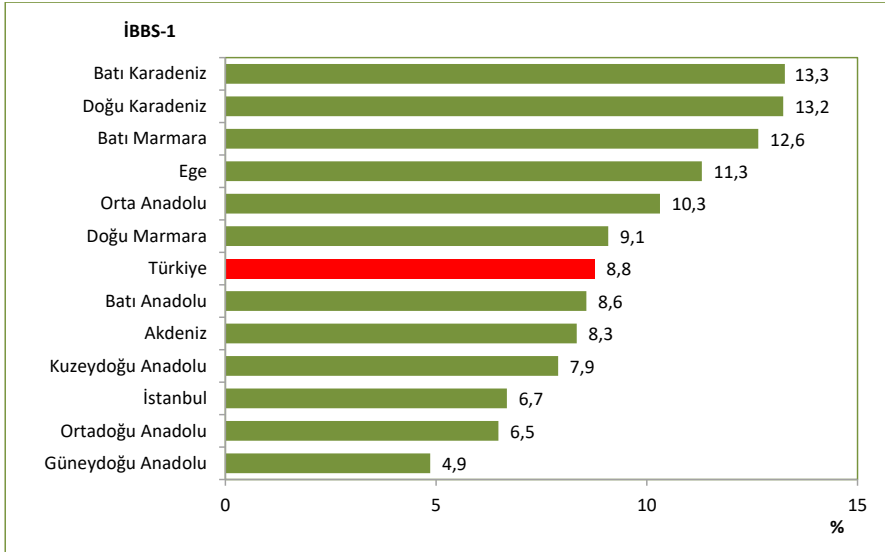
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

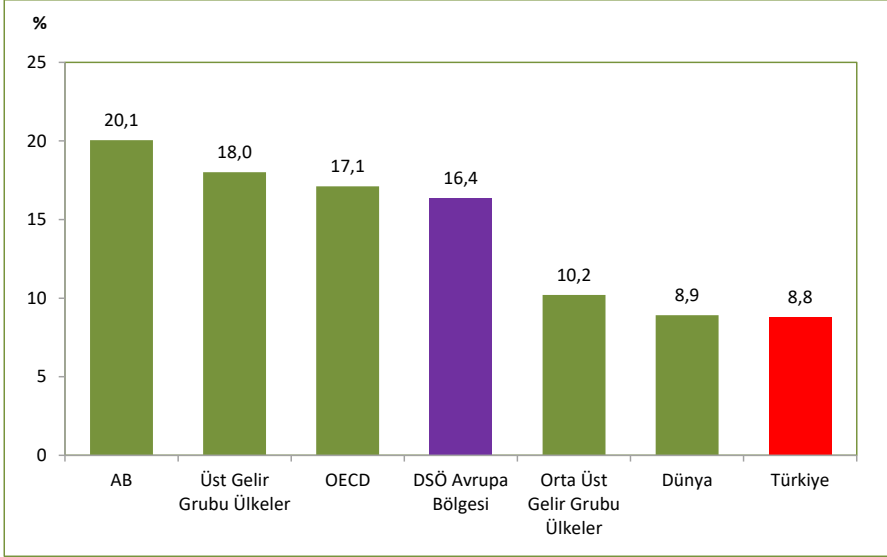
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2018

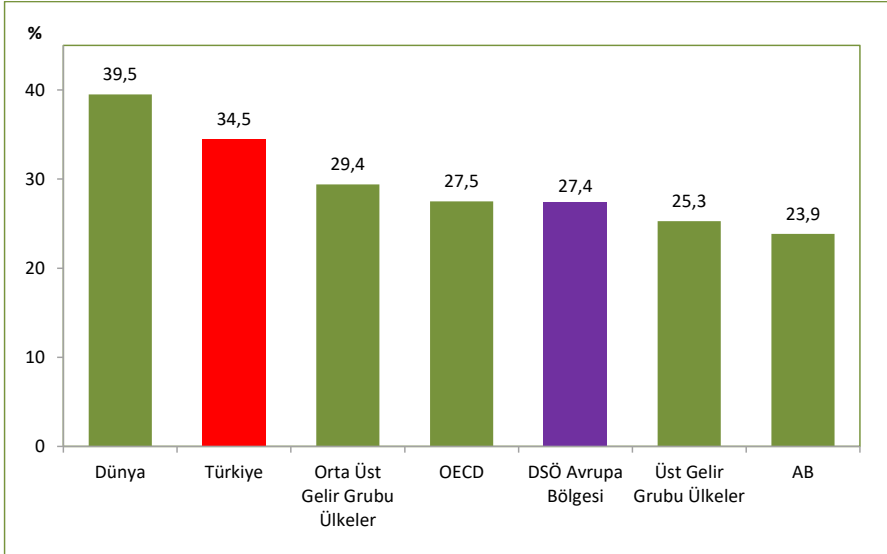
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

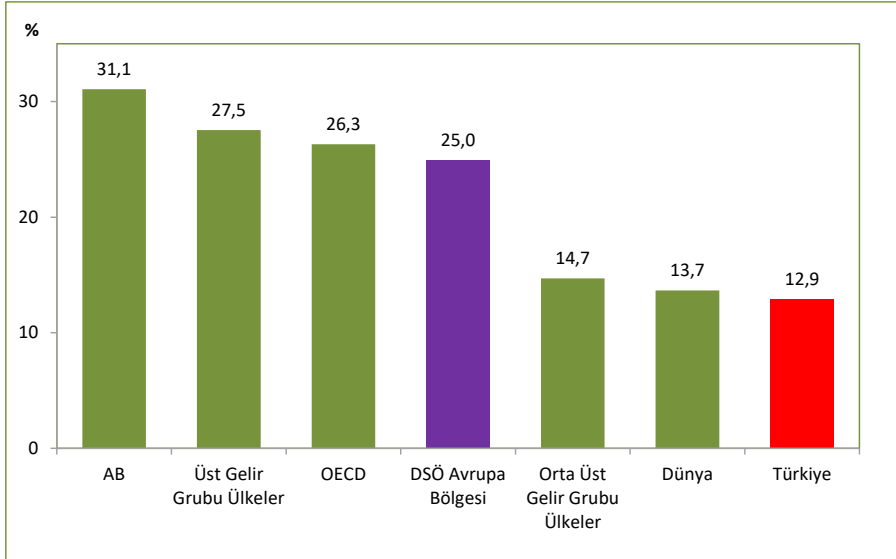
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.10. Genç Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

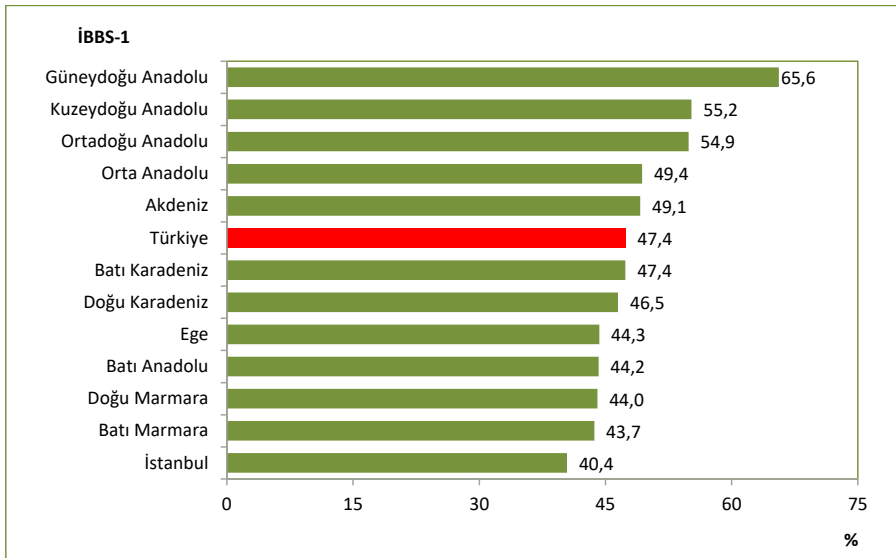
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

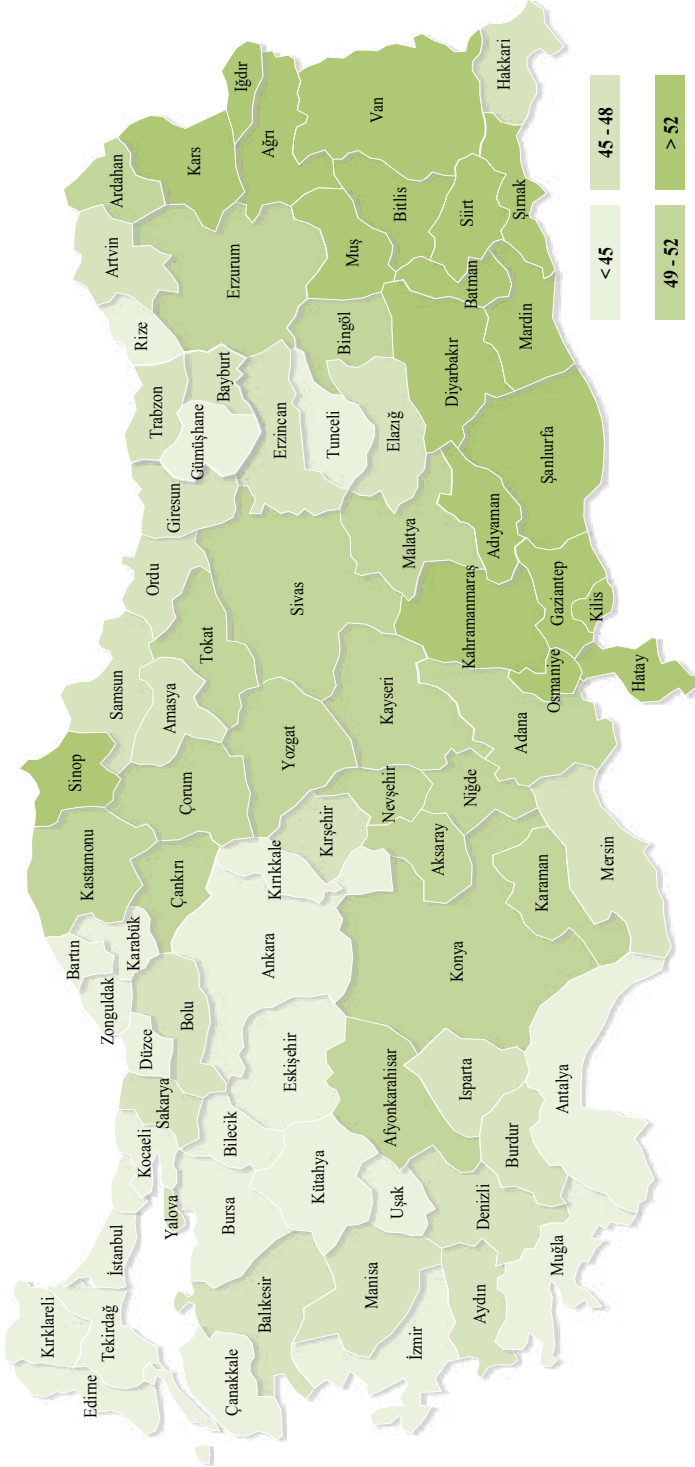
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2018

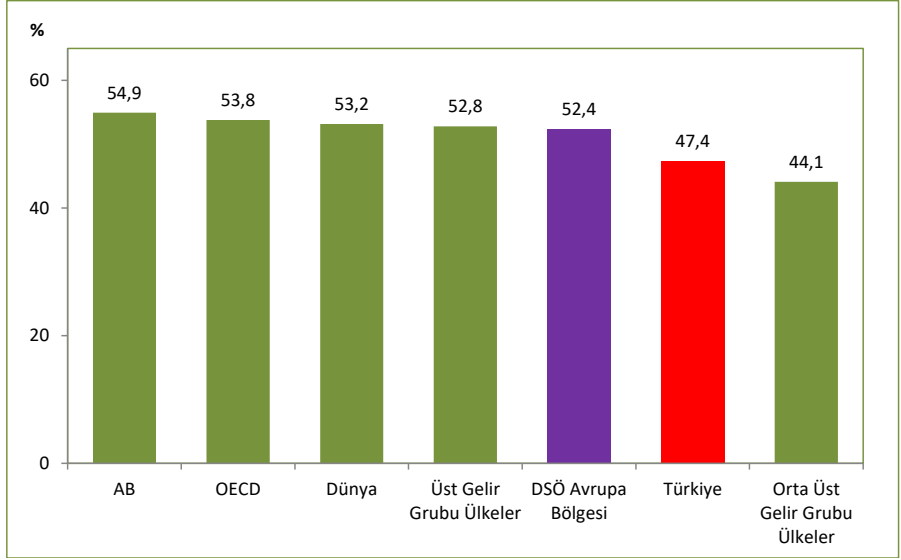

Kaynak: TÜİK

Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2018

Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: TÜİK, UNPD

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2018

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Adana	2.220.125	3,9	96,1	25,3	7,9	37,8	11,8	49,6
Adıyaman	624.513	36,3	63,7	29,3	7,6	46,3	12,0	58,3
Afyonkarahisar	725.568	55,9	44,1	22,3	10,9	33,3	16,3	49,6
Ağrı	539.657	48,7	51,3	35,4	4,5	59,0	7,4	66,4
Amasya	337.508	38,1	61,9	18,5	14,1	27,4	21,0	48,4
Ankara	5.503.985	1,1	98,9	21,2	8,2	30,0	11,7	41,7
Antalya	2.426.356	1,0	99,0	21,9	8,2	31,3	11,7	43,0
Artvin	174.010	73,5	26,5	16,3	15,7	24,0	23,1	47,1
Aydın	1.097.746	5,0	95,0	19,1	12,8	28,1	18,9	47,0
Balıkesir	1.226.575	6,1	93,9	16,9	14,8	24,8	21,7	46,5
Bilecik	223.448	39,4	60,6	18,7	10,9	26,5	15,5	42,0
Bingöl	281.205	58,2	41,8	26,9	6,7	40,5	10,0	50,6
Bitlis	349.396	49,5	50,5	32,9	5,0	52,9	8,0	60,9
Bolu	311.810	37,7	62,3	17,8	13,1	25,8	19,0	44,8
Burdur	269.926	50,1	49,9	17,2	14,4	25,1	21,0	46,1
Bursa	2.994.521	1,6	98,4	21,9	8,9	31,6	12,9	44,5
Çanakkale	540.662	48,4	51,6	15,9	14,5	22,8	20,9	43,7
Çankırı	216.362	61,0	39,0	18,1	14,7	26,9	21,9	48,7
Çorum	536.483	39,7	60,3	19,9	14,4	30,2	22,0	52,2
Denizli	1.027.782	10,7	89,3	20,2	10,7	29,3	15,4	44,7
Diyarbakır	1.732.396	2,6	97,4	33,4	4,8	54,1	7,7	61,8
Edirne	411.528	34,3	65,7	15,1	14,0	21,2	19,7	40,9
Elazığ	595.638	36,6	63,4	22,6	9,3	33,2	13,7	46,9
Erzincan	236.034	40,3	59,7	19,2	12,1	28,0	17,6	45,6
Erzurum	767.848	15,4	84,6	25,9	8,4	39,5	12,9	52,4
Eskişehir	871.187	10,0	90,0	18,1	11,1	25,5	15,7	41,2
Gaziantep	2.028.563	0,5	99,5	32,7	5,3	52,8	8,6	61,4
Giresun	453.912	60,8	39,2	16,6	15,5	24,4	22,9	47,2
Gümüşhane	162.748	75,7	24,3	18,1	11,7	25,7	16,6	42,3
Hakkari	286.470	54,2	45,8	29,2	3,2	43,1	4,8	47,9
Hatay	1.609.856	0,9	99,1	28,2	7,1	43,6	10,9	54,5
Isparta	441.412	41,5	58,5	18,6	12,3	26,8	17,7	44,5
Mersin	1.814.468	1,1	98,9	23,6	8,8	35,0	13,1	48,1
İstanbul	15.067.724	0,1	99,9	22,1	6,7	31,1	9,4	40,4
İzmir	4.320.519	0,5	99,5	18,8	10,9	26,8	15,5	42,3
Kars	288.878	70,1	29,9	27,4	7,9	42,3	12,1	54,4
Kastamonu	383.373	61,6	38,4	16,3	17,1	24,5	25,8	50,3
Kayseri	1.389.680	5,4	94,6	24,6	8,5	36,8	12,6	49,4
Kırklareli	360.860	37,3	62,7	15,4	13,2	21,6	18,5	40,2
Kırşehir	241.868	33,8	66,2	20,0	11,3	29,1	16,5	45,6
Kocaeli	1.906.391	0,0	100,0	23,6	7,0	33,9	10,1	44,0

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2018 - Devamı

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Konya	2.205.609	5,9	94,1	24,3	9,1	36,4	13,7	50,1
Kütahya	577.941	36,6	63,4	18,0	12,6	25,9	18,2	44,1
Malatya	797.036	8,7	91,3	23,3	9,9	34,9	14,8	49,8
Manisa	1.429.643	3,2	96,8	20,5	10,9	29,9	15,9	45,8
Kahramanmaraş	1.144.851	2,1	97,9	28,6	7,8	44,9	12,2	57,1
Mardin	829.195	3,5	96,5	34,2	5,4	56,7	8,9	65,6
Muğla	967.487	1,1	98,9	18,3	12,1	26,2	17,4	43,6
Muş	407.992	67,0	33,0	35,1	4,8	58,3	8,0	66,3
Nevşehir	298.339	55,6	44,4	21,3	11,5	31,8	17,1	48,9
Niğde	364.707	47,7	52,3	23,8	9,7	35,7	14,6	50,3
Ordu	771.932	13,5	86,5	19,1	13,5	28,3	20,1	48,4
Rize	348.608	57,0	43,0	18,4	12,3	26,5	17,7	44,1
Sakarya	1.010.700	3,4	96,6	21,8	9,3	31,6	13,5	45,1
Samsun	1.335.716	3,2	96,8	20,5	11,2	30,0	16,3	46,3
Siirt	331.670	43,3	56,7	34,6	4,7	57,0	7,7	64,7
Sinop	219.733	63,3	36,7	16,8	18,3	25,8	28,2	54,0
Sivas	646.608	42,5	57,5	20,9	12,4	31,3	18,7	49,9
Tekirdağ	1.029.927	0,0	100,0	21,6	8,4	30,9	11,9	42,8
Tokat	612.646	43,1	56,9	19,8	13,1	29,5	19,5	49,0
Trabzon	807.903	11,7	88,3	19,7	11,9	28,7	17,4	46,1
Tunceli	88.198	62,0	38,0	14,1	13,7	19,6	19,0	38,6
Şanlıurfa	2.035.809	0,0	100,0	39,8	3,8	70,7	6,8	77,5
Uşak	367.514	39,3	60,7	19,1	11,7	27,5	16,9	44,4
Van	1.123.784	1,3	98,7	34,5	3,8	56,0	6,2	62,2
Yozgat	424.981	55,0	45,0	21,3	12,8	32,2	19,3	51,5
Zonguldak	599.698	43,6	56,4	18,0	11,9	25,7	17,0	42,6
Aksaray	412.172	45,9	54,1	25,2	8,9	38,3	13,6	51,9
Bayburt	82.274	50,7	49,3	20,7	11,3	30,5	16,6	47,1
Karaman	251.913	35,7	64,3	22,4	10,5	33,3	15,7	49,0
Kırıkkale	286.602	24,3	75,7	19,0	11,5	27,4	16,6	44,0
Batman	599.103	25,6	74,4	34,5	4,4	56,3	7,2	63,5
Şırnak	524.190	41,6	58,4	37,0	3,2	61,7	5,3	67,0
Bartın	198.999	64,0	36,0	16,8	13,8	24,2	19,8	44,0
Ardahan	98.907	77,6	22,4	21,4	12,6	32,4	19,0	51,4
Iğdır	197.456	53,2	46,8	30,0	6,4	47,1	10,1	57,2
Yalova	262.234	40,2	59,8	20,0	11,5	29,2	16,8	46,1
Karabük	248.014	31,6	68,4	16,5	12,8	23,4	18,1	41,5
Kilis	142.541	29,4	70,6	28,6	7,9	45,1	12,4	57,5
Osmaniye	534.415	29,5	70,5	26,8	8,0	41,2	12,3	53,4
Düzce	387.844	48,5	51,5	21,0	9,5	30,2	13,7	43,9
Türkiye	82.003.882	12,1	87,9	23,4	8,8	34,5	12,9	47,4

Kaynak: TÜİK

Bölüm 1 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 1990 ve 2000 yılı nüfus verileri, “Genel Nüfus Sayımı” sonuçlarından, 2015-2018 nüfus verileri ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’nden (ADNKS) alındı.
- ☑ 2013 yılında 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılması ile birlikte kentsel nüfus oranında artışlar yaşandı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Bölüm 1’de yer alan göstergelerin tanımları aşağıda yer almaktadır.

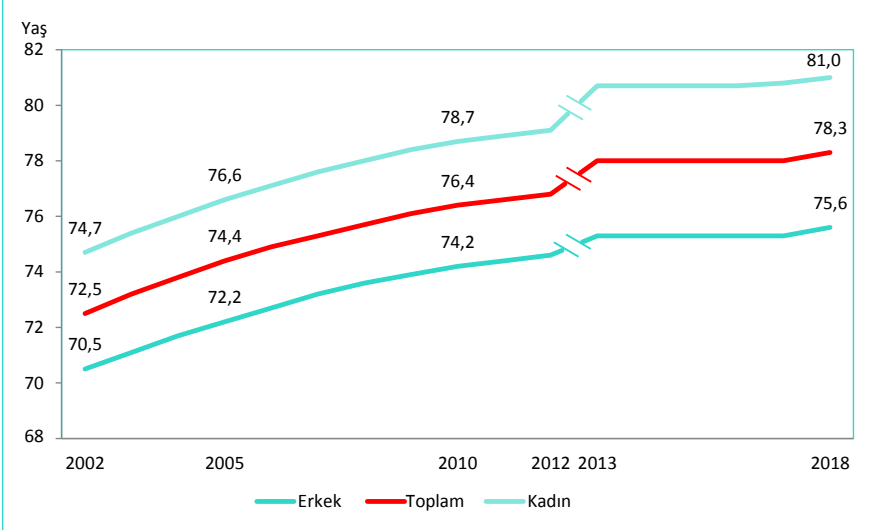
Kırsal Nüfus Oranı (%)	: 20.000 ve altı nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Kentsel Nüfus Oranı (%)	: 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	: 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	: 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 Yaş ve Üzeri) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "65 ve üzeri" yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" ve "65 ve üzeri" yaş gruplarındaki kişi sayısıdır.
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	: Belli bir yıl içinde bir önceki yıla göre her 1.000 nüfus için artan kişi sayısıdır.
Kaba Doğum Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen canlı doğum sayısıdır. (Canlı Doğum Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Kaba Ölüm Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen ölüm sayısıdır. (Ölüm Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Toplam Doğurganlık Hızı	: Bir kadının, doğurgan olduğu dönem boyunca (15-49 yaşları arasında) doğurabileceği ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.

2.Bölüm

Mortalite

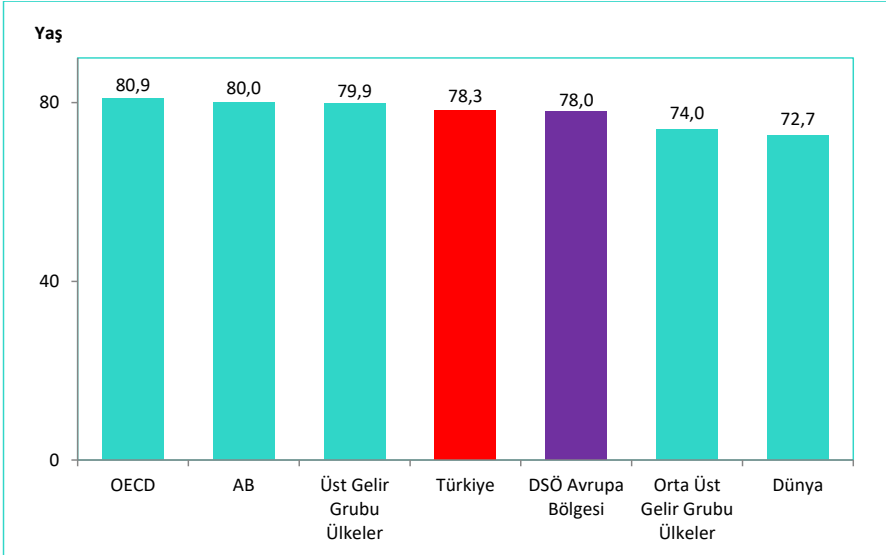

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)

Kaynak: 2002-2012 yılları TÜİK Nüfus Projeksiyonları, 2013-2018 yılları TÜİK Hayat Tabloları

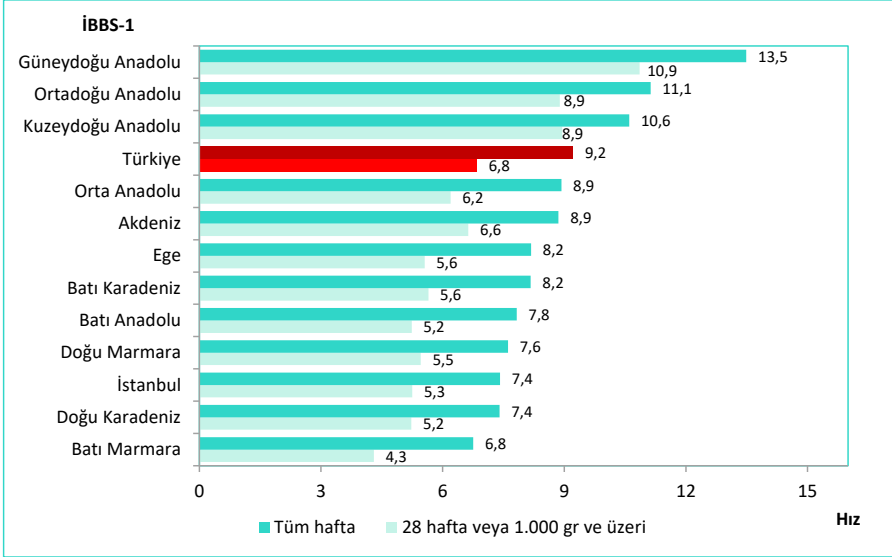
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2018

Kaynak: 2018 yılı TÜİK Hayat Tabloları 2016-2018 Haber Bülteni (24 Eylül 2019 tarih ve 30712 sayılı), UNPD

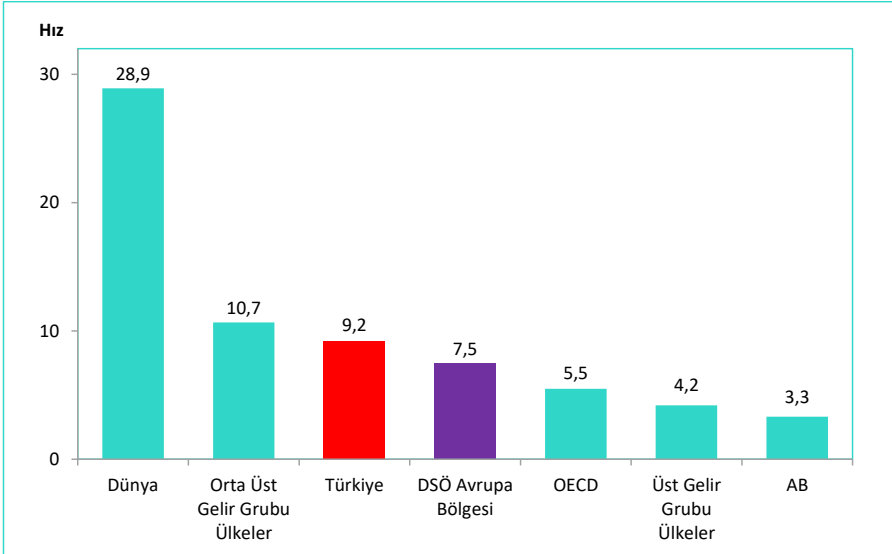
Not: Grafikteki grupların değerleri, ülkelere ait doğumda beklenen yaşam süreleri baz alınarak Sağlık İstatistikleri Daire Başkanlığı tarafından hesaplandı.

Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

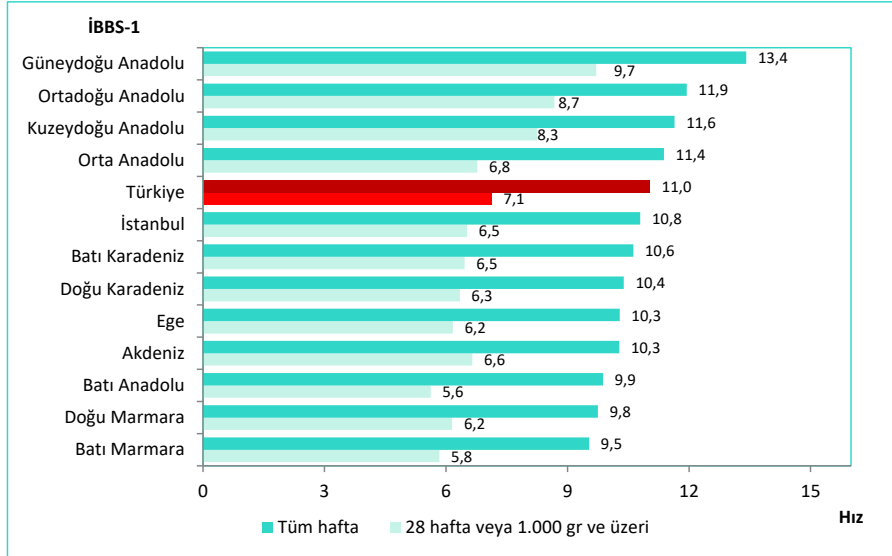
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

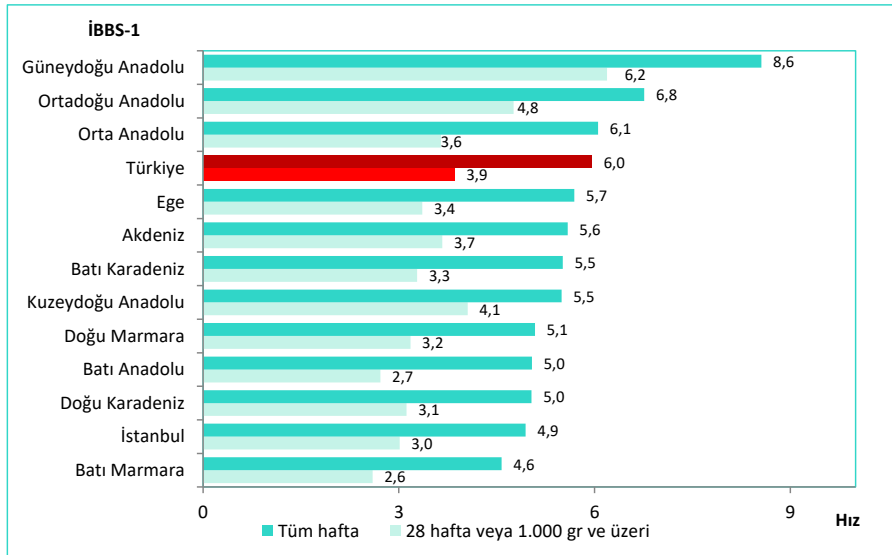
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2019

Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2018

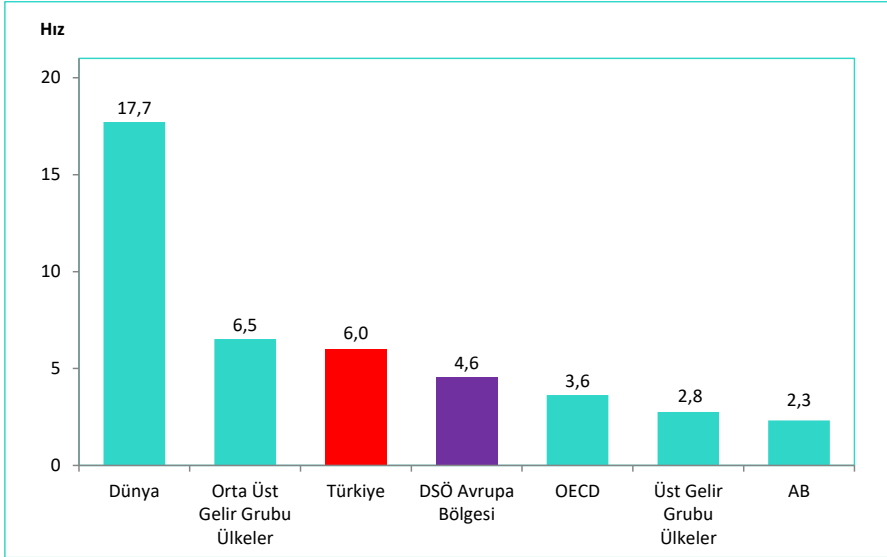
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

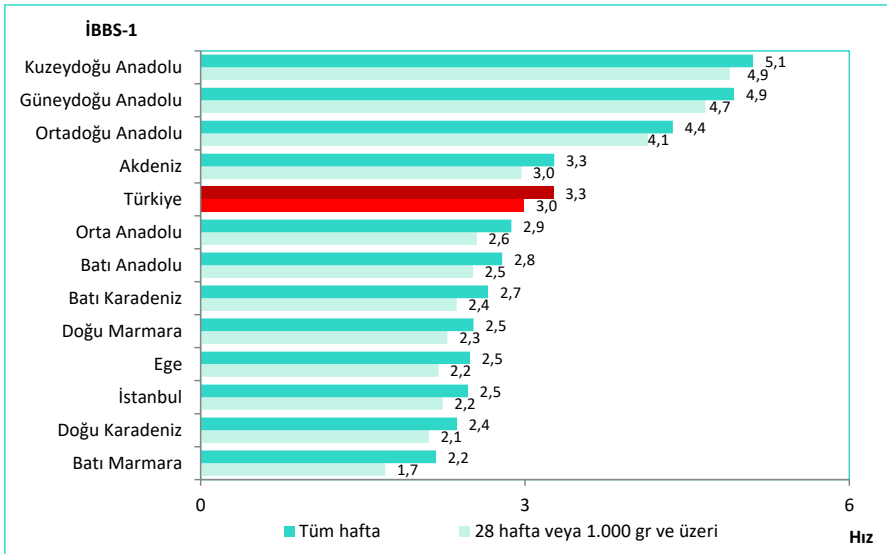
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

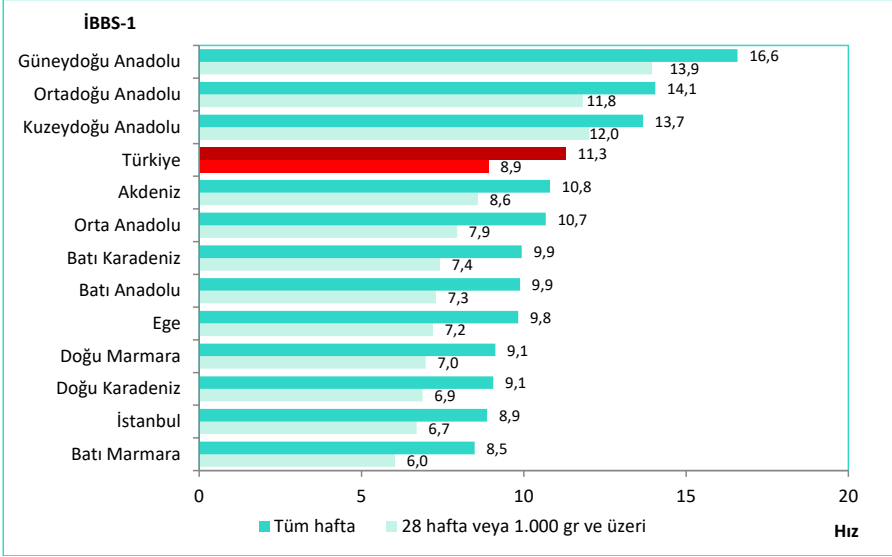
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2019

Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

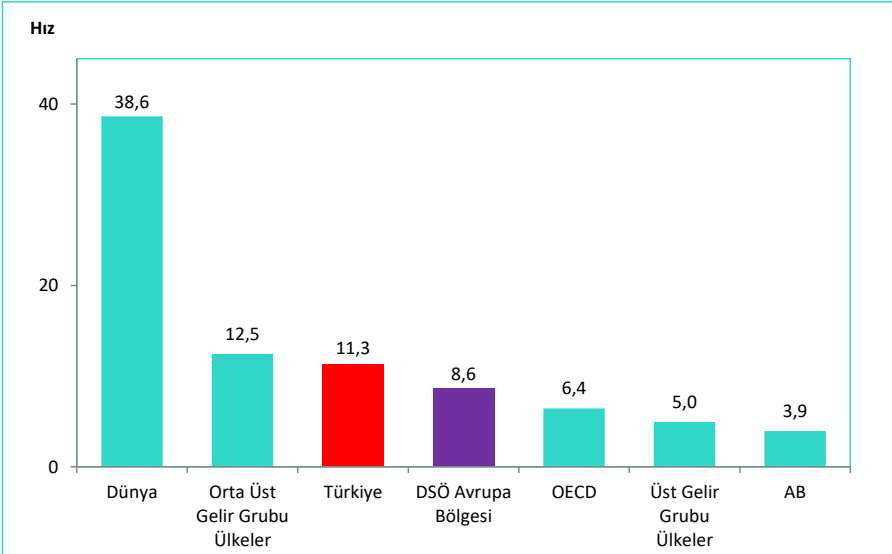
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

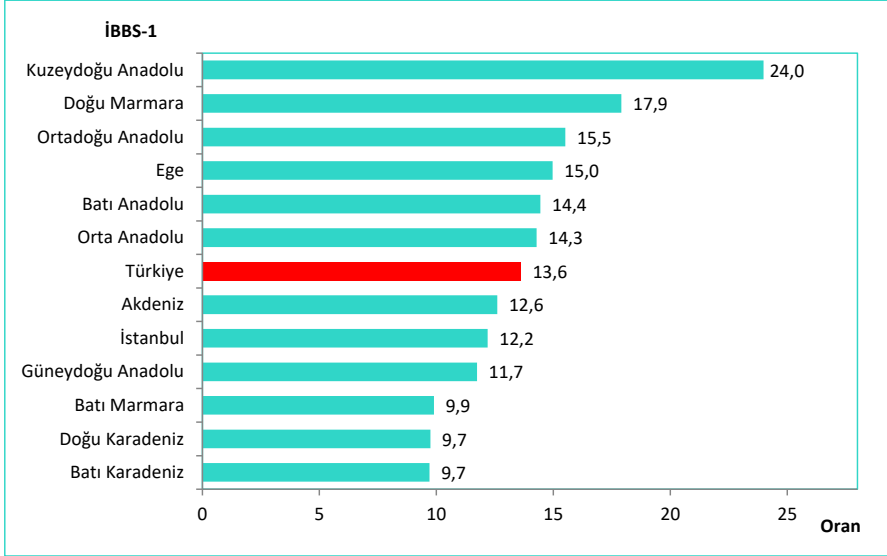
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2018

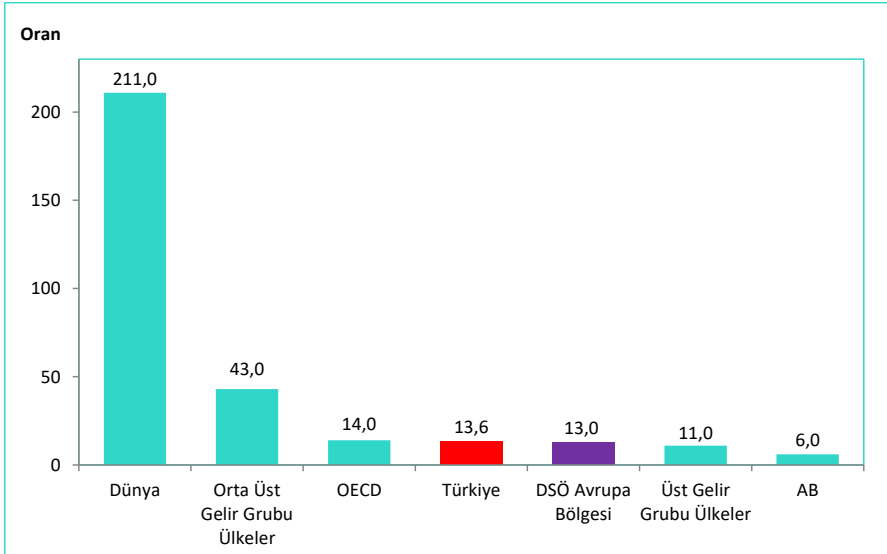
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2019

Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2018

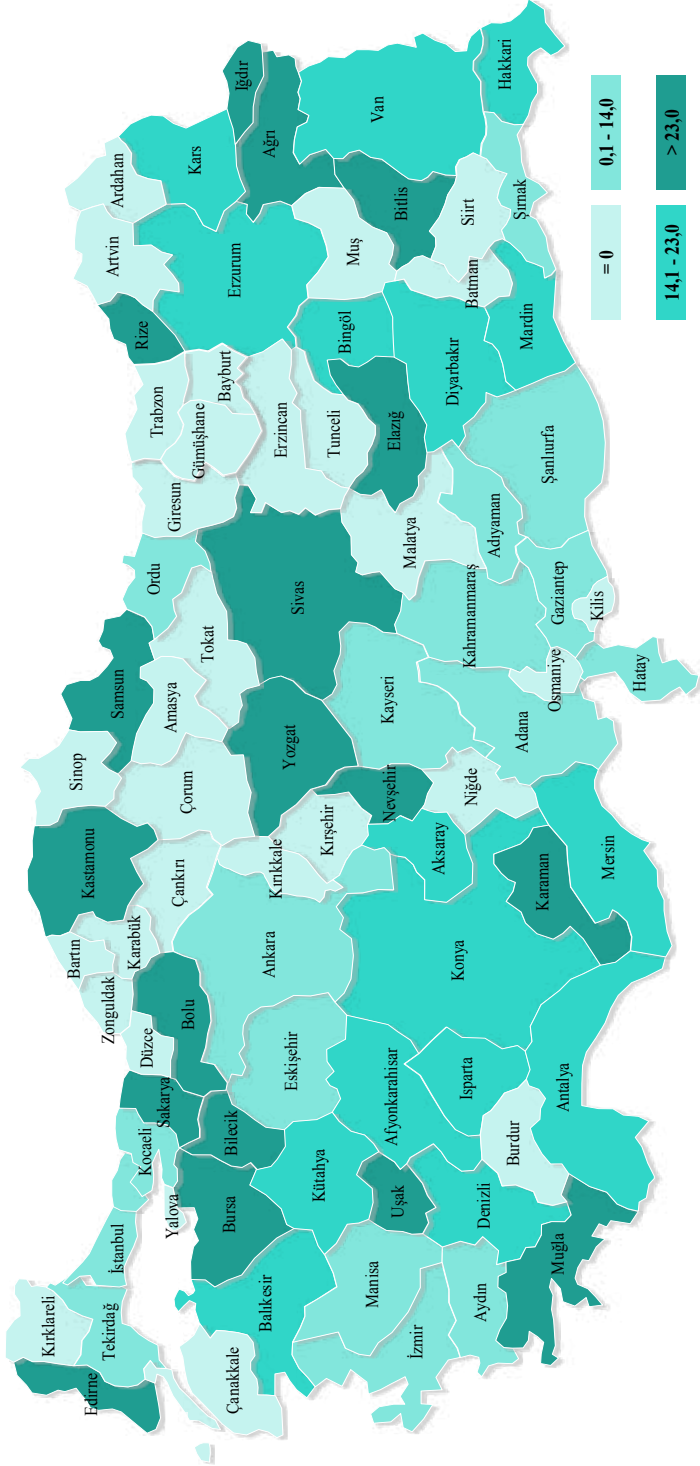
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2017

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UNICEF Trends in Maternal Mortality: 2000 to 2017
 Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir.

Harita 2.2. İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

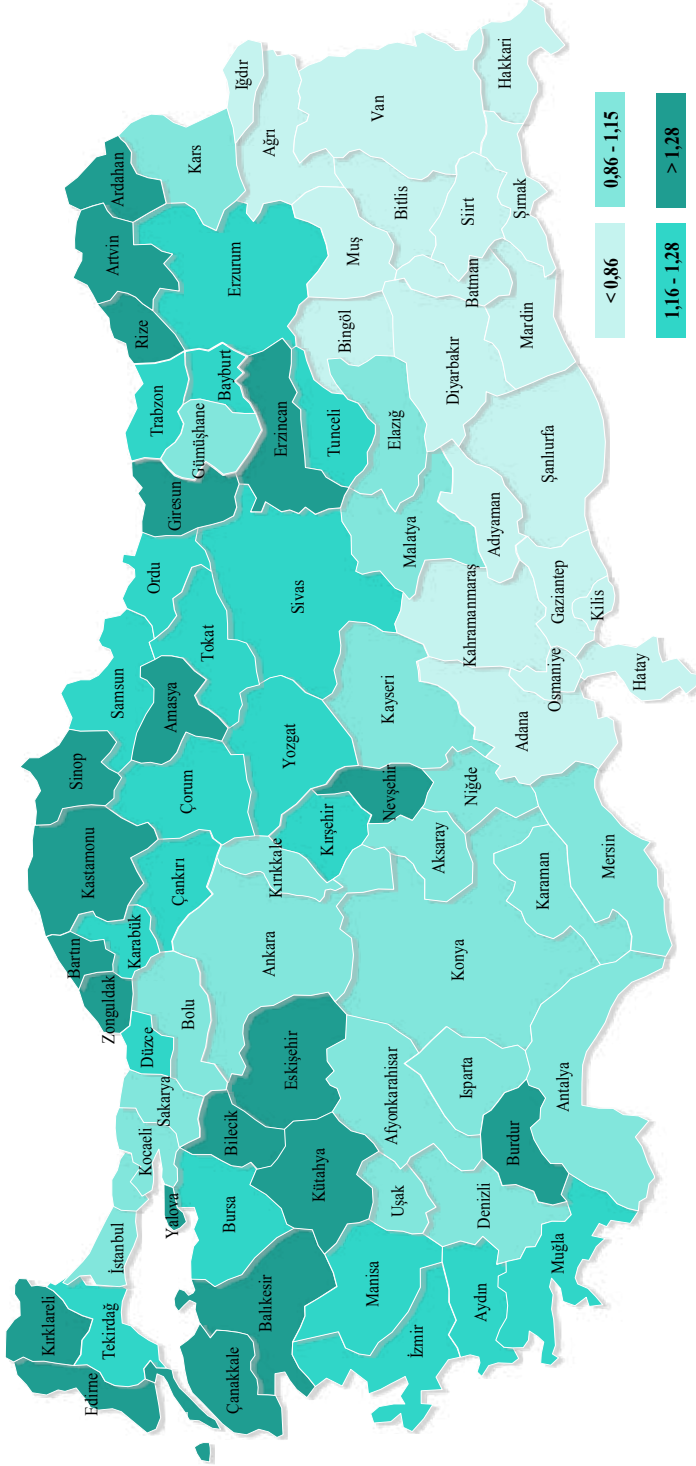
Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2016, 2017, 2018

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2016			2017			2018		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	1,96	2,16	2,05	2,25	2,62	2,42	2,48	2,90	2,67
Neoplazmlar	C00-D48	23,11	15,03	19,43	22,89	15,04	19,32	23,35	15,47	19,75
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	0,26	0,32	0,29	0,26	0,33	0,29	0,24	0,33	0,28
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	3,84	6,25	4,93	3,78	5,96	4,77	3,75	5,98	4,77
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	0,11	0,15	0,13	0,11	0,15	0,13	0,11	0,14	0,12
Sinir Sistemi ve Duyu Organları Hastalıkları	G00-H95	3,92	5,88	4,81	3,92	6,00	4,87	3,98	6,06	4,93
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	36,05	43,70	39,52	36,09	43,52	39,46	35,33	42,18	38,45
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	12,44	10,89	11,73	12,43	11,16	11,85	13,13	11,72	12,48
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	2,34	2,57	2,44	2,29	2,54	2,40	2,28	2,55	2,40
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	0,03	0,08	0,05	0,04	0,08	0,06	0,06	0,10	0,08
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	0,19	0,39	0,28	0,18	0,38	0,27	0,20	0,39	0,29
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,31	4,00	3,63	3,37	4,02	3,67	3,44	4,20	3,79
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	0,13	0,06	-	0,13	0,06	-	0,13	0,06
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	2,01	1,88	1,96	1,98	1,81	1,91	1,98	1,76	1,90
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	1,28	1,37	1,33	1,20	1,29	1,25	1,20	1,26	1,23
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	2,24	2,25	2,25	2,28	2,12	2,21	2,59	2,20	2,41
Dışsal Yaralanma Nedenleri ve Zehirlenmeler	V01-Y89	6,91	2,95	5,11	6,92	2,87	5,08	5,86	2,62	4,38

Kaynak: TÜİK Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2016, 2017, 2018

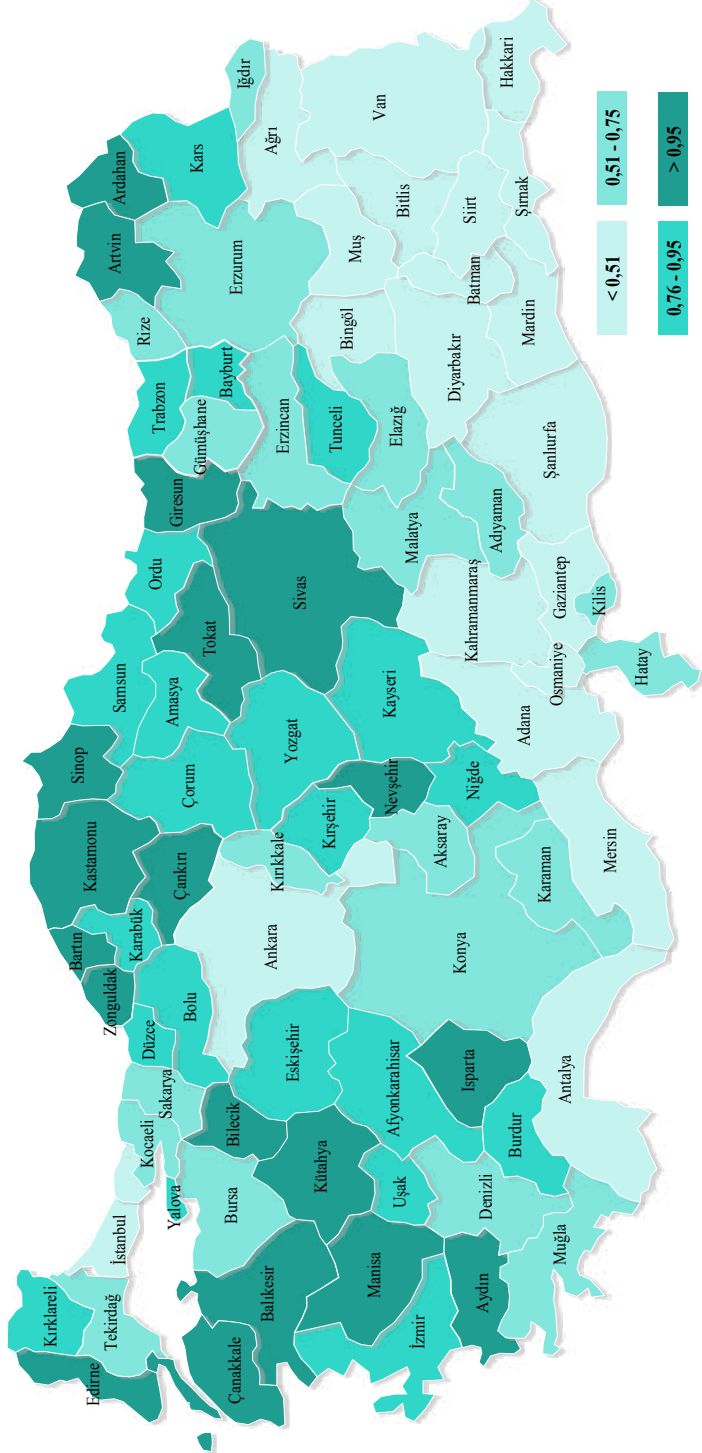
Not: Ölüm nedenlerinin dağılımı, ilgili sütunun toplam ölüm sayısı üzerinden hesaplandı.

Harita 2.4 İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD 10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2018

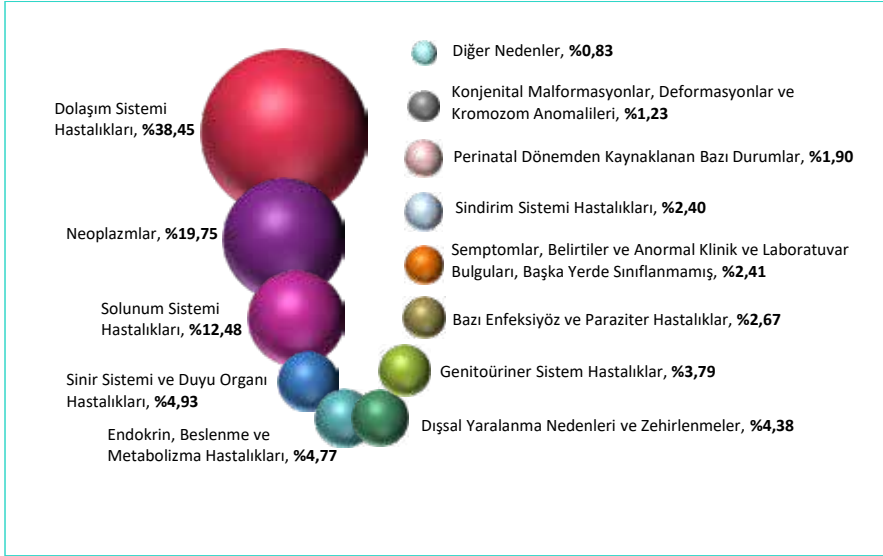
Kaynak: TÜİK, Ölüm Nedeni İstatistikleri 2018

Harita 2.5. İllere ve Dairme İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD 10: J00-199) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2018

Kaynak: TÜİK, Ölüm Nedeni İstatistikleri 2018

Şekil 2.13. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2018

Kaynak: TÜİK, Ölüm Nedeni İstatistikleri 2018

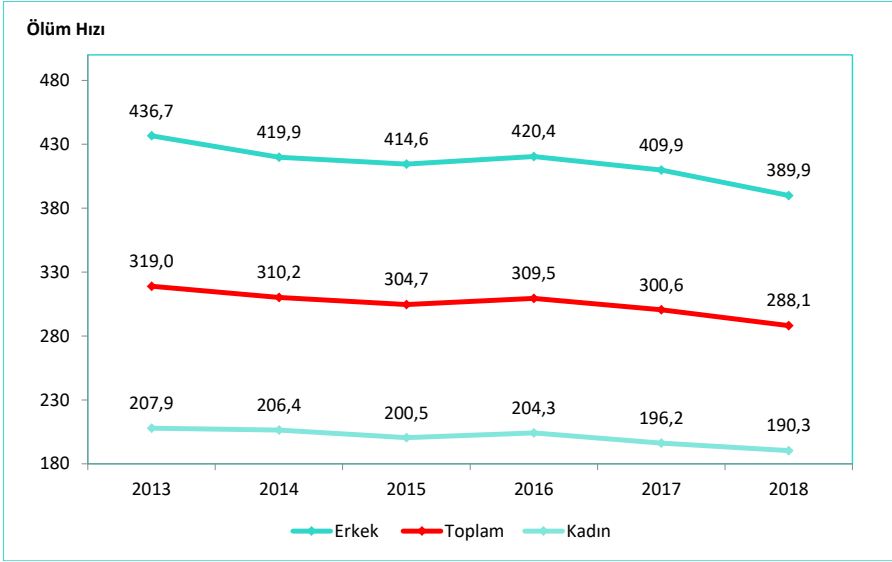
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016, 2017, 2018

Seçilmiş Nedenler	Kod	2016			2017			2018		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Malign Neoplazmlar	C00-C97	157,18	76,14	115,45	152,00	75,12	112,53	147,64	74,64	110,29
Dişabet	E10-E14	16,03	13,90	14,95	15,50	12,35	13,90	14,72	11,62	13,15
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	166,52	80,73	122,76	165,98	77,14	120,79	154,32	73,59	113,35
İskemik Kalp Hastalığı	I20-I25	91,00	31,34	60,59	89,02	29,91	58,98	81,60	27,55	54,18
Akut Miyokard Enfarktüs	I21-I22	63,62	22,30	42,57	60,70	21,03	40,54	58,39	19,74	38,79
Serebrovasküler Hastalıklar	I60-I69	29,84	20,65	25,13	29,18	19,24	24,10	26,00	18,16	22,02
Kronik Solunum Yolu Hastalıkları	J40-J47	26,32	9,04	17,39	23,60	8,20	15,66	22,80	7,59	14,99
KOAH	J40-J44	25,32	7,77	16,25	22,57	7,02	14,56	22,06	6,57	14,11
Astım	J45-J46	0,86	1,15	1,01	0,89	1,07	0,98	0,66	0,89	0,78
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	13,15	7,06	10,05	12,44	6,52	9,44	11,92	6,23	9,04

Kaynak: TÜİK Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2016, 2017, 2018

Not: Ölüm hızları, **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Şekil 2.14. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu)

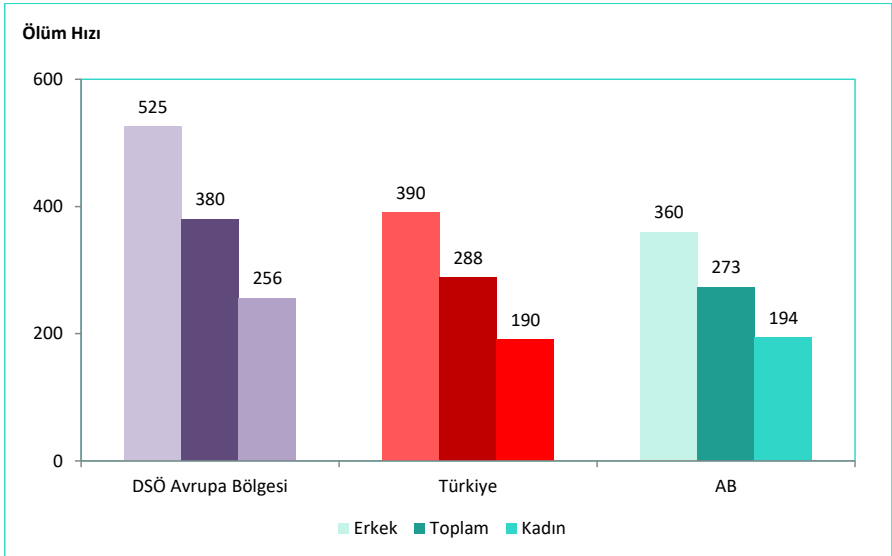

Kaynak: TÜİK, Ölüm Nedenleri İstatistikleri

Not: Ölüm hızları, Avrupa Standart Nüfusu kullanılarak yaşa standardize edildi.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Şekil 2.15. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000'de, Avrupa Standart Nüfusu), 2015

Kaynak: TÜİK Ölüm Nedenleri İstatistikleri 2018, DSÖ European Health Information Gateway

Not: Ölüm hızları, Avrupa Standart Nüfusu kullanılarak yaşa standardize edildi. Türkiye verisi 2018 yılına aittir.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Bölüm 2 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bebek, perinatal, neonatal, postneonatal ve beş yaş altı ölüm hızları “28 hafta ve üzeri veya 1.000 gr ve üzeri yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler” ve “gebelik süresi ve doğum ağırlığına bakılmaksızın yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler (Tüm Hafta)” ayrımında yapılmıştır.

☑ **Bebek Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğup ve bir yaşını tamamlamadan ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Perinatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 7 gün içinde ölen (Erken Neonatal) bebek sayısına aynı yıl içerisinde gerçekleşen ölü doğum sayısı eklenerek aynı yılda meydana gelen toplam doğum sayısına (canlı+ölü) oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Neonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 28 gün içinde ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Postneonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 29. gün ile 364. gün içinde ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Beş Yaş Altı Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda beş yaşını tamamlamadan ölen çocuk sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Anne Ölüm Oranı:** Bir toplumda bir yılda gebelik nedeniyle ölen anne sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 100.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Erken Ölüm Hızı:** 30-70 yaş aralığı için ölüm nedenlerinin 100.000 nüfusta yaşa standardize ölüm hızını verir. Yaşa standardize ölüm hızları hesaplanırken DSÖ tarafından belirlenen Dünya Standart Nüfusu ve EUROSTAT tarafından belirlenen Avrupa Standart Nüfusu kullanıldı. Bu standart nüfuslar, yaş gruplarında yer alan nüfusları ve ölümleri ağırlıklandırarak tüm ülkeler için yaş örüntüsünü benzer hale getirir. Böylece nüfusun yaş yapısından kaynaklanan farklılaşmalar önlenerek ülkeler arası karşılaştırmalar daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Dünya ve Avrupa standart nüfus için ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır:

http://www.paho.org/hq/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=16106&Itemid=270&lang=en

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5926869/KS-RA-13-028-EN.PDF/>

☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 2.1 ve Harita 2.2 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 2.3, Harita 2.4 ve Harita 2.5 illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

TÜİK Ölüm Nedeni İstatistikleri

Tanım	:	Ölüme sebebiyet veren, altta yatan ölüm nedenine ait istatistiklerdir.
Sınıflama	:	Ölüm nedeni istatistiklerinin değerlendirilmesinde “Uluslararası Hastalık Sınıflaması (ICD-10)” kullanılır.
Verinin Kapsamı	:	Veri, il ve ilçe merkezleri ile hekimi olan tüm yerleşim yerlerinde, hekimler tarafından görülen ölüm vakalarını kapsar.
Veri Kaynakları	:	Hastaneler, aile sağlığı merkezleri, belediye tabiplikleri, adli tıp kurumları ile diğer sağlık kuruluşlarıdır.

- Veri Derleme Sistemi** : Ölüm belgesi; hekim tarafından görülen tüm ölüm vakaları için, hastaneler, aile sağlığı merkezleri, belediye tabiplikleri, adli tıp kurumları ile diğer sağlık kuruluşları tarafından Ölüm Bildirim Sistemi (ÖBS) aracılığıyla doldurulur.
- Veri İşleme** : Ölüm belgesindeki ölüme sebebiyet veren ve ölümlle ilgili tüm hastalıklar, Uluslararası Hastalık Sınıflamasına (ICD-10) göre TÜİK Bölge Müdürlükleri'nde kodlanır ve ölümün altta yatan nedeni tespit edilir.

3.Bölüm

Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları

		2002	2014	2015	2016	2017	2018
AIDS	Yerli Vaka	37	102	94	94	106	88*
	Yabancı Vaka	6	29	28	11	19	20
	Toplam Vaka	43	131	122	105	125	108
Kızamık	Yerli Vaka	7.810	451	235	0	48	412
	Yabancı Vaka		114	107	9	36	304
	Toplam Vaka	7.810	565	342	9	84	716
Tüberküloz	Yerli Vaka	18.043	12.331	11.703	11.305	10.748	10.334
	Yabancı Vaka		777	847	881	1.073	1.242
	Toplam Vaka	18.043	13.108	12.550	12.186	11.821	11.576
Sıtma	Yerli Vaka	10.184	0	0	0	0	0
	Yabancı & Hariçten Gelenden Türeyen Vaka	40	249	221	209	214	238
	Toplam Vaka	10.224	249	221	209	214	238

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

*Vaka bildiriminde "uyruğu bilinmeyen" olarak bildirilen 1 vaka, yerli vaka sayısına dahil edildi.

Not: Tüberküloz vaka sayısı yeni ve nüks vakaların toplamını ifade eder.

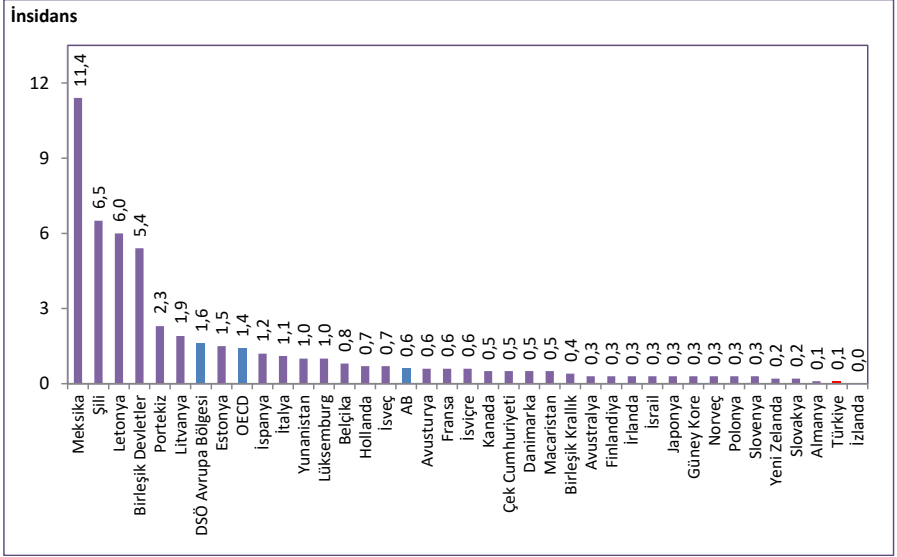
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta)

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
AIDS	0,07	0,17	0,15	0,13	0,15	0,13
Kızamık	11,8	0,7	0,4	0,01	0,09	0,87
Tüberküloz	32,0	16,9	15,9	15,3	14,6	14,1
Sıtma	15,4	0,3	0,3	0,26	0,26	0,29

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: Tüberküloz İnsidansı; 2002 yılı DSÖ TB (Tüberküloz) Veritabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veritabanından elde edildi.

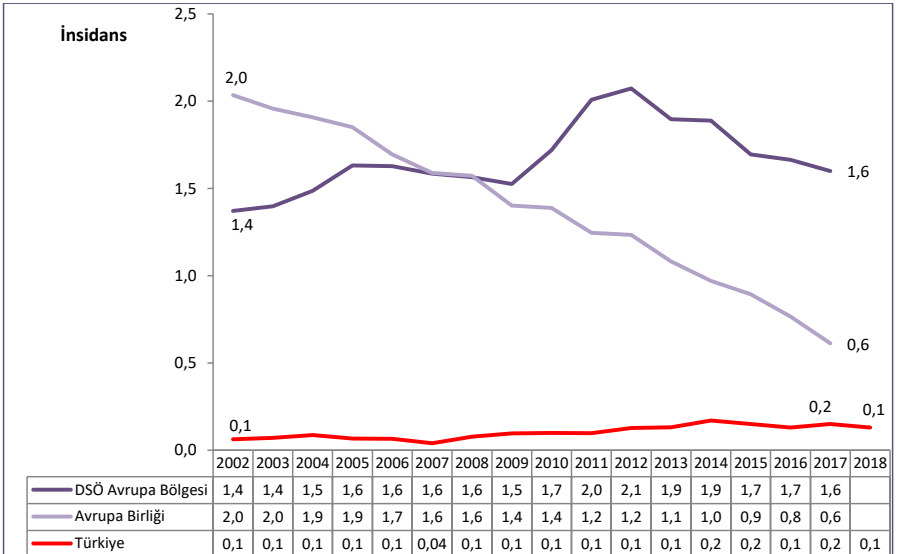
Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2017

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance in Europe 2018, OECD Health Data 2019

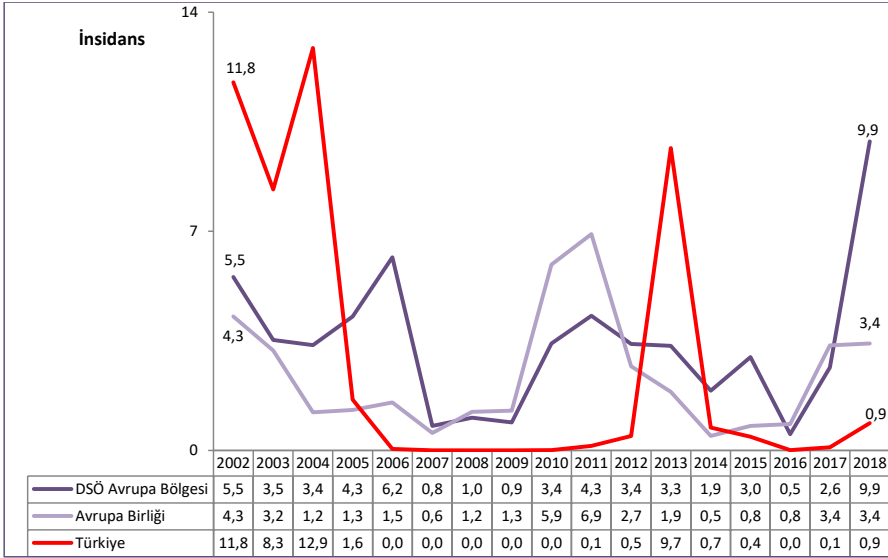
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

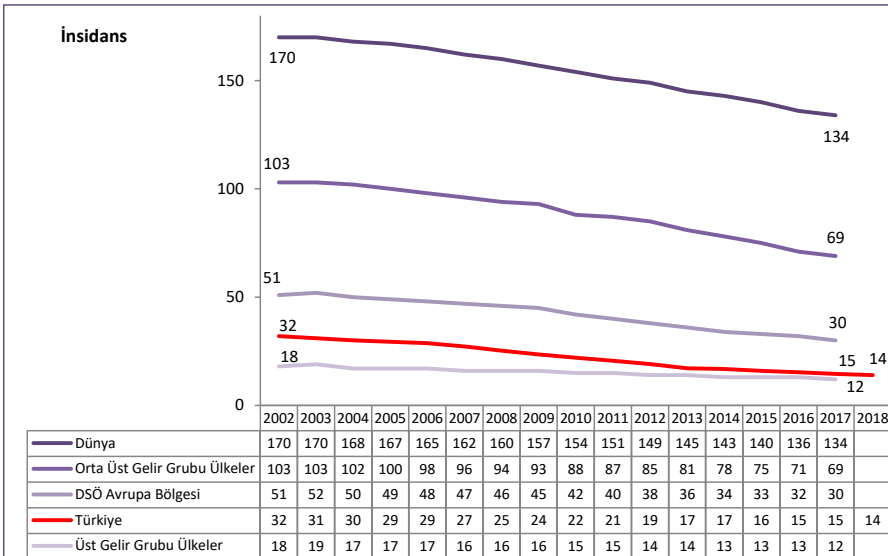
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance Reports

Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veritabanı

Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veritabanı

Not: Türkiye verisi; 2002-2004 yılları DSÖ TB (Tüberküloz) Veritabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veritabanından elde edildi.

Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2017

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, World Malaria Report 2018, UNPD

Not: Türkiye'nin 2018 yılına ait yerli vaka sayısı "0"dir. Türkiye ve diğer ülkelerin verileri yabancı sıtma vaka sayısını ifade eder. Ülkelere ait nüfus verisi UNPD'den elde edildi.

Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Erkek	154,2	261,4	275,0	277,7	267,9	246,8	247,6	259,9
Kadın	113,0	168,7	182,2	188,2	186,5	173,6	177,5	183,2
Toplam	133,5	215,1	228,6	233,0	227,2	210,2	212,6	221,6

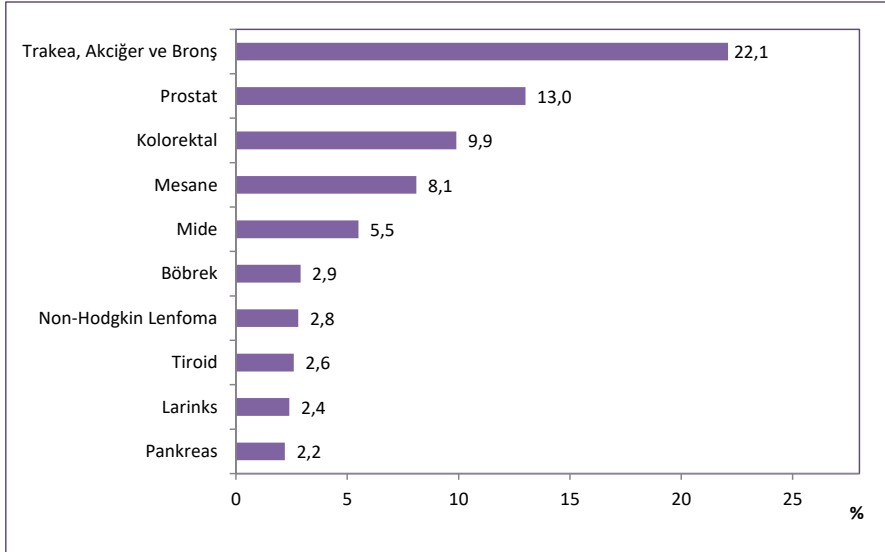
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Trakea, Akciğer ve Bronş	42,2	61,0	62,3	60,4	59,3	52,5	52,5	57,7
Prostat	11,5	33,8	37,1	39,2	36,4	32,9	33,1	35,0
Kolorektal	11,8	20,7	22,4	24,7	24,4	22,8	23,1	25,3
Mesane	12,4	20,7	20,9	22,3	21,1	19,3	20,2	21,1
Mide	11,6	16,1	17,1	16,4	15,9	14,3	14,2	14,2
Böbrek	3,0	5,5	6,9	7,0	7,0	6,4	6,8	7,4
Non-Hodgkin Lenfoma	1,4	7,0	7,2	7,7	6,9	7,2	6,9	7,2
Larinks	6,9	7,7	8,1	7,8	7,0	6,2	6,6	6,2
Tiroid	0,5	4,7	5,1	5,4	5,6	5,5	6,0	6,2
Pankreas	3,1	5,7	5,6	5,8	6,3	5,1	5,6	5,7

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016

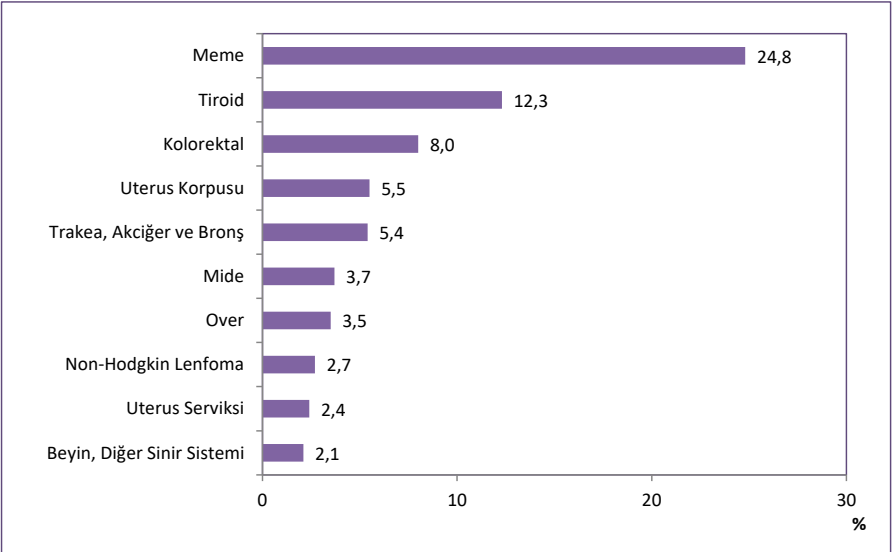
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Meme	31,9	38,6	44,2	46,8	45,9	43,0	43,8	45,6
Tiroid	3,5	18,1	20,4	20,3	21,3	20,7	21,7	22,9
Kolorektal	9,3	13,1	13,3	15,2	15,3	13,8	14,4	14,2
Uterus Korpusu	4,3	9,6	10,5	10,1	9,9	9,8	10,0	10,5
Trakea, Akciğer ve Bronş	5,2	8,0	7,8	9,3	10,0	8,7	9,0	9,8
Mide	6,0	7,2	7,9	7,8	7,1	6,5	6,3	6,6
Over	5,9	6,6	7,3	7,3	7,0	6,1	6,4	6,4
Non-Hodgkin Lenfoma	1,2	5,3	5,0	5,2	5,3	5,0	4,9	5,1
Uterus Serviksi	3,9	4,0	4,5	4,5	4,6	4,0	4,5	4,3
Beyin, Diğer Sinir Sistemi	3,8	4,4	4,5	4,7	4,7	4,1	4,1	4,0

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2016

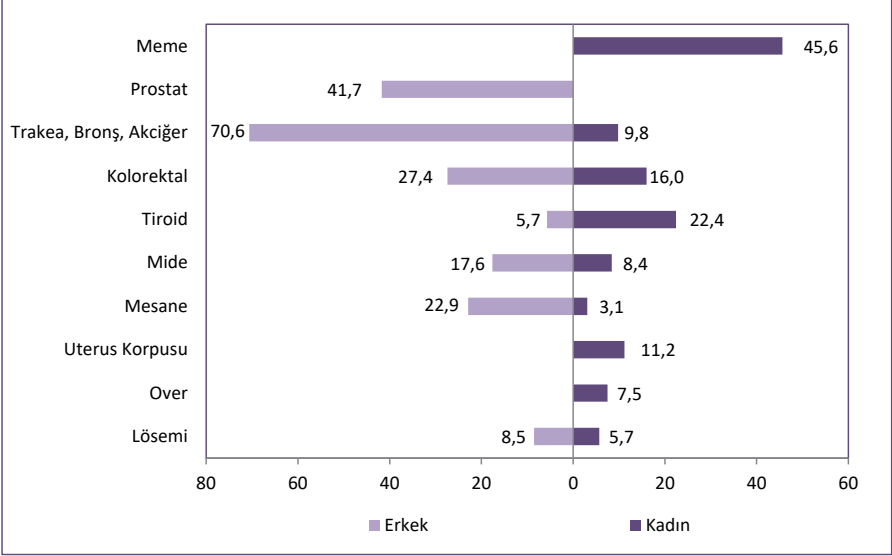
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000'de, Dünya Standart Nüfusu), 2016

ICD-10		Erkek	Kadın
C00-96	Tüm Kanserler	259,9	183,2
C00-14	Ağız, Farinks	4,9	2,4
C00	Dudak	1,0	0,3
C01-C02	Dil	0,7	0,6
C03-C06	Ağız	0,7	0,5
C07-C08	Tükrük Bezleri	0,5	0,4
C09	Tonsil	0,3	0,1
C10	Diğer Orofarinks	0,1	0,0
C11	Nasofarinks	1,2	0,4
C12-C13	Hipofarinks	0,3	0,1
C14	Farinks, tanımlanmamış	0,1	0,0
C15-26	Sindirim Organları	54,0	29,7
C15	Özofagus	2,0	1,2
C16	Mide	14,2	6,6
C17	İnce Barsak	0,6	0,4
C18	Kolon	15,7	9,6
C19-C20	Rektum	9,6	4,6
C21	Anüs	0,3	0,2
C22	Karaciğer	4,3	1,8
C23-C24	Safrakesesi vb.	1,5	1,4
C25	Pankreas	5,7	3,6
C26	Diğer Sindirim Organları	0,1	0,3
C30-34,C37-C38	Solunum Organları	64,9	10,8
C30-C31	Burun, sinüsler vb.	0,4	0,2
C32	Larinks	6,2	0,4
C33-C34	Trakea,Bronş,Akciğer	57,7	9,8
C37-C38	Diğer Torasik organlar	0,6	0,4
C40-C41	Kemik	1,0	0,8
C43	Deri Melanomu	1,7	1,2
C44	Diğer Deri	25,9	17,0
C45	Mezoteliyoma	0,9	0,5
C46	Kaposi sarkomu	0,8	0,3
C47,C49	Konnektif,Yumuşak doku	2,1	1,7
C50	Meme	0,8	45,6
C51-58	Kadın Genital Organları	-	23,1
C51	Vulva	-	0,5
C52	Vajina	-	0,2
C53	Uterus Serviksi	-	4,3
C54	Uterus Korpusu	-	10,5
C55	Uterus, tanımlanmamış	-	0,7
C56	Over	-	6,4
C57	Diğer Kadın Genital	-	0,5
C58	Plasenta	-	0,0
C60-63	Erkek Genital Organları	38,7	-
C60	Penis	0,1	-
C61	Prostat	35,0	-
C62	Testis	3,6	-
C63	Diğer erkek genital	0,0	-
C64-68	Üriner Organlar	29,3	6,8
C64	Böbrek	7,4	3,7
C65	Renal Pelvis	0,3	0,1
C66	Üreter	0,3	0,1
C67	Mesane	21,1	2,9
C68	Diğer Üriner organlar	0,2	0,0
C69	Göz	0,3	0,2
C70-C72	Beyin, sinir sistemi	5,4	4,0
C73	Tiroid	6,2	22,9
C74-75	Diğer Endokrin Bezleri	0,4	0,5
C74	Adrenal bez	0,3	0,3
C75	Diğer Endokrin	0,1	0,2
C81-85,88,90-96	Lenfoid ve Hematopoetik	17,7	12,4
C81	Hodgkin hastalığı	1,8	1,3
C82-C85;C96	Non-Hodgkin lenfoma	7,2	5,1
C88	İmmunoproliferatif has.	0,0	0,0
C90	Multiple Myelom	2,5	1,7
C91	Lenfoid Lösemi	3,2	2,0
C92-C94	Myeloid Lösemi	2,6	2,0
C95	Lösemi, tanımlanmamış	0,4	0,3
C39,C48,C76,C77,C80	Diğer&Tanımlanmamış	4,9	3,3

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.8. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2018

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

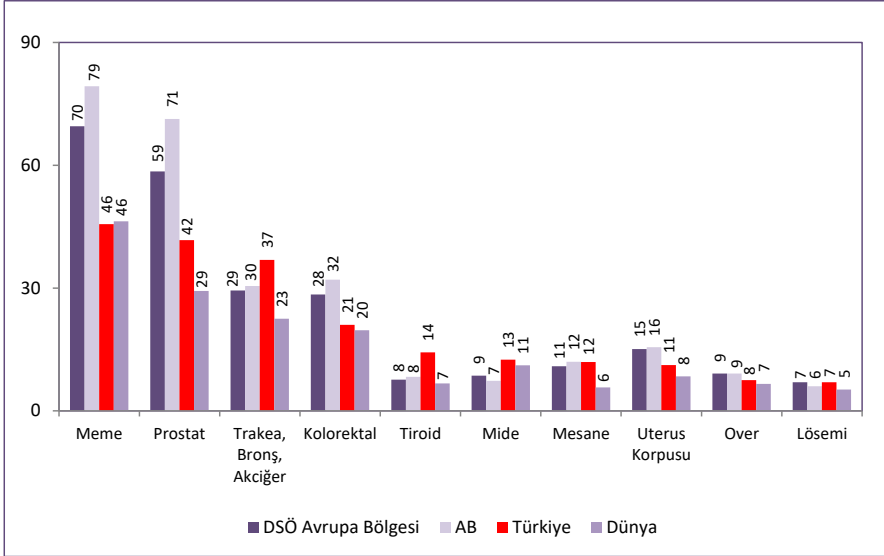
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2018

Sıra	Ülke	Erkek	Ülke	Kadın	Ülke	Toplam
1	Avustralya	579,9	Avustralya	363,0	Avustralya	468,0
2	Yeni Zelanda	526,0	Yeni Zelanda	358,3	Yeni Zelanda	438,1
3	İrlanda	430,8	Macaristan	330,6	İrlanda	373,7
4	Macaristan	427,1	Belçika	329,9	Macaristan	368,1
5	Fransa	405,6	Kanada	329,7	Birleşik Devletler	352,2
6	Birleşik Devletler	393,2	Danimarka	325,5	Belçika	345,8
7	Letonya	375,7	İrlanda	322,9	Fransa	344,1
8	Belçika	371,1	Birleşik Devletler	321,2	Danimarka	340,4
9	Norveç	369,8	Hollanda	318,9	Norveç	337,8
10	Slovenya	367,6	Norveç	311,3	Hollanda	334,1
	Türkiye (41)	284,2	Türkiye (74)	182,3	Türkiye (53)	225,1
	Dünya	218,6	Dünya	182,6	Dünya	197,9

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Türkiye'nin yanında parantez içinde yazan değerler Türkiye'nin dünya sıralamasındaki yerini göstermektedir. Kanser insidansları, DSÖ'nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

Şekil 3.9. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000’de, Dünya Standart Nüfusu), 2018

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2018

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2018 yılına ait tahmin verileridir.

Tablo 3.8. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Hastane Yatışlarının Dağılımı, (%), 2016, 2017, 2018

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2016			2017			2018		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	3,1	2,2	2,6	2,9	2,0	2,4	2,7	1,9	2,3
Neoplazmlar	C00-D48	4,4	3,5	3,9	4,4	3,5	3,9	4,6	3,5	4,0
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	1,6	2,4	2,0	1,7	2,7	2,3	1,8	2,9	2,4
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	2,6	3,8	3,3	2,5	3,7	3,2	2,5	3,5	3,1
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	1,6	0,8	1,2	1,6	0,7	1,2	1,6	0,7	1,1
Sinir Sistemi Hastalıkları	G00-G99	1,9	1,6	1,7	1,9	1,6	1,8	2,2	1,7	1,9
Göz ve Adneks Hastalıkları	H00-H59	4,8	4,2	4,4	5,1	4,4	4,7	5,2	4,5	4,8
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları	H60-H95	0,7	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	9,5	6,3	7,8	9,6	6,3	7,8	9,8	6,5	8,0
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	16,0	9,8	12,6	16,2	10,1	12,9	16,0	10,0	12,7
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	12,3	10,9	11,5	12,2	10,8	11,4	12,6	11,2	11,8
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	3,8	2,2	3,0	3,7	2,2	2,9	3,6	2,1	2,8
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	3,6	4,9	4,3	3,5	4,9	4,3	3,6	5,2	4,5
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	7,9	7,8	7,8	8,1	8,0	8,0	8,1	8,0	8,0
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	20,8	11,3	-	20,4	11,0	-	19,9	10,8
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	2,6	1,9	2,2	2,4	1,7	2,0	2,3	1,7	2,0
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	0,9	0,4	0,7	0,9	0,4	0,6	0,9	0,4	0,6
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	3,0	2,6	2,8	3,0	2,6	2,8	3,1	2,7	2,9
Yaralanma, Zehirlenme ve Diş Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları	S00-T98	7,0	3,8	5,3	7,0	3,9	5,3	6,1	3,6	4,8
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler	Z00-Z99	12,6	9,7	11,1	12,5	9,6	10,9	12,7	9,6	11,0
Toplam		100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Teşhis İlişkili Gruplar Veritabanı

Not: Hastane yatışlarının dağılımı, ilgili sütunun toplam sayısı üzerinden hesaplanmaktadır.

Tablo 3.9. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016

Kendi Kendine Muayene Durumu	%
Ayda Bir	19,7
Üç Ayda Bir	7,9
Üç Aydan Daha Uzun Sürede Bir	11,9
Hiç Yapmadım	60,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.10. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016

Mamografi Çektirme Zamanı	%
Son 1 Yıl İçerisinde	9,0
1 Yıldan Çok, 2 Yıldan Az	7,1
2 Yıldan Çok, 3 Yıldan Az	3,6
3 Yıldan Çok, 5 Yıldan Az	4,0
5 Yıldan Fazla	5,2
Hiçbir Zaman	71,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.11. Onbeş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016

Smear Yaptırma Zamanı	%
Son 1 Yıl İçerisinde	10,9
1 Yıldan Çok, 2 Yıldan Az	7,9
2 Yıldan Çok, 3 Yıldan Az	3,6
3 Yıldan Çok, 5 Yıldan Az	3,2
5 Yıldan Fazla	5,1
Hiçbir Zaman	69,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.12. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

Kişisel Bakım Faaliyetleri	Erkek	Kadın	Toplam
Yatağa Girme/Kalkma veya Sandalyeye Oturma/Kalkma	2,9	5,4	4,2
Giyinme ve Elbiselerini Çıkarma	2,8	3,9	3,3
Banyo Yapma/Duş Alma	2,6	3,9	3,3
Tuvalet Kullanımı	2,5	3,7	3,1
Kendi Kendine Beslenme	2,0	3,0	2,5

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.13. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	42,6	42,6	42,6
İshal	31,6	33,0	32,3
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	11,0	11,1	11,1
Bulaşıcı Hastalıklar (Suçiçeği, Kabakulak vb.)	9,4	9,0	9,2
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	7,7	7,0	7,3
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi vb.)	5,8	4,9	5,4
İdrar Yolu Enfeksiyonu	2,8	5,4	4,1
Cilt Hastalıkları	3,2	2,6	2,9
D Vitamini Eksikliğine Bağlı Kemik Bozuklukları	1,5	2,1	1,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.14. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	23,7	23,2	23,4
Göz İle İlgili Sorunlar	12,2	15,1	13,6
Enfeksiyöz Hastalıklar	7,6	8,3	7,9
Cilt Hastalıkları	4,8	6,9	5,8
Beslenme İle İlişkili Hastalıklar	3,4	3,1	3,3
İşitme İle İlgili Sorunlar	2,0	2,6	2,3
Kas İskelet Sistemi Hastalıkları	2,2	1,4	1,8
Ruh Sağlığı Sorunları	1,4	1,3	1,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.15. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kadın	Toplam
Bel Bölgesi Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı, Diğer Bel Defektleri)	21,4	32,8	27,1
Boyun Bölgesi Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı, Diğer Boyun Defektleri)	11,5	24,6	18,1
Hipertansiyon	11,1	20,5	15,8
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi) (Alerjik Astım Hariç)	7,5	13,9	10,8
Şeker Hastalığı (Diyabet)	7,1	10,9	9,1
Astım (Alerjik Astım Dahil)	5,2	10,3	7,8
Arthrosis	4,9	10,5	7,7
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (Kronik Bronşit, Amfizem)	5,7	8,8	7,3
Depresyon	4,9	9,4	7,2
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm)	5,9	7,1	6,5
Böbrek Problemleri	5,2	7,5	6,4
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama	3,9	7,8	5,9
Alzheimer*	5,1	6,1	5,6
Miyokardiyal Enfarktüs (Kalp Krizi)	2,1	2,0	2,1
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği	1,1	1,8	1,5
İnme-Felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz)	1,0	0,8	0,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

*Alzheimer, 65+ yaş grubu bireyler için değerlendirilmiştir.

Tablo 3.16. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Teşhis Zamanı	Hastalık	Erkek	Kadın	Toplam
Son 12 Ay İçerisinde Teşhis Konulmuş	Hipertansiyon	4,3	9,8	7,1
	Diyabet	3,4	5,2	4,3
	Yüksek Kolesterol	3,6	6,1	4,8
Teşhis Konulmuş Ancak Son 12 Ay İçinde Değil	Hipertansiyon	8,0	10,2	9,1
	Diyabet	4,2	5,4	4,8
	Yüksek Kolesterol	4,9	5,7	5,3
Herhangi Bir Zamanda Teşhis Konulmuş (Prevalans)	Hipertansiyon	12,3	20,0	16,2
	Diyabet	7,6	10,6	9,1
	Yüksek Kolesterol	8,5	11,8	10,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Not: Veriler kişilerin beyanına dayalıdır.

Tablo 3.17. Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	Çok İyi/İyi	90,2	88,9	89,5
	Kötü/Çok Kötü	3,1	1,5	2,3
25-34	Çok İyi/İyi	82,9	79,2	81,1
	Kötü/Çok Kötü	3,1	3,5	3,3
35-44	Çok İyi/İyi	74,1	59,8	67,0
	Kötü/Çok Kötü	5,5	7,7	6,6
45-54	Çok İyi/İyi	58,8	39,5	49,2
	Kötü/Çok Kötü	8,8	18,0	13,4
55-64	Çok İyi/İyi	52,5	29,2	40,7
	Kötü/Çok Kötü	11,4	25,9	18,7
65-74	Çok İyi/İyi	33,2	20,1	26,1
	Kötü/Çok Kötü	23,1	36,9	30,5
75+	Çok İyi/İyi	17,8	11,5	14,0
	Kötü/Çok Kötü	36,4	46,6	42,6
Toplam	Çok İyi/İyi	69,8	57,5	63,5
	Kötü/Çok Kötü	7,9	13,4	10,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 3.18. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Kullanım şekli	2012			2014			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	28,9	31,4	30,2	32,3	36,2	34,3	33,7	37,6	35,6
Kullanmayan	71,0	68,5	69,7	67,5	63,7	65,6	66,3	62,3	64,3
Hiç Göremeyen	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Tablo 3.19. Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Yaş Grubu	2012			2014			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	1,3	1,0	1,2	1,5	1,9	1,7	1,6	1,6	1,6
25-34	0,9	2,4	1,6	1,3	2,0	1,7	1,3	1,4	1,4
35-44	1,6	2,8	2,2	2,1	5,4	3,7	2,1	4,4	3,3
45-54	5,0	8,8	6,9	7,7	13,0	10,3	7,8	11,1	9,4
55-64	6,8	12,0	9,5	10,6	15,6	13,2	9,4	17,0	13,3
65-74	13,8	22,0	18,3	15,1	19,8	17,6	16,4	20,2	18,5
75+	28,3	36,3	33,1	23,1	32,5	28,8	23,8	37,2	31,9
Toplam	4,0	6,9	5,5	5,1	8,6	6,9	5,3	8,6	6,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Not: Gözlük/Lens kullanmalarına rağmen göremeyenler/hiç göremeyenler hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.20. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Kullanım Şekli	2012			2014			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	4,7	4,7	4,7	3,9	3,4	3,6	4,1	4,0	4,1
Kullanmayan	95,2	95,2	95,2	95,7	96,4	96,0	95,7	95,8	95,8
Hiç Duymayan	0,1	0,1	0,1	0,4	0,3	0,3	0,1	0,2	0,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Tablo 3.21. İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Yaş Grubu	2012			2014			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	0,6	0,3	0,5	1,8	0,9	1,3	0,3	1,0	0,6
25-34	0,6	0,3	0,4	1,3	1,8	1,6	1,6	0,8	1,2
35-44	0,9	1,0	0,9	2,3	3,0	2,7	1,5	1,6	1,5
45-54	1,2	1,6	1,4	4,4	6,4	5,4	3,4	4,9	4,1
55-64	1,8	4,0	2,9	7,0	8,3	7,7	4,6	6,2	5,4
65-74	7,4	8,1	7,8	15,4	14,1	14,7	15,5	14,5	15,0
75+	22,4	21,7	22,0	37,7	34,6	35,8	33,0	35,8	34,7
Toplam	1,9	2,5	2,2	4,8	5,8	5,3	3,9	5,0	4,5

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Not: İşitme cihazı kullanmalarına rağmen duymayanlar/hiç duymayanlar hesaplamaya alınmıştır.

Bölüm 3 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2002 yılı kızamık ve tüberküloz vakalarında yerli veya yabancı vaka ayrımına ait kayıt bulunmamaktadır.
- ☑ HIV/AIDS sürveyans sisteminde vakaların bildirimleri doğrulama tarihi üzerinden değerlendirilir. Vaka sayıları, doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden hesaplanır. Bu yıl içinde bir önceki yılda doğrulama testi yapılan vakaların bildirimleri de yapıldığından yıllık vaka sayıları değişebilir. Vaka sayıları ve insidans hesaplamaları 31 Ocak 2019 tarihi itibarı ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Kanser ile ilgili veriler Aktif Kanser Kayıt Sistemi ile veri toplayan ve kalite standartlarını sağlayan *Ankara, Antalya, Bursa, Edirne, Erzurum, Eskişehir, İzmir, Samsun, Trabzon, Gaziantep, Malatya, İstanbul ve Mersin* illerine ait verilerinden alındı. **Aktif Kanser Kayıt Sisteminde;** Kanser kayıt elemanları tarafından tek tek hasta dosyaları ve elektronik veri tabanlarından araştırılan bilgiler kanser kayıt formlarına aktarılır. Bu formlar İl Sağlık Müdürlüğü Kanser Kayıt Merkezlerinde Canreg-4 bilgisayar programına girilerek, duplikasyon ve diğer kalite kontrol çalışmaları sonrasında Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'ne elektronik ortamda gönderilir.
- ☑ **Dünya Standart Nüfusu:** Kanser hastalığı, ilerleyen yaş gruplarında daha sık görüldüğünden nüfusu yaşlı olan bir ülkede kanser görülme oranı (kaba hız), nüfusu genç bir ülke ile kıyaslandığında daha yüksek olacaktır. Bu nedenle ağırlıklandırma işleminin yapılabilmesi için, "Dünya Standart Nüfusu" tablosundan yararlanılarak standardize edilmiş bir oran olan "yaşa standardize hız" kavramı kullanılır.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Araştırma kişilerin beyanına davalıdır.

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalkıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapishanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahmini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.325 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. Toplam 23.606 birey ile anket yapılmıştır.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde bir ay uygulanmıştır. 2014 ve 2016 yılında ise metodoloji gereği Ağustos-Ekim dönemindeki 3 ayda çalışma gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki onbeş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahmini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Araştırmada veriler "Soru Formu", "Fiziksel Ölçümler" ve "Biyokimyasal Ölçümler" olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.

1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirmesinden oluşmaktadır.
2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.

4.Bölüm

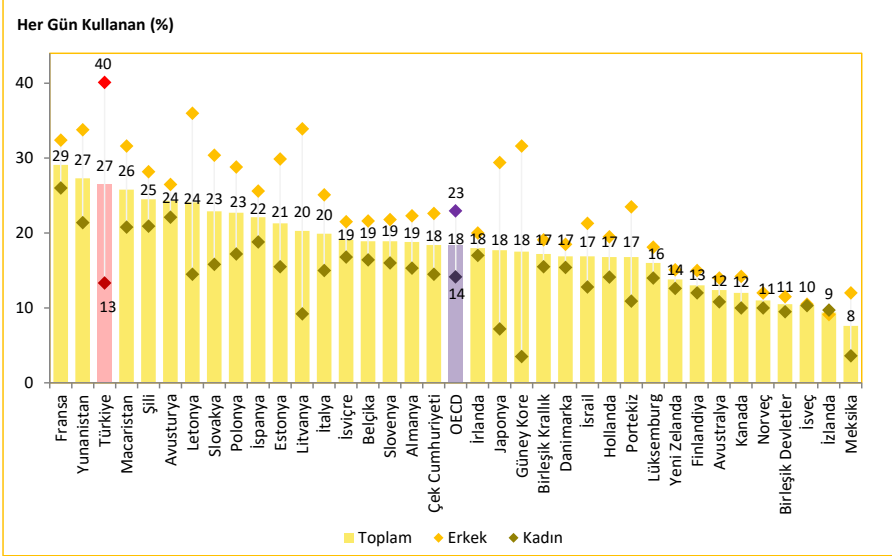
Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2012			2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Her Gün Kullanan	15-24	24,1	4,6	14,3	31,4	5,7	18,5	28,2	7,8	18,1
	25-34	45,9	14,9	30,5	51,2	18,8	35,1	49,6	16,6	33,2
	35-44	44,4	17,3	30,9	49,9	19,7	34,9	50,6	19,6	35,2
	45-54	42,0	13,4	27,7	48,7	16,5	32,7	45,3	17,7	31,6
	55-64	27,9	7,4	17,4	38,2	10,2	24,0	35,0	10,9	22,8
	65-74	17,8	3,8	10,1	22,4	3,4	12,1	24,2	4,4	13,5
	75+	12,6	0,8	5,6	8,9	2,4	5,0	10,7	1,0	4,8
	Türkiye	35,9	10,8	23,2	41,8	13,1	27,3	40,1	13,3	26,5
Ara Sıra Kullanan	15-24	4,3	1,5	2,9	6,1	3,7	4,9	3,6	3,0	3,3
	25-34	4,6	4,9	4,8	6,9	6,5	6,7	5,1	6,1	5,6
	35-44	4,9	4,4	4,6	6,4	6,8	6,6	5,0	5,9	5,4
	45-54	4,1	3,1	3,6	4,4	4,8	4,6	4,1	4,1	4,1
	55-64	4,1	0,5	2,3	3,6	3,3	3,4	2,5	2,3	2,4
	65-74	2,7	0,9	1,7	5,2	2,2	3,6	1,9	1,3	1,6
	75+	2,9	1,2	1,9	2,9	1,4	2,0	2,8	2,0	2,3
	Türkiye	4,3	2,9	3,6	5,6	4,8	5,2	4,0	4,1	4,1
Daha Önce Kullanan	15-24	6,5	5,0	5,7	10,2	7,5	8,8	3,4	2,1	2,7
	25-34	11,7	11,2	11,5	12,6	12,8	12,7	9,3	6,6	8,0
	35-44	18,2	9,8	14,0	20,6	13,0	16,8	16,6	8,2	12,4
	45-54	26,3	10,6	18,5	29,6	14,1	21,9	24,5	8,7	16,7
	55-64	38,0	10,1	23,8	43,4	14,5	28,8	39,5	9,0	24,1
	65-74	44,9	7,4	24,4	51,8	10,9	29,7	47,4	7,7	26,0
	75+	42,2	5,7	20,4	58,7	8,4	28,4	47,3	5,4	22,0
	Türkiye	19,8	8,9	14,3	23,8	11,8	17,7	19,3	6,7	12,9
Hiç Kullanmayan	15-24	65,1	88,9	77,1	52,3	83,2	67,7	64,9	87,0	75,9
	25-34	37,8	69,0	53,3	29,3	61,8	45,5	36,0	70,7	53,3
	35-44	32,5	68,5	50,5	23,1	60,4	41,7	27,8	66,3	47,0
	45-54	27,6	72,9	50,2	17,2	64,6	40,8	26,1	69,5	47,7
	55-64	30,0	82,0	56,5	14,8	72,1	43,8	22,9	77,8	50,7
	65-74	34,5	88,0	63,8	20,5	83,5	54,6	26,5	86,6	58,9
	75+	42,3	92,3	72,1	29,5	87,8	64,6	39,2	91,6	70,9
	Türkiye	40,0	77,3	59,0	28,7	70,3	49,8	36,6	75,9	56,5

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

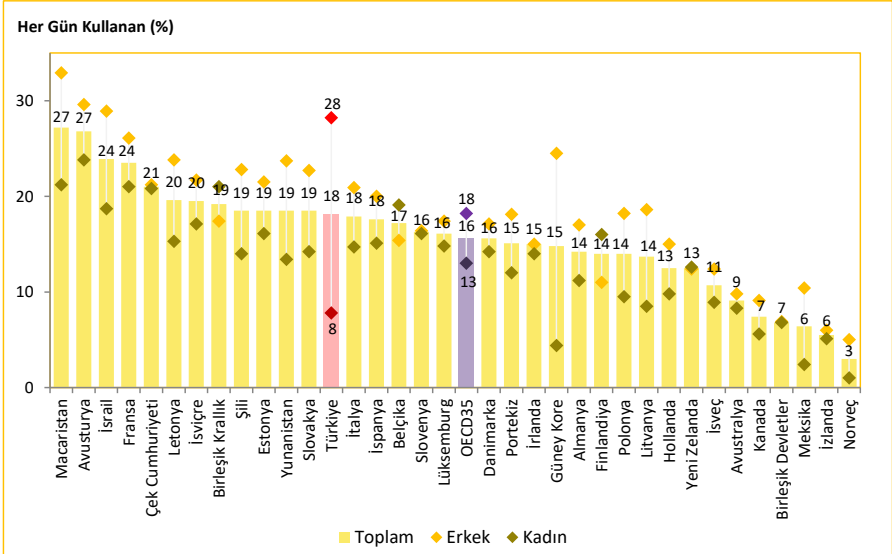
Şekil 4.1. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamülü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

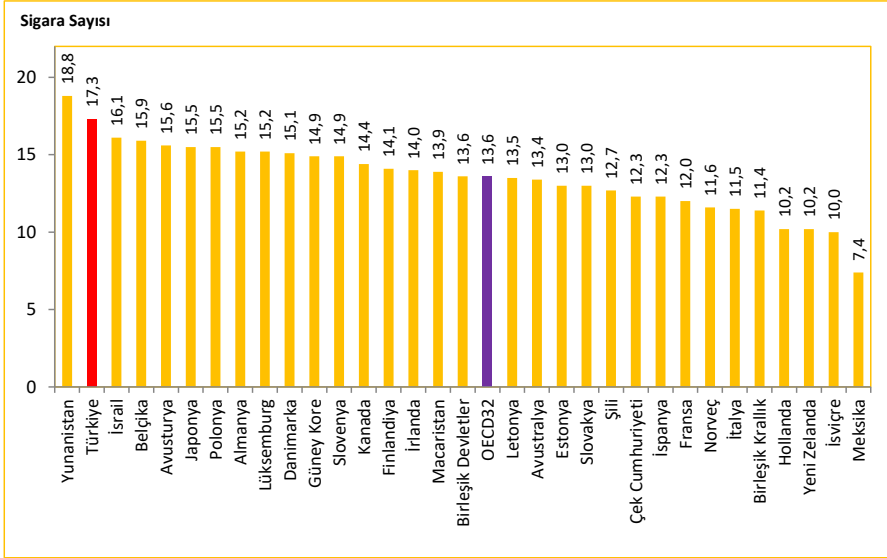
Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamülü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.3. Onbeş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

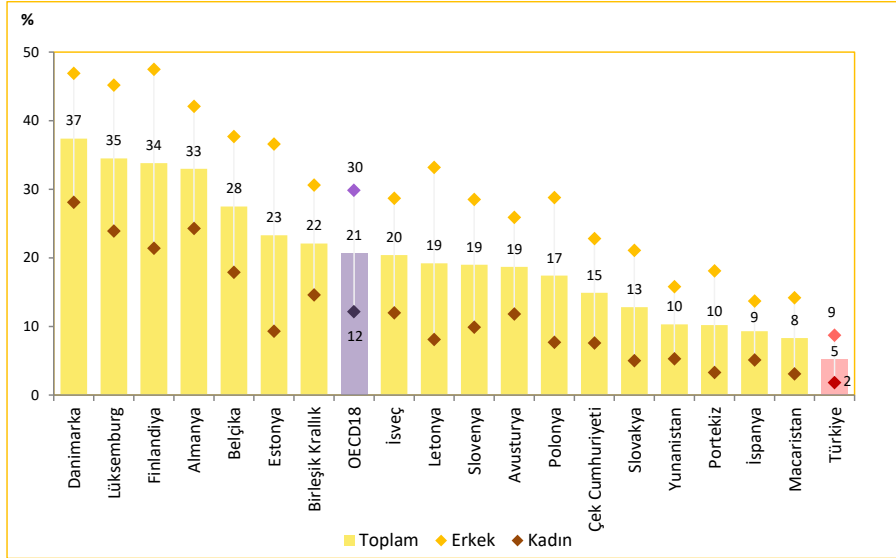
Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.2. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Alkol Kullanım Durumu	Yaş Grubu	2012			2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	15-24	11,7	3,2	7,4	20,9	5,8	13,3	13,1	5,4	9,3
	25-34	21,7	6,2	14,0	31,0	10,0	20,5	24,1	8,7	16,5
	35-44	21,2	5,0	13,1	27,4	6,7	17,1	25,2	6,4	15,9
	45-54	20,3	3,5	11,9	25,6	4,7	15,2	19,2	3,7	11,5
	55-64	15,2	1,9	8,4	22,6	2,9	12,6	19,7	3,8	11,6
	65-74	8,2	0,6	4,0	11,2	1,3	5,8	11,5	1,0	5,9
	75+	3,0	0,1	1,3	4,4	0,5	2,0	5,5	0,6	2,5
	Türkiye	17,2	3,8	10,4	24,3	5,8	14,9	19,3	5,3	12,2
Daha Önce Kullanan	15-24	6,7	4,0	5,3	11,9	7,1	9,5	5,9	3,9	4,9
	25-34	12,2	5,6	8,9	22,4	11,5	17,0	16,0	7,0	11,5
	35-44	15,4	4,6	10,0	31,0	10,9	21,0	21,4	4,9	13,2
	45-54	19,6	4,2	11,9	34,2	8,3	21,3	23,8	5,8	14,8
	55-64	24,8	2,9	13,6	39,7	6,8	23,1	28,7	4,4	16,4
	65-74	26,6	2,1	13,2	44,0	5,5	23,2	30,4	3,6	16,0
	75+	24,5	1,4	10,7	37,0	2,5	16,2	25,8	1,8	11,3
	Türkiye	15,3	4,2	9,7	27,6	8,6	18,0	19,1	5,0	11,9
Hiç Kullanmayan	15-24	81,6	92,8	87,3	67,2	87,1	77,2	81,0	90,6	85,8
	25-34	66,1	88,2	77,1	46,6	78,6	62,5	59,9	84,3	72,0
	35-44	63,5	90,5	76,9	41,6	82,4	61,9	53,4	88,7	71,0
	45-54	60,1	92,3	76,2	40,2	87,0	63,5	57,0	90,5	73,6
	55-64	60,0	95,2	78,0	37,7	90,3	64,3	51,6	91,9	72,0
	65-74	65,3	97,3	82,8	44,8	93,1	71,0	58,1	95,4	78,2
	75+	72,5	98,5	88,0	58,6	97,1	81,7	68,8	97,5	86,2
	Türkiye	67,4	92,0	79,9	48,2	85,6	67,1	61,6	89,8	75,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Şekil 4.4. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 30 Günde En Az Bir Kere Tek Seferde 6 veya Daha Fazla Alkollü İçecek Tüketenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2014

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, EUROSTAT EHIS 2014

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir.

Tablo 4.3. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2016

Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)			Boy Uzunluğu (cm)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	68,9	58,2	63,6	173,9	162,7	168,4
25-34	77,7	64,5	71,1	175,5	162,8	169,1
35-44	81,4	71,0	76,2	173,9	162,2	168,1
45-54	81,3	74,9	78,2	172,2	160,7	166,5
55-64	80,6	76,2	78,4	171,2	160,0	165,5
65-74	77,2	73,7	75,3	170,1	158,9	164,1
75+	72,8	67,5	69,6	168,3	156,7	161,3
Türkiye	77,4	68,4	72,8	173,2	161,4	167,2

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

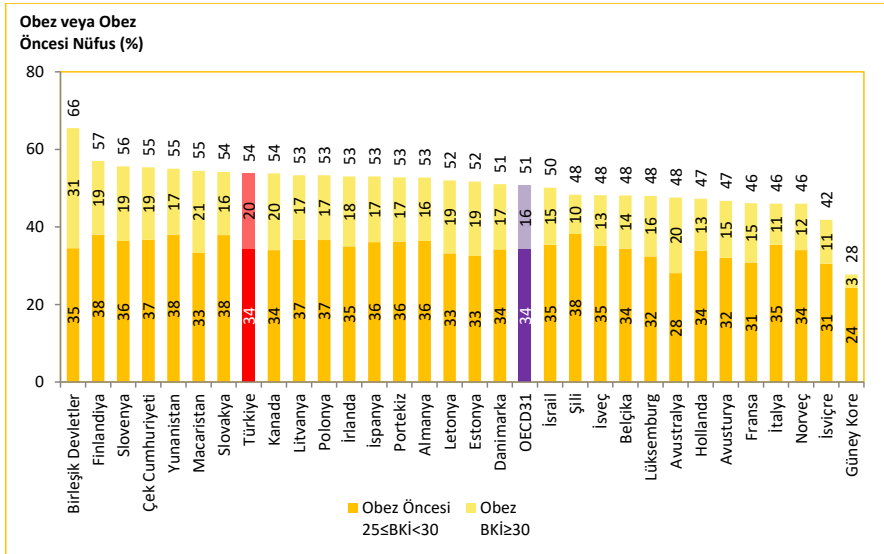
Tablo 4.4. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2012, 2014, 2016

Yıl	Cinsiyet	Düşük Kilolu	Normal Kilolu	Obez Öncesi	Obez
2012	Erkek	2,7	44,7	39,0	13,7
	Kadın	5,1	43,6	30,4	20,9
	Toplam	3,9	44,2	34,8	17,2
2014	Erkek	2,8	43,7	38,2	15,3
	Kadın	5,5	40,7	29,3	24,5
	Toplam	4,2	42,2	33,7	19,9
2016	Erkek	2,5	43,8	38,6	15,2
	Kadın	5,6	40,4	30,1	23,9
	Toplam	4,0	42,1	34,3	19,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Not: Fazla kilolu ifadesi "obez öncesi" olarak değiştirilmiştir.

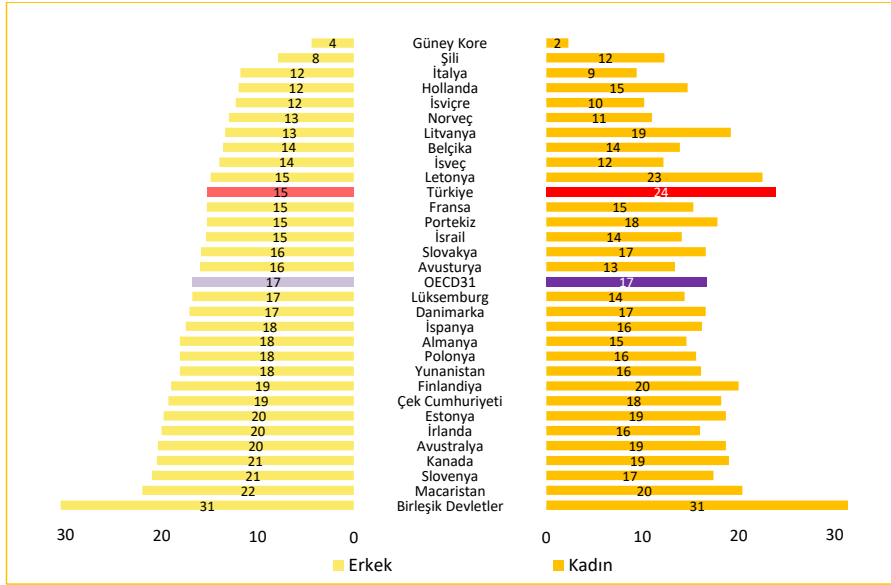
Şekil 4.5. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

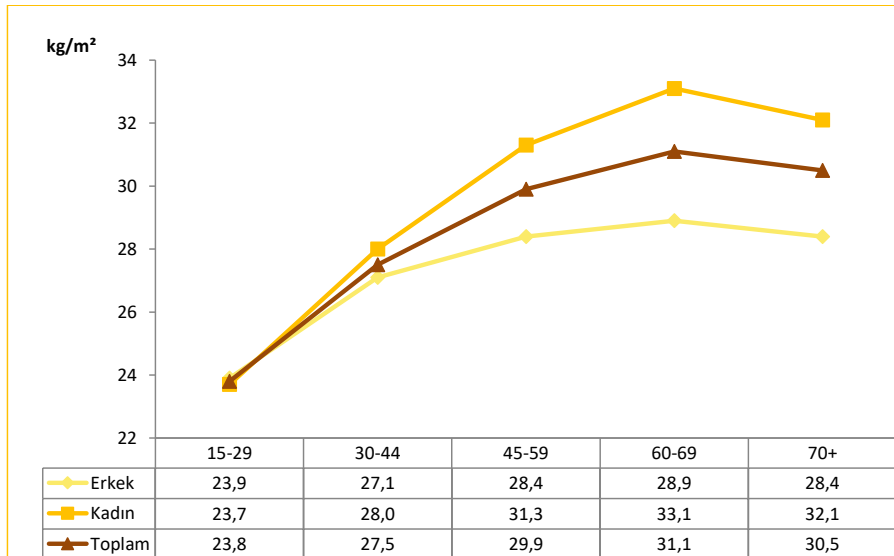
Şekil 4.6. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ \geq 30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

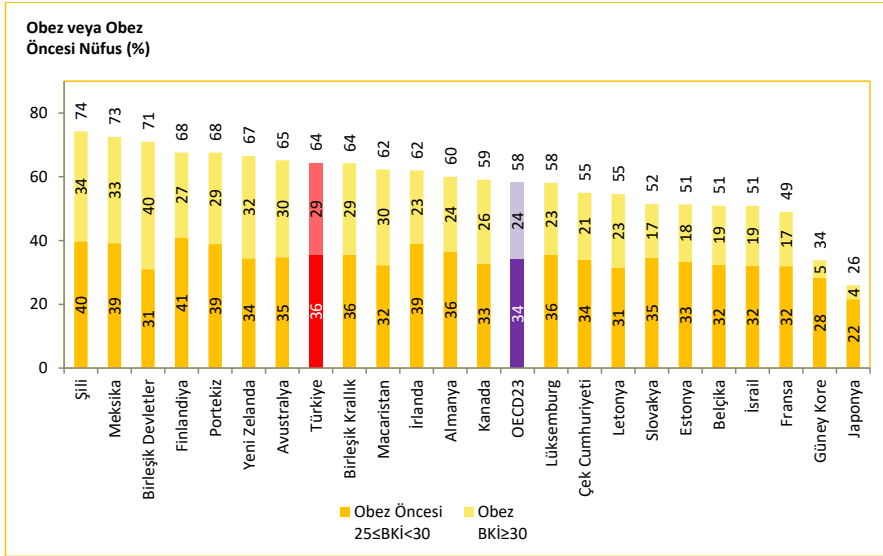
Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m², 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

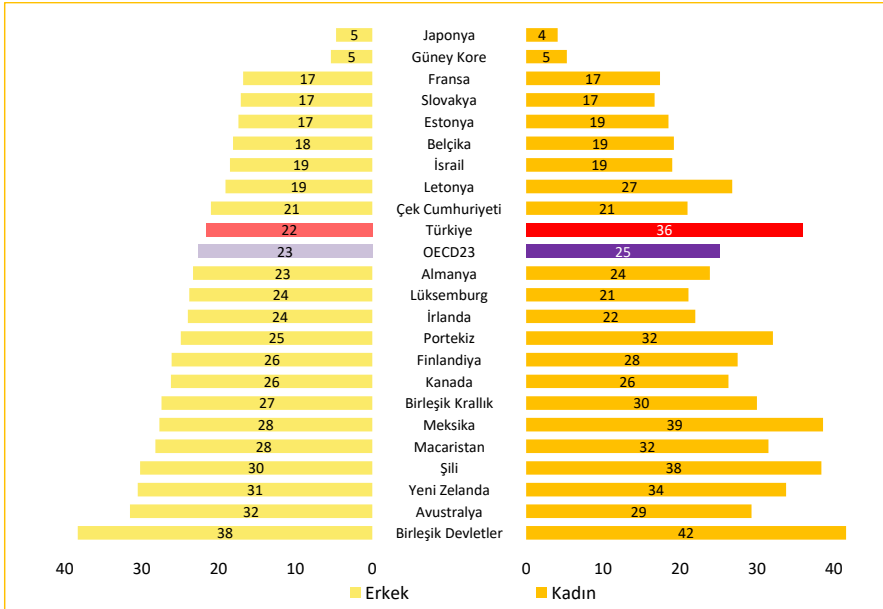
Şekil 4.8. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2019

Not: Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.9. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2019

Not: Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.5. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016

Antropometrik Ölçümler	Erkek	Kız	Toplam
Şişmanlık (2<BAZ)	11,3	8,5	9,9
Kiloluluk (1<BAZ≤2)	13,6	15,7	14,6
Normal (-2<BAZ≤1)	73,5	74,5	74,0
Zayıflık (BAZ≤-2)	1,7	1,3	1,5
Düşük Kiloluluk (WAZ<-2)	2,0	1,9	2,0
Bodurluk (HAZ<-2)	2,3	2,4	2,3

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Not: BAZ: Yaşa Göre Beden Kitle İndeksi Z-Skoru, WAZ: Yaşa Göre Ağırlık Z-Skoru, HAZ: Yaşa Göre Boy Z-Skoru

Tablo 4.6. İBBS-1' e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016

İBBS-1	Sadece Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	Ortalama Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranı (%)
İstanbul	4,5	15,5	13,4
Batı Marmara	4,4	14,7	12,8
Ege	4,4	15,4	15,9
Doğu Marmara	4,3	16,0	9,2
Batı Anadolu	4,4	16,1	10,5
Akdeniz	4,7	15,1	9,2
Orta Anadolu	4,5	15,7	9,9
Batı Karadeniz	4,9	16,5	12,8
Doğu Karadeniz	4,5	15,7	12,0
Kuzeydoğu Anadolu	4,4	16,6	5,5
Ortadoğu Anadolu	4,5	16,2	5,4
Güneydoğu Anadolu	4,3	14,8	4,5
Toplam	4,5	15,6	9,9

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

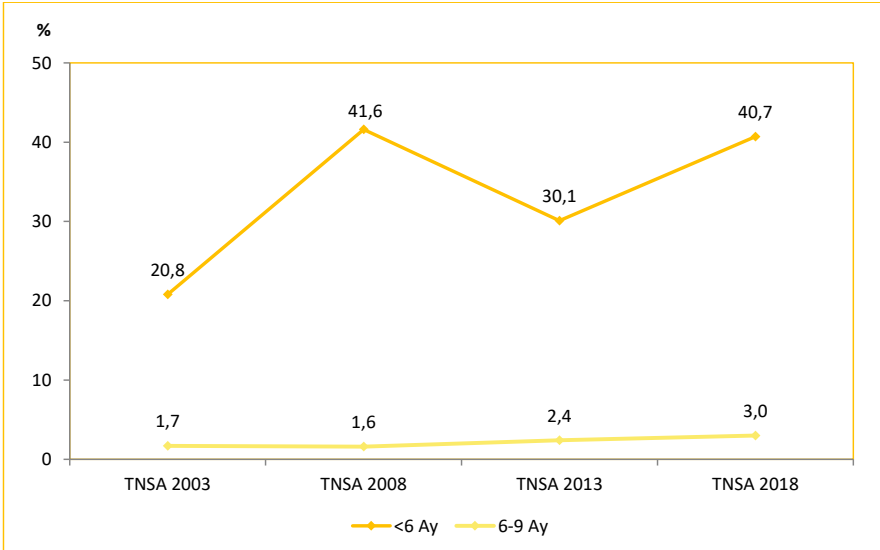
Tablo 4.7. İki Yaş Altı Çocukların Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaş (Ay)'a Göre Dağılımı, (%), 2018

Emzirilme Durumu	Yaş (Ay)	0-3	0-5	6-9	12-15	12-23	20-23
Emzirilmeyenler		5,5	7,5	17,1	34,4	47,3	66,5
Sadece Anne Sütü		52,4	40,7	3,0	0,0	0,0	0,0
Sadece Anne Sütü ve Su		14,6	15,3	3,4	0,8	0,7	0,0
Anne Sütü ve Süt Olmayan Diğer Sıvılar*		1,3	1,8	3,0	0,6	0,4	0,0
Anne Sütü ve Anne Sütü Dışındaki Sütler		24,2	22,9	2,0	0,2	0,3	0,8
Anne Sütü ve Ek Gıdalar		2,0	11,8	71,6	64,0	51,3	32,7
Toplam		100	100	100	100	100	100

Kaynak: TNSA 2018

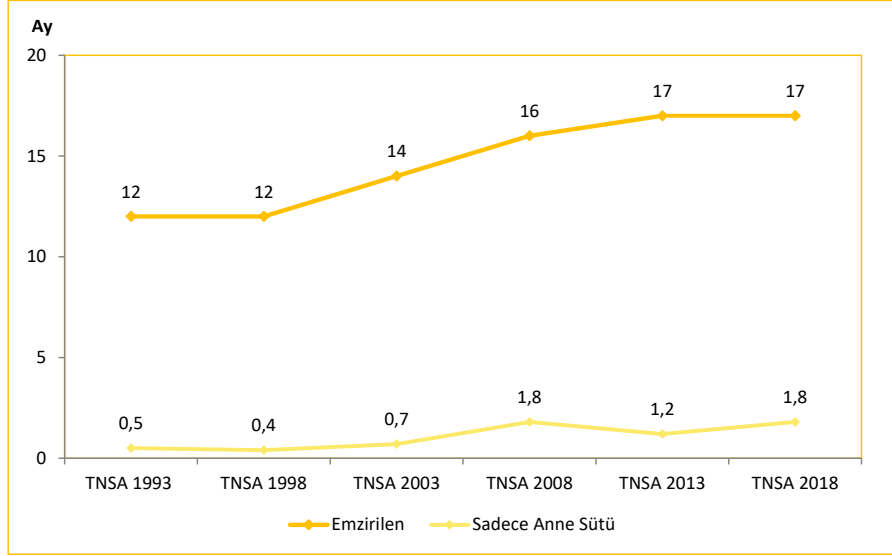
* Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, et suyu, çorba suyu veya diğer sıvıları içerir.

Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)

Kaynak: TNSA 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay)

Kaynak: TNSA 2018

Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016

Besinler	Her gün	Sıklıkla (4-6 gün)	Nadiren (1-3 gün)	Haftada 1 kereden az	Hiç
Taze Meyve	50,4	24,5	18,5	4,6	1,9
Peynir	39,8	19,1	20,1	7,6	13,4
Yoğurt, Cacık, Ayran	37,3	30,0	22,1	5,7	4,9
Tam Yağlı Süt	22,9	17,8	23,5	12,8	23,0
Az Yağlı/Yarım Yağlı Süt	14,7	13,2	21,6	13,5	37,0
%100 Meyve Suyu (Hazır)	14,4	14,1	29,6	20,7	21,1
Sebze(Patates Hariç)	13,0	25,3	41,8	13,2	6,7
Şekerli Bar, Çikolata	12,5	20,2	36,3	24,9	6,1
Bisküvi, Kek, Kurabiye	11,9	25,3	39,2	20,0	3,5
Aromalı Süt	9,6	11,7	23,9	18,6	36,2
Şeker İçeren İçecek	7,7	10,7	28,2	28,2	25,2
Tuzlu Atıştırmalıklar (Patates Cipsi, Mısır Cipsi, Çerez)	7,6	13,7	29,6	34,6	14,5
Et	7,0	26,3	41,8	18,9	6,1
Taze Sıkılmış Meyve Suyu	6,8	10,7	29,9	22,7	29,9
Sütlü Puding/Hazır Süt Ürünleri	4,7	11,1	31,0	32,6	20,5
Pizza, Lahmacun, Patates Kızartması, Hamburger, Sosisli/Sucuklu Sandviç	3,8	11,8	33,0	38,7	12,7
Balık	2,2	9,5	33,4	40,3	14,6
Kefir	1,7	2,1	5,3	5,7	85,3
Diyet veya Light İçecekler (Süt Hariç)	1,2	1,4	4,2	4,6	88,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Tablo 4.9. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016

Meyve Tüketme Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	40,4	43,3	41,8	47,9	48,5	48,2
	25-34	42,1	46,9	44,5	43,4	51,1	47,2
	35-44	44,7	47,6	46,2	46,3	50,7	48,5
	45-54	48,9	54,0	51,4	54,2	57,1	55,7
	55-64	55,6	56,9	56,3	59,4	60,0	59,7
	65-74	54,1	51,0	52,5	60,5	59,1	59,7
	75+	48,9	51,5	50,5	58,0	50,9	53,7
	Türkiye	45,9	49,0	47,5	50,2	53,1	51,6
Haftada 4-6 kere	15-24	17,7	19,0	18,4	18,2	17,0	17,6
	25-34	20,1	15,9	18,0	16,8	15,7	16,3
	35-44	18,4	16,1	17,3	17,9	16,6	17,2
	45-54	17,7	15,9	16,8	16,7	15,5	16,1
	55-64	15,3	17,3	16,3	15,8	16,4	16,1
	65-74	19,5	19,8	19,6	16,5	15,7	16,0
	75+	21,9	17,8	19,4	18,6	20,8	20,0
	Türkiye	18,4	17,1	17,7	17,2	16,4	16,8
Haftada 1-3 kere	15-24	31,5	27,2	29,4	25,9	25,7	25,8
	25-34	26,7	25,7	26,2	30,4	25,8	28,1
	35-44	27,6	24,7	26,1	25,9	24,4	25,2
	45-54	23,8	20,0	21,9	21,8	20,9	21,4
	55-64	20,7	19,0	19,9	20,0	18,4	19,2
	65-74	19,5	21,0	20,3	18,7	19,0	18,9
	75+	21,6	21,4	21,5	20,6	22,2	21,6
	Türkiye	26,1	23,7	24,9	24,9	23,2	24,0
Haftada bir kereden az	15-24	7,6	7,1	7,4	6,4	6,6	6,5
	25-34	8,9	8,4	8,7	7,1	5,3	6,2
	35-44	7,6	8,6	8,1	8,1	6,5	7,3
	45-54	7,4	7,2	7,3	5,9	5,3	5,6
	55-64	5,9	5,0	5,4	3,7	4,5	4,1
	65-74	4,9	6,6	5,8	3,8	4,9	4,4
	75+	6,2	8,0	7,2	2,1	4,8	3,7
	Türkiye	7,5	7,5	7,5	6,2	5,7	5,9
Hiç yemeyen	15-24	2,8	3,4	3,1	1,6	2,3	1,9
	25-34	2,1	3,1	2,6	2,3	2,2	2,2
	35-44	1,7	3,0	2,3	1,8	1,8	1,8
	45-54	2,2	2,9	2,5	1,4	1,2	1,3
	55-64	2,5	1,8	2,1	1,0	0,7	0,9
	65-74	2,1	1,6	1,8	0,6	1,4	1,0
	75+	1,5	1,4	1,4	0,7	1,2	1,0
	Türkiye	2,2	2,8	2,5	1,6	1,7	1,6

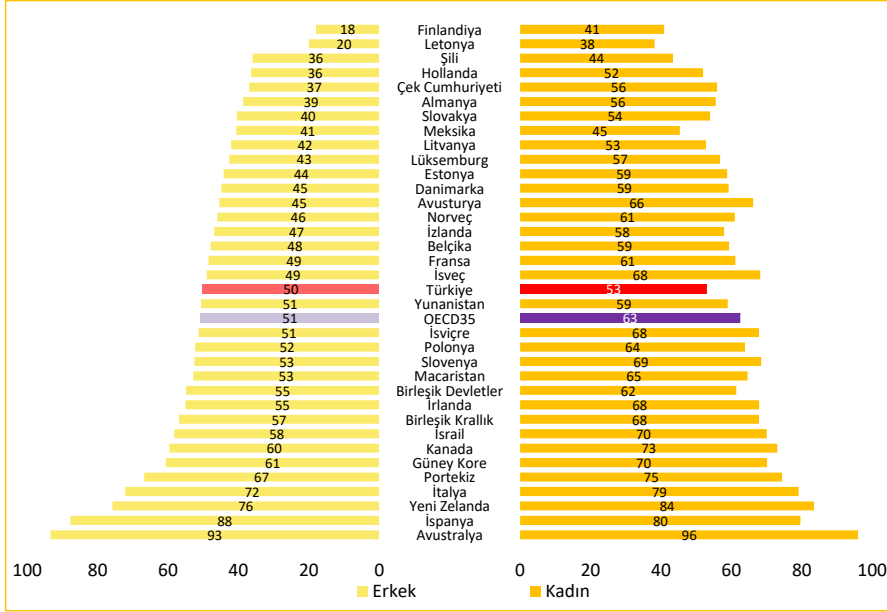
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016

Tablo 4.10. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı,(%), 2014, 2016

Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	52,0	59,2	55,6	53,9	58,3	56,1
	25-34	56,1	61,3	58,7	53,2	62,1	57,6
	35-44	58,3	63,8	61,0	59,9	63,7	61,8
	45-54	59,2	66,1	62,6	64,5	67,3	65,9
	55-64	66,4	68,7	67,5	65,4	66,2	65,8
	65-74	63,2	60,4	61,7	66,5	64,4	65,4
	75+	55,1	61,2	58,7	58,8	55,1	56,6
	Türkiye	57,7	62,9	60,3	59,0	62,8	60,9
Haftada 4-6 kere	15-24	19,9	18,7	19,3	19,4	20,5	19,9
	25-34	20,9	19,4	20,1	21,0	20,3	20,7
	35-44	19,6	17,7	18,7	19,7	19,8	19,8
	45-54	20,7	18,8	19,7	17,8	18,3	18,0
	55-64	18,6	17,0	17,8	17,7	20,0	18,9
	65-74	23,1	22,6	22,9	18,1	17,9	18,0
	75+	25,2	18,9	21,4	19,7	23,1	21,7
	Türkiye	20,4	18,8	19,6	19,3	19,9	19,6
Haftada 1-3 kere	15-24	22,0	18,2	20,1	21,1	17,1	19,1
	25-34	18,6	16,4	17,5	20,9	15,5	18,2
	35-44	18,9	15,5	17,2	16,5	14,1	15,3
	45-54	17,0	12,5	14,8	13,8	11,8	12,8
	55-64	12,8	12,0	12,4	15,0	12,1	13,6
	65-74	10,7	13,7	12,3	12,3	14,3	13,3
	75+	15,7	15,4	15,5	18,7	17,5	18,0
	Türkiye	17,9	15,2	16,6	17,6	14,6	16,1
Haftada bir kereden az	15-24	4,4	2,6	3,5	4,2	3,3	3,8
	25-34	3,5	2,4	2,9	3,7	1,6	2,6
	35-44	2,6	2,6	2,6	3,2	2,0	2,6
	45-54	2,5	2,0	2,2	3,4	2,4	2,9
	55-64	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6
	65-74	2,0	3,1	2,6	2,8	2,7	2,8
	75+	3,3	3,5	3,4	1,8	2,7	2,4
	Türkiye	3,0	2,4	2,7	3,3	2,3	2,8
Hiç yemeyen	15-24	1,7	1,3	1,5	1,4	0,8	1,1
	25-34	1,0	0,5	0,8	1,2	0,5	0,8
	35-44	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5
	45-54	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,4
	55-64	0,7	0,9	0,8	0,5	0,0	0,2
	65-74	1,0	0,2	0,5	0,3	0,7	0,5
	75+	0,7	1,0	0,9	1,1	1,6	1,4
	Türkiye	1,0	0,7	0,8	0,9	0,5	0,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016

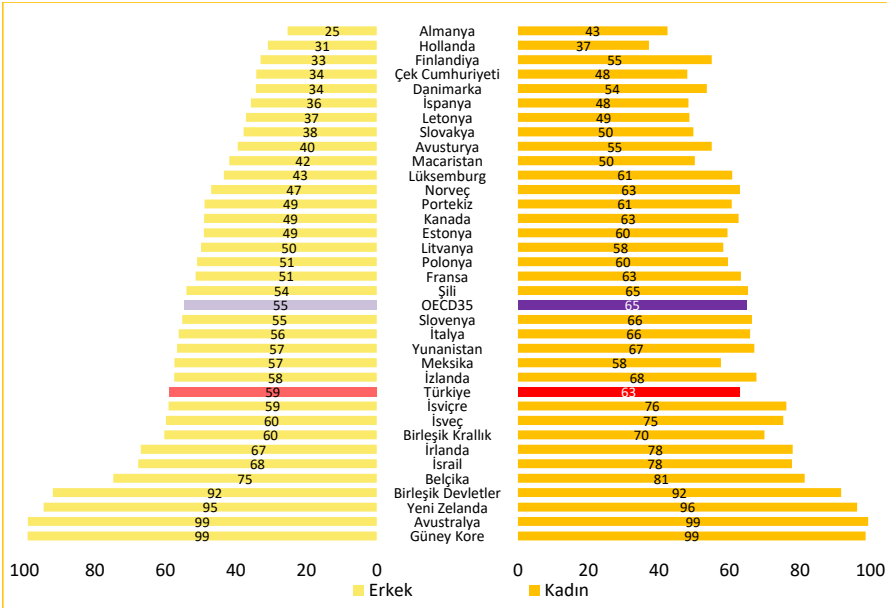
Şekil 4.12. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.13. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2016, OECD Health Data 2019

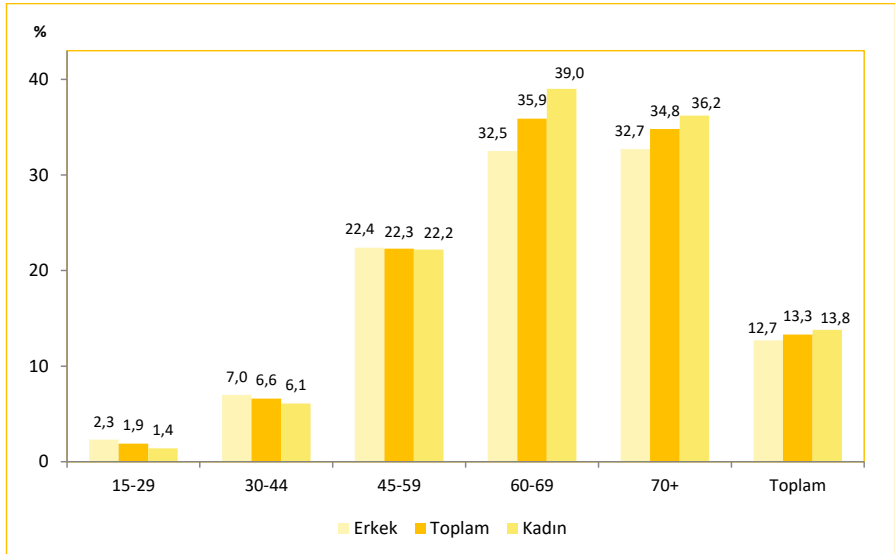
Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.11. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

Ölçümler	Erkek	Kadın	Toplam
Tansiyon Ölçtürme	41,1	55,9	48,6
Kan Şekeri Ölçtürme	32,0	47,2	39,7
Kolesterol Ölçtürme	29,4	43,8	36,7
Dışkı (Gaita) İle İlgili Gizli Kan Testi	9,8	13,0	11,4
Grip Aşısı Olanlar	2,9	2,4	2,6
Kolonoskopi	2,2	2,8	2,5

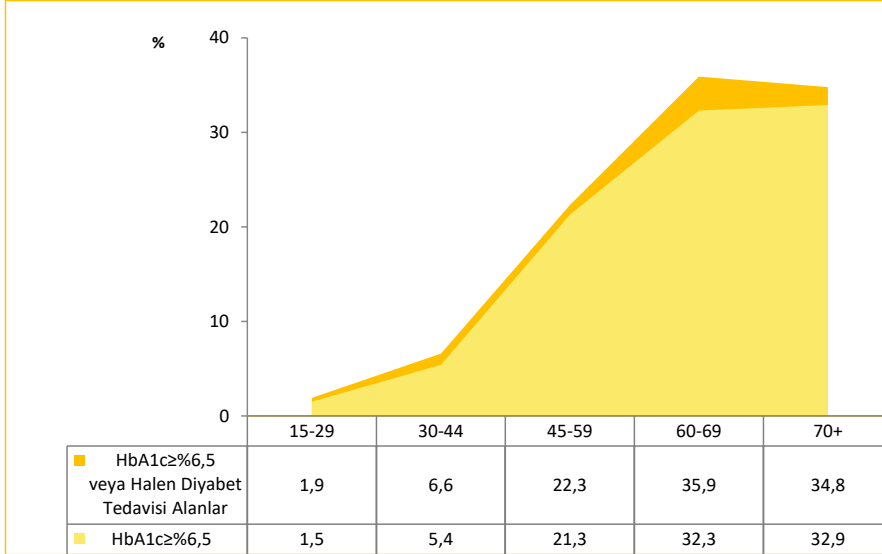
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

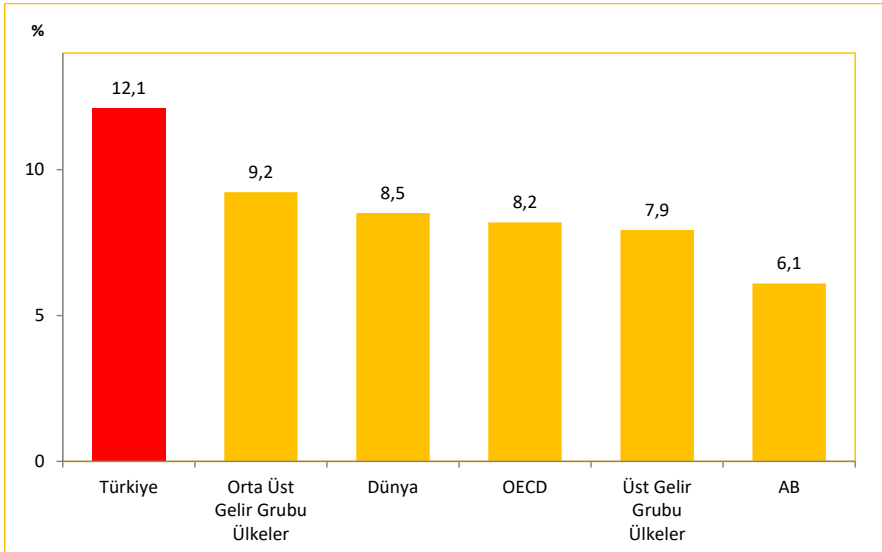
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.15. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet Tedavisi Alanlar ile HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olanların Yaş Grubuna Göre Dağılımının Karşılaştırması, (%) , 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2017

Kaynak: IDF Diabetes Atlas 8th Edition, 2017

Not: Diyabet prevalansı 20-79 yaş grubundaki Tip 1 ve Tip 2 diyabete sahip olan bireyleri ifade eder. Ülke değerleri IDF grubu tarafından **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edilmiştir.

Tablo 4.12. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

		Erkek	Kadın	Toplam
Total Kolesterol	≥190 mg/dl	20,9	28,5	24,7
	≥240 mg/dl	6,5	9,5	8,0
Yüksek Dansiteli Lipoprotein (HDL) Düşüklüğü		55,6	49,1	52,3
Açlık Trigliserid	≥150 mg/dl	30,2	21,0	25,6
	≥180 mg/dl	19,9	13,6	16,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

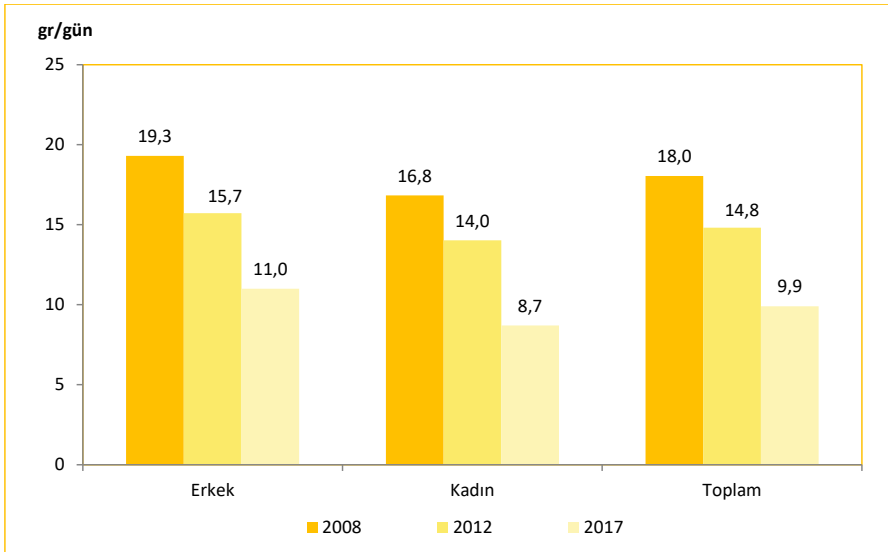
Not: Total kolesterol hesaplamasına ilaç kullanan bireyler de dahil edilmiştir. Düşük HDL seviyesi hesaplanırken erkeklerde 40 mg/dl, kadınlarda ise 50 mg/dl eşik değeri olarak alınmıştır.

Tablo 4.13. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Tuz Kullanımı	Erkek	Kadın	Toplam
Yemekleri yemeden önce ya da yerken sıklıkla veya her zaman tuz eklemek	29,3	26,8	28,1
Evde yemek hazırlarken veya pişirirken her zaman veya sıklıkla tuz eklemek	25,9	26,1	26,0
Her zaman ya da sıklıkla tuz oranı yüksek işlenmiş gıda tüketimi (turşu, sosis, işlenmiş et vb.)	27,8	23,3	25,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.17. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)

Kaynak: 2008 SALTürk-I, 2012 SALTürk-II, Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.14. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek			Kadın			Toplam		
	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek
15-29	31,7	25,6	42,6	56,2	29,3	14,5	43,8	27,4	28,7
30-44	37,3	23,4	39,2	58,0	28,2	13,9	47,7	25,8	26,5
45-59	37,5	28,5	34,0	58,4	26,3	15,3	48,0	27,4	24,6
60-69	47,2	30,8	22,0	72,1	19,1	8,8	60,2	24,7	15,1
70+	51,5	29,1	19,5	84,9	10,9	4,3	70,6	18,6	10,8
Toplam	37,4	26,3	36,3	61,1	25,8	13,1	49,4	26,0	24,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.15. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

Yaş Grubu	2012			2014			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	5,2	7,4	6,3	13,1	16,4	14,7	8,6	13,5	11,0
25-34	8,9	14,5	11,7	13,9	27,1	20,5	11,8	21,1	16,4
35-44	13,7	21,3	17,5	19,5	38,4	28,9	16,0	28,9	22,4
45-54	14,5	32,4	23,4	22,5	45,8	34,1	20,3	40,1	30,2
55-64	18,8	44,0	31,6	24,4	53,1	38,9	19,6	44,4	32,2
65-74	28,4	56,4	43,7	37,1	61,4	50,3	34,7	57,9	47,2
75+	48,8	66,1	59,1	49,0	66,7	59,6	47,7	69,4	60,8
Türkiye	13,3	25,2	19,3	20,0	37,3	28,7	17,0	32,0	24,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Tablo 4.16. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2012, 2014, 2016

	Yaş Grubu	2012			2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yürüyemeyenler	15-44	2,0	2,5	2,3	1,3	2,1	1,7	1,4	1,1	1,3
	45-54	2,2	4,3	3,2	3,4	10,4	6,8	2,7	7,6	5,1
	55-64	3,9	12,1	8,1	5,2	20,5	12,9	4,3	17,1	10,8
	65-74	11,7	27,5	20,3	15,3	31,9	24,3	15,4	30,2	23,4
	75+	29,9	46,8	39,9	38,3	59,7	51,2	36,0	55,8	48,0
	Türkiye	2,7	6,3	4,5	4,1	10,4	7,3	4,0	8,9	6,5
Merdiven İnip Çıkamayanlar	15-44	2,2	3,5	2,8	1,7	3,2	2,4	1,7	2,2	1,9
	45-54	2,1	4,9	3,5	3,9	14,2	9,0	4,2	13,4	8,8
	55-64	5,2	16,1	10,8	7,1	25,2	16,3	6,5	24,1	15,4
	65-74	13,2	30,6	22,8	19,6	40,1	30,7	18,6	38,5	29,3
	75+	34,7	51,2	44,5	42,1	61,3	53,6	39,8	65,7	55,4
	Türkiye	3,1	7,4	5,3	5,1	12,8	9,0	5,0	12,4	8,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2012, 2014, 2016

Tablo 4.17. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Sakatlık veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

	Erkek	Kadın	Toplam
Yardım Sağlayan	8,9	9,9	9,4
Aile fertlerinden biri	63,1	67,0	65,2
Diğer	36,9	33,0	34,8
Yardım Sağlamayan	91,1	90,1	90,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 4.18. Yaştlarına Göre Öğrenmekte ve Hatırlamakta Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016

	Yaş Grubu	2014			2016		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Öğrenmede Zorluk Çekenler	15-44	0,8	2,0	1,4	1,0	2,6	1,8
	45-54	2,6	7,8	5,2	1,7	7,5	4,6
	55-64	3,0	12,8	8,0	1,9	12,3	7,2
	65-74	8,5	22,5	16,1	8,9	20,4	15,1
	75+	22,0	42,2	34,2	20,2	41,5	33,1
	Türkiye	2,5	7,5	5,0	2,4	7,8	5,1
Hatırlamada Zorluk Çekenler	15-44	1,2	1,9	1,6	1,2	1,9	1,5
	45-54	2,1	6,2	4,1	1,5	4,7	3,1
	55-64	2,9	7,0	5,0	2,2	5,9	4,1
	65-74	6,3	12,0	9,4	5,7	12,7	9,5
	75+	15,6	27,3	22,6	17,8	25,6	22,5
	Türkiye	2,3	5,1	3,7	2,2	4,8	3,5

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016

Tablo 4.19. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

	Erkek	Kadın	Toplam
Hiç	6,3	5,1	5,7
1-2 Kişi	36,5	39,8	38,2
3-5 Kişi	35,0	36,6	35,8
6 veya Daha Fazla Kişi	22,2	18,5	20,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Tablo 4.20. Onbeş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016

	Erkek	Kadın	Toplam
Çok Kolay/Kolay	72,3	76,2	74,3
Orta	14,7	13,0	13,9
Zor/Çok Zor	13,0	10,8	11,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Bölüm 4 ile İlgili Açıklamalar

Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Beden Kitle İndeksi (BKİ), vücut ağırlığının (kilogram), boy uzunluğunun (metre) karesine bölünmesiyle hesaplanır.

Zayıf / Düşük Kilolu : $BKİ < 18,5$

Normal / Normal Kilolu : $18,5 \leq BKİ < 25,00$

Kilolu / Obez Öncesi : $25,00 \leq BKİ < 30,00$

Şişman / Obez : $BKİ \geq 30,00$

Ortanca: Bir verideki büyüklük sırasına konmuş değerleri iki eşit parçaya bölen değerdir. Veriyi aşırı değerlerden arındırmak için Şekil 4.11'de ortanca değerlerine yer verilmiştir.

IDF 8. Diyabet Atlası: Uluslararası karşılaştırma yapabilmek amacıyla ülkelere ait yaşa ve cinsiyete özel diyabet prevalansları, istatistiksel modeller kullanılarak tahmin edilmiştir. 131 ülke için 221 veri kaynağı kullanılmış olup nüfus verileri UNPD üzerinden elde edilmiştir. Bu veri kaynaklarında; oral glukoz tolerans testi, beyana dayalı çalışmalar, tıbbi kayıtlar, klinik tanılar, HbA1c ve açlık kan şekeri sonuçları esas alınarak diyabet tanısı koyulmuştur. Çoğu kaynak, hakemli dergilere ve DSÖ'nün STEPwise yaklaşımıyla yürütülen araştırmalara dayanmaktadır.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinde) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Şişmanlık Araştırması'nın 2013 yılında 21 ülkede gerçekleşen 3. turuna ve 2016 yılında 38 ülkede uygulanan 4. turuna ülkemiz de dahil olmuştur. Araştırma DSÖ'nün belirlediği kriterler çerçevesinde Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi işbirliğinde yürütülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası bir araştırmaya katılarak okul çağı çocuklarındaki büyümenin diğer ülkelerle kıyaslamalı olarak izlenmesidir. Proje kapsamında öğrencilerin boy uzunlukları ve vücut ağırlıkları ölçülmüş, velilere öğrencilerin beslenme ve fiziksel aktivite davranışları ile ilgili ve araştırmaya katılan okullarda, okulun beslenme ve fiziksel aktivite kapasitelerine yönelik anket uygulanmıştır. Araştırmanın üç yılda bir tekrarlanarak okul çağı çocuklarının büyümelerindeki değişimin izlenmesi hedeflenmektedir.

Araştırma; TÜİK tarafından belirlenen 79 ilde, 585 okulda, ilkokul 2. sınıflardan toplam 11.732 öğrenciye ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın saha uygulaması 79 ilde oluşturulan 115 ekiple Kasım 2016- Şubat 2017 tarihlerinde yapılmıştır.

Araştırma kapsamında ilkokul 2. Sınıflarda bulunan öğrenciler (6-9 yaş) değerlendirmeye alınmıştır.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016

Araştırma kişilerin beyanına davalıdır.

Kapsanan kitle: Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapishanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.

Tahmin boyutu: Araştırma; Türkiye toplam tahmini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.

Örnekleme dağılımı: Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.325 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. Toplam 23.606 birey ile anket yapılmıştır.

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde bir ay uygulanmıştır. 2014 ve 2016 yılında ise metodoloji gereği Ağustos-Ekim dönemindeki 3 ayda çalışma gerçekleştirilmiştir.

☑ Meyve tüketimi sorularında taze sıkılmış meyve suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş meyvelerden hazırlanmış meyve suları veya suni olarak tatlandırılmış meyve suları hariç; sebze tüketimi sorularında ise taze sebzeden yapılan çorba ve taze sebze suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş sebzeden hazırlanmış sebze suları veya suni olarak tatlandırılmış sebze suları hariç tutulmuştur.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki onbeş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahmini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

☑ Araştırmada veriler "Soru Formu", "Fiziksel Ölçümler" ve "Biyokimyasal Ölçümler" olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.

1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirmesinden oluşmaktadır.
2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.

☑ Araştırmada fiziksel aktivite soruları, DSÖ Küresel Fiziksel Aktivite Anketi sürüm 2 temel alınarak hazırlanmıştır.

Yüksek Aktivite Düzeyi:

- Ağır/çok yoğun haftada en az üç gün ve en az 1.500 MET dakika/hafta olan aktivite,
- Herhangi bir alanda en az yedi ya da daha fazla gün yapılan ve en az 3.000 MET dakika/hafta yoğunluğuna ulaşan aktivite.

Orta Aktivite Düzeyi:

- Orta/yoğun yoğunlukta ve günde en az 20 dakika süren, haftada iki ya da üç gün yapılan aktivite,
- Günde en az 30 dakika süren ve orta yoğunlukta beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite,
- Herhangi bir alanda ve herhangi bir yoğunlukta en az 600 MET dakika/hafta süren beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite.

Düşük Aktivite Düzeyi: Yüksek ya da orta aktivite düzey kriterlerini karşılayamayan katılımcıların yaptıkları fiziksel aktiviteler.

Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışması 2008 SALTürk-I, 2012 SAL Türk-II

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışmaları SALTürk-I ve SALTürk-II, onsekiz yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırmalarda; Hipertansiyon Prevalans Çalışması (PatenT- PatenT2) oranları temel alınarak hipertansiyon oranları, yaş kotaları belirlenmiş olup, SALTürk-I çalışması 14 ilde, SALTürk-II çalışması ise 4 büyük ilde gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** SALTürk-I çalışmasına, 24 saatlik idrarda kreatinin atılımı belirlenen sınırlar içinde olan 1.970 kişi, SALTürk-II çalışmasına 657 kişi dahil edilmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** SALTürk-I çalışması 2008 yılı Nisan ayında, SALTürk-II çalışması ise 2012 yılında Şubat- Mart ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

5.Bölüm

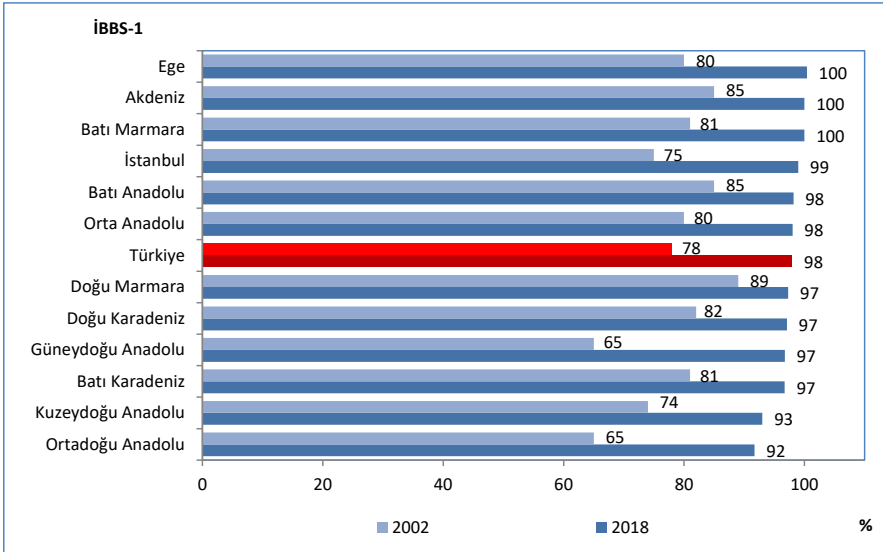
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
DaBT 3	78	96	97	98	96	98
BCG	77	95	96	96	93	96
HBV 3	72	95	97	98	96	98
KKK	82	94	97	98	96	96
KPA 3	-	96	97	98	96	98

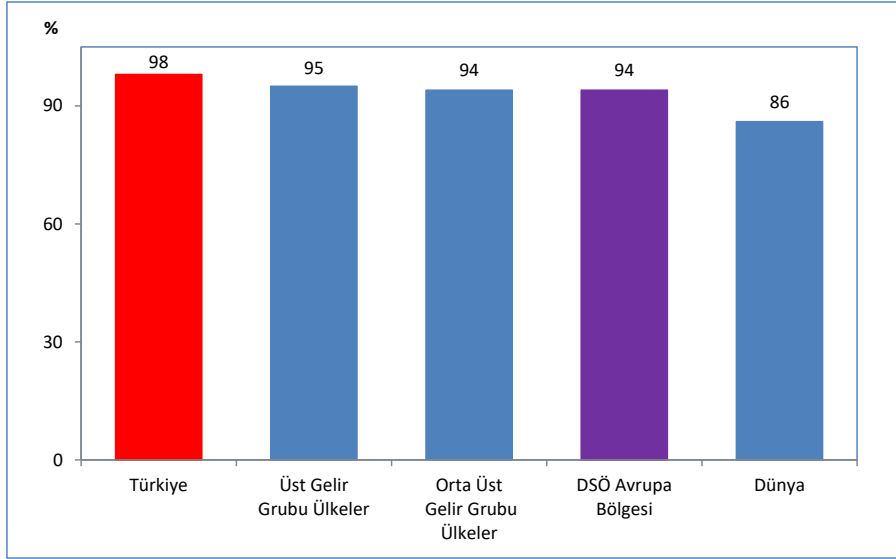
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018

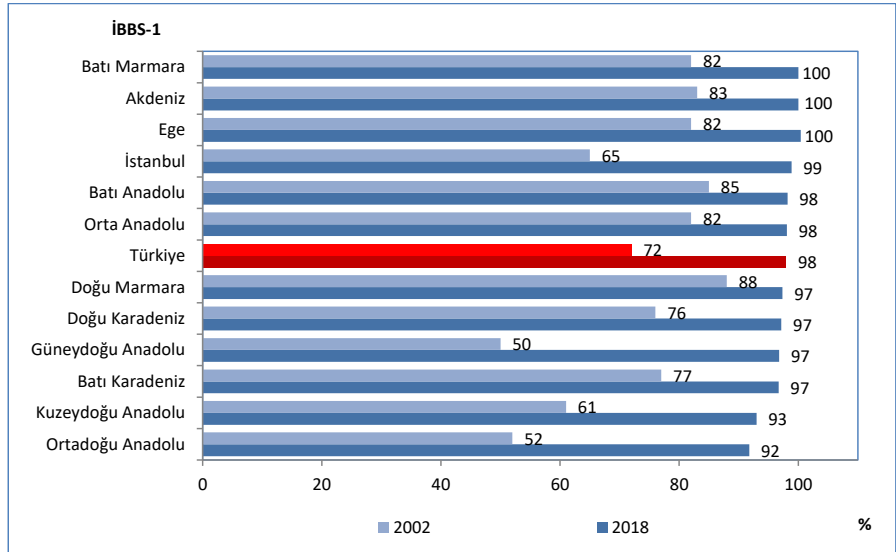
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

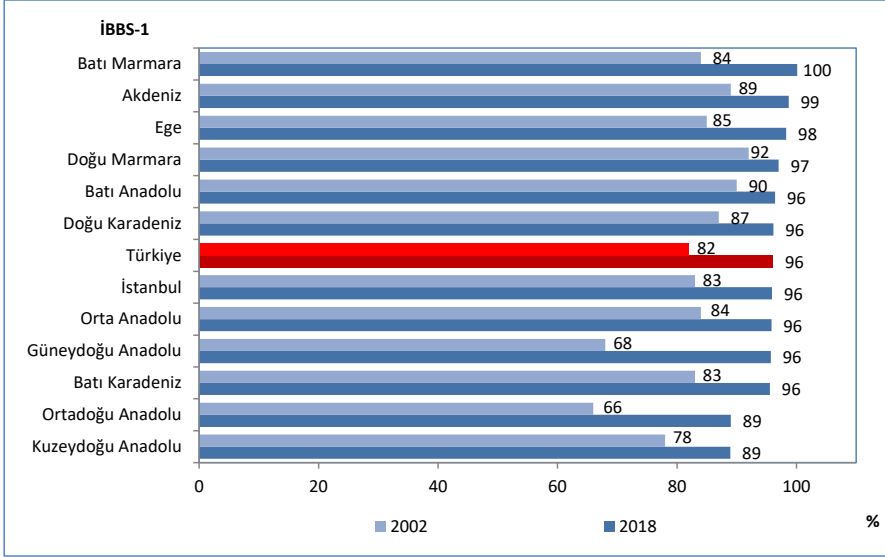
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veritabanı

Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018

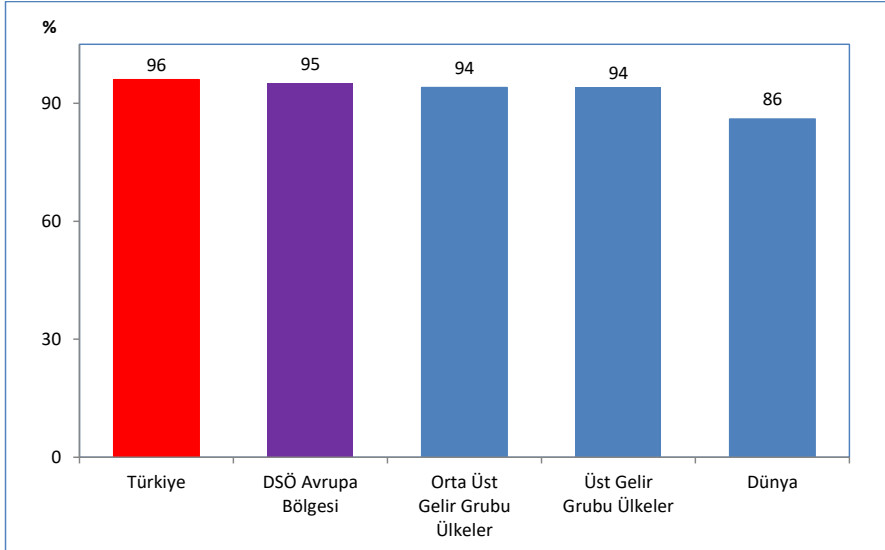
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2018

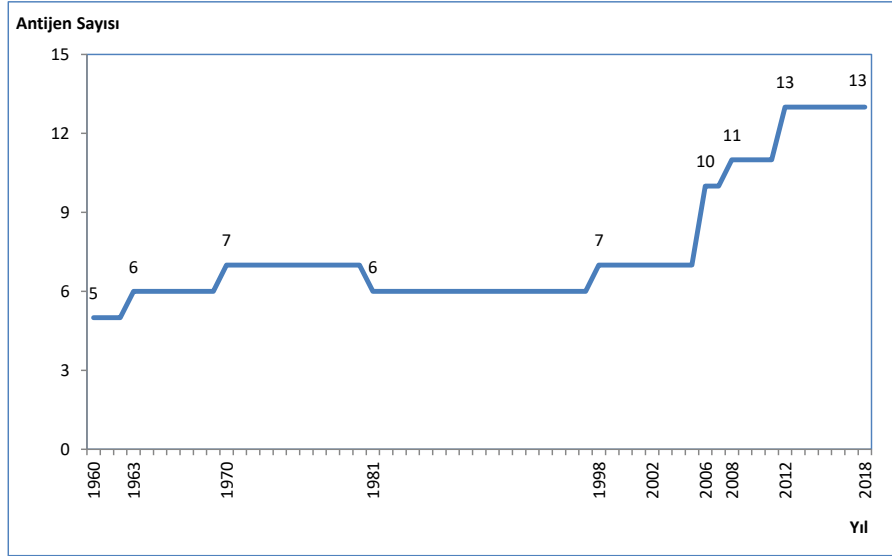
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veritabanı

Şekil 5.6. Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.2. Yıllara Göre Doğum ve Antenatal Bakım Göstergeleri

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Hastanede Gerçekleşen Doğum Oranı (%)	75	98	99	98	98	98
Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret) (%)	70,0	96,9	98,0	98,5	99,7	99,5
Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payı (%)	21,0	51,1	53,1	53,1	53,1	54,9
Primer Sezaryenin Canlı Doğumlar İçindeki Payı (%)	-	26,3	27,2	26,4	25,7	26,3

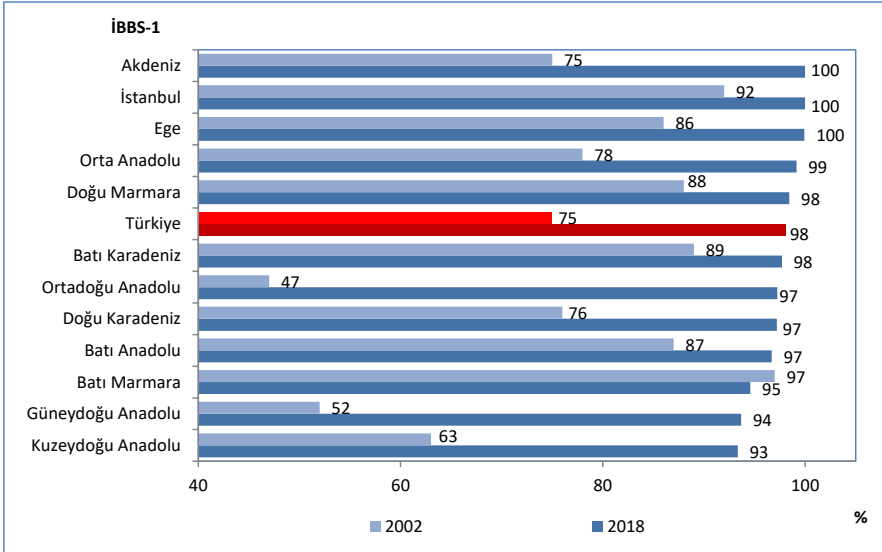
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanede Yapılan Doğumların Sezaryen ve Primer Sezaryen Oranları, (%)

	Sezaryen Doğumların Hastane Doğumları İçindeki Payı (%)					Primer Sezaryenin Hastane Doğumları İçindeki Payı (%)				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Bakanlığı	35,5	37,5	38,2	38,7	40,3	15,0	15,9	15,5	15,0	15,5
Üniversite	63,8	69,3	69,1	68,2	70,4	32,4	35,9	33,8	33,8	34,7
Özel	69,5	70,5	70,5	69,7	70,7	39,6	39,8	39,0	37,8	37,9
Toplam	52,4	53,9	54,2	54,2	56,0	27,0	27,6	26,9	26,2	26,9

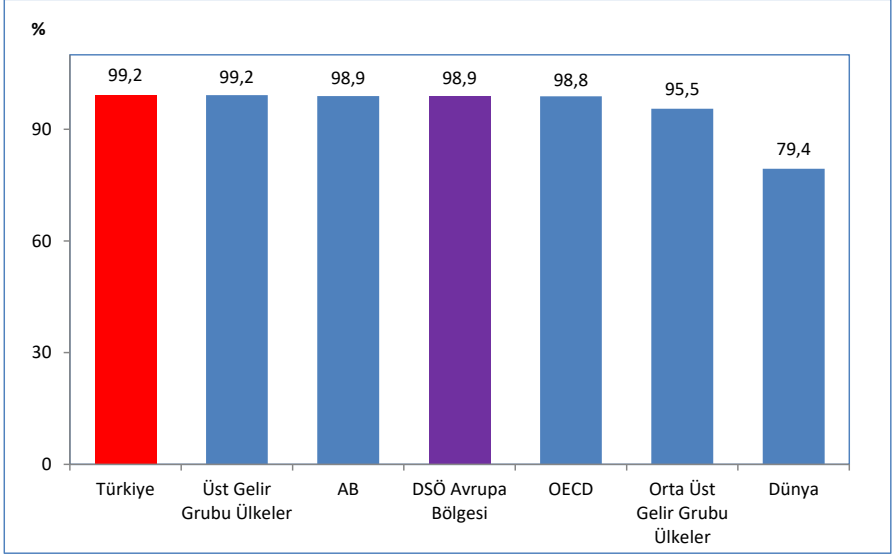
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.7. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Gerçekleşen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2002, 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.8. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğumların Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TNSA 2018, UNICEF/DSÖ Joint Database

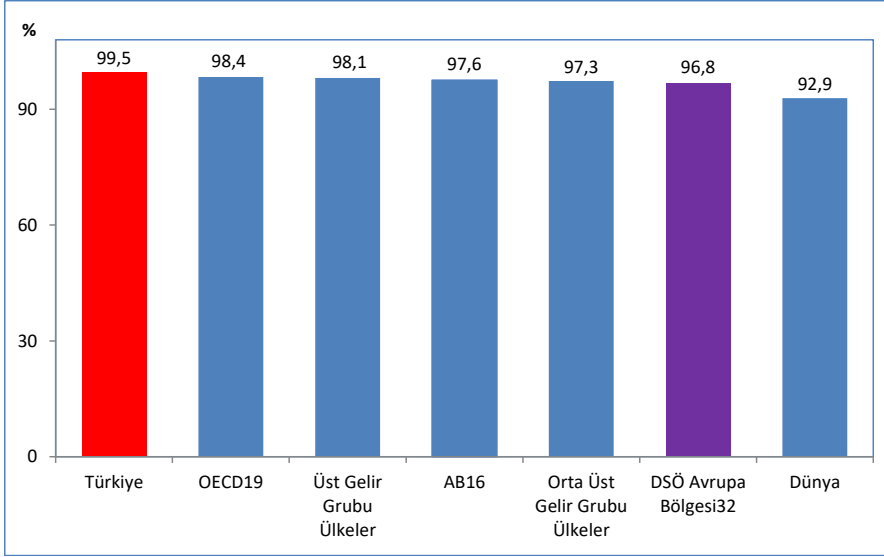
Not: Türkiye verisi TNSA 2018 verisidir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 5.4. İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%), 2017, 2018

İBBS-1	2017	2018
İstanbul	99,8	99,4
Batı Marmara	99,8	99,7
Ege	99,7	99,7
Doğu Marmara	99,8	99,6
Batı Anadolu	99,6	99,0
Akdeniz	99,7	99,5
Orta Anadolu	99,7	99,6
Batı Karadeniz	99,6	99,7
Doğu Karadeniz	99,6	99,8
Kuzeydoğu Anadolu	99,6	99,7
Ortadoğu Anadolu	99,8	99,8
Güneydoğu Anadolu	99,7	99,3
Türkiye	99,7	99,5

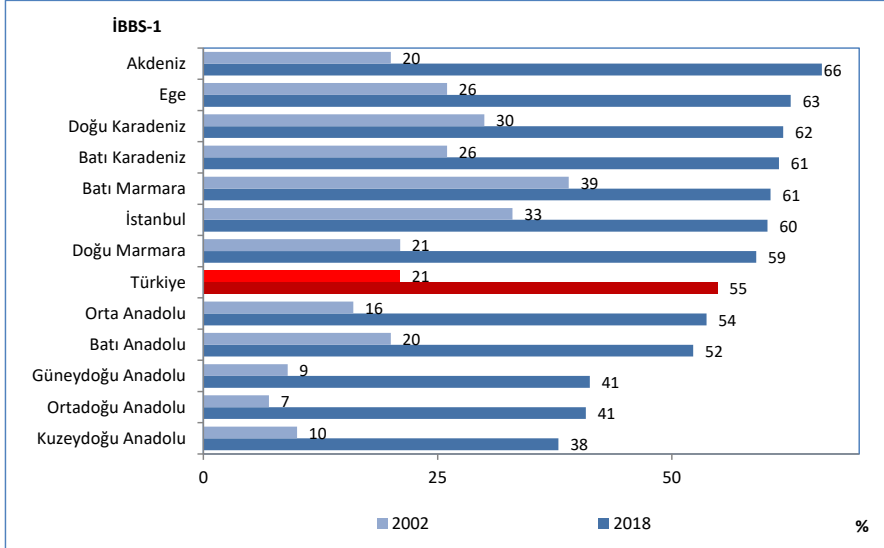
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.9. Antenatal Bakım Kapsamının Uluslararası Karşılaştırması, (En Az Bir Ziyaret), (%), 2018

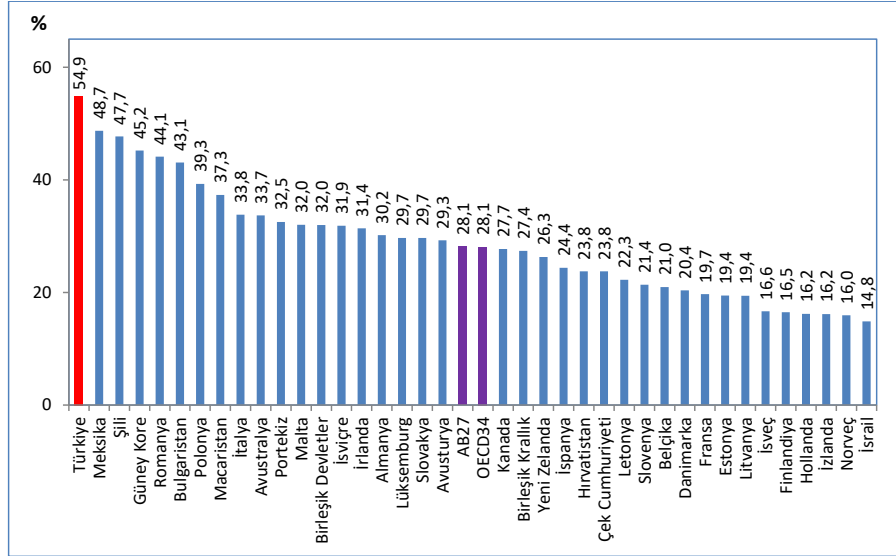
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UNICEF Veritabanı

Şekil 5.10. İBBS-1'e Göre Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payı, (%), 2002, 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

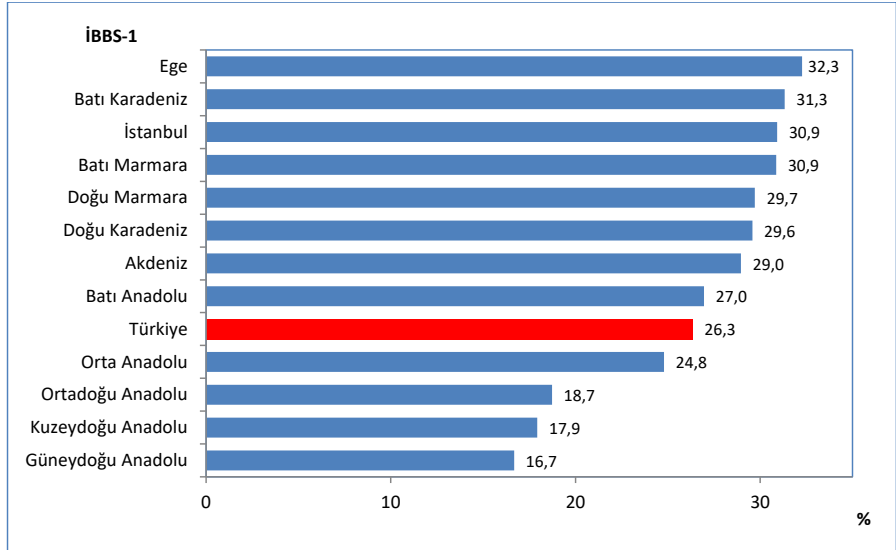
Şekil 5.11. Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı, OECD Health Data 2019

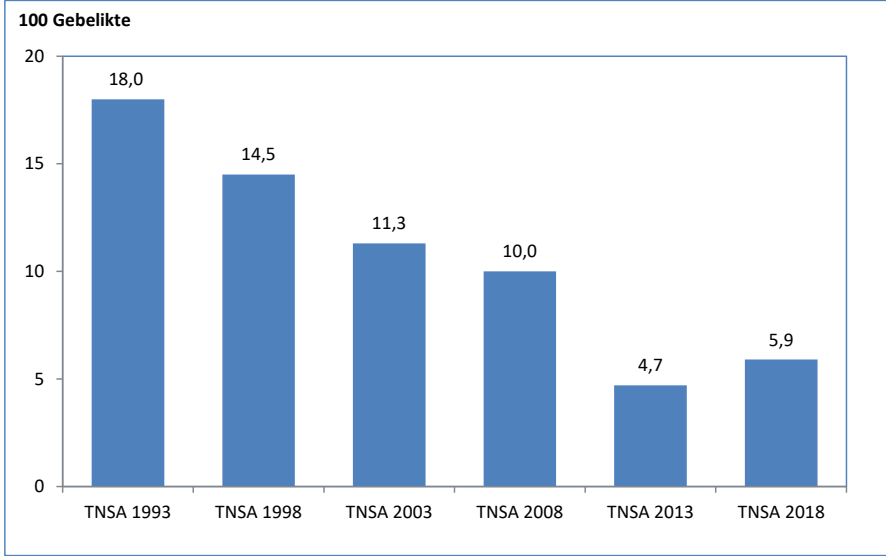
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 5.12. İBBS-1'e Göre Primer Sezaryen Doğumların Canlı Doğumlar İçindeki Payı, (%), 2018

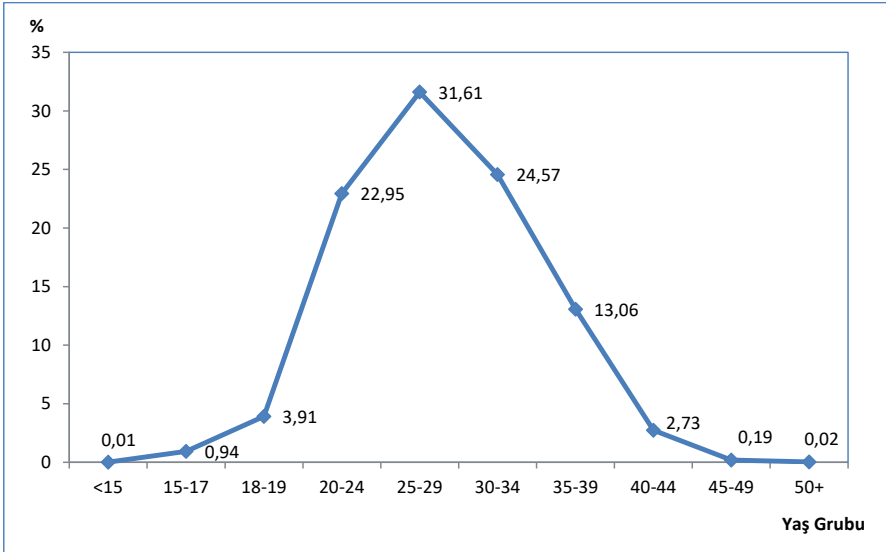
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.13. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte)

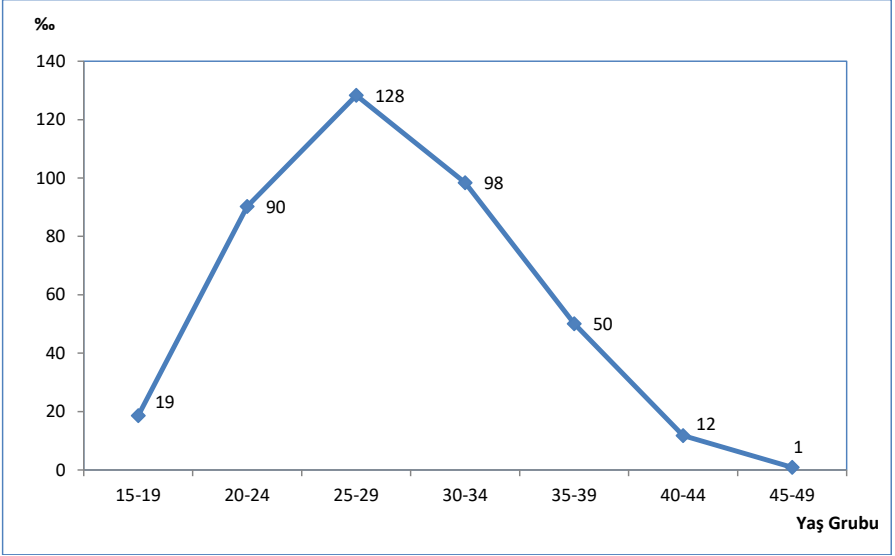
Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 5.14. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2018

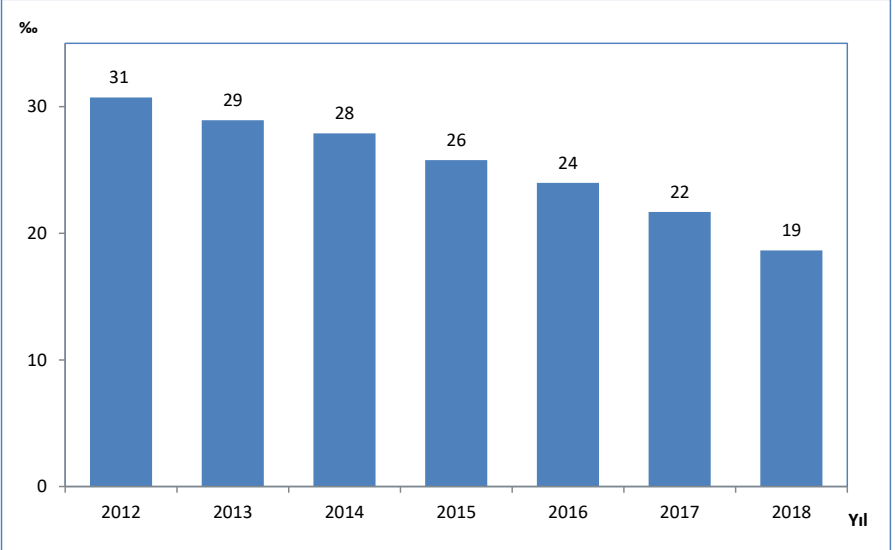
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2018

Şekil 5.15. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%), 2018

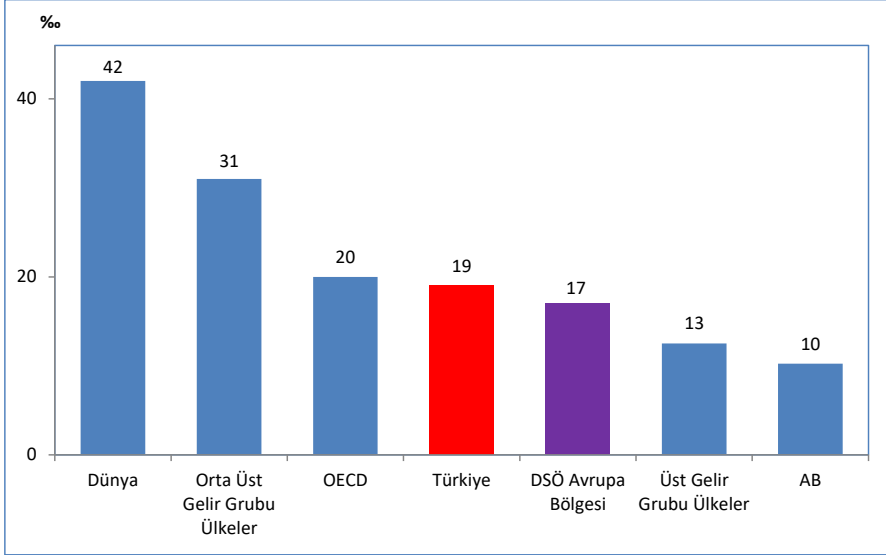
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2018

Şekil 5.16. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (%)

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri

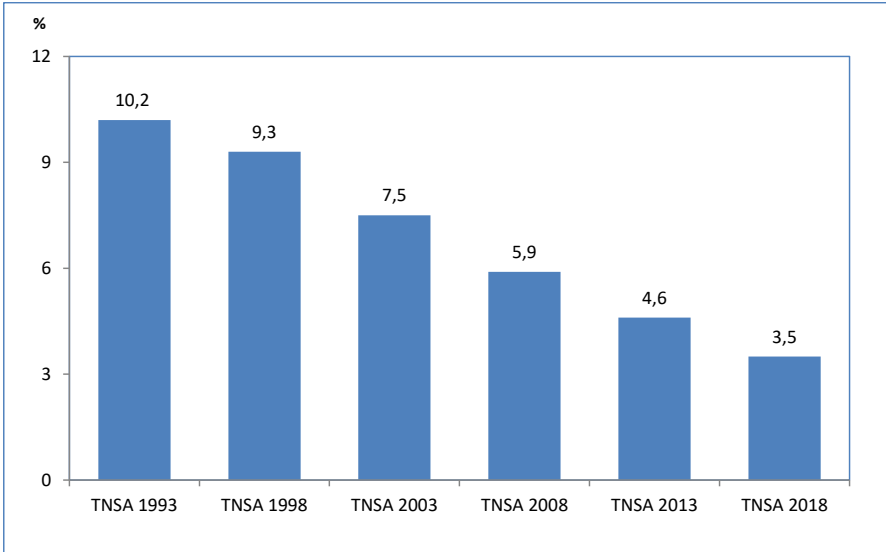
Şekil 5.17. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK Doğum İstatistikleri 2018, UNPD

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir.

Şekil 5.18. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%)

Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2018

İBBS-1	Tam İzlenen Gebe Oranı	Tam İzlenen Bebek Oranı	Tam İzlenen Çocuk Oranı
İstanbul	95,9	87,7	93,1
Batı Marmara	96,6	94,8	96,8
Ege	96,5	93,4	96,4
Doğu Marmara	97,1	93,0	95,9
Batı Anadolu	93,7	94,0	96,4
Akdeniz	95,8	91,4	94,6
Orta Anadolu	96,3	94,5	95,8
Batı Karadeniz	94,0	95,6	96,5
Doğu Karadeniz	94,6	96,3	96,1
Kuzeydoğu Anadolu	91,6	87,6	88,3
Ortadoğu Anadolu	94,5	83,7	86,3
Güneydoğu Anadolu	93,8	76,4	85,2
Türkiye	95,2	88,6	92,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

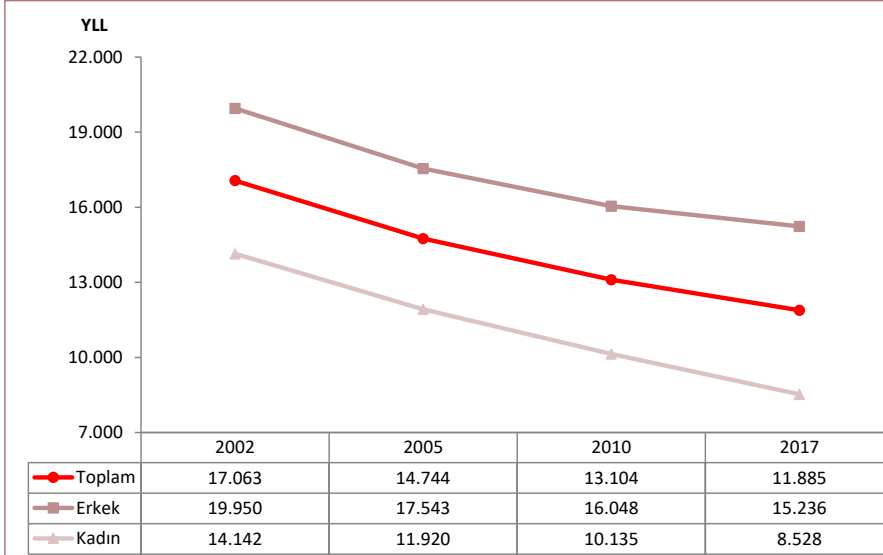
Bölüm 5 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ KKK aşısı 2006 yılından önce sadece kızamık aşısı olarak uygulanmaktaydı.
- ☑ 2008 yılına kadar DBT olarak uygulanan aşı 2008 yılından itibaren DaBT+İPA+Hib şeklinde uygulanmaya başlandı.
- ☑ KPA 3 aşılmasına Kasım 2008 yılında başlandı.
- ☑ Aşılama hızlarının hesaplanmasında kullanılan nüfus, Sağlık Bakanlığı tarafından hesaplanan hedef nüfustur.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (‰):** Belli bir yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.
- ☑ **Adölesan Doğurganlık Hızı, (‰):** 15-19 yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade eder.
- ☑ **Tam İzlenen Gebe:** Bir gebe, hamileliği boyunca 4 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 4 kez izlenen gebe, **tam izlenmiş** sayılır.
Gebe izlem dönem ve aralıkları:
 1. *İzlem:* Gebeliğin ilk 14 haftası içinde
 2. *İzlem:* Gebeliğin 18-24.haftaları arası
 3. *İzlem:* Gebeliğin 28-32.haftaları arası
 4. *İzlem:* Gebeliğin 36-38.haftaları arası
- ☑ **Tam İzlenen Bebek:** Bir bebek, yaşamının ilk yılı boyunca 9 kez izlenmelidir. İlk izlem doğumdan hemen sonra hastanede olmak üzere, belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 8 kez izlenen (yani toplam 9 kez) bebek, **tam izlenmiş** sayılır.
Bebek izlem dönem ve zaman aralıkları:
 1. *izlem:* Doğumda (hastanede)
 2. *izlem:* Doğumdan sonraki ilk hafta içinde yenidoğanın izlemi (1.-10.gün arası)
 3. *izlem:* 15. gün (11.-29.gün arası)
 4. *izlem:* 41. gün (30.- 59. gün arası)
 5. *izlem:* 2. ay (60.- 89. gün arası)
 6. *izlem:* 3. ay (90.-115. gün)
 7. *izlem:* 4. ay (120.-150. gün)
 8. *izlem:* 6. ay (180.-210. gün)
 9. *izlem:* 9. ay (250.-290. gün)
- ☑ **Tam İzlenen Çocuk:** Bir çocuk, 6 yaşına kadar 7 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 7 kez, izlenen çocuk **tam izlenmiş** sayılır.
Çocuk izlem dönem ve zaman aralıkları:
 1. *İzlem:* 12. ay izlemi (365.gün-394. gün)
 2. *İzlem:* 18. ay izlemi (481. gün-570. gün)
 3. *İzlem:* 24. ay izlemi (661. gün- 760. gün)
 4. *İzlem:* 30. ay izlemi (841. gün-930. gün)
 5. *İzlem:* 36. ay izlemi (1021. gün-1110. gün)
 6. *İzlem:* 48 ay izlemi (1321. gün-1530. gün)
 7. *İzlem:* 60. ay izlemi (1681. gün-1890. gün)

6.Bölüm

Küresel Hastalık
Yükü 2017
Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.1. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.507.528	1.509.976	0,16
2	Neonatal Hastalıklar	2.108.974	680.865	-67,72
3	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	475.717	655.068	37,70
4	İnme	413.194	642.929	55,60
5	Konjenital Doğum Anomalileri	919.470	459.075	-50,07
6	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	262.266	427.595	63,04
7	Trafik Kazaları	372.505	409.862	10,03
8	Kronik Böbrek Hastalığı	229.221	289.128	26,14
9	Diyabet	254.821	282.840	11,00
10	Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları	158.090	259.328	64,04

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.2. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.044.208	1.046.744	0,24
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	409.506	564.241	37,79
3	Neonatal Hastalıklar	1.176.059	370.043	-68,54
4	İnme	182.809	366.541	100,50
5	Trafik Kazaları	290.663	332.416	14,36
6	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	173.203	313.849	81,20
7	Konjenital Doğum Anomalileri	505.922	250.231	-50,54
8	Kronik Böbrek Hastalığı	117.294	163.884	39,72
9	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	381.635	156.191	-59,07
10	Diyabet	116.146	150.201	29,32

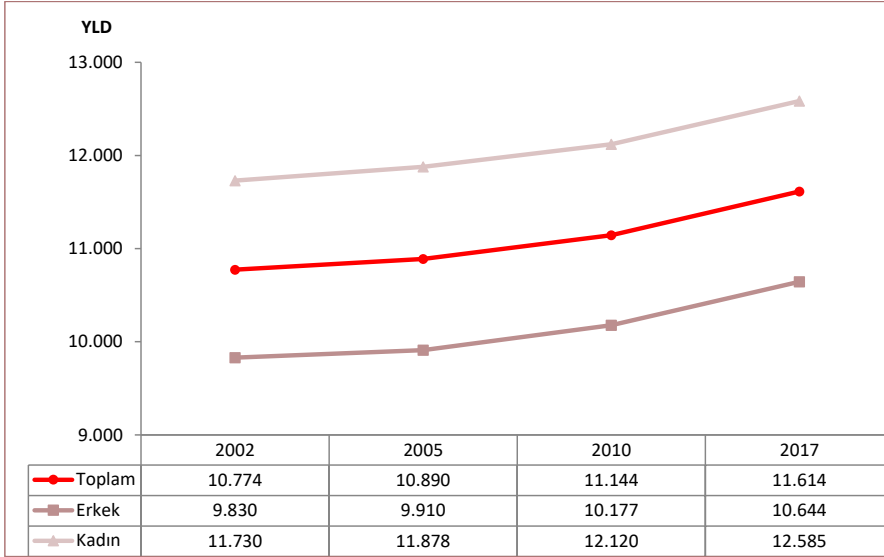
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.3. 2017 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	463.320	463.232	-0,02
2	Neonatal Hastalıklar	932.915	310.823	-66,68
3	İnme	230.384	276.388	19,97
4	Konjenital Doğum Anomalileri	413.548	208.844	-49,50
5	Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları	97.430	136.563	40,17
6	Diyabet	138.675	132.639	-4,35
7	Meme Kanseri	122.109	131.651	7,81
8	Kronik Böbrek Hastalığı	111.926	125.245	11,90
9	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	89.063	113.746	27,71
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	315.853	93.054	-70,54

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.4. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	718.481	967.285	34,63
2	Baş Ağrısı	511.079	653.949	27,95
3	Depresif Bozukluklar	425.365	517.543	21,67
4	Diyabet	291.790	501.499	71,87
5	Madde Kullanım Bozuklukları	340.091	480.893	41,40
6	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	322.092	401.134	24,54
7	Boyun Ağrısı	270.731	396.934	46,62
8	Anksiyete Bozuklukları	238.703	298.724	25,14
9	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	192.474	297.669	54,65
10	Oral Hastalıklar	191.517	258.370	34,91

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.5. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	324.132	430.964	32,96
2	Madde Kullanım Bozuklukları	253.831	365.669	44,06
3	Diyabet	144.546	254.398	76,00
4	Baş Ağrısı	161.362	206.715	28,11
5	Depresif Bozukluklar	156.487	188.362	20,37
6	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	142.660	174.552	22,36
7	Boyun Ağrısı	104.715	152.421	45,56
8	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	96.022	143.336	49,27
9	Anksiyete Bozuklukları	95.810	117.205	22,33
10	Oral Hastalıklar	86.519	115.461	33,45

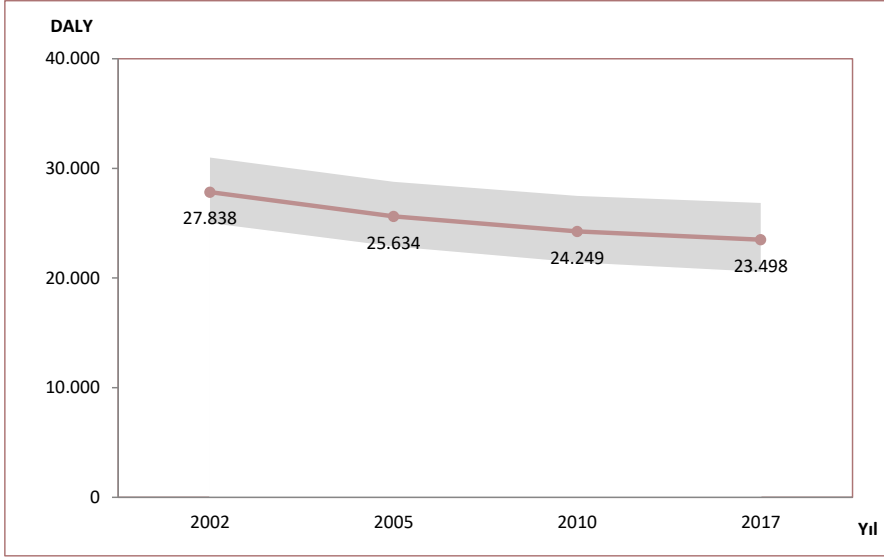
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Tablo 6.6. 2017 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	394.348	536.320	36,00
2	Baş Ağrısı	349.717	447.234	27,88
3	Depresif Bozukluklar	268.878	329.181	22,43
4	Diyabet	147.244	247.102	67,82
5	Boyun Ağrısı	166.015	244.513	47,28
6	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	179.433	226.582	26,28
7	Anksiyete Bozuklukları	142.893	181.519	27,03
8	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	96.452	154.332	60,01
9	Oral Hastalıklar	104.998	142.909	36,11
10	Körlük ve Görme Bozukluğu	98.242	135.334	37,76

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Şekil 6.3. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Not: Şekil içerisinde yer alan gölgelendirme, yapılan tahminler için güven aralığını ifade eder.

Tablo 6.7. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.556.352	1.577.224	1,34
2	Bel Ağrısı	718.481	967.285	34,63
3	Neonatal Hastalıklar	2.292.849	884.796	-61,41
4	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	584.359	828.730	41,82
5	İnme	520.813	819.523	57,35
6	Diyabet	546.612	784.339	43,49
7	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	479.881	661.190	37,78
8	Baş Ağrısı	511.079	653.949	27,95
9	Konjenital Doğum Anomalileri	1.012.943	569.937	-43,73
10	Depresif Bozukluklar	425.365	517.543	21,67

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.8. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.069.674	1.080.908	1,05
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	413.059	569.455	37,86
3	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	315.863	488.402	54,62
4	Neonatal Hastalıklar	1.266.067	468.913	-62,96
5	İnme	225.551	435.532	93,10
6	Bel Ağrısı	324.132	430.964	32,96
7	Diyabet	260.692	404.599	55,20
8	Madde Kullanım Bozuklukları	258.274	380.803	47,44
9	Trafik Kazaları	311.404	370.950	19,12
10	Konjenital Doğum Anomalileri	554.431	307.208	-44,59

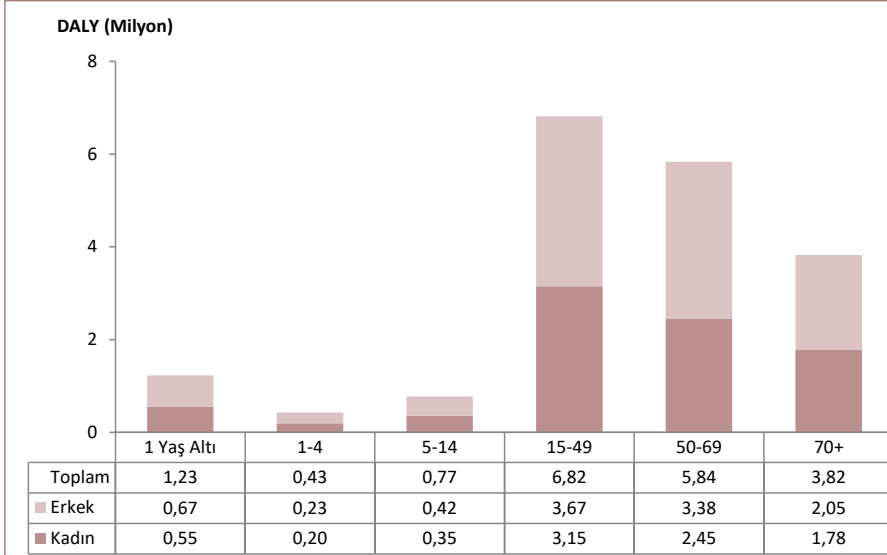
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Tablo 6.9. 2017 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2017	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	394.348	536.320	36,00
2	İskemik Kalp Hastalığı	486.678	496.316	1,98
3	Baş Ağrısı	349.717	447.234	27,88
4	Neonatal Hastalıklar	1.026.782	415.883	-59,50
5	İnme	295.262	383.991	30,05
6	Diyabet	285.919	379.740	32,81
7	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	268.496	340.328	26,75
8	Depresif Bozukluklar	268.878	329.181	22,43
9	Konjenital Doğum Anomalileri	458.511	262.729	-42,70
10	Boyun Ağrısı	166.015	244.513	47,28

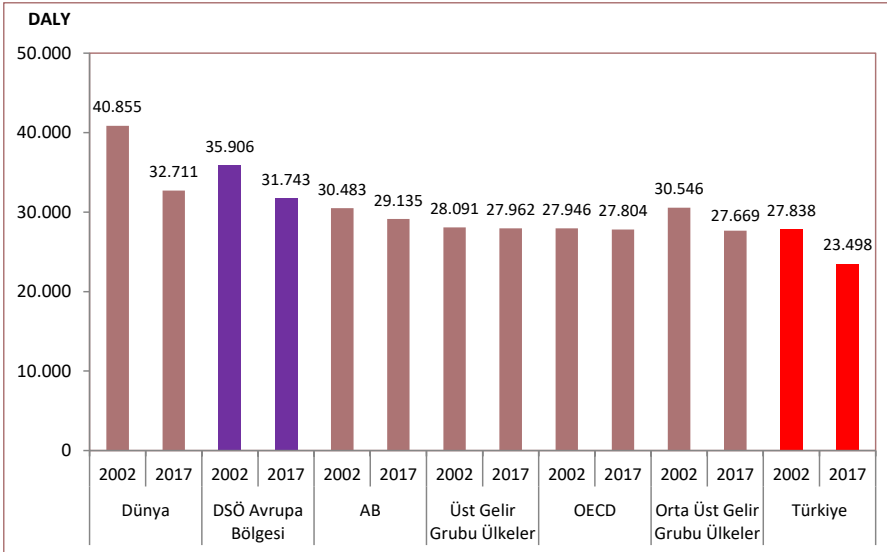
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2017

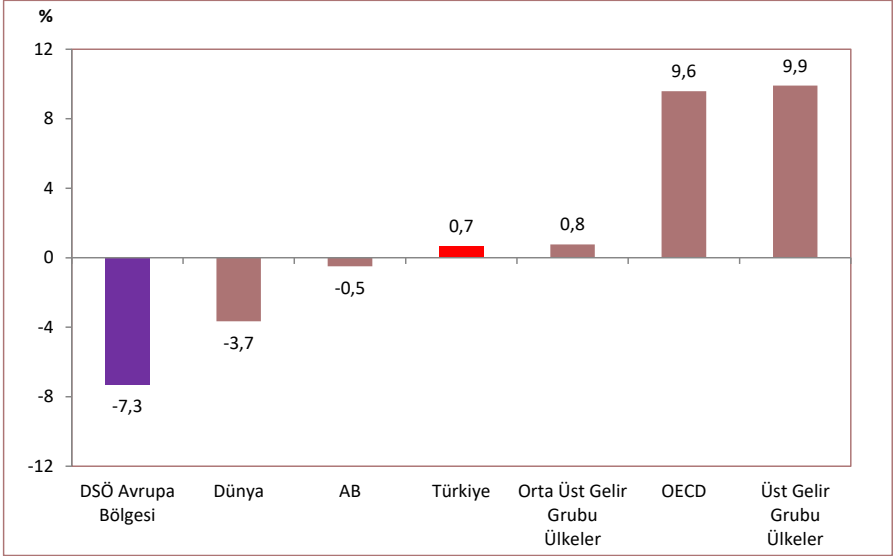
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.5. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2017

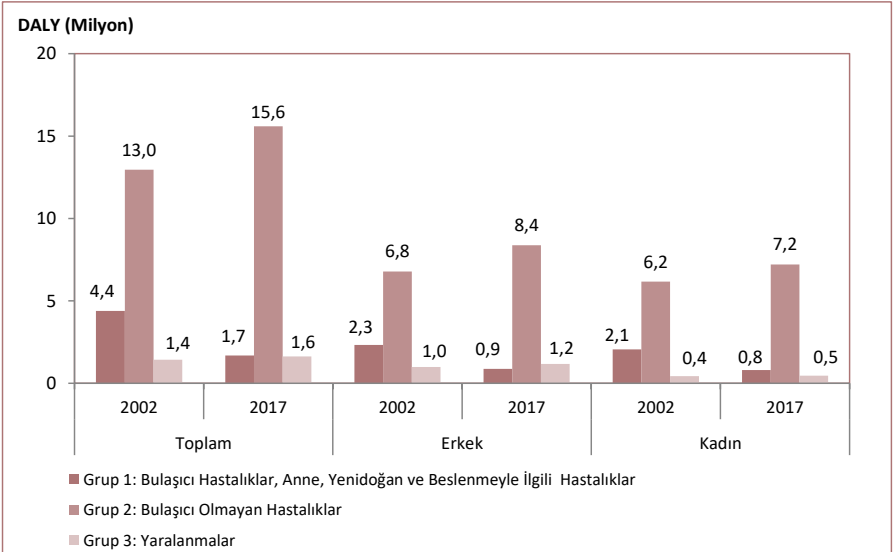
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.6. 2002-2017 Yılları Arasındaki DALY Değişiminin Uluslararası Karşılaştırması, (%)

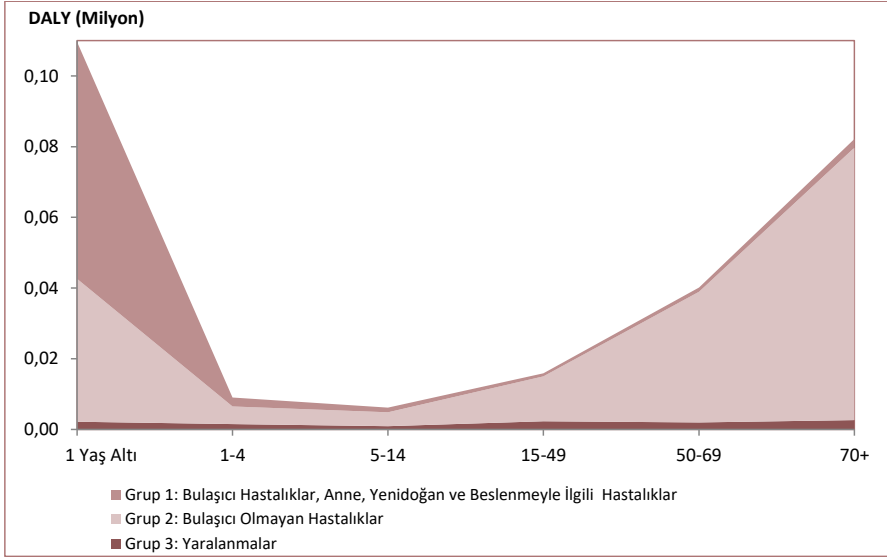
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.7. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2017

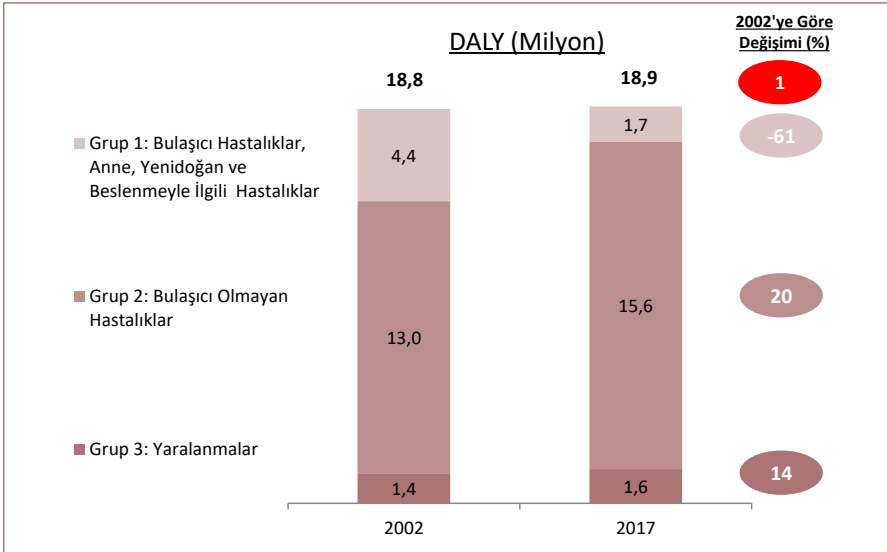
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.8. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, (Milyon), 2017

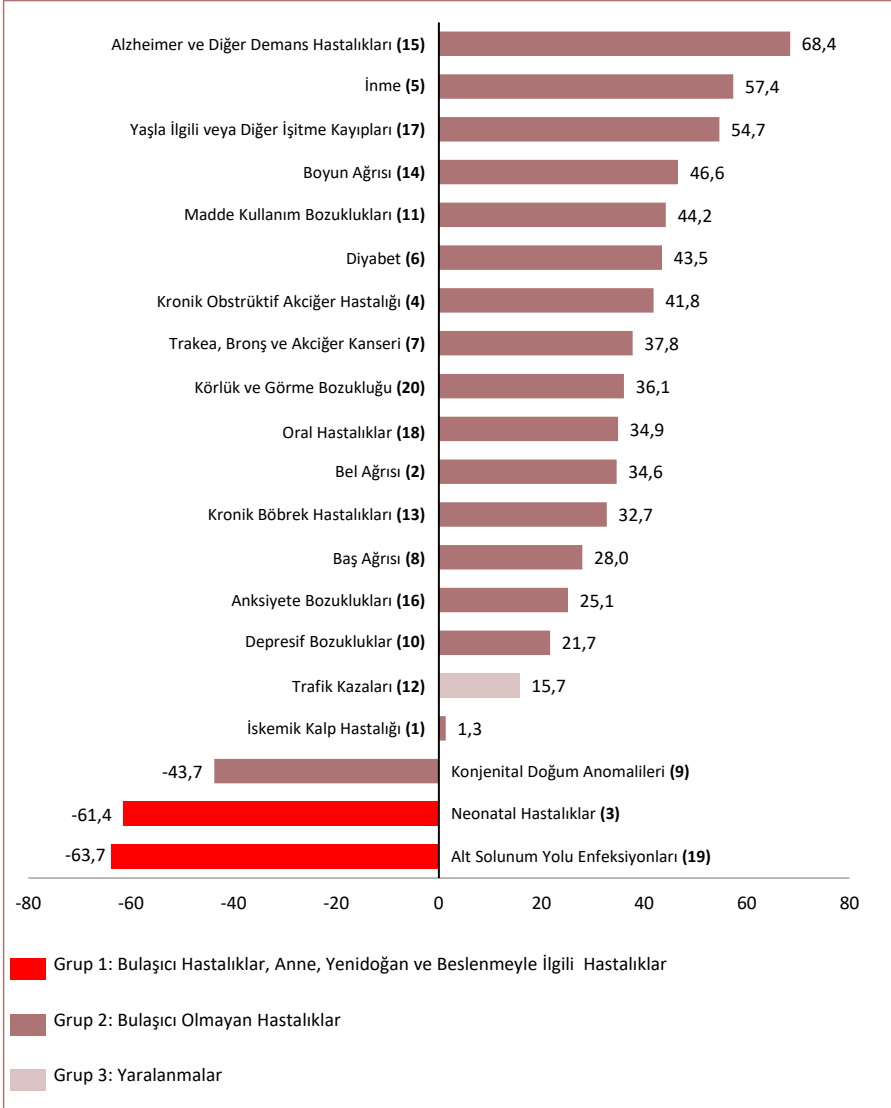
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2017 ve 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

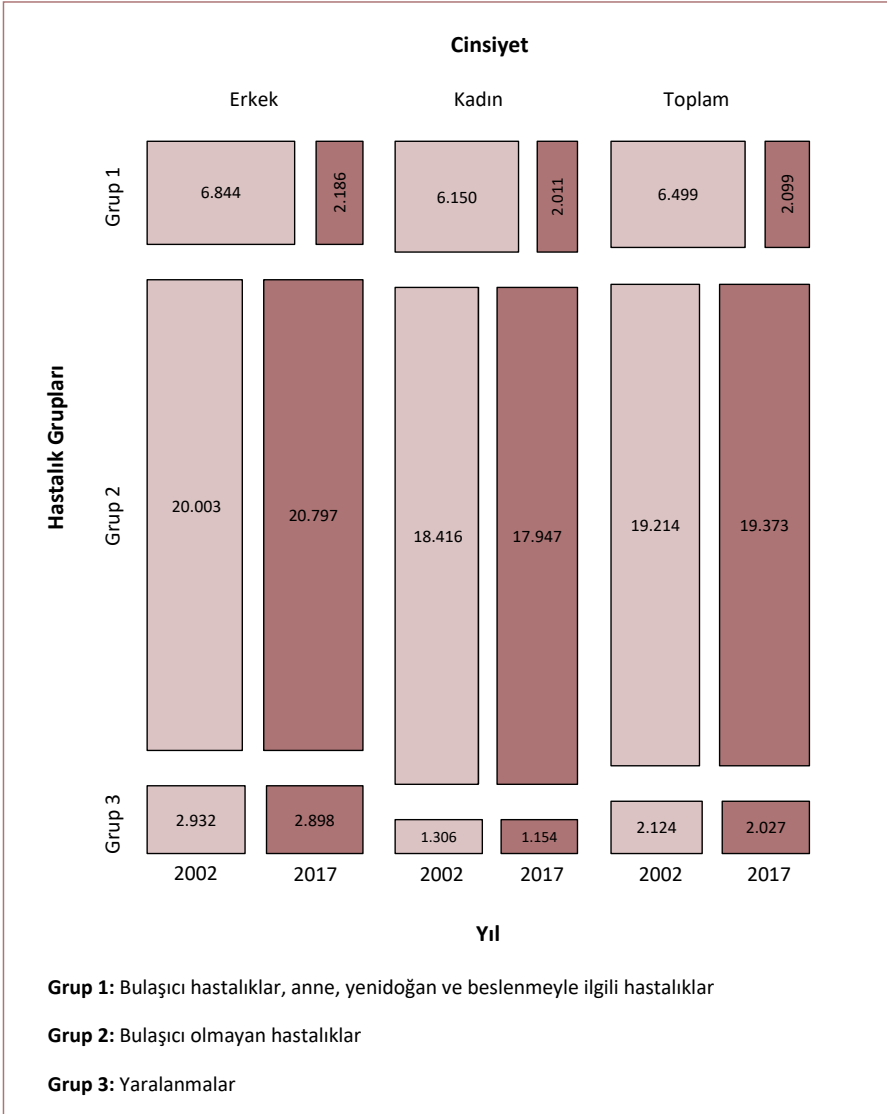
Şekil 6.10. 2017 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

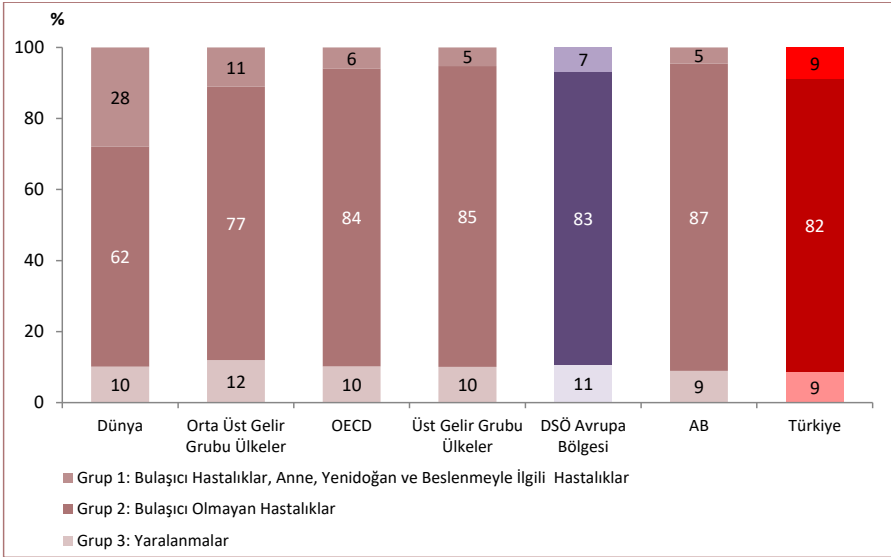
Not: Nedenlerin yanında parantez içinde yazan sayılar ilgili nedenin "2017 yılı ilk 20 DALY nedeni" içerisindeki sırasını göstermektedir.

Şekil 6.11. Ana Hastalık Grupları ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2017

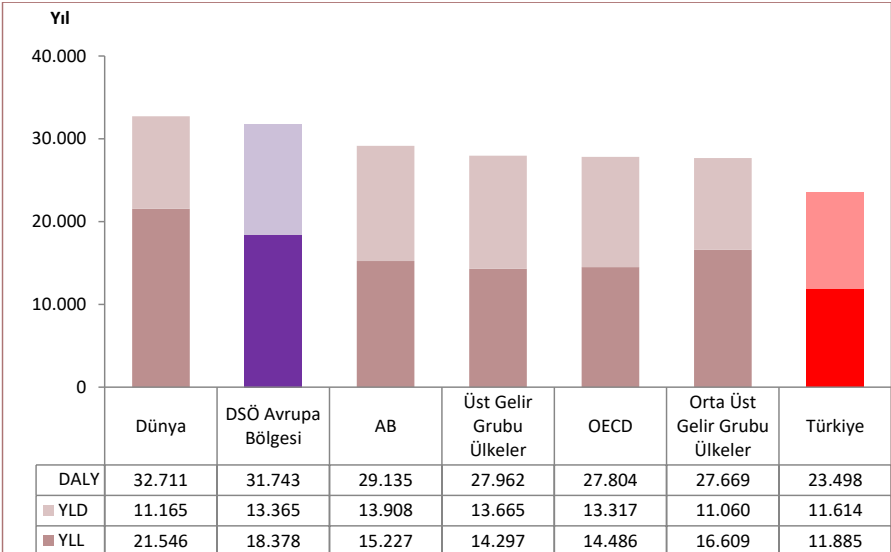
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

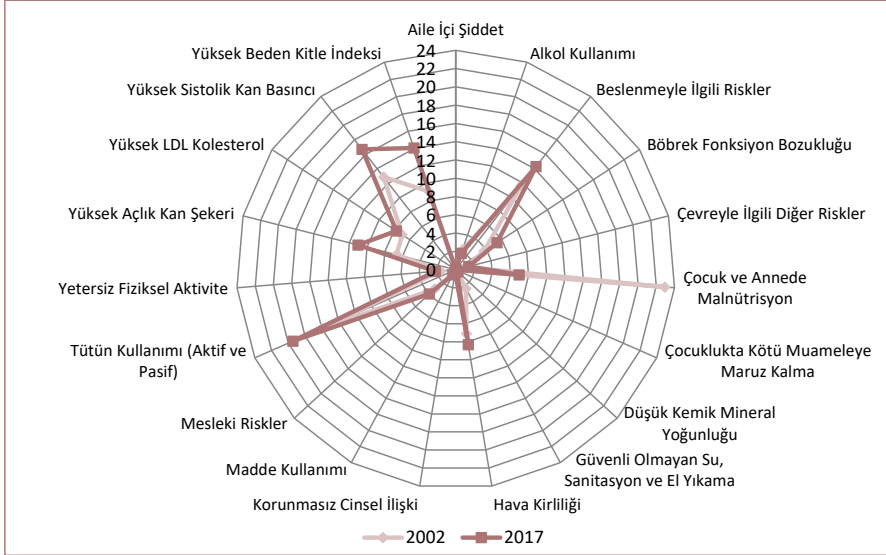
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.13. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2017

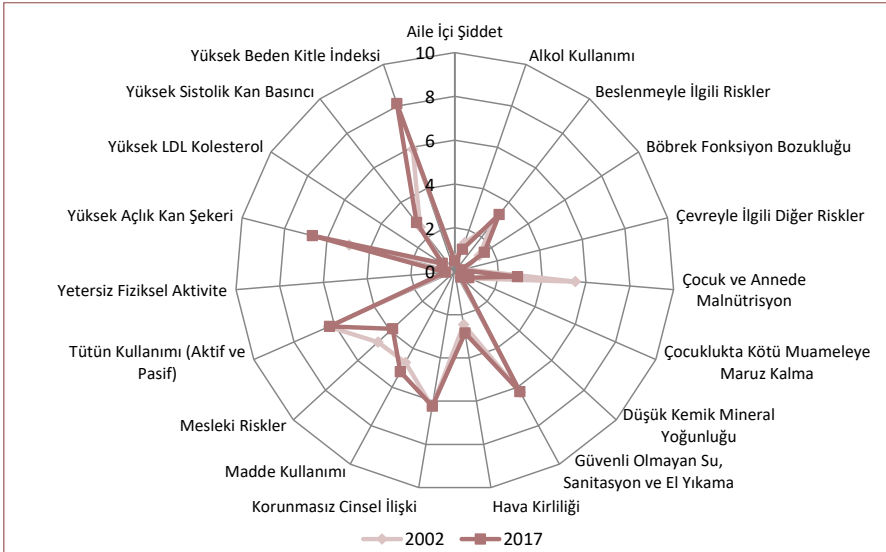
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.14. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2017

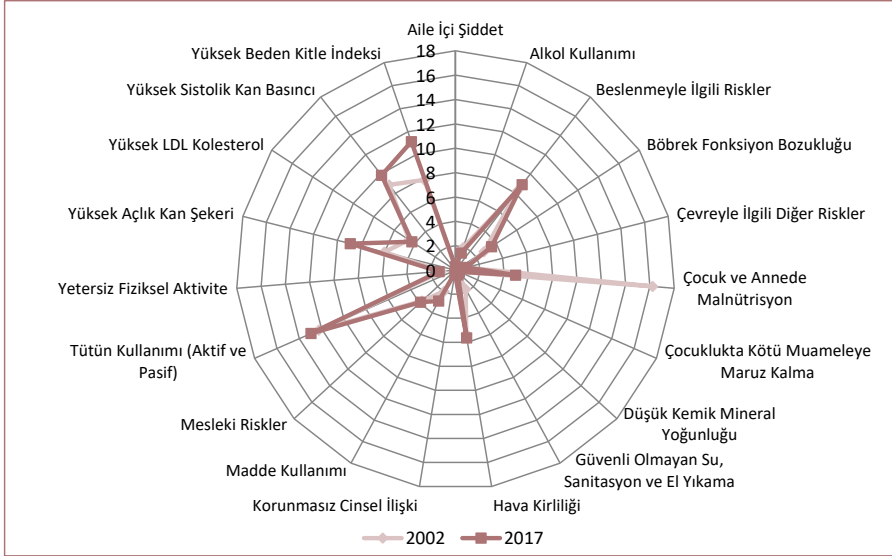
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.15. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2017

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.16. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2017

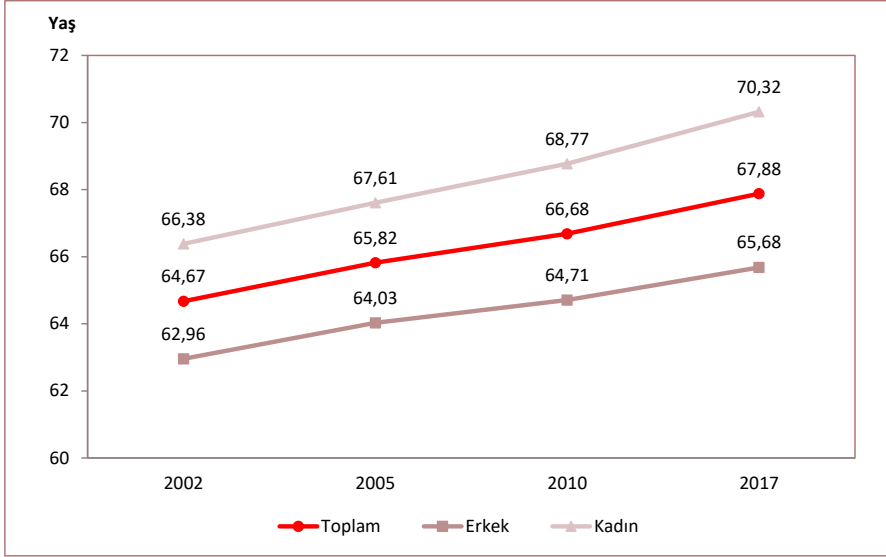
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2017

Risk Faktörleri	2002			2017		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tütün Kullanımı (Aktif ve Pasif)	5.212	1.566	3.400	4.825	1.240	3.034
Yüksek Beden Kitle İndeksi	2.159	2.199	2.179	2.708	2.526	2.617
Yüksek Sistolik Kan Basıncı	2.792	2.135	2.466	2.716	1.906	2.312
Yüksek Açlık Kan Şekeri	1.758	1.587	1.673	2.383	1.795	2.089
Beslenmeyle İlgili Riskler	2.852	1.706	2.283	2.641	1.526	2.084
Hava Kirliliği	1.798	1.144	1.473	1.707	930	1.319
Çocuk ve Annede Malnütrisyon	4.772	4.252	4.514	1.167	1.148	1.158
Yüksek LDL Kolesterol	1.751	765	1.261	1.325	674	1.000
Mesleki Riskler	1.647	430	1.042	1.465	360	913
Böbrek Fonksiyon Bozukluğu	781	771	776	869	786	828
Madde Kullanımı	826	272	551	1.048	307	678
Alkol Kullanımı	777	311	545	530	169	350
Yetersiz Fiziksel Aktivite	388	251	320	386	248	317
Çevreyle İlgili Diğer Riskler	333	147	240	306	117	212
Güvenli Olmayan Su, Sanitasyon ve El Yıkama	519	466	493	102	108	105
Düşük Kemik Mineral Yoğunluğu	53	60	57	76	90	83
Çocuklukta Kötü Muameleye Maruz Kalma	90	79	85	84	78	81
Aile İçi Şiddet	-	133	66	-	131	66
Korunmasız Cinsel İlişki	20	100	60	27	84	56

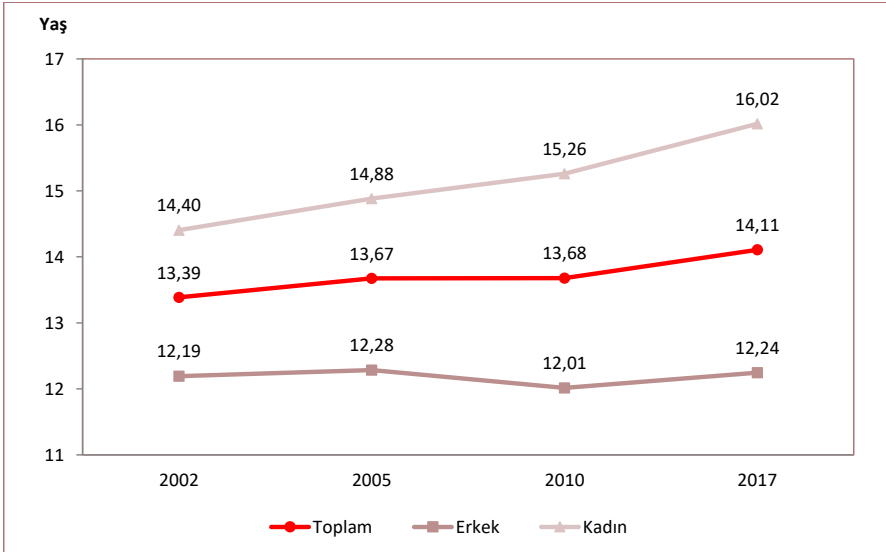
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.17. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE

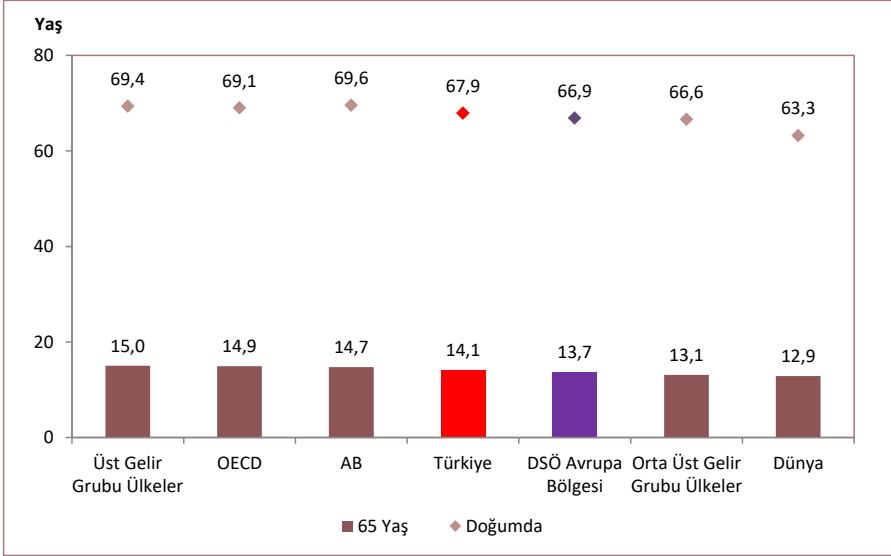
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.18. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

Şekil 6.19. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2017

Bölüm 6 ile İlgili Açıklamalar

☑ **Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı (DALY):** Erken yaşlardaki ölümler ile ölümlerle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıklar ve yaralanmalar nedeniyle kaybedilen yılları sayan mutlak bir sağlık kaybı ölçütüdür. 1 DALY, 1 sağlıklı yaşam yılından kaybı ifade eder.

☑ **Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı (YLD):** Ölüme yol açmayan ancak ideal olmayan sağlık koşullarında yaşanan yılları ifade eder.

☑ **Kaybedilen Yaşam Yılı (YLL):** Erken ölüm sebebiyle kaybedilen yaşam yılı olarak ifade edilir.

☑ DALY iki bileşenin toplamından oluşur;

DALY = YLL (Mortalite Yükü) + YLD (Morbidite Yükü)

☑ **Grup 1 Hastalıklar:** Bulaşıcı hastalıklar, anne, yenidoğan ve beslenmeyle ilgili hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 2 Hastalıklar:** Bulaşıcı olmayan hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 3 Hastalıklar:** Yaralanmaları ifade eder.

☑ **Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı (HALE):** Kişinin, hayatında ne kadarlık süreyi sağlıklı bir şekilde yaşadığını ifade eder. Yıl cinsinden ifade edilir.

☑ Hastalık Yükü çalışmalarında metodolojik farklılıklar olması sebebiyle daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar ile karşılaştırma yapmak uygun değildir.

☑ YLL, YLD ve DALY için nedenler verilirken "Diğer" ("Diğer İskelet-Kas Sistemi", "Diğer Kanser" vb.) kategorisi belirli bir nedeni göstermediğinden sıralamalara dahil edilmemiştir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve grafiklere ait toplam, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017

☑ Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2017 (KHY-2017); 195 ülke, 21 bölge ve 7 süper bölgenin sağlık profilini ve sağlık profilindeki değişiklikleri değerlendirmek için küresel çapta gerçekleştirilen bir çalışmadır.

☑ Çalışma, Washington Üniversitesi Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü (IHME) tarafından yapılmıştır.

☑ Hastalık yükü çalışmaları, sağlık politikalarında önceliklerin belirlenmesi ve yürütülen programların sonuçlarının değerlendirilmesi açısından önemli bir bilgi kaynağıdır.

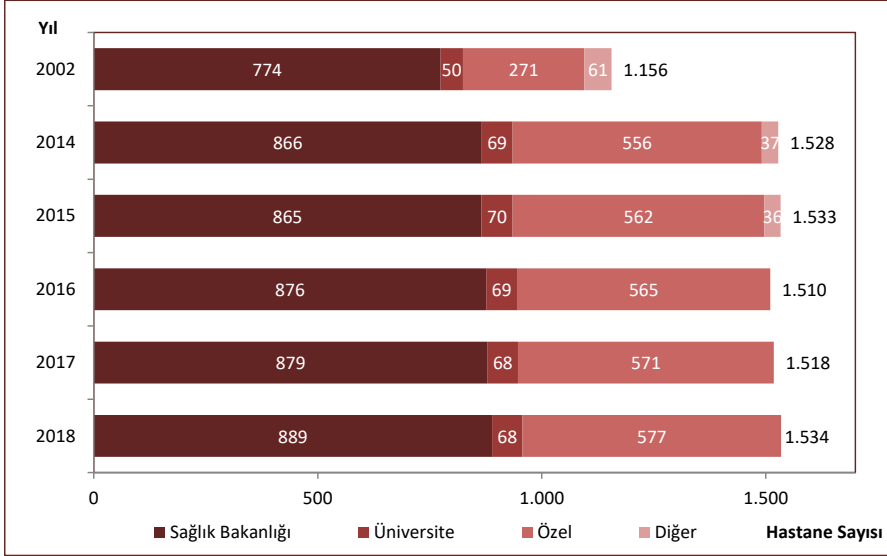
☑ Ülkelerdeki ve bölgelerdeki erken yaşlardaki ölümler ile ölümlerle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıkların ve yaralanmaların neden olduğu yükü ve risk faktörlerine atfedilen yükü hesaplamak adına çalışma büyük önem arz etmektedir.

☑ Çalışma cinsiyet, yaş grubu, yıl, ülke, bölge, hastalık ve risk faktörleri düzeyinde veriler sunarak hastalık yükü değerlerinde detaylı karşılaştırma yapmaya olanak sağlamaktadır.

7.Bölüm

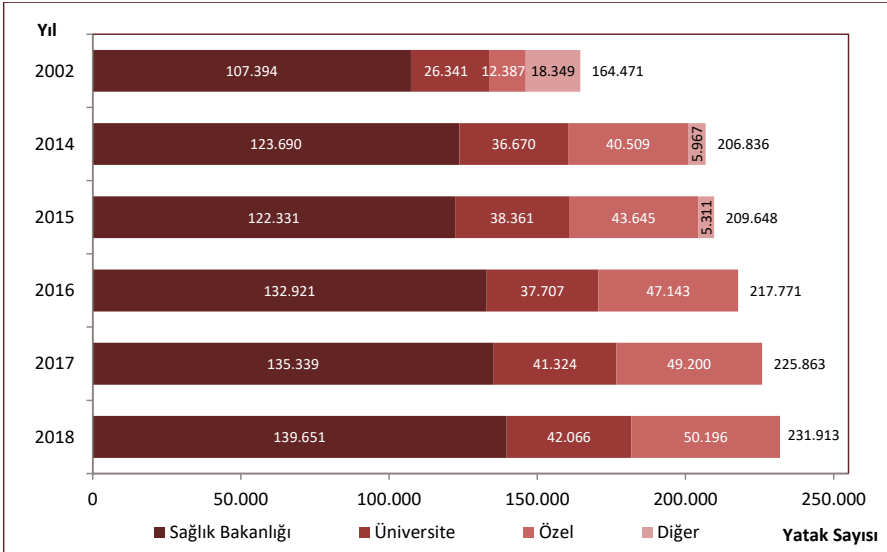
Sağlık Hizmeti Veren Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı

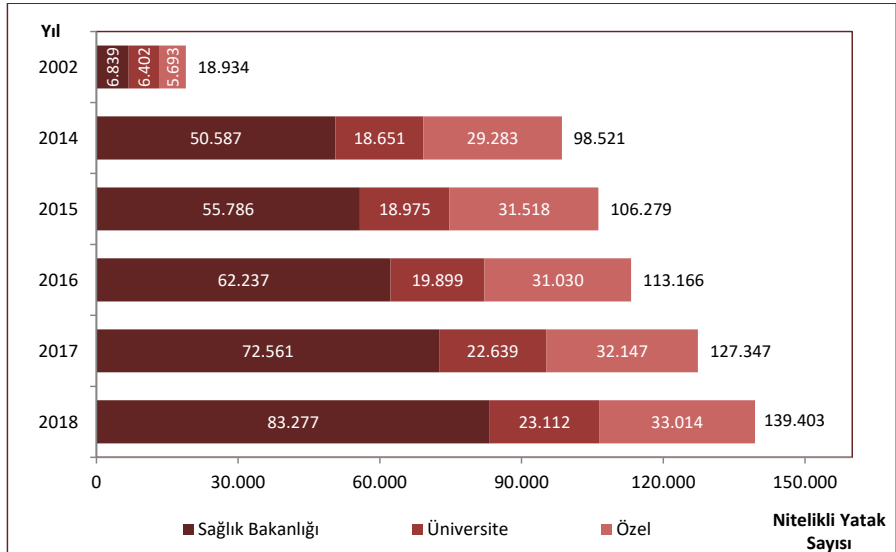
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2018

Dallar	Hastane	Yatak
Genel Hastane	1.423	212.883
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	25	4.826
Göz Hastalıkları Hastanesi	25	316
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	19	2.904
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	12	3.569
Psikiyatri Hastanesi	11	3.887
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	4	1.339
Kalp ve Damar Cerrahisi Hastanesi	4	599
Kemik Hastalıkları Hastanesi	3	436
Meslek Hastalıkları Hastanesi	2	246
Onkoloji Hastanesi	2	712
Ortopedi ve Travmatoloji Hastanesi	1	33
Lepra Hastanesi	1	34
Lösemili Çocuklar Hastanesi	1	75
Spastik Çocuklar Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezi	1	54
Toplam	1.534	231.913

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

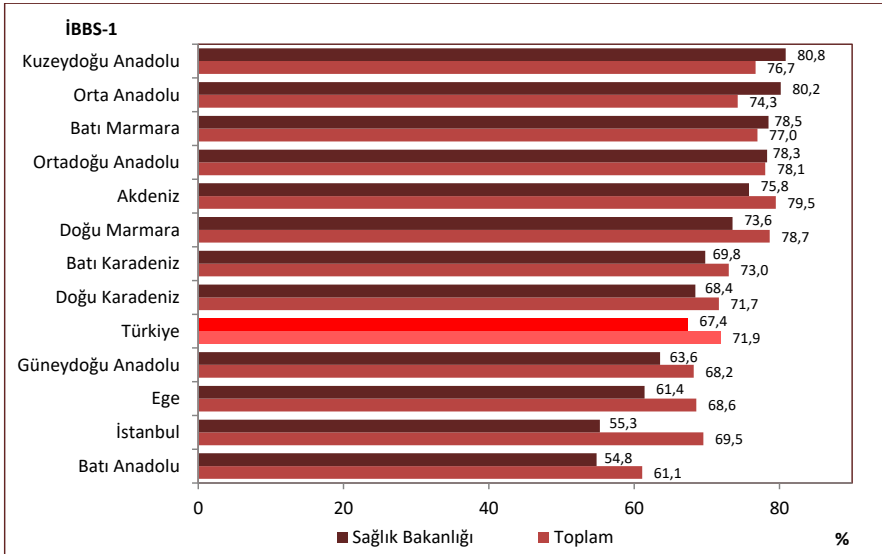
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%)

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
2002	6,4	24,6	19,1	11,7
2014	45,2	59,1	83,9	55,3
2015	50,8	57,5	89,1	59,7
2016	52,2	61,6	93,7	61,3
2017	60,3	63,8	95,1	67,2
2018	67,4	64,2	96,5	71,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

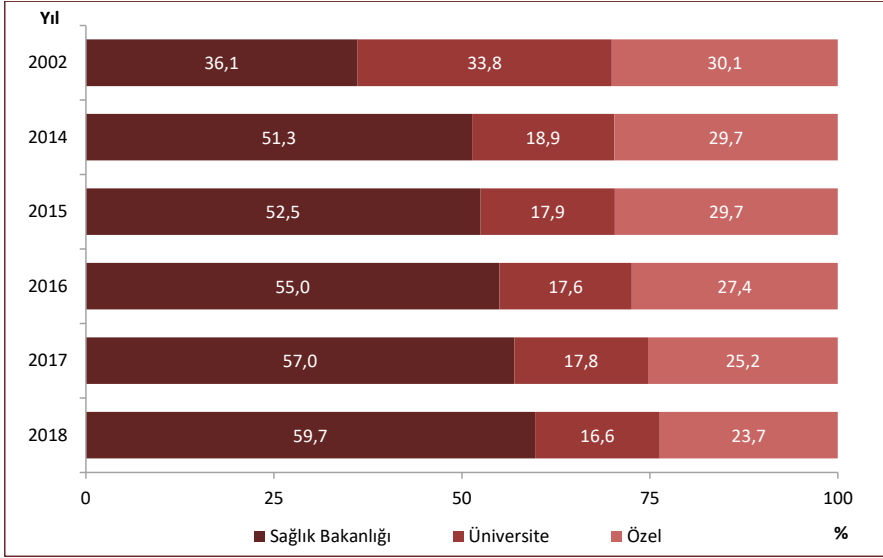
Şekil 7.4. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

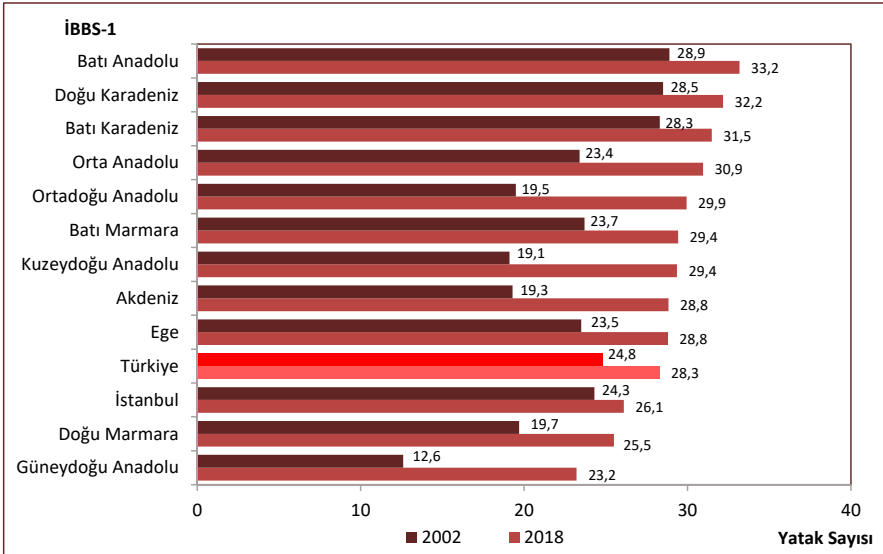
Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%)

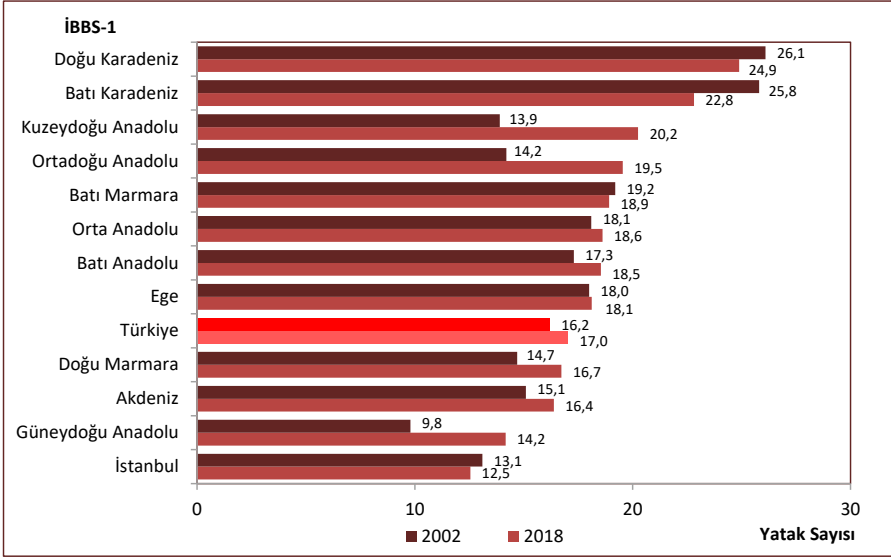
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.6. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

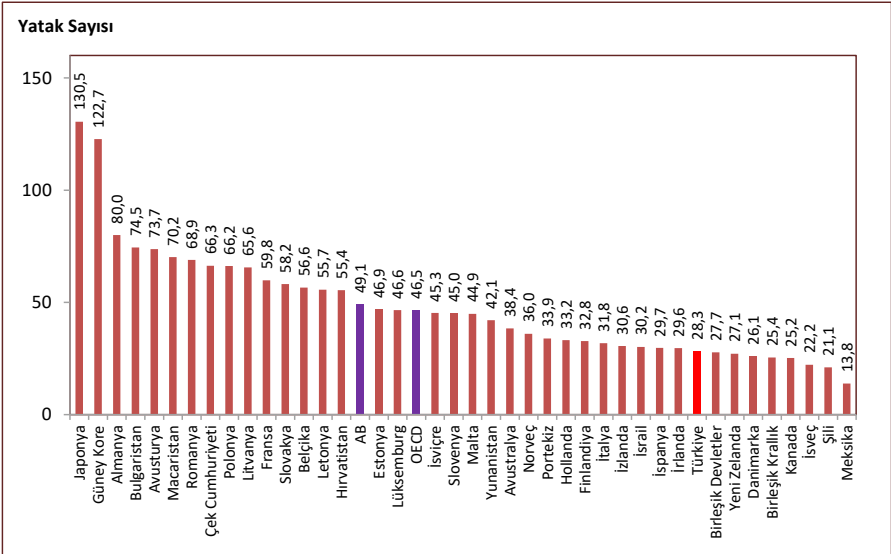
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.7. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

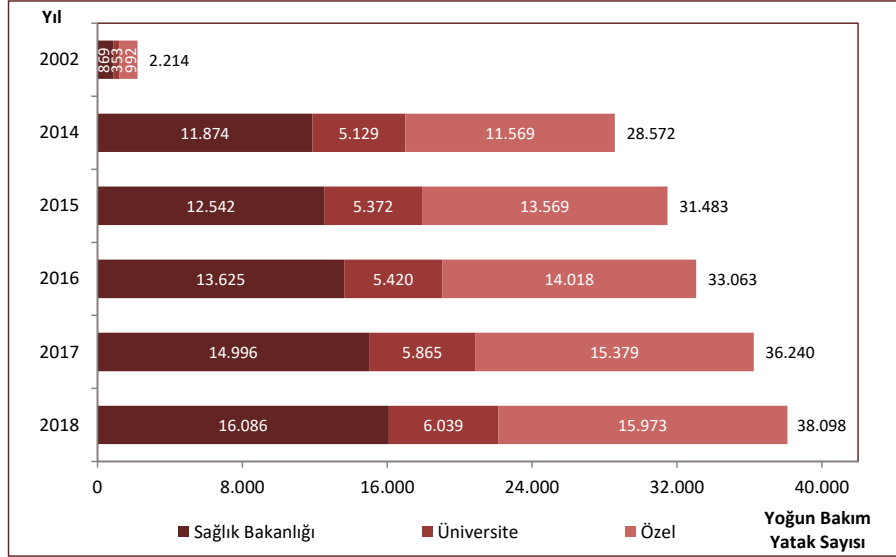
Şekil 7.8. 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı

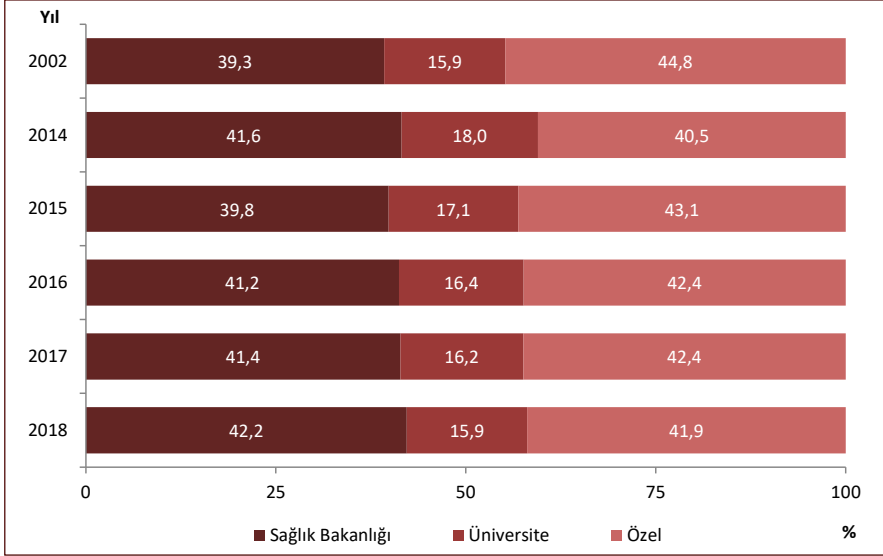
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2018

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erişkin	11.171	69,4	4.049	67,0	8.851	55,4	24.071	63,2
Çocuk	941	5,8	542	9,0	142	0,9	1.625	4,3
Yenidoğan	3.974	24,7	1.448	24,0	6.980	43,7	12.402	32,6
Toplam	16.086	100	6.039	100	15.973	100	38.098	100

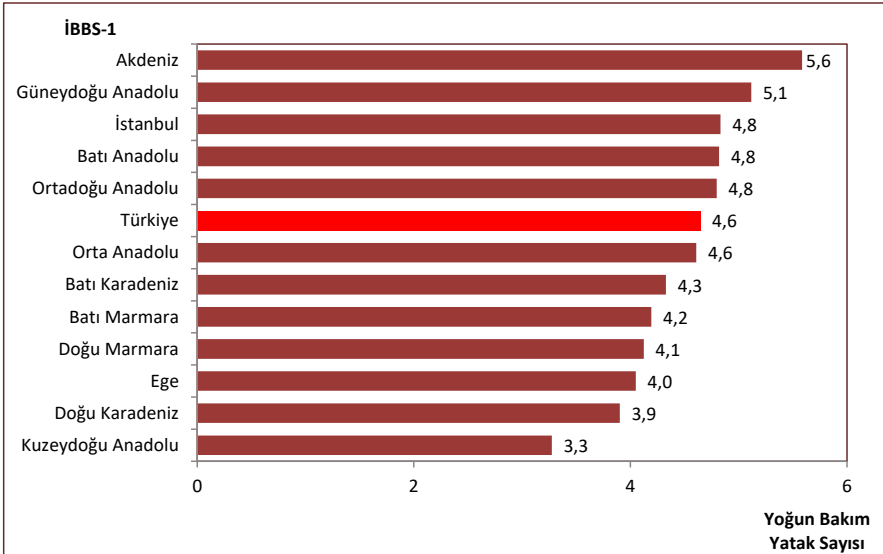
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)

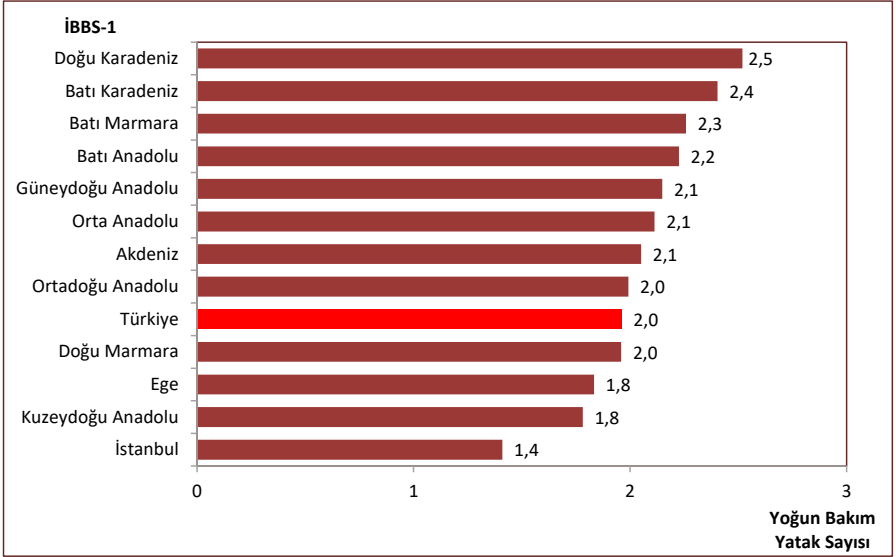
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

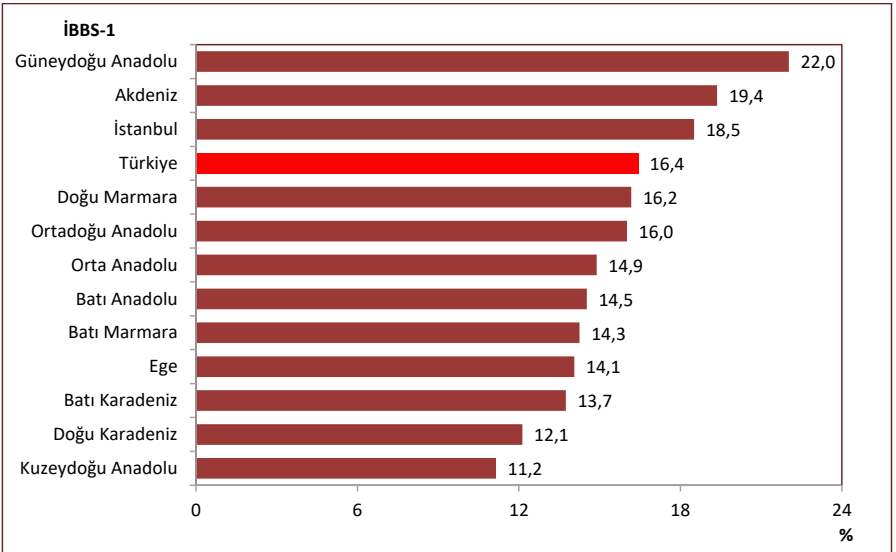
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.12. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018

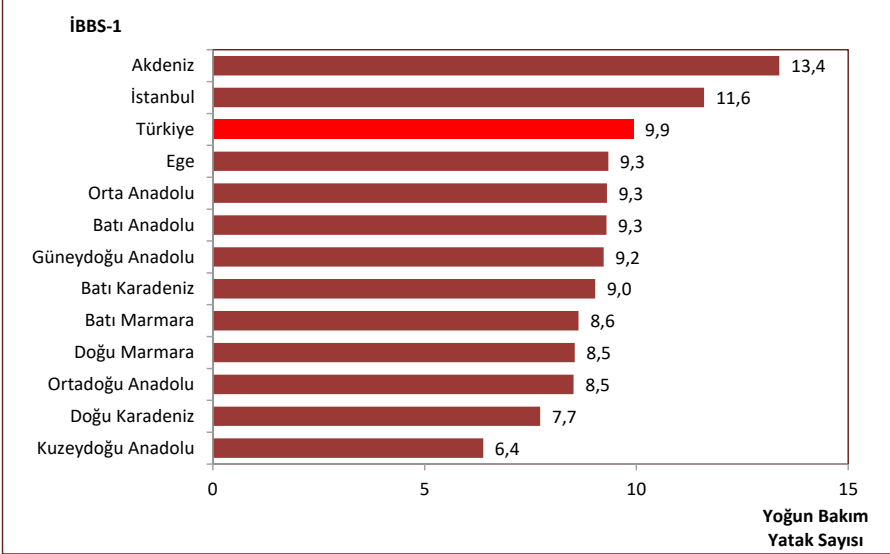
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yatalara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2018

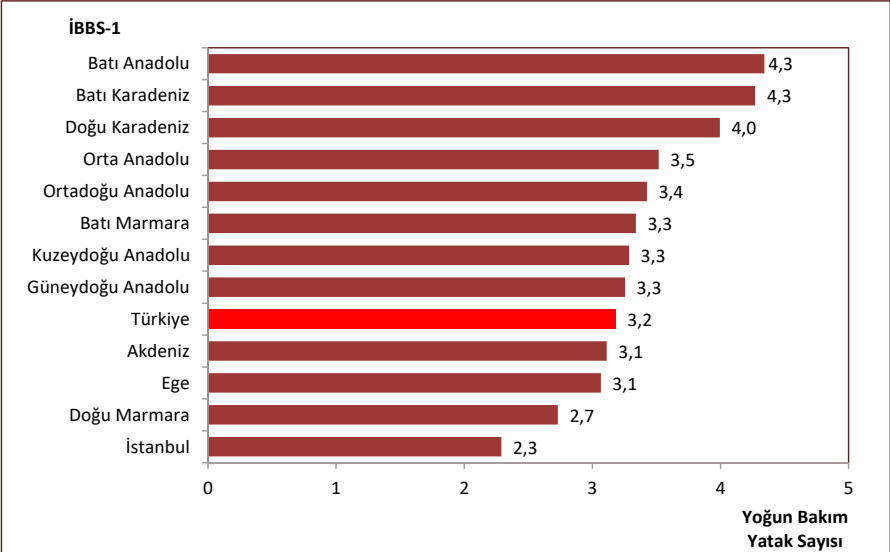
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.15. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018

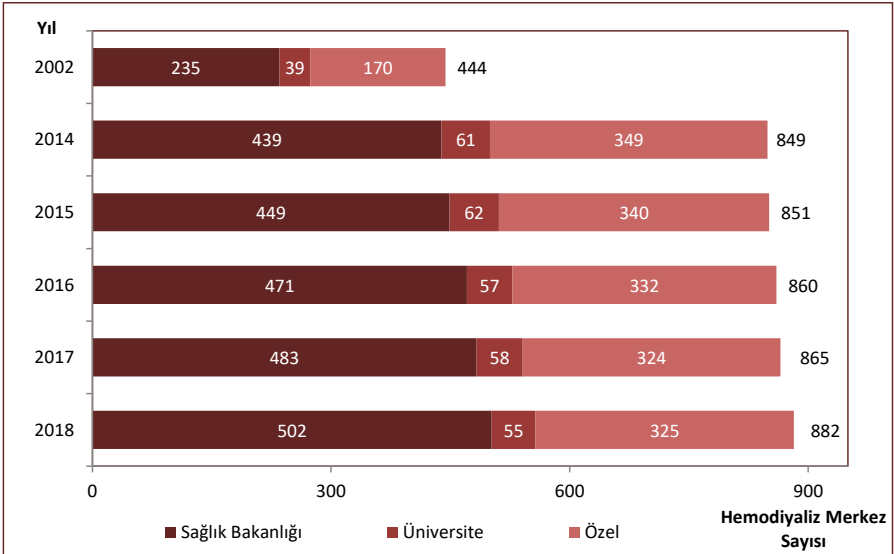
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2018

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Ameliyathane	953	164	843	1.960
Ameliyathane Odası	3.490	1.036	2.132	6.658
Ameliyathane Masası	3.533	1.048	2.140	6.721

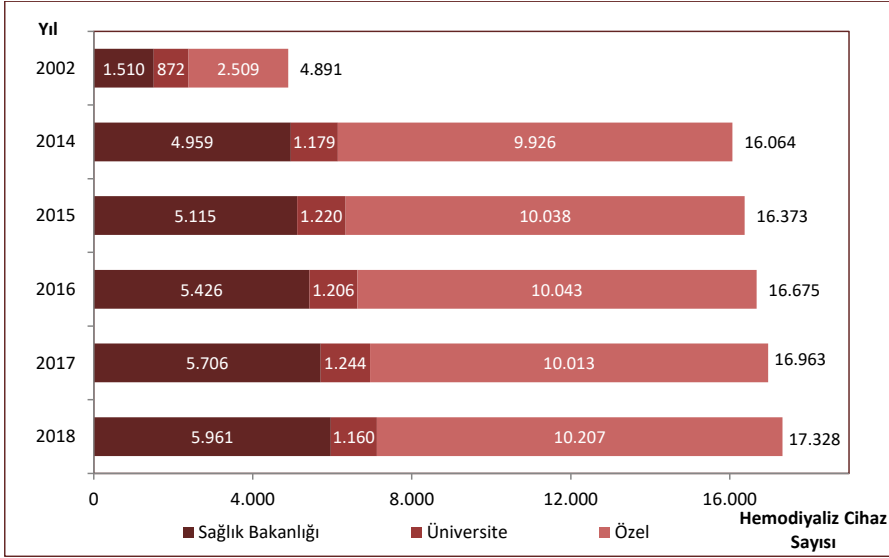
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.5. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Fiilen Kullanılan Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Karadeniz	150,2	17,3	123,3	290,7
Orta Anadolu	96,4	16,0	150,3	262,7
Doğu Karadeniz	162,2	4,8	91,2	258,2
Ege	75,6	12,3	168,2	256,0
Batı Marmara	95,3	7,0	123,3	225,5
Batı Anadolu	48,2	34,0	142,9	225,2
Akdeniz	72,6	20,9	129,6	223,2
Doğu Marmara	72,5	10,8	136,4	219,8
Türkiye	72,7	14,1	124,5	211,3
İstanbul	20,7	7,0	151,7	179,4
Kuzeydoğu Anadolu	140,7	10,0	21,3	171,9
Ortadoğu Anadolu	92,6	20,4	46,3	159,3
Güneydoğu Anadolu	65,6	7,2	52,7	125,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.6. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
MR	58	757	794	836	884	915
BT	323	1.071	1.119	1.152	1.186	1.211
Ultrason	1.005	5.286	5.518	5.470	5.635	5.846
Doppler Ultrason	681	3.151	4.015	4.679	4.892	5.557
EKO	259	1.793	1.897	2.121	2.269	2.520
Mamografi	647*	903	896	931	947	966

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Mamografi cihaz sayısı 2008 yılına aittir.

Tablo 7.7. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2018

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
MR	336	120	459	915
BT	539	143	529	1.211
Ultrason	2.716	755	2.375	5.846
Doppler Ultrason	3.733	491	1.333	5.557
EKO	1.526	267	727	2.520
Mamografi	393	73	500	966

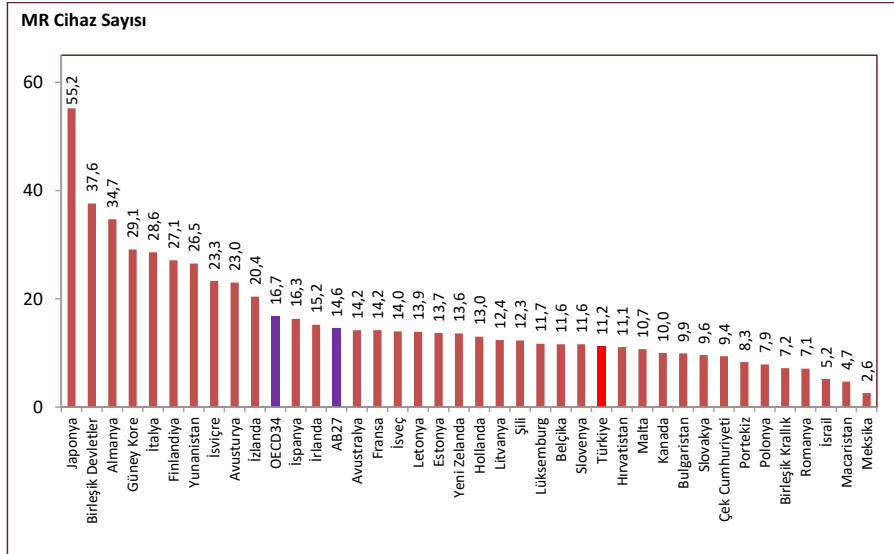
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.8. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Akdeniz	4,0	1,5	7,9	13,5
Batı Anadolu	5,4	2,8	5,3	13,4
İstanbul	3,7	1,7	7,1	12,5
Türkiye	4,1	1,5	5,6	11,2
Ege	4,7	1,0	5,5	11,1
Kuzeydoğu Anadolu	5,4	2,7	2,7	10,9
Doğu Karadeniz	6,3	0,7	3,7	10,7
Batı Marmara	3,6	1,4	5,6	10,6
Doğu Marmara	3,9	1,1	5,3	10,3
Orta Anadolu	3,2	1,5	4,7	9,3
Ortadoğu Anadolu	3,8	1,8	3,6	9,2
Güneydoğu Anadolu	3,1	0,7	5,0	8,7
Batı Karadeniz	3,8	1,3	3,0	8,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı, OECD Health Data 2019

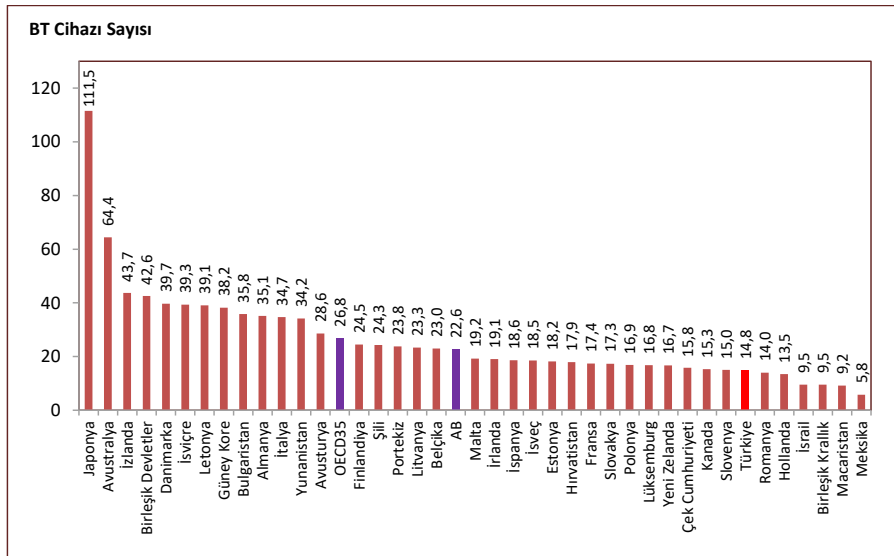
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Akdeniz	6,1	1,8	9,4	17,3
Batı Anadolu	7,9	3,5	5,8	17,2
Kuzeydoğu Anadolu	10,0	3,2	4,1	17,2
İstanbul	4,8	1,9	9,4	16,0
Batı Marmara	8,7	1,4	5,9	16,0
Türkiye	6,6	1,7	6,5	14,8
Doğu Karadeniz	9,6	0,7	4,4	14,7
Ege	7,0	1,2	5,6	13,9
Batı Karadeniz	7,9	1,5	4,3	13,7
Ortadoğu Anadolu	6,6	1,3	4,6	12,5
Güneydoğu Anadolu	6,0	1,2	5,2	12,4
Orta Anadolu	5,9	1,7	4,7	12,3
Doğu Marmara	5,9	1,4	5,0	12,3

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.19. 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	24,6	7,6	61,1	93,3
Ege	38,2	16,0	21,0	75,2
Türkiye	33,1	9,2	29,0	71,3
Batı Marmara	38,9	9,2	21,0	69,2
Batı Anadolu	39,3	8,0	21,7	69,1
Akdeniz	28,6	10,3	28,8	67,7
Kuzeydoğu Anadolu	49,8	8,6	9,0	67,4
Orta Anadolu	35,4	8,9	22,9	67,2
Doğu Karadeniz	34,9	14,3	17,3	66,6
Güneydoğu Anadolu	27,9	10,4	25,8	64,1
Doğu Marmara	34,1	4,8	21,3	60,2
Ortadoğu Anadolu	37,9	8,1	12,2	58,3
Batı Karadeniz	37,3	2,3	16,8	56,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	75,4	10,6	12,9	98,9
İstanbul	46,1	5,9	28,4	80,4
Orta Anadolu	43,5	14,3	18,0	75,8
Doğu Karadeniz	62,5	0,7	7,7	71,0
Türkiye	45,5	6,0	16,3	67,8
Akdeniz	44,4	5,9	16,8	67,1
Kuzeydoğu Anadolu	44,3	10,9	6,8	62,0
Batı Karadeniz	44,4	8,5	9,0	61,9
Ege	38,7	6,5	14,7	59,9
Doğu Marmara	41,4	2,5	15,9	59,9
Ortadoğu Anadolu	41,2	4,1	12,7	58,0
Batı Marmara	37,8	5,0	12,3	55,2
Güneydoğu Anadolu	32,4	1,1	11,2	44,8

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	17,8	3,6	14,4	35,8
Batı Anadolu	17,2	6,8	8,4	32,4
Doğu Karadeniz	26,1	0,7	5,5	32,4
Orta Anadolu	19,2	4,7	8,1	32,0
Akdeniz	17,7	3,3	9,8	30,8
Doğu Marmara	18,6	2,0	10,2	30,7
Türkiye	18,6	3,3	8,9	30,7
Kuzeydoğu Anadolu	23,1	5,0	2,3	30,3
Ege	19,8	2,2	8,1	30,1
Batı Karadeniz	20,7	3,4	5,8	29,9
Ortadoğu Anadolu	19,3	3,1	5,9	28,2
Batı Marmara	19,3	2,5	6,2	28,0
Güneydoğu Anadolu	15,6	1,9	5,5	23,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	3,1	1,1	9,8	13,9
Akdeniz	5,0	1,0	7,5	13,4
Batı Anadolu	6,0	1,6	5,7	13,3
Doğu Karadeniz	8,1	0,4	4,8	13,2
Batı Marmara	6,4	1,1	5,6	13,2
Ege	6,1	0,8	5,4	12,3
Türkiye	4,8	0,9	6,1	11,8
Batı Karadeniz	6,4	0,6	3,6	10,7
Orta Anadolu	4,2	1,0	5,2	10,3
Doğu Marmara	4,1	0,6	5,4	10,2
Kuzeydoğu Anadolu	5,9	0,9	1,8	8,6
Güneydoğu Anadolu	3,3	0,5	4,6	8,4
Ortadoğu Anadolu	4,1	0,8	3,3	8,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.14. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2018

İBBS-1	Özel Tıp Merkezi	Özel Poliklinik
İstanbul	247	145
Batı Marmara	12	4
Ege	110	58
Doğu Marmara	61	19
Batı Anadolu	82	45
Akdeniz	66	38
Orta Anadolu	7	5
Batı Karadeniz	20	7
Doğu Karadeniz	9	5
Kuzeydoğu Anadolu	4	0
Ortadoğu Anadolu	11	1
Güneydoğu Anadolu	35	3
Türkiye	664	330

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

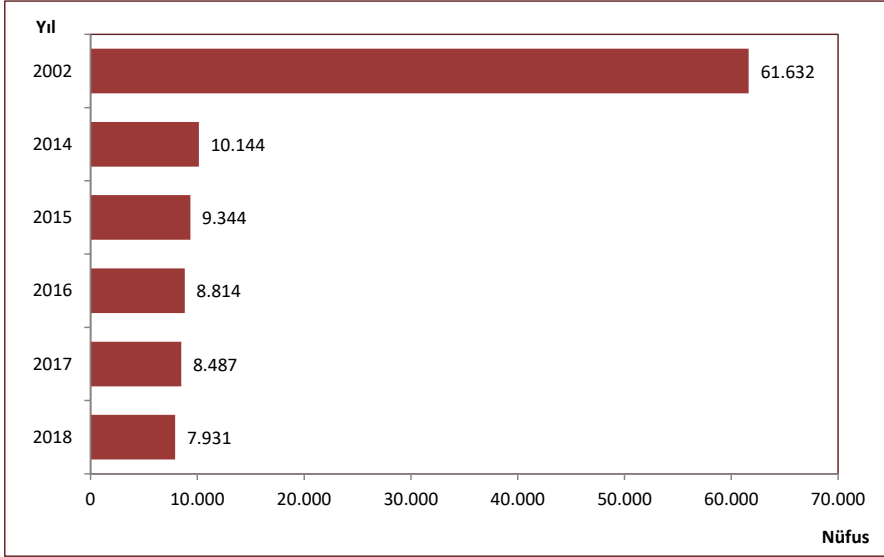
Tablo 7.15. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2018

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	129	4.317	-	-	79	851	208	5.168
Diş Hastanesi	28	2.103	-	-	3	85	31	2.188
Diş Eğitim Hastanesi	1	97	46	5.412	-	-	47	5.509
Diş Polikliniği (Hastane)	826	3.823	15	118	214	472	1.055	4.413
Diş Polikliniği	-	-	-	-	1.888	7.692	1.888	7.692
Toplam	984	10.340	61	5.530	2.184	9.100	3.229	24.970

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

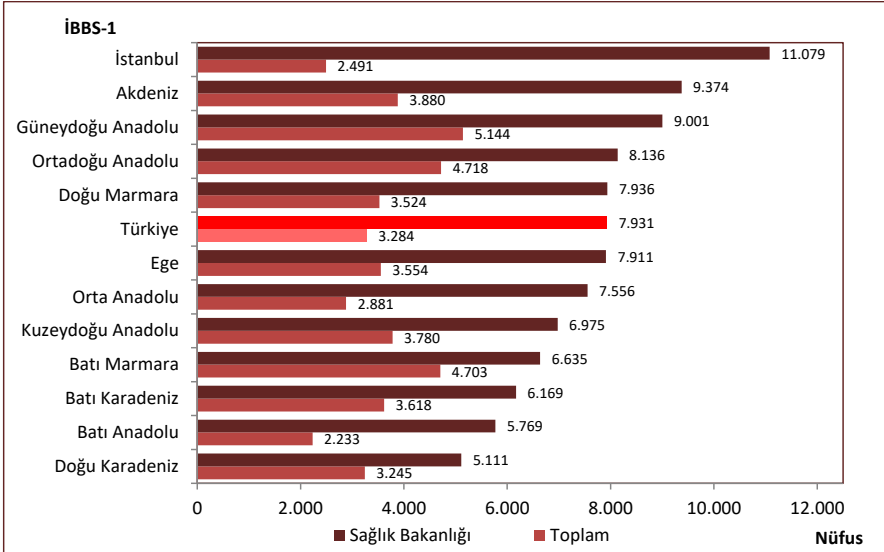
Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Şekil 7.20. Yıllara Göre Dış Ünite Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Dış Ünite Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.16. Yıllara Göre Birinci Basamak Kuruluş Sayıları, Sağlık Bakanlığı

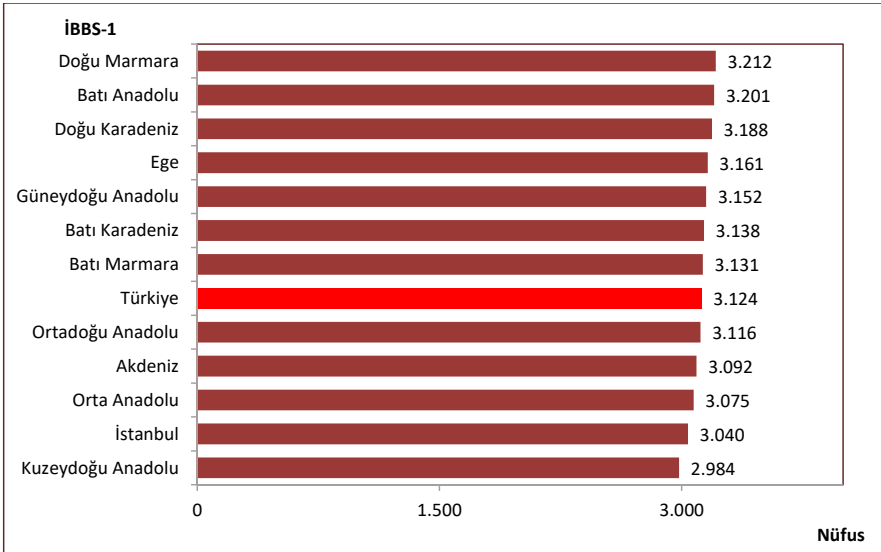
	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Ocağı	5.055	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği Birimi	-	21.384	21.696	24.428	25.198	26.252
Aile Sağlığı Merkezi	-	6.829	6.902	7.636	7.774	7.979
Toplum Sağlığı Merkezi*	-	970	970	970	972	776
Sağlık Evi	2.899	5.572	5.544	5.419	5.320	5.259
ÇEKÜS Birimi**	298	182	182	181	177	172
Verem Savaş Dispanseri	277	179	181	180	177	173
Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)	84	132	156	159	166	175
112 Acil Yardım İstasyonu	481	2.186	2.323	2.400	2.618	2.735
Halk Sağlığı Laboratuvarları	-	83	83	83	83	83

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Toplum Sağlığı Merkezi sayısına, nüfusu 30.000 ve üzeri olan ilçelerde aynı hizmeti veren 423 İlçe Sağlık Müdürlüğü de dahil edildi.

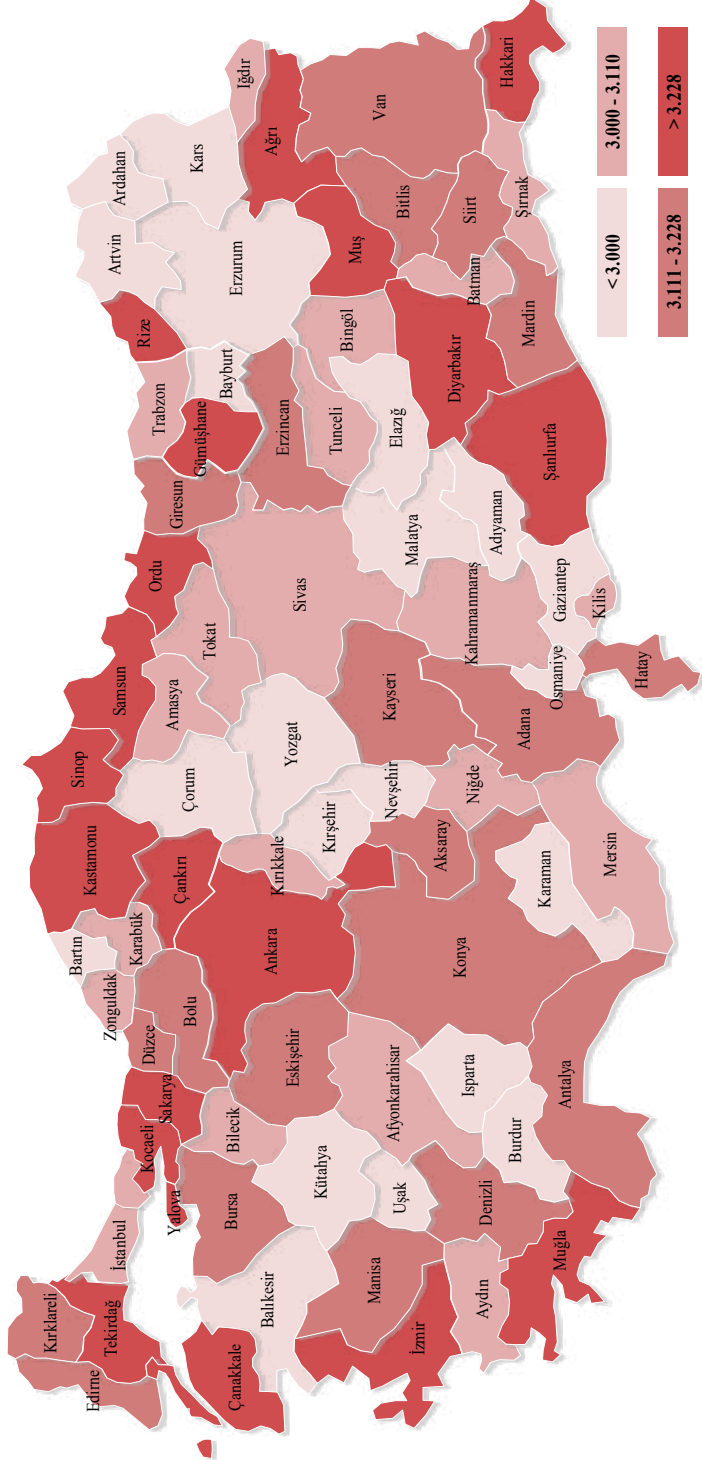
**25/05/2018 tarihinde yayımlanan "Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği" ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.

Şekil 7.22. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2018

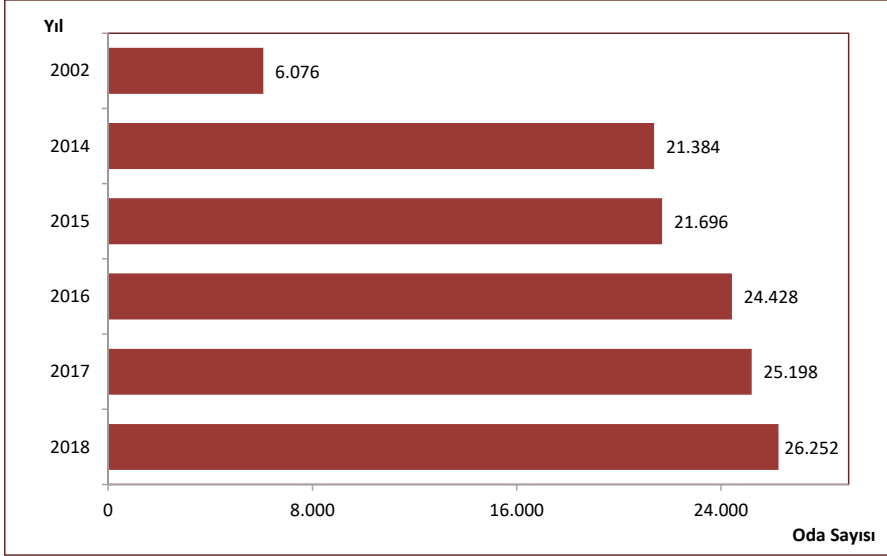
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2018

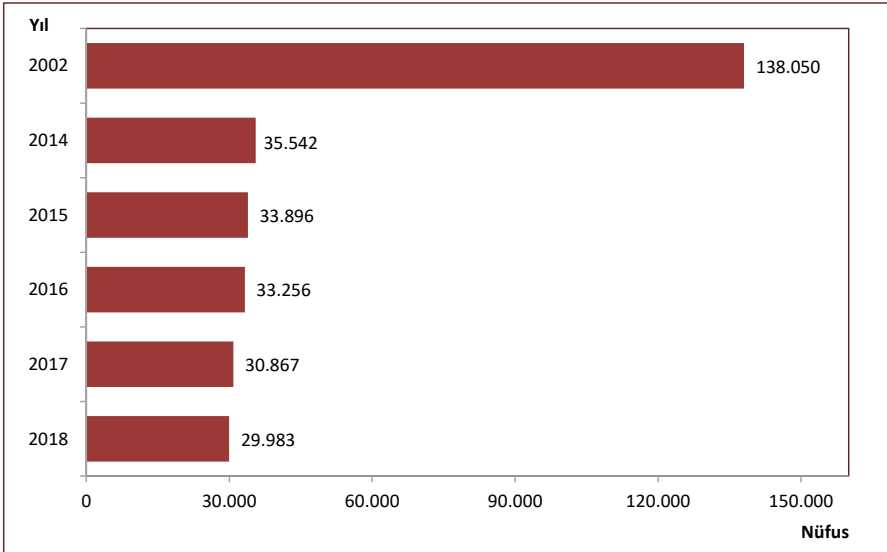
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 7.23. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı

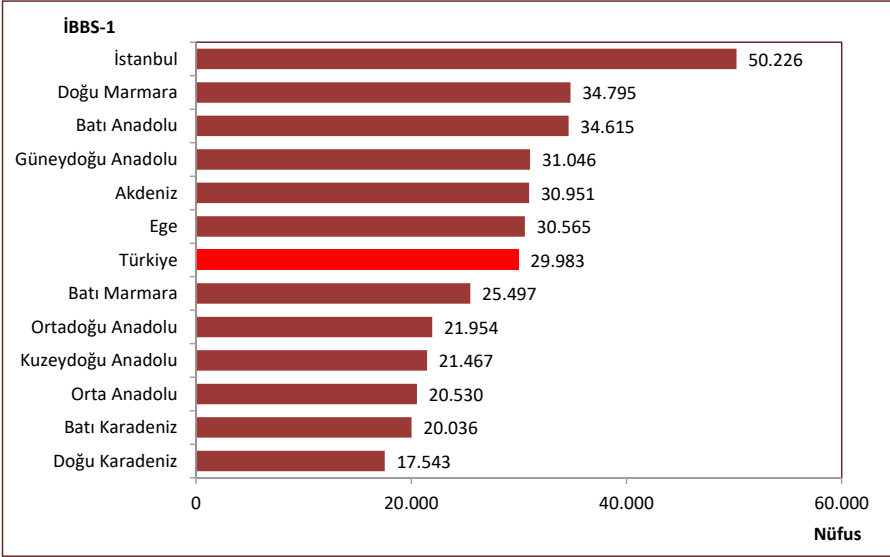
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 7.24. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

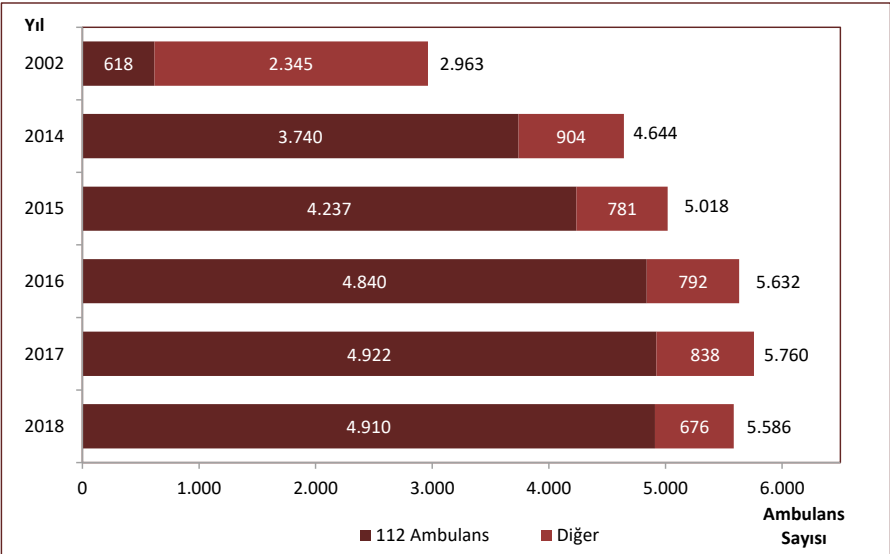
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.25. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018

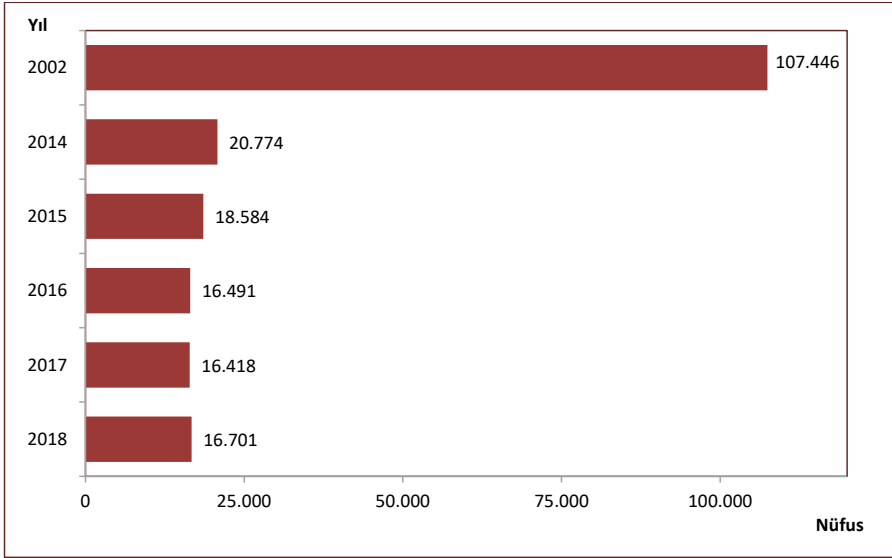
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.26. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

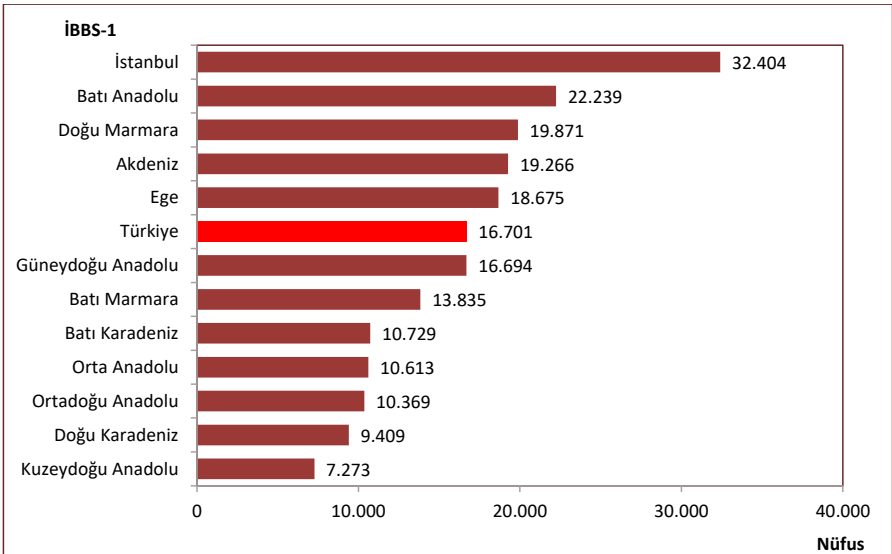
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.27. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

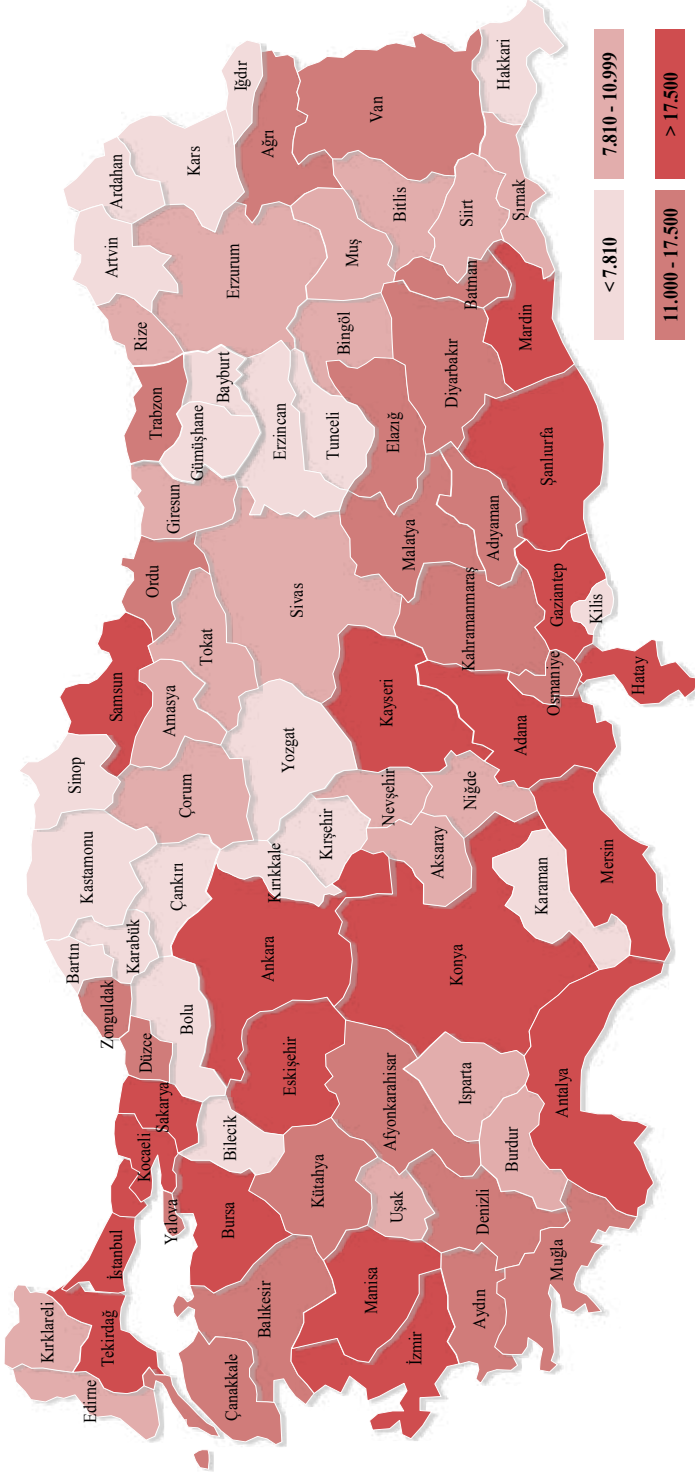
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.28. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.11. İllere Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2018

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sağlık Hizmeti
Verilen Kurumlar
ve Akyapılan

Tablo 7.17. Özelliği Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2018

	Araç Sayısı	Nakledilen Hasta Sayısı
Deniz Ambulansı	6	3.559
Helikopter Ambulans	17	2.033
Kar Paletli Ambulans	250	332
Motosiklet Ambulansı	62	8.214
Snow Track Ambulansı	22	58
Uçak Ambulans	4	1.289
Yoğun Bakım & Obez Ambulansı	91	6.891
4 Sedyeli Ambulans	63	4.729

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar 112 Ambulansı sayısına dahildir.

Tablo 7.18. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı (Yoğun Bakım Yatakları Dahil Değildir)	10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı
Adana	32	7.033	31,7	4.119	1.391	73,0	6,3
Adıyaman	12	1.304	20,9	907	244	85,6	3,9
Afyonkarahisar	22	2.185	30,1	1.607	237	82,5	3,3
Ağrı	10	878	16,3	714	77	89,1	1,4
Amasya	7	835	24,7	554	78	73,2	2,3
Ankara	88	18.291	33,2	8.831	2.591	56,2	4,7
Antalya	47	7.172	29,6	4.937	1.161	82,1	4,8
Artvin	8	346	19,9	271	31	86,0	1,8
Aydın	23	3.147	28,7	1.818	495	68,6	4,5
Balıkesir	25	3.334	27,2	2.351	458	81,7	3,7
Bilecik	8	335	15,0	108	44	37,1	2,0
Bingöl	8	690	24,5	471	55	74,2	2,0
Bitlis	8	959	27,4	574	104	67,1	3,0
Bolu	11	1.448	46,4	999	155	77,3	5,0
Burdur	8	758	28,1	537	78	79,0	2,9
Bursa	41	7.361	24,6	4.512	1.184	73,0	4,0
Çanakkale	14	1.660	30,7	1.281	178	86,4	3,3
Çankırı	9	465	21,5	359	36	83,7	1,7
Çorum	16	1.662	31,0	1.233	245	87,0	4,6
Denizli	24	3.229	31,4	1.819	514	67,0	5,0
Diyarbakır	27	4.629	26,7	2.026	947	55,0	5,5
Edirne	11	1.936	47,0	1.040	216	60,5	5,2
Elazığ	11	2.991	50,2	1.799	436	70,4	7,3
Erzincan	10	540	22,9	316	54	65,0	2,3
Erzurum	23	3.623	47,2	2.297	417	71,6	5,4
Eskişehir	15	3.547	40,7	2.654	471	86,3	5,4
Gaziantep	30	6.015	29,7	2.835	1.420	61,7	7,0
Giresun	17	1.575	34,7	1.049	230	78,0	5,1
Gümüşhane	6	327	20,1	175	28	58,5	1,7
Hakkari	4	393	13,7	335	47	96,8	1,6
Hatay	25	4.189	26,0	2.628	850	78,7	5,3
Isparta	15	2.022	45,8	1.340	427	84,0	9,7
Mersin	27	4.760	26,2	3.316	911	86,2	5,0
İstanbul	236	39.328	26,1	22.278	7.280	69,5	4,8
İzmir	58	11.982	27,7	6.092	1.780	59,7	4,1
Kars	8	738	25,5	533	98	83,3	3,4
Kastamonu	18	1.100	28,7	655	116	66,6	3,0
Kayseri	27	4.573	32,9	2.837	832	75,8	6,0
Kırklareli	9	907	25,1	581	145	76,2	4,0
Kırşehir	5	472	19,5	406	66	100,0	2,7
Kocaeli	28	4.330	22,7	2.768	879	80,2	4,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.18. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı (Yoğun Bakım Yatakları Dahil Değildir)	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı
Konya	45	7.527	34,1	4.457	1.159	70,0	5,3
Kütahya	12	1.886	32,6	1.206	200	71,5	3,5
Malatya	17	2.961	37,2	1.747	559	72,7	7,0
Manisa	28	4.580	32,0	3.090	633	78,3	4,4
Kahramanmaraş	19	2.945	25,7	1.767	725	79,6	6,3
Mardin	12	1.446	17,4	951	298	82,8	3,6
Muğla	22	2.040	21,1	1.391	251	77,8	2,6
Muş	7	737	18,1	581	96	90,6	2,4
Nevşehir	10	697	23,4	597	100	100,0	3,4
Niğde	8	888	24,3	594	120	77,3	3,3
Ordu	17	2.144	27,8	1.244	292	67,2	3,8
Rize	11	1.109	31,8	861	100	85,3	2,9
Sakarya	19	1.932	19,1	1.485	309	91,5	3,1
Samsun	26	4.624	34,6	2.809	772	72,9	5,8
Siirt	9	858	25,9	673	112	90,2	3,4
Sinop	7	535	24,3	337	64	71,5	2,9
Sivas	20	2.613	40,4	1.236	342	54,4	5,3
Tekirdağ	18	2.668	25,9	1.680	500	77,5	4,9
Tokat	15	2.199	35,9	1.658	248	85,0	4,0
Trabzon	21	3.247	40,2	1.908	380	66,6	4,7
Tunceli	6	150	17,0	132	18	100,0	2,0
Şanlıurfa	20	4.037	19,8	2.084	986	68,3	4,8
Uşak	8	1.235	33,6	820	147	75,4	4,0
Van	13	2.887	25,7	2.075	570	89,6	5,1
Yozgat	16	1.286	30,3	1.068	123	91,8	2,9
Zonguldak	12	2.195	36,6	986	305	52,2	5,1
Aksaray	10	797	19,3	531	142	81,1	3,4
Bayburt	1	200	24,3	134	23	75,7	2,8
Karaman	6	598	23,7	511	87	100,0	3,5
Kırıkkale	7	1.254	43,8	681	148	61,6	5,2
Batman	11	1.300	21,7	730	403	81,4	6,7
Şırnak	7	631	12,0	458	68	81,3	1,3
Bartın	3	432	21,7	148	51	38,8	2,6
Ardahan	3	200	20,2	181	19	100,0	1,9
Iğdır	4	313	15,9	249	36	89,9	1,8
Yalova	7	568	21,7	329	149	78,5	5,7
Karabük	6	716	28,9	558	114	92,7	4,6
Kilis	2	321	22,5	259	48	94,9	3,4
Osmaniye	10	1.295	24,2	695	301	69,9	5,6
Düzce	8	793	20,4	540	94	77,3	2,4
Türkiye	1.534	231.913	28,3	139.403	38.098	71,9	4,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.18. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus
Adana	706	3.145	55	40.366	85	26.119
Adıyaman	210	2.974	30	20.817	44	14.193
Afyonkarahisar	241	3.011	36	20.155	60	12.093
Ağrı	164	3.291	20	26.983	45	11.992
Amasya	112	3.013	18	18.750	32	10.547
Ankara	1.704	3.230	146	37.699	226	24.354
Antalya	774	3.135	59	41.125	86	28.213
Artvin	61	2.853	12	14.501	43	4.047
Aydın	359	3.058	35	31.364	64	17.152
Balıkesir	413	2.970	48	25.554	71	17.276
Bilecik	74	3.020	12	18.621	33	6.771
Bingöl	92	3.057	19	14.800	36	7.811
Bitlis	111	3.148	16	21.837	36	9.705
Bolu	100	3.118	18	17.323	43	7.251
Burdur	90	2.999	22	12.269	34	7.939
Bursa	951	3.149	71	42.176	104	28.793
Çanakkale	166	3.257	25	21.626	46	11.754
Çankırı	59	3.667	20	10.818	40	5.409
Çorum	185	2.900	27	19.870	56	9.580
Denizli	328	3.133	35	29.365	62	16.577
Diyarbakır	521	3.325	60	28.873	99	17.499
Edirne	131	3.141	17	24.208	48	8.574
Elazığ	200	2.978	30	19.855	53	11.238
Erzincan	74	3.190	14	16.860	54	4.371
Erzurum	275	2.792	29	26.478	77	9.972
Eskişehir	280	3.111	29	30.041	49	17.779
Gaziantep	696	2.915	49	41.399	75	27.048
Giresun	144	3.152	25	18.156	52	8.729
Gümüşhane	50	3.255	15	10.850	36	4.521
Hakkari	82	3.494	15	19.098	40	7.162
Hatay	501	3.213	58	27.756	89	18.088
Isparta	155	2.848	21	21.020	47	9.392
Mersin	598	3.034	59	30.754	86	21.098
İstanbul	4.957	3.040	300	50.226	465	32.404
İzmir	1.338	3.229	98	44.087	145	29.797
Kars	97	2.978	15	19.259	37	7.808
Kastamonu	115	3.334	32	11.980	53	7.233
Kayseri	441	3.151	49	28.361	74	18.779
Kırklareli	113	3.193	19	18.993	40	9.022
Kırşehir	81	2.986	16	15.117	31	7.802
Kocaeli	572	3.333	43	44.335	69	27.629

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.18. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus	112 İstasyon Sayısı	112 İstasyon Başına Düşen Nüfus	112 Ambulans Sayısı	112 Ambulans Başına Düşen Nüfus
Konya	692	3.187	69	31.965	98	22.506
Kütahya	196	2.949	26	22.229	43	13.440
Malatya	267	2.985	36	22.140	72	11.070
Manisa	450	3.177	52	27.493	71	20.136
Kahramanmaraş	378	3.029	41	27.923	73	15.683
Mardin	257	3.226	24	34.550	41	20.224
Muğla	291	3.325	45	21.500	76	12.730
Muş	126	3.238	16	25.500	38	10.737
Nevşehir	102	2.925	14	21.310	32	9.323
Niğde	121	3.014	21	17.367	41	8.895
Ordu	226	3.416	41	18.828	58	13.309
Rize	103	3.385	25	13.944	44	7.923
Sakarya	307	3.292	31	32.603	50	20.214
Samsun	409	3.266	41	32.578	64	20.871
Siirt	104	3.189	18	18.426	40	8.292
Sinop	65	3.381	19	11.565	35	6.278
Sivas	208	3.109	35	18.475	72	8.981
Tekirdağ	317	3.249	31	33.223	53	19.433
Tokat	200	3.063	28	21.880	58	10.563
Trabzon	269	3.003	37	21.835	56	14.427
Tunceli	29	3.041	12	7.350	31	2.845
Şanlıurfa	607	3.354	50	40.716	90	22.620
Uşak	123	2.988	17	21.618	42	8.750
Van	354	3.175	35	32.108	73	15.394
Yozgat	143	2.972	27	15.740	56	7.589
Zonguldak	195	3.075	23	26.074	39	15.377
Aksaray	132	3.123	20	20.609	38	10.847
Bayburt	31	2.654	7	11.753	25	3.291
Karaman	91	2.768	15	16.794	34	7.409
Kırıkkale	94	3.049	16	17.913	39	7.349
Batman	193	3.104	22	27.232	37	16.192
Şırnak	173	3.030	20	26.210	50	10.484
Bartın	74	2.689	11	18.091	27	7.370
Ardahan	36	2.747	11	8.992	35	2.826
İğdir	64	3.085	7	28.208	31	6.370
Yalova	76	3.450	10	26.223	22	11.920
Karabük	80	3.100	15	16.534	33	7.516
Kilis	46	3.099	12	11.878	54	2.640
Osmaniye	181	2.953	23	23.235	43	12.428
Düzce	121	3.205	15	25.856	31	12.511
Türkiye	26.252	3.124	2.735	29.983	4.910	16.701

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 7 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının altyapısına ilişkin tablo ve grafiklerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 7.1, Harita 7.2, Harita 7.5, Harita 7.8, Harita 7.9, Harita 7.10, Harita 7.11 oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 7.3, Harita 7.4, Harita 7.6, Harita 7.7 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ Hastane ve yatak sayılarının belirtildiği tablo ve grafiklerde 2012-2015 döneminde; Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör dışında kalan Milli Savunma Bakanlığı hastaneleri, belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler "Diğer" olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığı'nın (MSB) verileri 2012 yılı öncesinde sadece hastane ve yatak sayısı olarak kullanılmış olup tablo ve grafiklerde "Diğer" sektör içerisine dahil edildi. 2012-2015 dönemi için tüm göstergelere dahil edilmiş olup karşılaştırılabilir olması açısından hastane ve yatak sayısı dışında kalan göstergelere ait veriler Özel Sektör içerisinde gösterildi.
- ☑ 2002 yılı SSK hastanelerine ait veriler, karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığı'na dahil edildi.
- ☑ **Hastane yatağı:** Hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı tıbbi bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yataklara verilen addır. Hasta yatağı sayısına; yoğun bakım, prematüre ve yeni doğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı), yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar, nitelikli yataklar dahil edildi.
- ☑ **Nitelikli yatak:** İçinde tuvaleti ve banyosu ile en fazla 2 hasta yatağı, televizyon, telefon, buzdolabı, yemek masası, etajeri ve yatırılabilen refakatçi koltuğu bulunan odalardaki yataklardır. Bu sayılar toplam yatak sayısına dahildir.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, ülkelere ait cihaz sayısı ayakta ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki cihaz sayısını içermektedir.
- ☑ KETEM sayısına belediyeler bünyesinde hizmet veren Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi sayıları dahil edildi.
- ☑ Aile Sağlığı Merkezi muayene oda sayılarına ilişkin tablo ve grafiklerde; 2002 yılına ait veriler Sağlık Ocakları, 2014-2018 yıllarına ait veriler aile sağlığı merkezlerini ve muayene odalarını kapsar.
- ☑ **112 Acil Ambulansı:** Her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılarına gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır.
- ☑ **Diğer Ambulans:** Toplum sağlığı merkezi ve hastanelere ait ambulanslardır. Özel sektör ambulansları toplama dahil değildir.

8.Bölüm

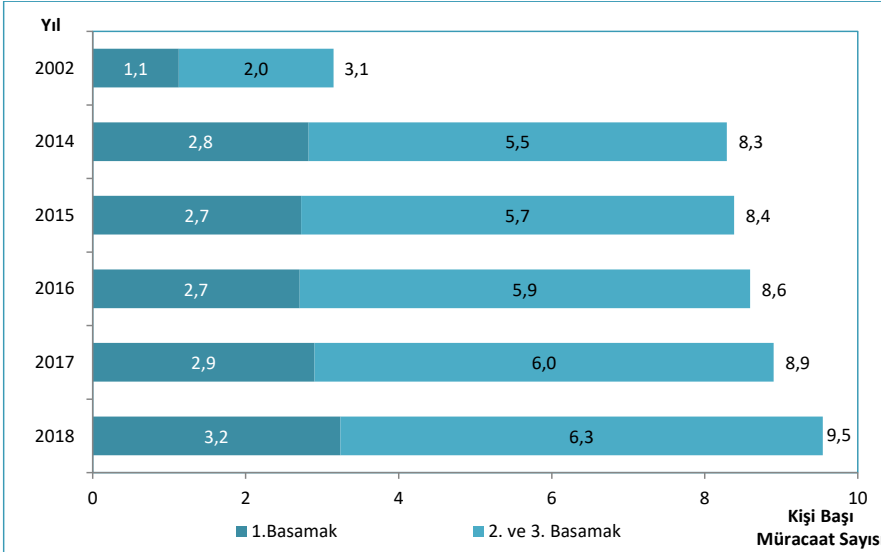
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Ocağı	69.103.517	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği	-	214.120.750	208.538.951	205.549.931	228.098.527	258.436.607
Verem Savaş Dispanseri	2.012.458	1.643.937	1.495.558	1.374.153	1.391.817	1.332.580
ÇEKÜS Birimi*	2.980.481	660.056	548.433	525.011	646.856	366.095
TSM'ler Tarafından Yapılan Diğer Muayeneler*	-	2.234.348	3.457.520	8.080.631	4.496.425	4.821.348
Özel Poliklinikler	731.132	546.514	523.694	461.013	501.993	539.593
Birinci Basamak Toplamı	74.827.588	219.205.605	214.564.156	215.990.739	235.135.618	265.496.223
Özel Tıp Merkezleri	9.824.802	28.208.781	26.953.360	22.069.610	18.912.829	19.055.722
Hastaneler	124.313.659	396.577.644	418.581.931	447.648.830	464.876.362	497.963.259
Sağlık Bakanlığı	109.793.128	292.100.331	306.825.524	340.080.539	353.703.814	380.623.055
Üniversite	8.823.361	32.143.930	34.539.363	36.420.413	38.963.933	42.665.139
Özel	5.697.170	72.333.383	77.217.044	71.147.878	72.208.615	74.675.065
2. ve 3. Basamak Toplamı	134.138.461	424.786.425	445.535.291	469.718.440	483.789.191	517.018.981
Genel Toplam	208.966.049	643.992.030	660.099.447	685.709.179	718.924.809	782.515.204

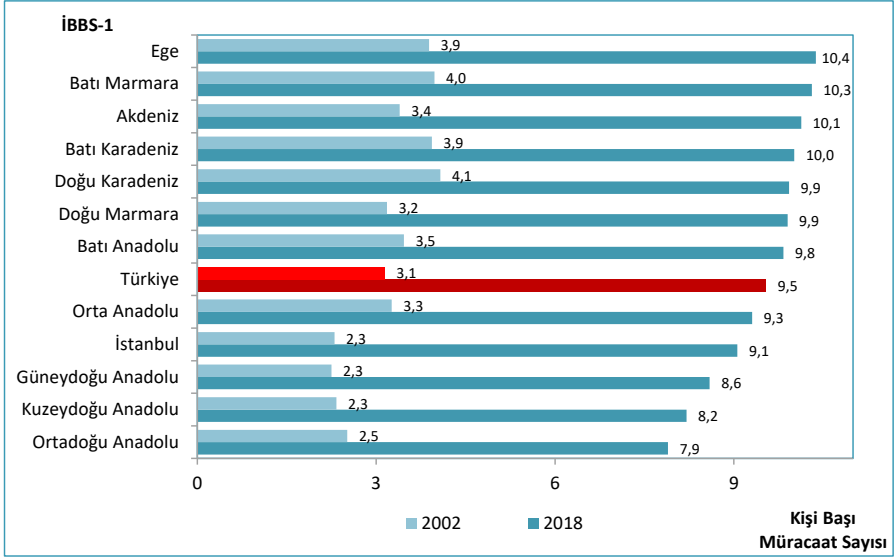
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
*Danışmanlık hizmeti başvuruları, hekime müracaat sayısına dahil edilmedi.

Şekil 8.1. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

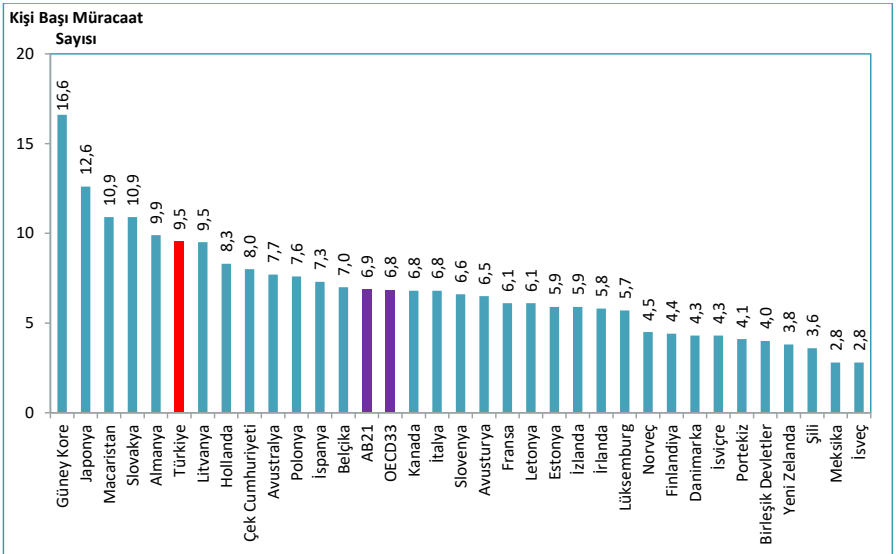
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.2. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

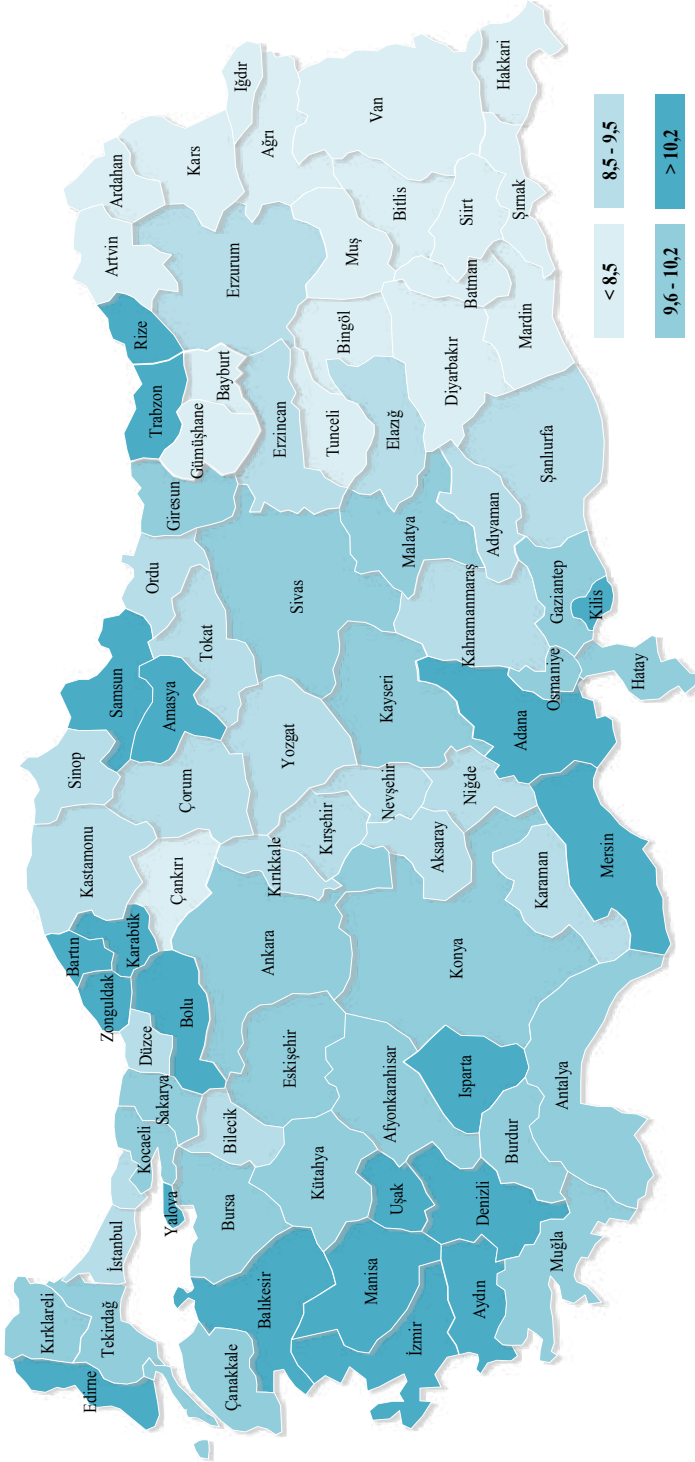
Şekil 8.3. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

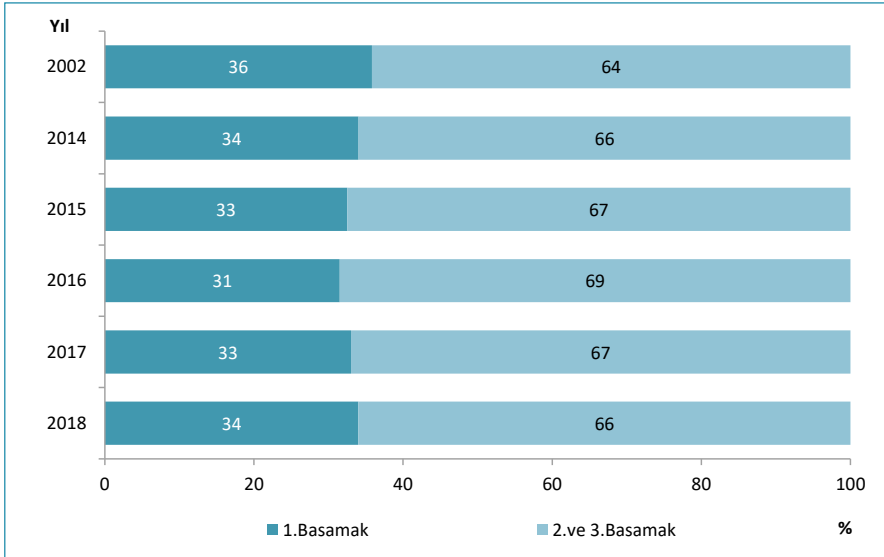
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

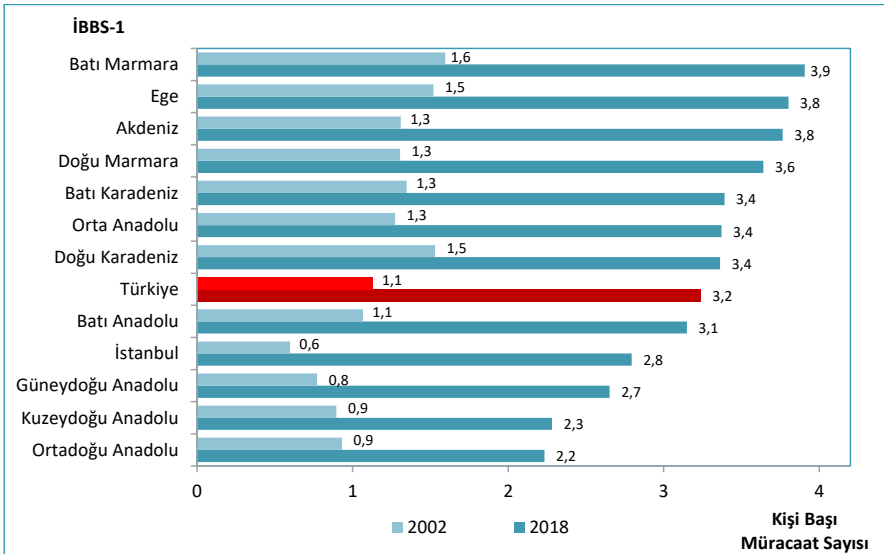
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.4. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler

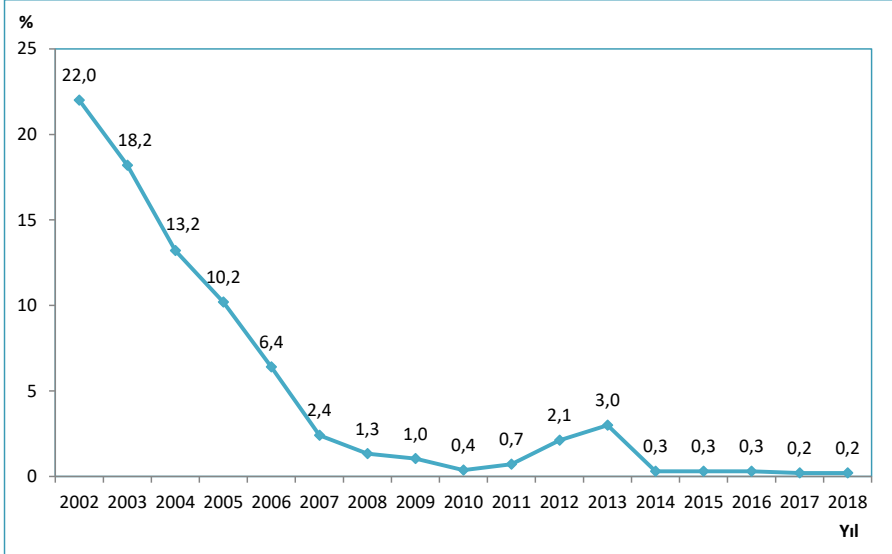
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.5. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

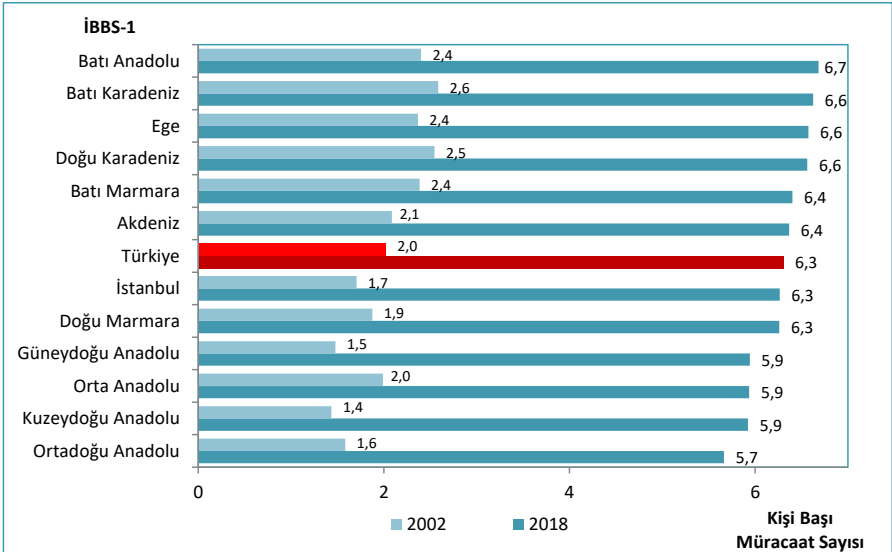
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.6. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, (%), Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 8.7. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

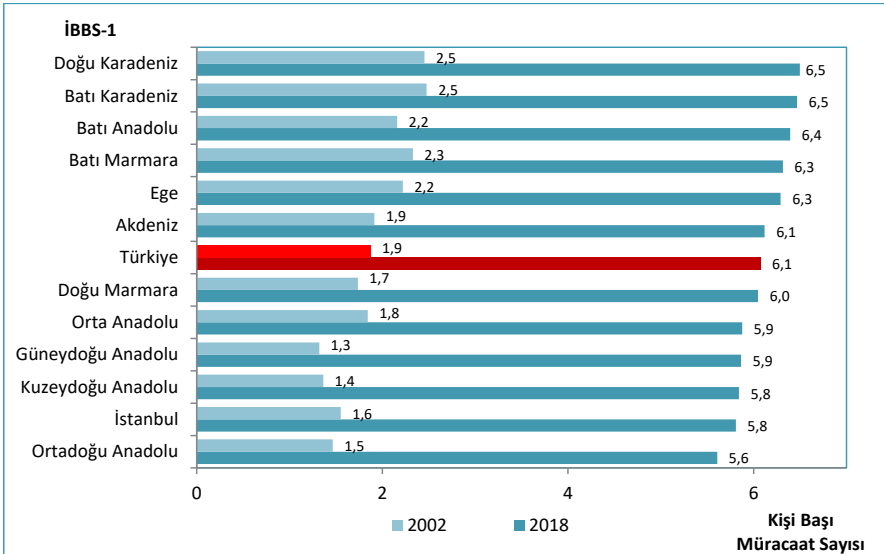
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Bakanlığı	1,7	3,8	3,9	4,3	4,4	4,6
Üniversite	0,1	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Özel	0,1	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9
Toplam	1,9	5,1	5,3	5,6	5,8	6,1

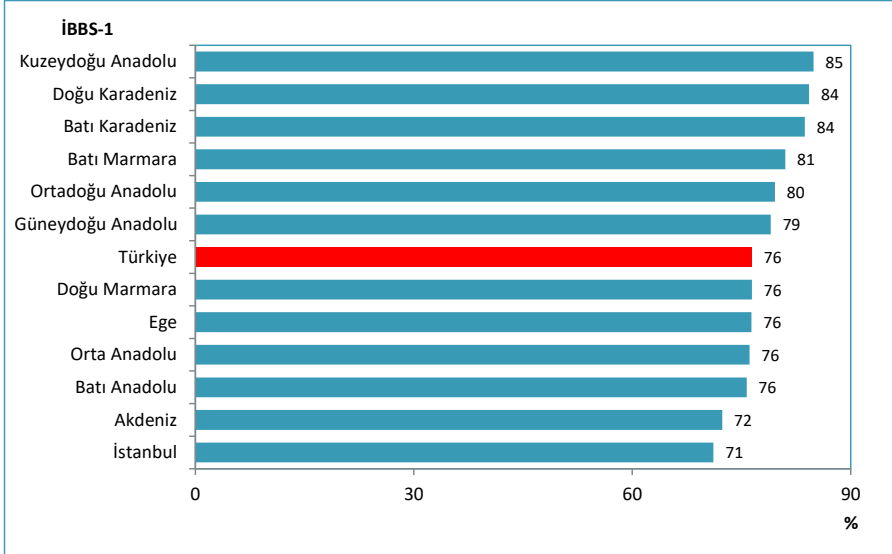
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

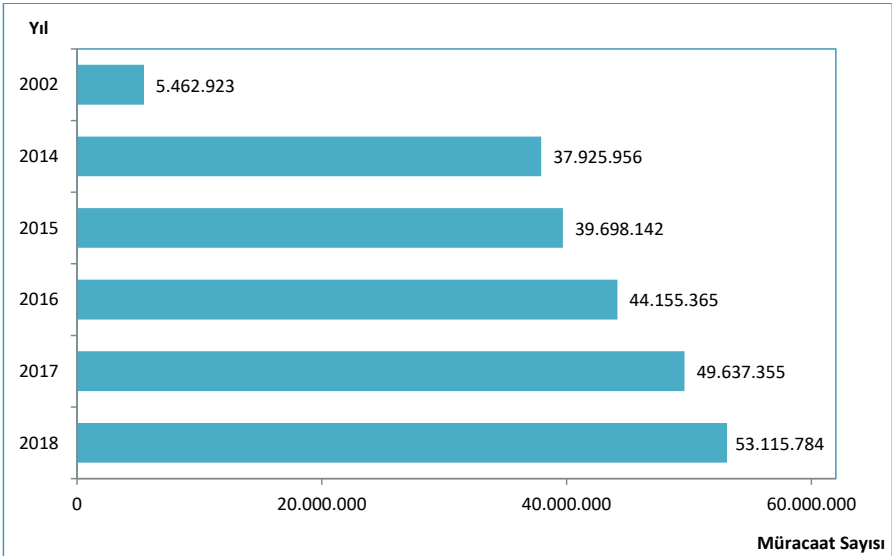
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

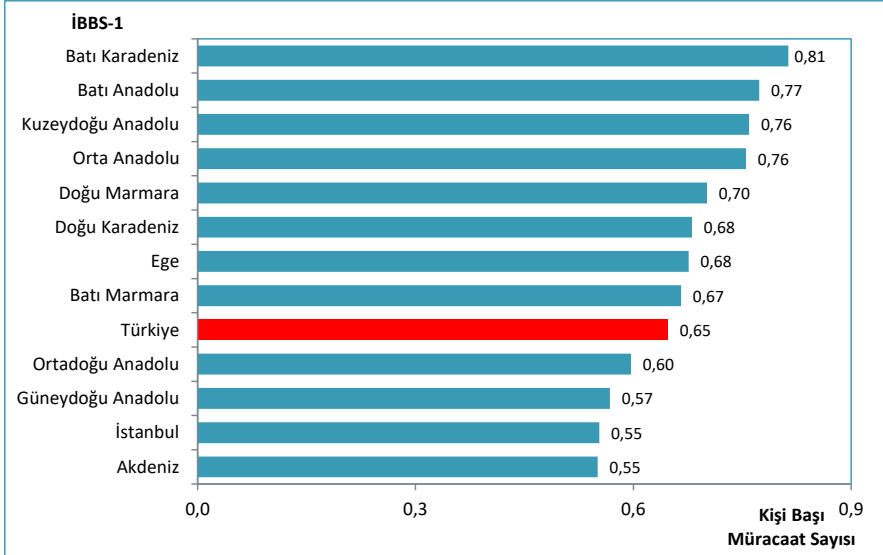
Şekil 8.10. Yıllara Göre Dış Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisi sadece Sağlık Bakanlığı'na aittir.

Şekil 8.11. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

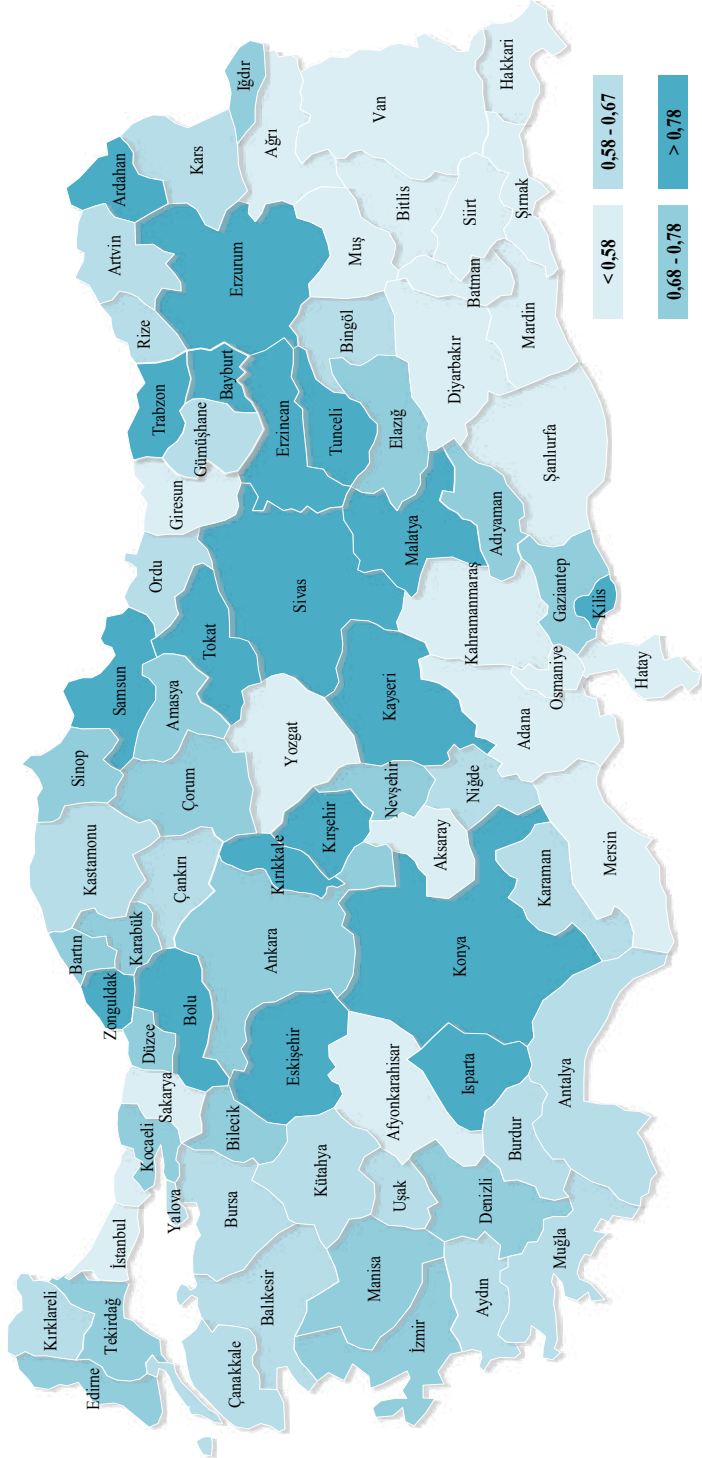
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Yatan Hasta Sayısı

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Bakanlığı	4.169.779	7.396.239	7.404.570	7.561.989	7.606.159	7.675.972
Üniversite	781.990	1.737.627	1.891.094	1.842.001	1.982.410	1.955.983
Özel	556.494	3.900.407	4.237.453	4.048.696	4.120.734	4.019.422
Toplam	5.508.263	13.034.273	13.533.117	13.452.686	13.709.303	13.651.377

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.3. İllere Göre Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.4. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Toplam	Sağlık Bakanlığı Oranı (%)
Kuzeydoğu Anadolu	226.932	351.635	65
Batı Karadeniz	518.492	805.162	64
Doğu Karadeniz	349.649	544.428	64
Güneydoğu Anadolu	927.117	1.471.237	63
Batı Marmara	357.147	590.474	60
Ortadoğu Anadolu	411.877	704.044	59
Doğu Marmara	734.011	1.264.881	58
Ege	986.387	1.725.104	57
Türkiye	7.675.972	13.651.377	56
Batı Anadolu	756.761	1.373.908	55
Akdeniz	1.070.053	2.006.718	53
Orta Anadolu	384.515	730.072	53
İstanbul	953.031	2.083.714	46

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Bakanlığı	1.072.417	2.445.424	2.364.595	2.473.267	2.590.538	2.766.914
Üniversite	307.108	765.549	801.424	799.133	815.076	903.002
Özel	218.837	1.587.973	1.604.126	1.499.829	1.525.685	1.531.822
Toplam	1.598.362	4.798.946	4.770.145	4.772.229	4.931.299	5.201.738

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.6. Ameliyat Gruplarına ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı (%), 2018

	A		B		C		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlık Bakanlığı	281.419	49	919.773	52	1.565.722	55	2.766.914	53
Üniversite	135.823	23	354.796	20	412.383	14	903.002	17
Özel	161.127	28	501.539	28	869.156	31	1.531.822	29
Toplam	578.369	100	1.776.108	100	2.847.261	100	5.201.738	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	39,6	20,9	19,7	80,1
Akdeniz	37,8	13,4	21,1	72,3
Ege	34,3	12,8	19,0	66,1
İstanbul	31,1	6,6	26,9	64,6
Türkiye	33,7	11,0	18,7	63,4
Doğu Karadeniz	40,2	10,6	11,9	62,7
Doğu Marmara	32,4	9,0	20,9	62,4
Batı Karadeniz	38,4	8,8	12,2	59,4
Batı Marmara	36,8	8,7	12,2	57,7
Orta Anadolu	26,1	12,1	15,8	54,0
Kuzeydoğu Anadolu	35,6	14,9	3,0	53,5
Güneydoğu Anadolu	29,9	5,8	16,1	51,8
Ortadoğu Anadolu	25,3	14,5	9,1	48,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2018

İBBS-1	A	B	C	Toplam
Batı Anadolu	10,9	29,1	40,2	80,1
Akdeniz	7,5	24,9	40,0	72,3
Ege	7,7	23,2	35,2	66,1
İstanbul	9,1	20,4	35,1	64,6
Türkiye	7,1	21,7	34,7	63,4
Doğu Karadeniz	6,2	21,3	35,2	62,7
Doğu Marmara	7,2	22,6	32,6	62,4
Batı Karadeniz	5,9	21,4	32,1	59,4
Batı Marmara	5,3	19,4	33,0	57,7
Orta Anadolu	4,3	19,6	30,1	54,0
Kuzeydoğu Anadolu	3,8	18,2	31,5	53,5
Güneydoğu Anadolu	3,8	16,2	31,8	51,8
Ortadoğu Anadolu	3,9	16,0	29,0	48,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	0,8	2,4	2,9	1,3
Akdeniz	0,9	2,3	1,9	1,2
İstanbul	0,8	1,5	2,2	1,1
Ege	0,7	2,0	2,2	1,1
Türkiye	0,7	2,1	2,1	1,0
Doğu Marmara	0,7	2,0	2,1	1,0
Doğu Karadeniz	0,7	3,6	1,6	1,0
Orta Anadolu	0,6	2,0	1,9	0,9
Batı Karadeniz	0,7	2,2	1,9	0,9
Kuzeydoğu Anadolu	0,7	2,7	0,9	0,9
Batı Marmara	0,7	1,9	1,7	0,9
Güneydoğu Anadolu	0,6	1,9	1,7	0,9
Ortadoğu Anadolu	0,6	2,5	1,6	0,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Sağlık Bakanlığı	23.770.910	32.078.874	32.011.141	33.325.800	34.065.595	34.651.119
Üniversite	6.713.945	10.260.691	10.575.334	10.456.273	11.072.754	10.664.127
Özel	1.730.661	9.521.899	10.649.770	10.368.845	11.032.616	11.326.789
Toplam	32.215.516	51.861.464	53.236.245	54.150.918	56.170.965	56.642.035

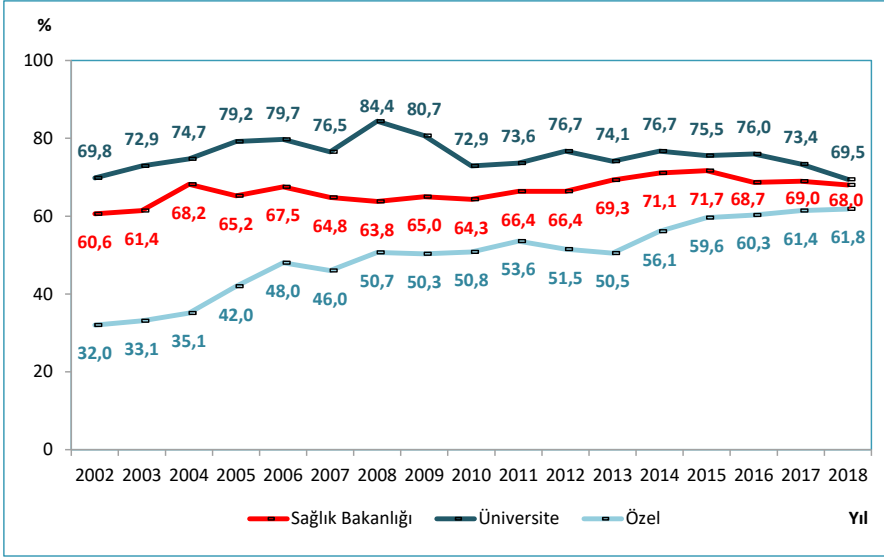
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.11. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2017, 2018

İBBS-1	2017	2018
Kuzeydoğu Anadolu	1.018.924	980.317
Orta Anadolu	1.625.812	1.602.884
Batı Marmara	1.550.077	1.637.772
Doğu Karadeniz	1.684.076	1.672.992
Ortadoğu Anadolu	1.675.644	1.679.189
Batı Karadeniz	2.607.858	2.607.776
Güneydoğu Anadolu	3.218.118	3.193.814
Doğu Marmara	3.580.443	3.512.920
Batı Anadolu	3.751.417	3.859.502
Akdeniz	4.111.620	4.325.346
Ege	4.643.888	4.685.574
İstanbul	4.597.718	4.893.033
Türkiye	34.065.595	34.651.119

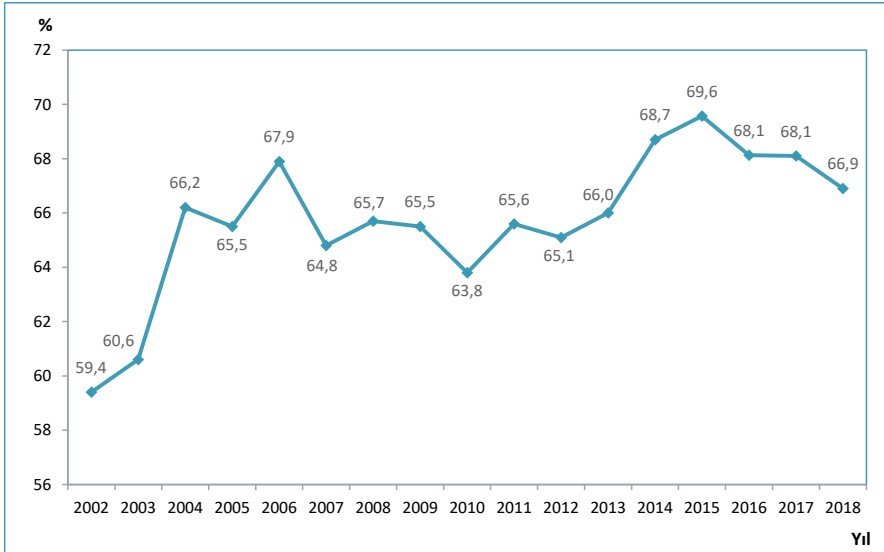
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.12. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)

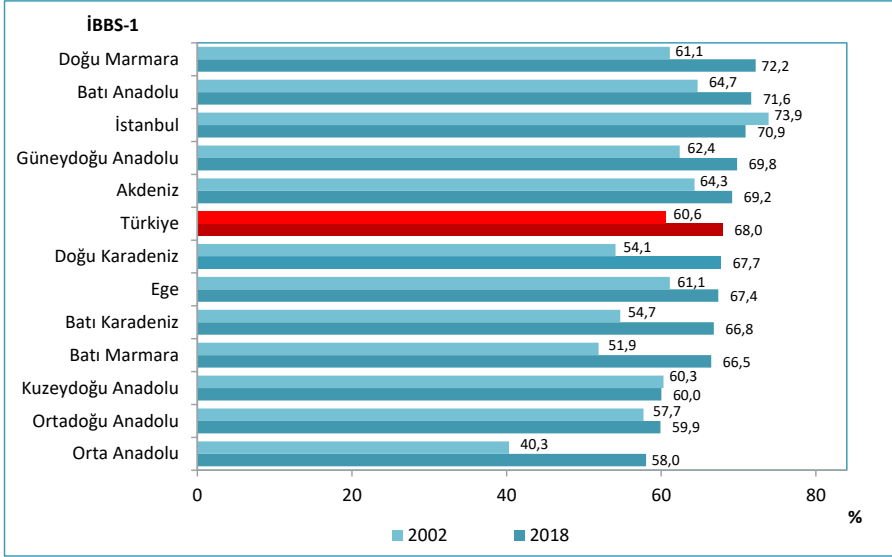
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.13. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)

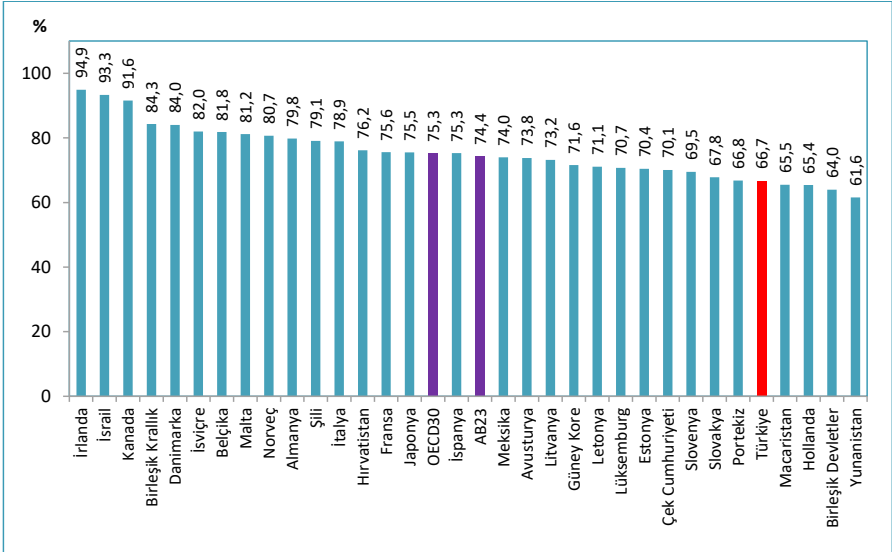
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.14. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

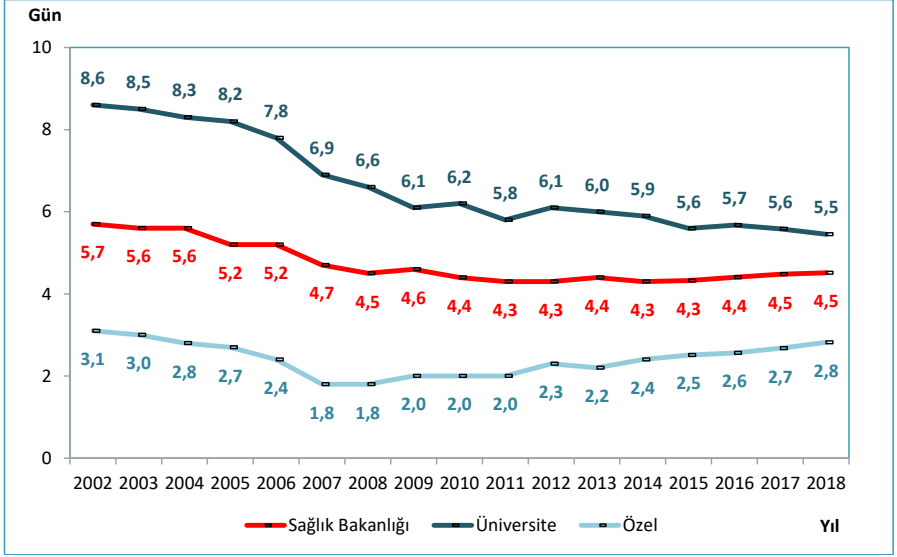
Şekil 8.15. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.17. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler

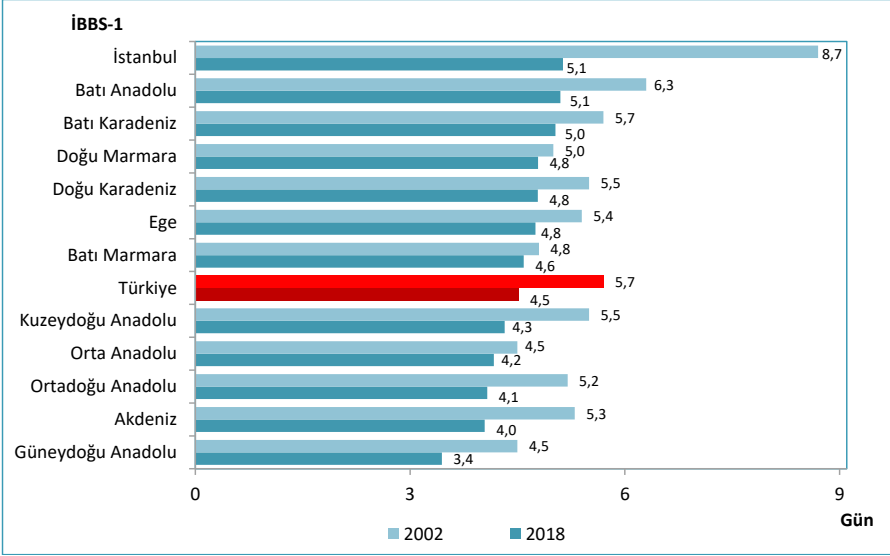
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.12. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2016, 2017, 2018

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2016	2017	2018
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	3,9	4,1	4,2
Neoplazmlar	C00-D48	4,5	4,8	4,8
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	3,4	3,1	2,9
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	4,8	4,9	5,0
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	12,8	12,9	13,3
Sinir Sistemi Hastalıkları	G00-G99	4,0	4,0	3,9
Göz ve Adneks Hastalıkları	H00-H59	2,0	1,9	2,0
Kulak ve Mastoid Çıkıntı Hastalıkları	H60-H95	3,4	3,3	3,5
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	5,0	5,1	5,0
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	5,5	5,6	5,7
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	3,1	3,1	3,1
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	2,7	2,8	2,9
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	5,2	5,2	5,2
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,4	3,5	3,5
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	2,6	2,7	2,7
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	4,7	5,0	5,1
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	4,3	4,4	4,4
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	3,0	3,0	3,1
Yaralanma, Zehirlenme ve Dış Nedenlerin Bazı Diğer Sonuçları	S00-T98	4,6	4,6	4,9
Sağlık Hizmetleriyle Temas ve Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler	Z00-Z99	3,9	4,1	4,1
Toplam		4,0	4,1	4,1

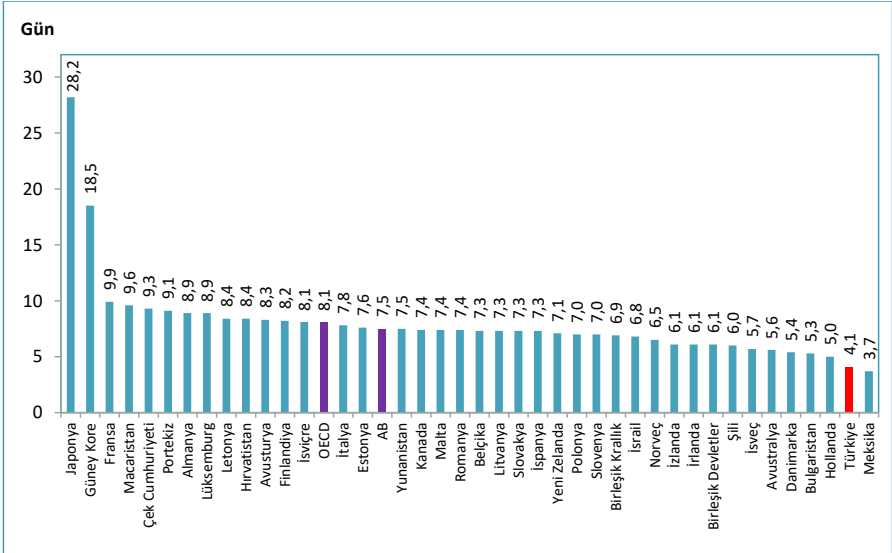
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşhis İlişkili Gruplar Veritabanı

Şekil 8.18. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

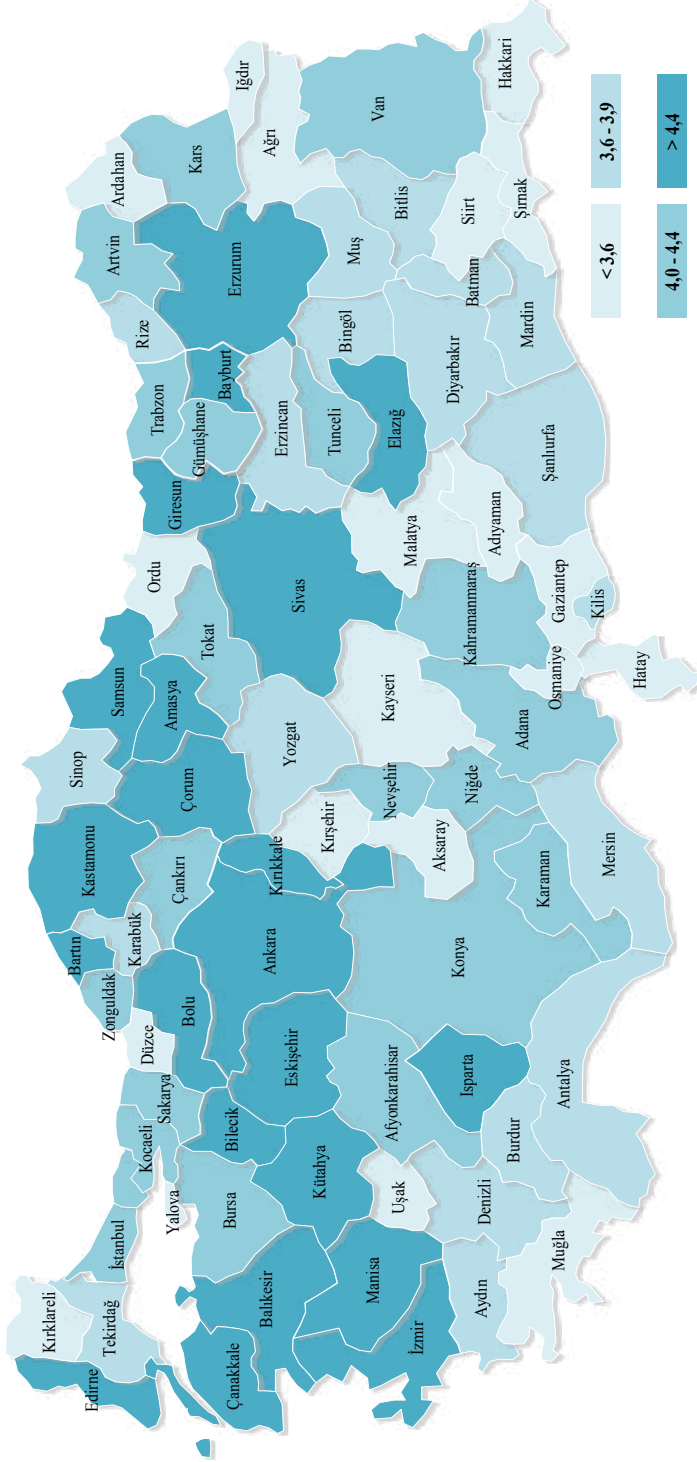
Şekil 8.19. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Gününün Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

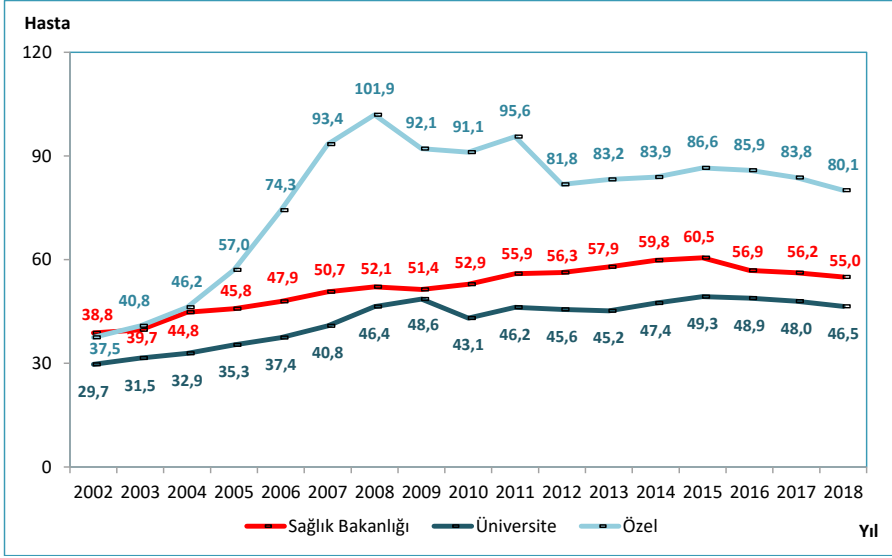
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, 2018

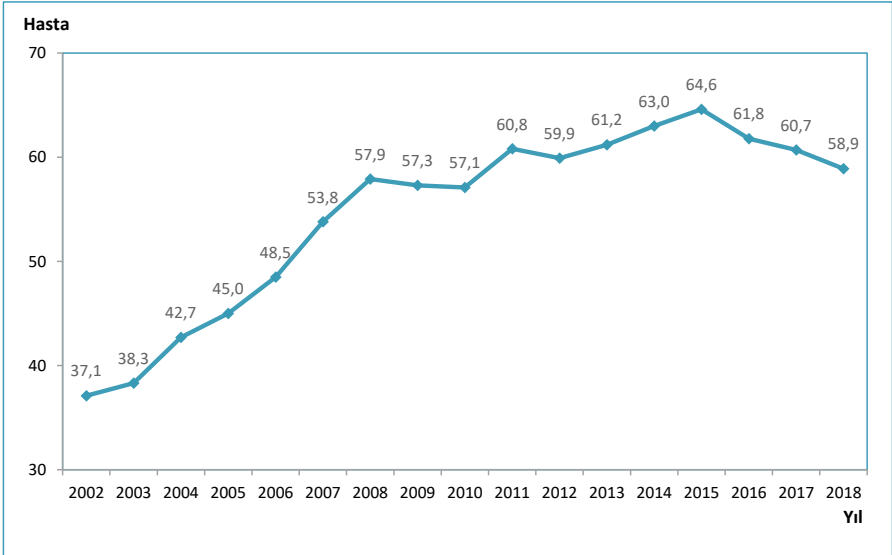
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.20. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta)

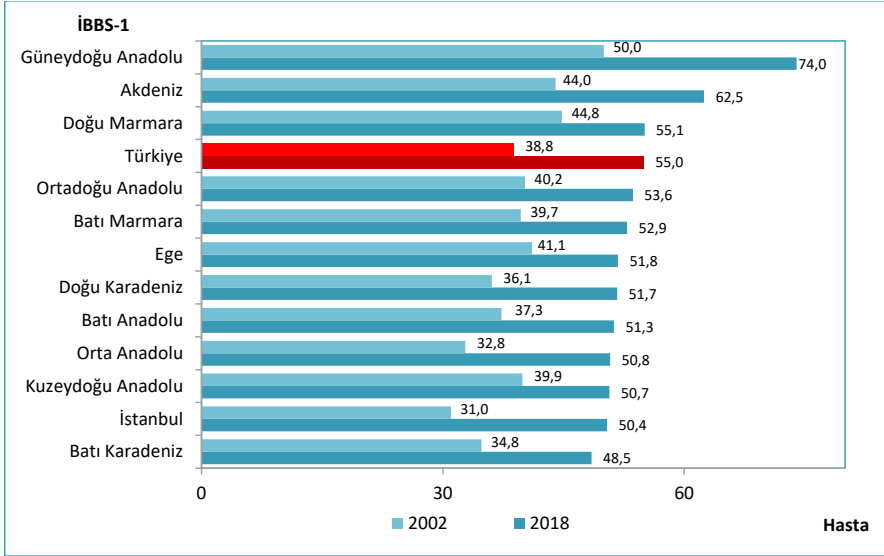
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.21. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Tüm Sektörler

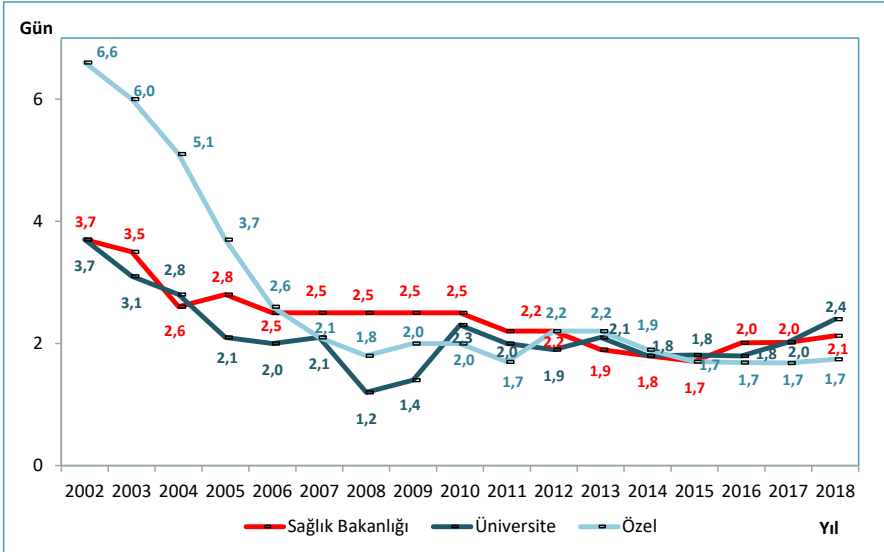
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.22. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

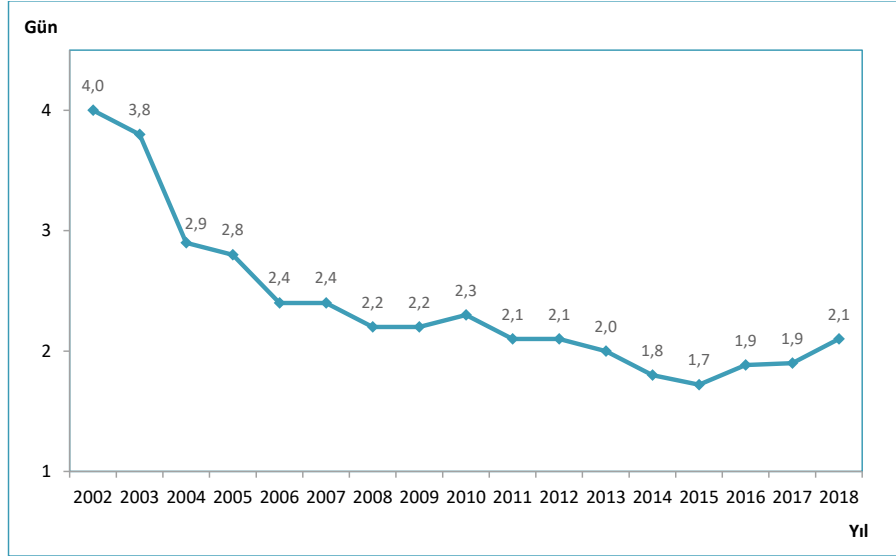
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.23. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün)

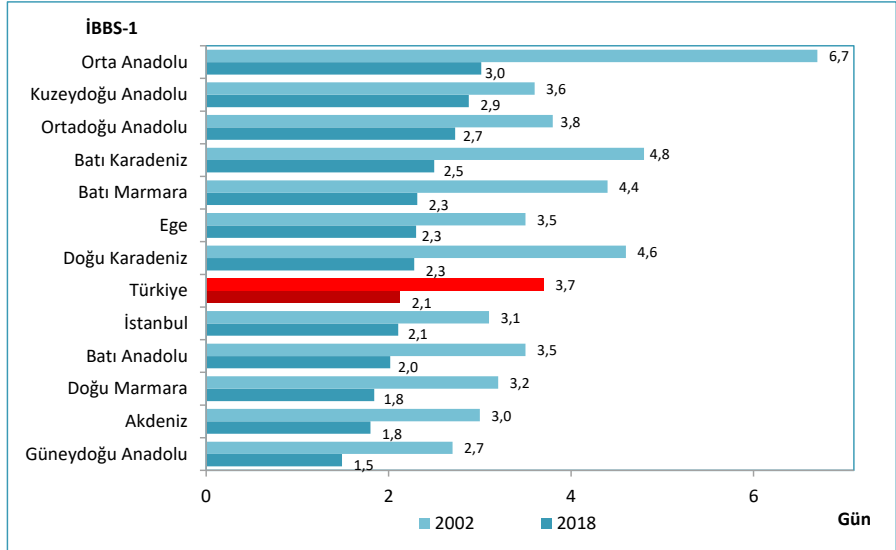
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.24. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün), Tüm Sektörler

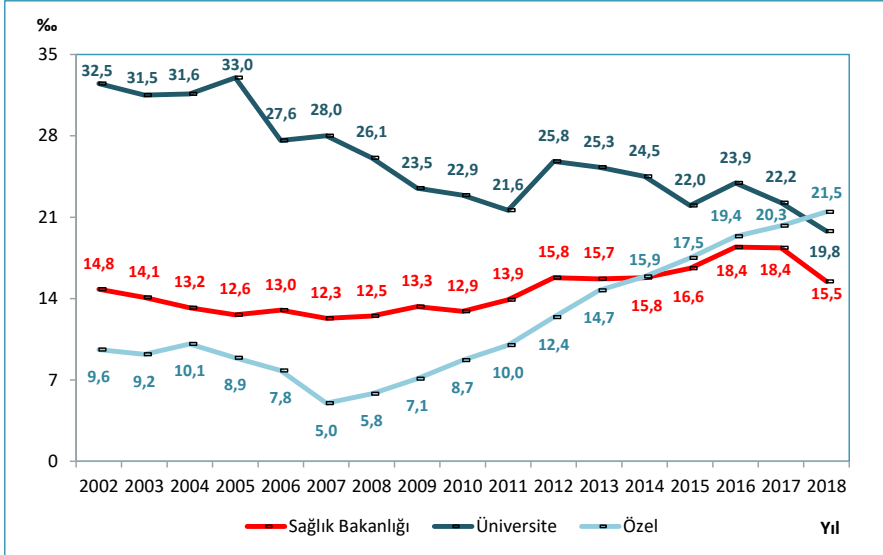
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.25. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, (Gün), Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

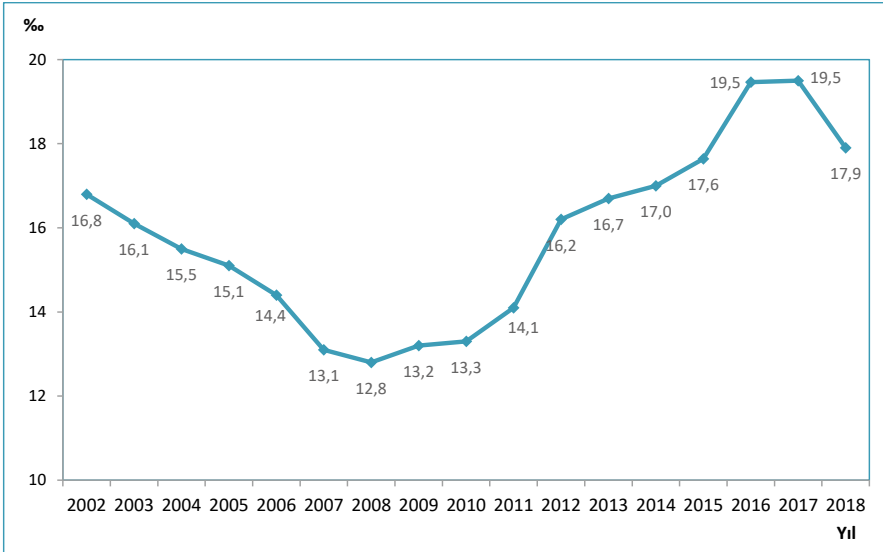
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, (%)

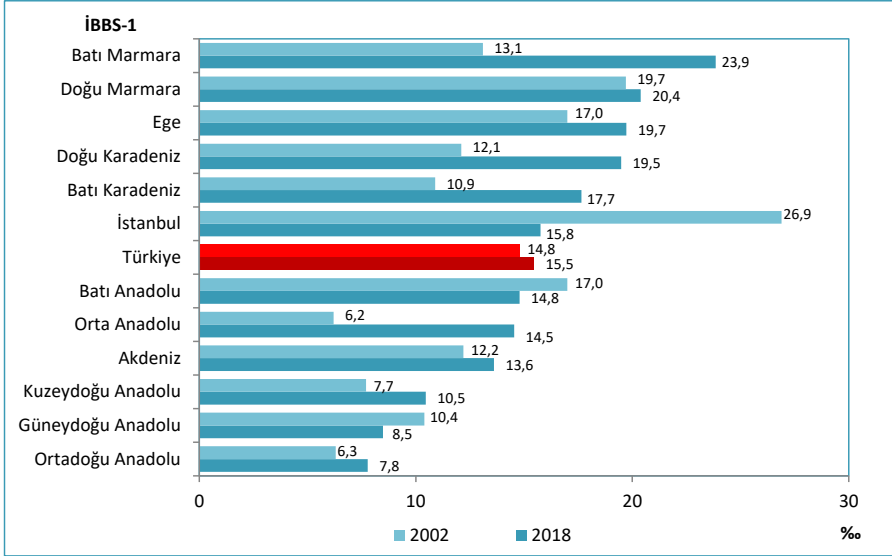
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.27. Yıllara Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Tüm Sektörler, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.28. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Kaba Ölüm Hızı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ Nakli Sayısı, Tüm Sektörler

Organ	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Böbrek	550	2.924	3.204	3.419	3.341	3.866
Karaciğer	159	1.212	1.216	1.395	1.446	1.588
Kalp	20	78	89	69	77	91
Kalp Kapakçığı	15	0	0	0	0	0
Akciğer	0	33	30	22	42	43
Kalp-Akciğer	0	0	0	0	0	0
Pankreas	0	9	7	6	0	4
İnce Bağırsak	1	5	6	0	2	0
Toplam	745	4.261	4.552	4.911	4.908	5.592

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.14. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2018

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	10.180.784	13.255.939	17.998.067	14.526.373	6.535.140	1.452.964
Üniversite	1.967.369	2.632.116	2.409.065	983.610	937.498	306.181
Özel	3.135.503	2.433.929	5.629.537	1.983.226	1.678.765	380.668
Toplam	15.283.656	18.321.984	26.036.669	17.493.209	9.151.403	2.139.813

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2018

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	30.300	24.594	6.627	3.891	4.283	3.697
Üniversite	16.395	18.406	3.191	2.003	3.511	4.194
Özel	6.831	4.601	2.370	1.488	2.309	761
Toplam	16.703	15.130	4.454	3.148	3.632	2.215

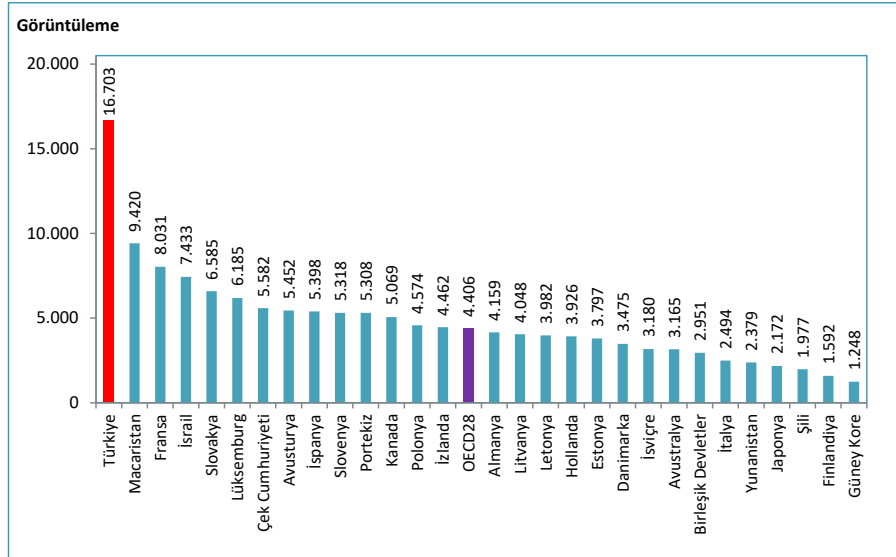
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2018

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	124	162	219	177	80	18
Üniversite	24	32	29	12	11	4
Özel	38	30	69	24	20	5
Toplam	186	223	318	213	112	26

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

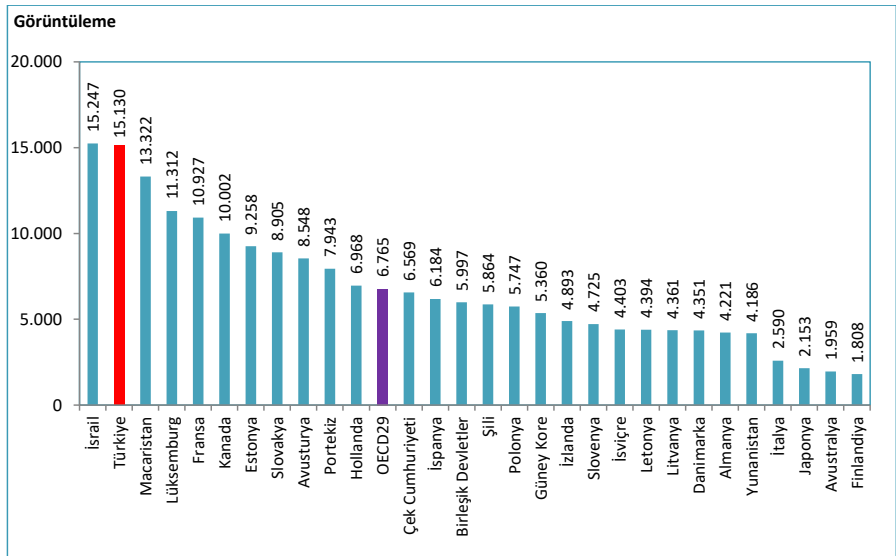
Şekil 8.29. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

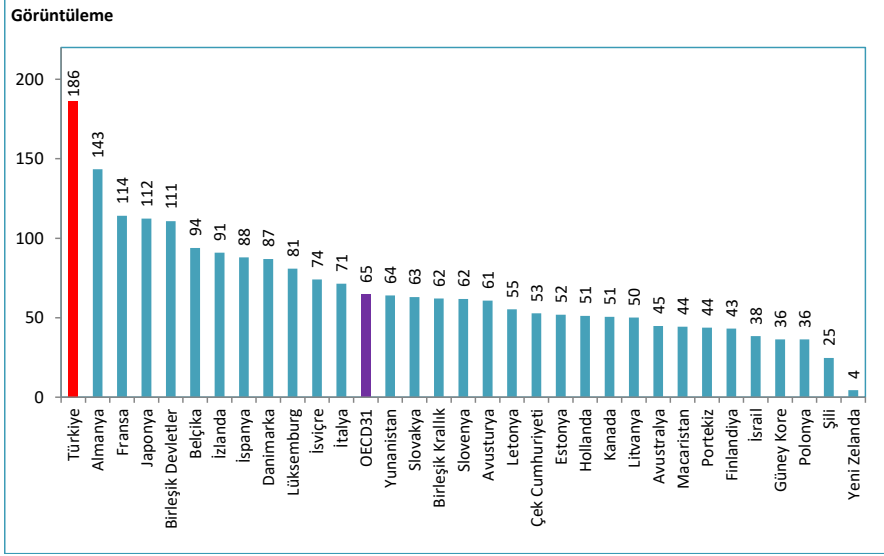
Şekil 8.30. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

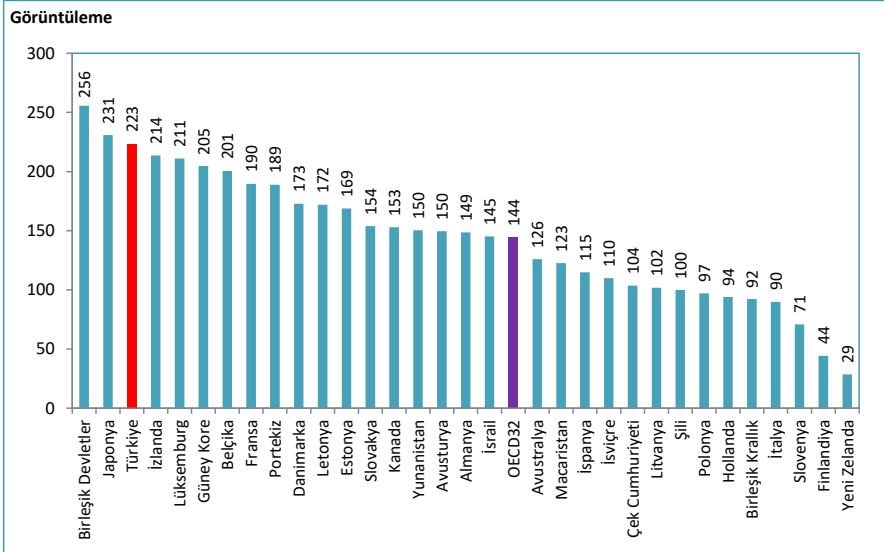
Şekil 8.31. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.32. 1.000 Kişiye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 8.17. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Karadeniz	22,2	59,7	45,9	26,9
Güneydoğu Anadolu	21,2	46,6	49,4	27,0
Orta Anadolu	21,6	55,6	40,9	27,7
Kuzeydoğu Anadolu	22,2	81,1	34,4	28,3
Akdeniz	25,2	40,4	39,7	29,3
Ege	26,9	34,7	41,9	29,7
Doğu Marmara	25,0	42,1	46,9	29,8
Türkiye	26,7	46,1	42,0	30,7
Batı Marmara	24,9	64,1	49,9	30,7
Ortadoğu Anadolu	24,6	59,5	50,1	30,8
Batı Anadolu	28,7	43,9	43,7	32,3
Doğu Karadeniz	30,7	60,0	45,6	33,7
İstanbul	35,6	42,7	35,1	36,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	29,2	47,4	40,6	31,9
Batı Marmara	29,0	73,0	30,5	32,4
Orta Anadolu	28,7	79,6	26,7	33,5
Ortadoğu Anadolu	28,4	83,8	32,6	34,6
Doğu Karadeniz	33,2	62,0	34,2	34,6
Batı Anadolu	31,7	55,9	30,4	34,8
Doğu Marmara	33,6	72,7	29,2	35,7
Türkiye	34,8	61,7	32,6	36,8
Ege	34,3	62,5	32,5	36,9
Akdeniz	35,0	60,8	34,6	37,4
Kuzeydoğu Anadolu	33,1	89,1	30,4	38,1
İstanbul	45,7	43,0	29,0	41,9
Batı Karadeniz	39,4	69,4	46,1	42,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Doğu Karadeniz	24,0	50,6	83,1	31,8
Doğu Marmara	35,6	32,5	59,5	39,3
Batı Marmara	37,8	59,3	61,9	42,2
İstanbul	36,2	47,3	69,0	44,0
Batı Karadeniz	48,3	34,5	68,3	49,4
Akdeniz	44,0	65,6	67,8	50,4
Türkiye	47,3	56,5	75,4	52,3
Ege	54,6	46,9	74,9	56,5
Ortadoğu Anadolu	52,1	70,4	79,5	56,7
Batı Anadolu	54,5	60,7	79,6	58,1
Kuzeydoğu Anadolu	55,3	105,3	81,2	61,4
Orta Anadolu	55,0	57,4	125,2	64,9
Güneydoğu Anadolu	67,0	83,9	97,0	72,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Orta Anadolu	14,0	62,1	18,8	19,5
Kuzeydoğu Anadolu	24,2	27,7	13,2	23,9
Batı Karadeniz	25,1	55,9	35,5	28,1
Ege	29,6	19,5	33,3	29,1
Güneydoğu Anadolu	30,5	17,4	27,2	29,3
Batı Anadolu	39,9	15,4	23,2	34,8
Türkiye	38,2	23,1	26,6	35,1
Akdeniz	42,5	15,8	22,7	36,4
Batı Marmara	38,0	22,6	33,7	36,4
Ortadoğu Anadolu	37,6	25,2	47,6	37,3
Doğu Karadeniz	41,4	9,2	24,7	38,1
Doğu Marmara	45,3	32,1	33,1	42,4
İstanbul	55,9	15,2	20,9	45,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Doğu Marmara	15,7	17,2	20,6	16,6
Doğu Karadeniz	15,9	21,8	22,0	16,9
Batı Marmara	15,7	16,9	24,7	16,9
Güneydoğu Anadolu	16,4	33,2	14,1	16,9
İstanbul	15,7	31,1	20,5	17,9
Türkiye	17,2	22,0	22,5	18,4
Orta Anadolu	17,0	25,0	22,1	18,5
Batı Karadeniz	16,2	20,0	37,2	18,5
Kuzeydoğu Anadolu	18,3	30,0	8,9	18,8
Akdeniz	18,6	23,5	17,4	18,8
Ege	17,7	13,0	30,2	18,9
Batı Anadolu	18,2	21,6	37,5	20,7
Ortadoğu Anadolu	23,2	12,0	19,0	21,6

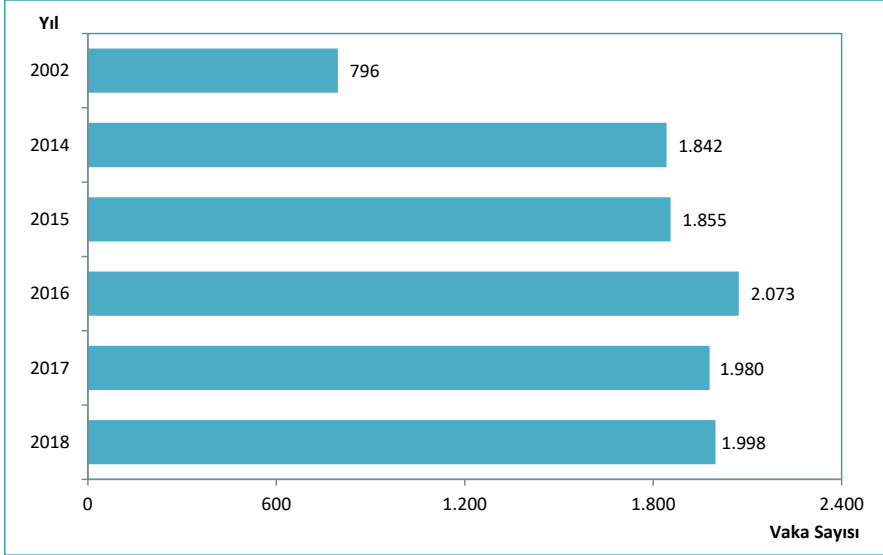
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2018

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	1,0	2,5	2,2	1,3
Kuzeydoğu Anadolu	1,5	4,0	1,3	1,7
Ortadoğu Anadolu	1,9	6,5	2,2	2,4
Orta Anadolu	2,3	5,6	4,9	3,0
Doğu Karadeniz	2,6	17,4	2,5	3,3
Batı Karadeniz	3,3	7,5	4,0	3,7
Akdeniz	3,6	6,3	4,1	3,9
Türkiye	3,8	7,2	5,1	4,3
Doğu Marmara	3,8	7,6	5,5	4,4
Ege	4,4	7,3	4,9	4,7
Batı Marmara	5,6	7,5	3,2	5,5
İstanbul	5,5	6,0	7,7	6,0
Batı Anadolu	5,8	10,4	6,8	6,6

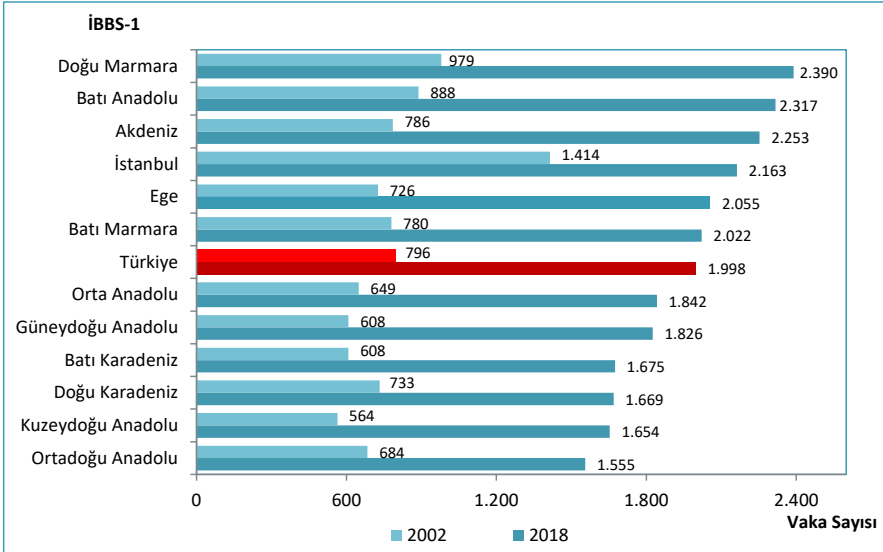
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.33. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı

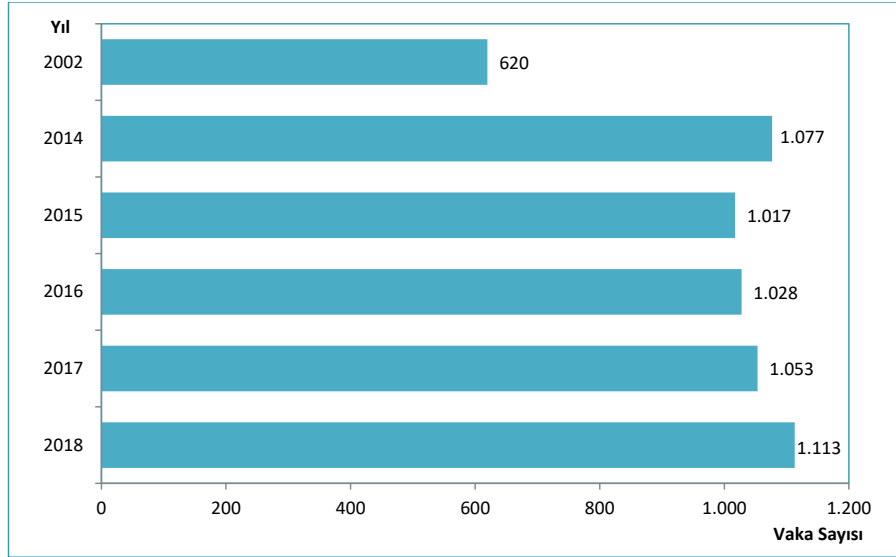
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.34. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, 2002, 2018

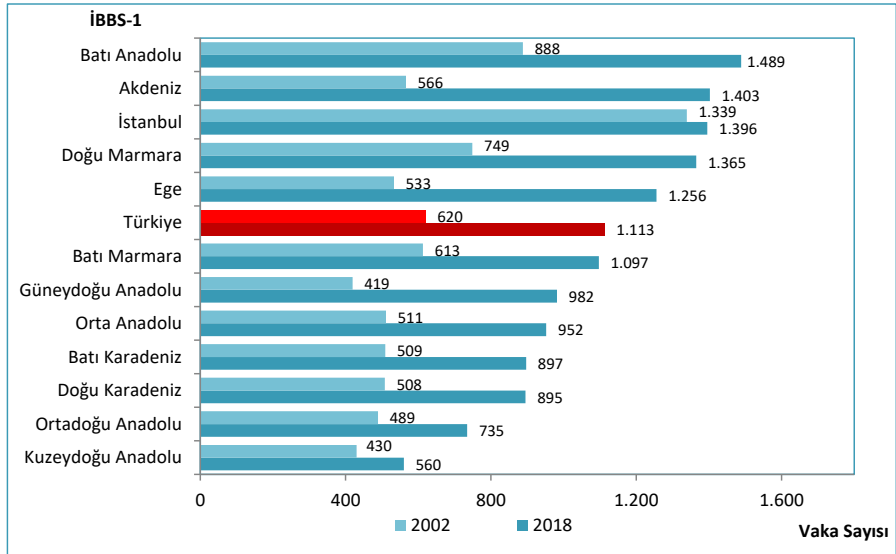
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.35. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı

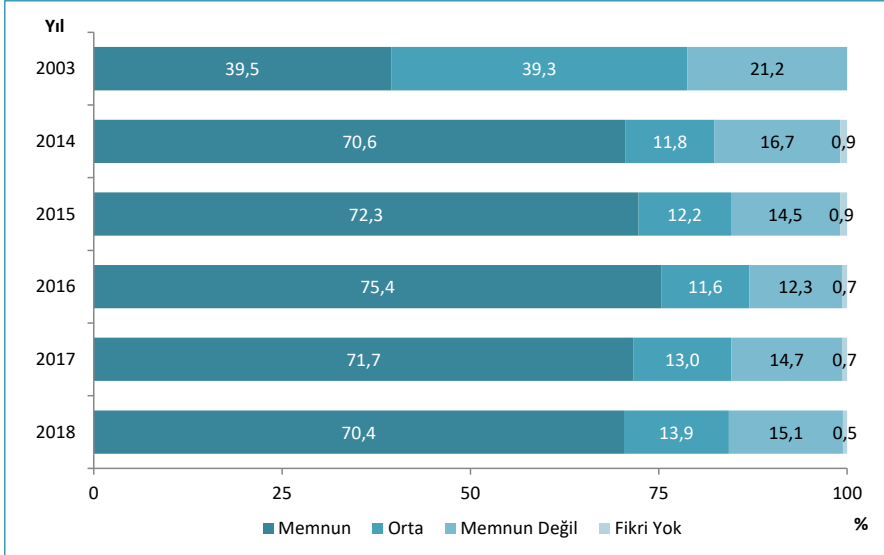
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.36. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, 2002, 2018

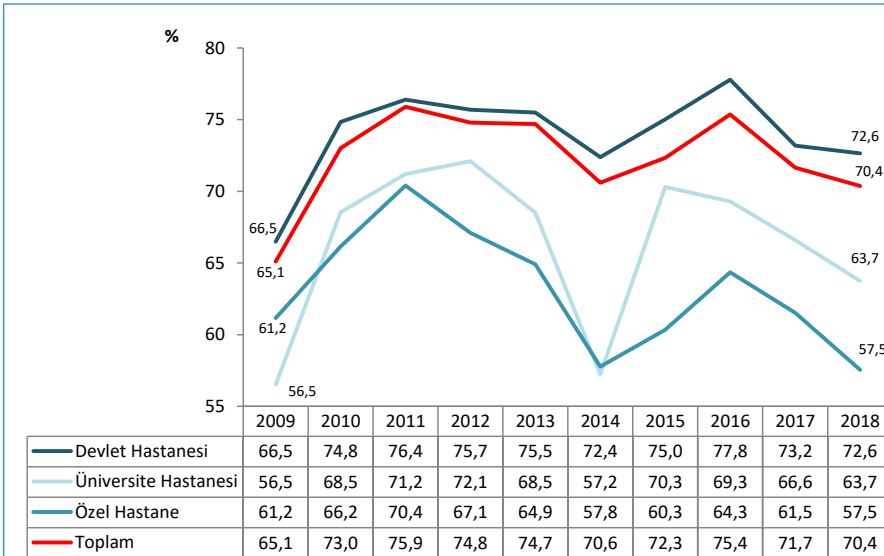
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.37. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2003-2018

Şekil 8.38. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2009-2018

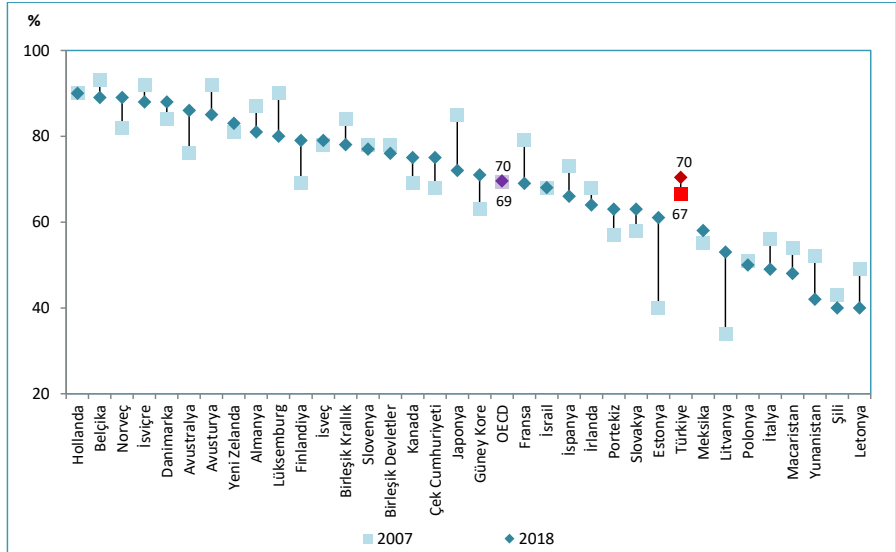
Not: "Toplam" verisi, tüm sağlık kuruluşlarının hizmetinden memnuniyet oranını ifade eder.

Tablo 8.23. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018

	Memnun	Orta	Memnun Değil	Fikri Yok
Hastaneler				
Devlet	72,6	12,3	14,4	0,6
Üniversite	63,7	18,9	17,4	0,0
Özel	57,5	19,6	22,2	0,7
Aile Sağlığı Merkezi	72,0	14,2	13,4	0,4
Özel Poliklinik/Tıp Merkezi	59,6	11,7	23,8	4,9
Kurum Doktoru	48,7	23,1	28,2	0,0
Özel Muayenehane	38,7	25,2	17,7	18,4

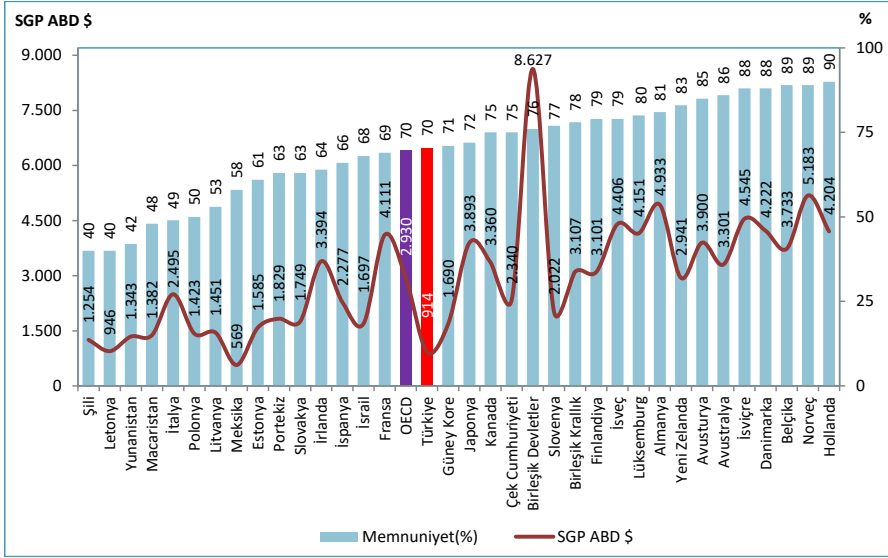
Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2018

Şekil 8.39. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2007, 2018

Kaynak: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması, OECD Health Data 2019

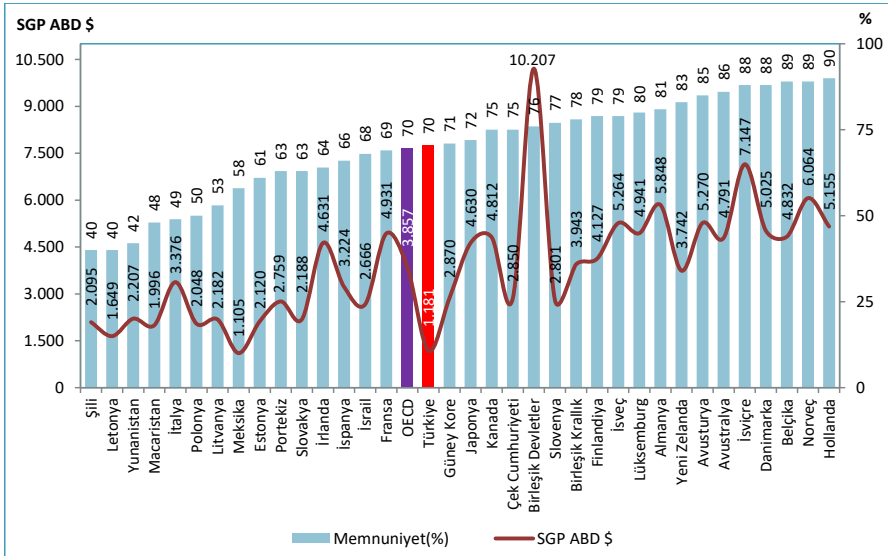
Şekil 8.40. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye harcama verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait harcama verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

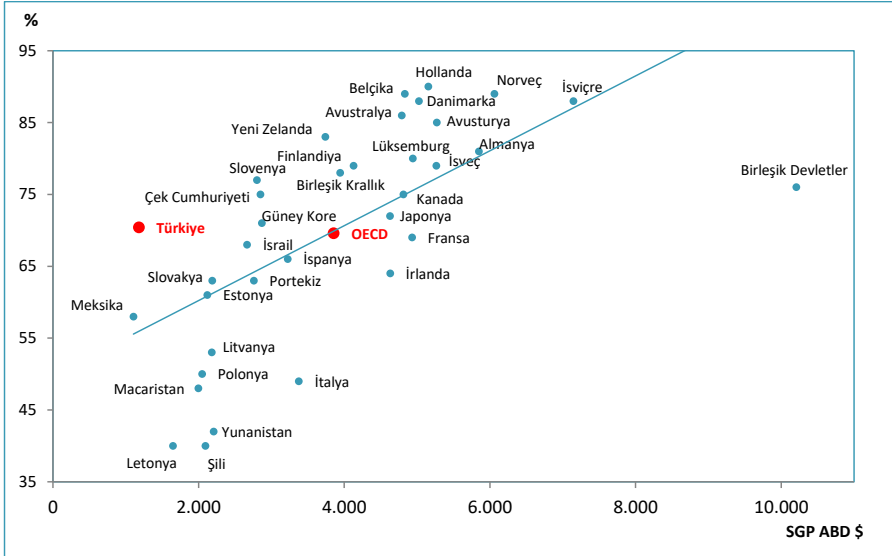
Şekil 8.41. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye harcama verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait harcama verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

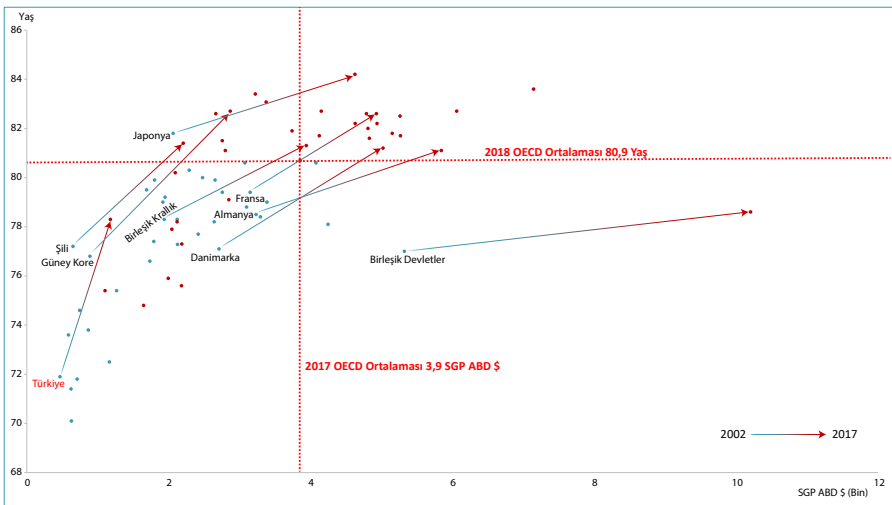
Şekil 8.42. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2018 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye harcama verisi 2018 yılına aittir. Ükelere ait harcama verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.43. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2017

Kaynak: TÜİK, UNPD, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ükelere ait veriler 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 8.24. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018

İl Adı	Birinci Basamak Başvuru Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Başvuru Sayısı	Kişi Başı Hekime Başvuru Sayısı	Diş Hekimine Başvuru Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Başvuru Sayısı
Adana	10.054.256	13.901.085	10,8	1.069.734	0,48
Adıyaman	1.780.532	3.684.530	8,8	453.312	0,73
Afyonkarahisar	2.691.365	4.343.764	9,7	385.352	0,53
Ağrı	775.516	2.880.230	6,8	267.110	0,49
Amasya	1.366.404	2.125.035	10,3	254.928	0,76
Ankara	16.399.003	37.622.130	9,8	4.265.952	0,78
Antalya	8.007.437	16.104.615	9,9	1.409.124	0,58
Artvin	457.789	956.722	8,1	115.505	0,66
Aydın	3.886.083	7.933.151	10,8	707.981	0,64
Balıkesir	4.952.191	7.830.040	10,4	757.397	0,62
Bilecik	774.494	1.238.736	9,0	165.922	0,74
Bingöl	524.059	1.413.241	6,9	175.893	0,63
Bitlis	499.531	1.978.622	7,1	173.908	0,50
Bolu	1.087.739	2.343.824	11,0	431.060	1,38
Burdur	946.977	1.781.922	10,1	168.865	0,63
Bursa	11.554.591	17.540.933	9,7	1.837.841	0,61
Çanakkale	2.101.795	3.428.504	10,2	315.954	0,58
Çankırı	567.277	1.112.999	7,8	139.229	0,64
Çorum	1.629.064	3.184.885	9,0	364.318	0,68
Denizli	4.550.310	6.771.834	11,0	703.577	0,68
Diyarbakır	5.233.747	9.014.680	8,2	942.753	0,54
Edirne	1.742.974	3.247.625	12,1	289.926	0,70
Elazığ	1.934.247	3.656.923	9,4	459.390	0,77
Erzincan	613.853	1.416.308	8,6	185.445	0,79
Erzurum	2.054.355	5.130.724	9,4	756.410	0,99
Eskişehir	2.994.945	5.907.338	10,2	853.964	0,98
Gaziantep	6.433.645	13.704.393	9,9	1.466.901	0,72
Giresun	1.628.901	2.789.364	9,7	242.915	0,54
Gümüşhane	376.742	735.085	6,8	106.197	0,65
Hakkari	336.805	1.255.858	5,6	119.571	0,42
Hatay	5.399.690	10.018.429	9,6	842.834	0,52
Isparta	1.698.845	3.437.143	11,6	597.572	1,35
Mersin	8.131.344	10.541.718	10,3	755.163	0,42
İstanbul	42.092.404	94.393.122	9,1	8.333.984	0,55
İzmir	15.908.843	29.329.318	10,5	3.213.941	0,74
Kars	622.542	1.554.574	7,5	179.778	0,62
Kastamonu	1.189.639	2.102.281	8,6	242.268	0,63
Kayseri	5.163.205	8.252.804	9,7	1.163.812	0,84
Kırklareli	1.405.453	2.161.158	9,9	243.074	0,67
Kırşehir	599.155	1.474.877	8,6	211.450	0,87
Kocaeli	6.375.340	12.484.691	9,9	1.320.051	0,69

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 8.24. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Birinci Basamak Başvuru Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Başvuru Sayısı	Kişi Başı Hekime Başvuru Sayısı	Diş Hekimine Başvuru Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Başvuru Sayısı
Konya	7.868.468	14.099.307	10,0	1.733.050	0,79
Kütahya	2.444.917	3.277.457	9,9	358.345	0,62
Malatya	2.409.721	5.271.534	9,6	643.881	0,81
Manisa	4.974.898	9.710.316	10,3	968.865	0,68
Kahramanmaraş	3.228.591	7.594.697	9,5	616.315	0,54
Mardin	2.029.952	4.581.399	8,0	404.221	0,49
Muğla	3.842.896	5.451.485	9,6	559.918	0,58
Muş	671.514	2.250.563	7,2	200.308	0,49
Neveşehir	1.190.383	1.650.820	9,5	204.419	0,69
Niğde	1.246.552	2.083.260	9,1	218.140	0,60
Ordu	2.533.979	4.722.301	9,4	481.782	0,62
Rize	1.127.294	2.722.846	11,0	229.136	0,66
Sakarya	3.737.776	6.282.618	9,9	546.449	0,54
Samsun	5.142.850	9.752.732	11,2	1.295.926	0,97
Siirt	630.941	1.829.545	7,4	160.961	0,49
Sinop	776.641	1.275.265	9,3	169.891	0,77
Sivas	1.852.752	4.333.244	9,6	549.535	0,85
Tekirdağ	3.739.358	6.185.690	9,6	770.220	0,75
Tokat	1.833.653	3.858.757	9,3	517.246	0,84
Trabzon	3.018.712	5.919.030	11,1	675.910	0,84
Tunceli	308.229	409.722	8,1	77.065	0,87
Şanlıurfa	4.670.352	12.871.921	8,6	933.705	0,46
Uşak	1.671.611	2.302.747	10,8	211.771	0,58
Van	2.089.272	6.021.366	7,2	495.368	0,44
Yozgat	1.256.981	2.513.099	8,9	243.147	0,57
Zonguldak	1.628.448	4.558.677	10,3	507.961	0,85
Aksaray	1.431.547	2.159.875	8,7	200.297	0,49
Bayburt	194.570	462.333	8,0	72.996	0,89
Karaman	802.721	1.483.994	9,1	159.455	0,63
Kırıkkale	963.035	1.665.412	9,2	278.976	0,97
Batman	1.396.957	3.514.297	8,2	316.998	0,53
Şırnak	816.250	2.318.073	6,0	201.780	0,38
Bartın	863.322	1.359.012	11,2	140.917	0,71
Ardahan	312.076	494.404	8,2	80.953	0,82
İğdir	472.389	1.157.824	8,3	136.853	0,69
Yalova	1.035.252	1.853.718	11,0	170.683	0,65
Karabük	900.648	1.727.462	10,6	182.218	0,73
Kilis	472.842	1.060.532	10,8	143.401	1,01
Osmaniye	1.914.341	3.212.182	9,6	303.128	0,57
Düzce	1.450.445	2.234.250	9,5	263.233	0,68
Türkiye	265.496.223	517.018.981	9,5	53.115.784	0,65

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 8.24. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı (Hastane)
Adana	438.879	1.928.289	182.537	75,1	4,4	62,4	1,5	16,7
Adıyaman	102.443	363.578	21.803	76,4	3,5	78,6	1,1	10,5
Afyonkarahisar	106.381	458.649	40.025	57,5	4,3	48,7	3,2	18,0
Ağrı	68.891	201.008	12.367	62,7	2,9	78,5	1,7	4,9
Amasya	41.432	187.195	19.978	61,4	4,5	49,6	2,8	16,6
Ankara	908.304	4.573.403	453.020	68,5	5,0	49,7	2,3	19,4
Antalya	467.973	1.679.367	183.594	64,2	3,6	65,3	2,0	17,8
Artvin	19.409	76.861	5.083	60,9	4,0	56,1	2,5	17,7
Aydın	238.469	918.870	70.803	80,0	3,9	75,8	1,0	19,4
Balıkesir	176.697	803.104	74.481	66,0	4,5	53,0	2,3	28,0
Bilecik	18.039	90.988	7.132	74,4	5,0	53,8	1,7	20,0
Bingöl	42.411	151.115	9.335	60,0	3,6	61,5	2,4	5,3
Bitlis	63.202	224.488	17.207	64,1	3,6	65,9	2,0	4,5
Bolu	67.789	357.177	20.074	67,6	5,3	46,8	2,5	21,1
Burdur	44.914	170.863	13.999	61,8	3,8	59,3	2,4	12,8
Bursa	493.227	2.079.060	181.502	77,4	4,2	67,0	1,2	21,6
Çanakkale	74.654	345.899	32.363	57,1	4,6	45,0	3,5	20,5
Çankırı	21.431	89.594	8.151	52,8	4,2	46,1	3,7	22,8
Çorum	81.330	417.106	20.435	68,8	5,1	48,9	2,3	25,8
Denizli	225.848	803.842	89.126	68,2	3,6	69,9	1,7	17,3
Diyarbakır	285.118	1.024.624	89.576	60,6	3,6	61,6	2,3	10,1
Edirne	97.099	455.458	27.436	64,5	4,7	50,2	2,6	18,3
Elazığ	146.212	721.814	36.879	66,1	4,9	48,9	2,5	12,7
Erzincan	34.280	126.475	9.640	64,2	3,7	63,5	2,1	15,2
Erzurum	169.011	940.655	73.706	71,1	5,6	46,6	2,3	13,0
Eskişehir	189.682	870.668	78.008	67,3	4,6	53,5	2,2	18,7
Gaziantep	464.731	1.569.644	147.865	71,5	3,4	77,3	1,3	15,6
Giresun	88.979	424.291	20.131	73,8	4,8	56,5	1,7	16,4
Gümüşhane	14.255	62.117	5.367	52,0	4,4	43,6	4,0	14,7
Hakkari	31.148	91.101	5.408	63,5	2,9	79,3	1,7	4,0
Hatay	314.229	1.043.736	109.819	68,3	3,3	75,0	1,5	19,8
Isparta	109.317	566.113	59.373	76,7	5,2	54,1	1,6	20,7
Mersin	309.875	1.173.188	106.431	67,5	3,8	65,1	1,8	19,5
İstanbul	2.083.714	8.691.770	973.460	60,5	4,2	53,0	2,7	20,1
İzmir	630.063	2.975.063	320.769	68,0	4,7	52,6	2,2	22,1
Kars	35.229	147.667	12.056	54,8	4,2	47,7	3,5	9,7
Kastamonu	46.432	228.331	13.040	56,9	4,9	42,2	3,7	24,0
Kayseri	308.217	1.036.385	93.106	62,1	3,4	67,4	2,1	16,6
Kırklareli	65.159	221.376	14.798	66,9	3,4	71,8	1,7	12,9
Kırşehir	33.930	117.461	7.764	68,2	3,5	71,9	1,6	18,5
Kocaeli	270.272	1.146.038	123.362	72,5	4,2	62,4	1,6	21,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 8.24. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı	Kaba Ölüm Hızı (Hastane)
Konya	431.959	1.912.401	170.008	69,6	4,4	57,4	1,9	15,5
Kütahya	78.228	479.276	24.247	69,6	6,1	41,5	2,7	25,0
Malatya	190.574	673.957	61.377	62,4	3,5	64,4	2,1	12,7
Manisa	234.631	1.159.581	78.955	69,4	4,9	51,2	2,2	24,9
Kahramanmaraş	194.770	784.874	67.416	73,0	4,0	66,1	1,5	13,5
Mardin	98.021	369.634	32.097	70,0	3,8	67,8	1,6	13,3
Muğla	139.690	474.150	49.697	63,7	3,4	68,5	1,9	13,4
Muş	50.212	193.508	13.986	71,9	3,9	68,1	1,5	6,4
Nevşehir	42.056	179.918	15.010	70,7	4,3	60,3	1,8	12,1
Niğde	55.453	241.659	10.997	74,6	4,4	62,4	1,5	15,1
Ordu	157.970	527.218	49.864	67,4	3,3	73,7	1,6	15,7
Rize	71.221	264.452	20.734	65,3	3,7	64,2	2,0	19,7
Sakarya	122.974	507.889	51.816	72,0	4,1	63,7	1,6	18,0
Samsun	270.779	1.334.812	108.019	79,1	4,9	58,6	1,3	24,6
Siirt	59.200	196.873	13.289	62,9	3,3	69,0	2,0	5,5
Sinop	27.700	106.855	11.265	54,7	3,9	51,8	3,2	14,3
Sivas	103.505	537.287	34.145	56,3	5,2	39,6	4,0	23,6
Tekirdağ	176.865	648.487	56.814	66,6	3,7	66,3	1,8	19,3
Tokat	120.960	519.987	36.284	64,8	4,3	55,0	2,3	14,6
Trabzon	192.594	847.535	69.437	71,5	4,4	59,3	1,8	17,2
Tunceli	6.291	25.693	2.907	46,9	4,1	41,9	4,6	9,5
Şanlıurfa	300.438	1.087.097	96.564	73,8	3,6	74,4	1,3	10,8
Uşak	71.794	252.895	20.881	56,1	3,5	58,1	2,8	19,8
Van	173.994	698.425	45.137	66,3	4,0	60,3	2,0	11,4
Yozgat	68.001	247.740	19.623	52,8	3,6	52,9	3,3	11,5
Zonguldak	122.190	523.741	40.466	65,4	4,3	55,7	2,3	18,8
Aksaray	56.382	147.407	20.517	50,7	2,6	70,7	2,5	11,9
Bayburt	10.623	48.148	3.305	66,0	4,5	53,1	2,3	10,6
Karaman	33.645	143.776	14.749	65,9	4,3	56,3	2,2	14,0
Kırıkkale	62.528	320.145	18.241	69,9	5,1	49,9	2,2	21,7
Batman	94.430	341.329	33.492	71,9	3,6	72,6	1,4	13,7
Şirnak	40.811	121.096	13.079	52,6	3,0	64,7	2,7	2,8
Bartın	23.005	103.597	6.191	65,7	4,5	53,3	2,4	25,1
Ardahan	9.882	34.596	2.793	47,4	3,5	49,4	3,9	16,5
Iğdır	23.719	74.783	4.474	65,5	3,2	75,8	1,7	10,2
Yalova	48.365	165.314	13.104	79,7	3,4	85,1	0,9	29,3
Karabük	49.903	177.940	14.610	68,1	3,6	69,7	1,7	23,9
Kilis	26.045	99.209	10.373	84,7	3,8	81,1	0,7	8,6
Osmaniye	126.761	333.693	32.908	70,6	2,6	97,9	1,1	13,0
Düzce	54.533	180.627	21.858	62,4	3,3	68,8	2,0	17,4
Türkiye	13.651.377	56.642.035	5.201.738	66,9	4,1	58,9	2,1	17,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Bölüm 8 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının hizmetlerine ilişkin tablo ve grafiklerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ **Müracaat Sayısı:** OECD tarafından “Hekime telefon ile başvuru hariç herhangi bir sebeple başvuruda bulunulması” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığına (MSB) ait hizmet verileri 2012 - 2015 yılları için dahil edildi.
- ☑ Karşılaştırılabilir olması açısından Diğer Kamu Kurumlarına ait hizmetler Özel Sektör içine dahil edildi.
- ☑ Hekime müracaat sayısında sağlık kuruluşlarında dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar dahil değildir. Dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar ayrı tablo ve şekillerde yer almaktadır.
- ☑ 2002-2005 yılları arasındaki SSK hastanelerine ait veriler karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığı'na dahil edildi.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 8.2 oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 8.1, Harita 8.3, Harita 8.4 ve Harita 8.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve grafiklere ait toplamalar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sevk Hızı:** (Aile Hekimliğine Başvuru/Toplam Başvuru Sayısı)x100 şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatan Hasta Sayısı:** Belirli bir yılda hastaneye yatış işlemi yapılan hasta sayısıdır.
- ☑ **Ameliyatlara İlişkin Bilgiler:** Ameliyat sınıflandırmalarında, Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflaması (ICHI, International Classification of Health Interventions) baz alındı. Bu sınıflamada yapılan tanıma uygun olarak ameliyat (A, B ve C grubu) sayıları hesaplandı. Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflamasına göre teşhis amaçlı ve küçük cerrahi girişimler ameliyatlar içerisinde yer almamaktadır.
- ☑ **Yatak Doluluk Oranı:** Bir yıl içinde yatakların ne oranda hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı x 100) / (Yatak sayısı x 365) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Akut Yatak Doluluk Oranı:** OECD tarafından kullanılan bu indikatör, akut hizmet verilen yatakların doluluk oranıdır.
- ☑ **Ortalama Kalış Günü:** Bir hastanın hastanede kaldığı ortalama gün sayısını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Hızı:** Bir yatağın yılda kaç hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) / (Yatak Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Aralığı:** Bir hasta yatağının kaç gün boş kaldığını göstermektedir. (Yatak Sayısı x 365–Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.

- ☑ **Kaba Ölüm Hızı (Hastanelerde):** Bir yıl içerisinde hastanede ölen hasta sayısının aynı süre içerisinde ölen ve taburcu olan kişilere oranıdır. $(\text{Ölen Kişi Sayısı} \times 1.000) / (\text{Taburcu} + \text{Ölen Kişi Sayısı})$ şeklinde hesaplanır.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, ülkelere ait görüntüleme sayısı ayaktan ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki görüntüleme sayısını içermektedir.
- ☑ **112 Acil Yardım Ambulansı:** Her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılara gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam Sağlık Harcamasının içerisinde yer alan Yatırım Harcamalarının çıkartılması ile elde edilir.

9.Bölüm

İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu

ATC-1 Grubu	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	280,6	286,7	324,1	346,1	374,8	398,7
Solunum Sistemi	263,8	276,5	289,5	307,6	317,2	329,8
Sinir Sistemi	258,5	260,7	271,1	287,7	298,4	308,0
Sistemik Antienfektifler	275,1	270,3	280,6	284,0	257,3	262,7
Kas ve İskelet Sistemi	216,8	228,0	244,4	253,9	258,1	259,7
Kardiyovasküler Sistem	185,2	191,4	203,7	212,8	225,9	238,3
Dermatolojikler	96,5	98,8	104,0	110,1	115,8	118,6
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	77,1	82,7	88,7	93,2	99,4	107,0
Hastane Solüsyonları	72,1	75,8	91,4	90,3	99,2	92,6
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	64,1	66,1	69,8	71,5	74,1	77,6
Duyu Organları	55,2	58,2	64,0	66,1	68,1	71,2
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	37,5	41,7	45,6	48,4	54,3	59,7
Antineoplastik ve İmmunmodulator Ajanlar	8,2	9,3	10,0	9,8	10,2	11,3
Çeşitli/Diğer	3,4	4,0	4,4	5,2	6,1	6,3
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	5,1	5,0	5,5	5,1	5,1	5,4
Tanısal Ajanlar	3,8	3,6	4,1	4,3	4,5	4,3
Toplam	1.903,0	1.958,8	2.100,9	2.196,1	2.268,5	2.351,2

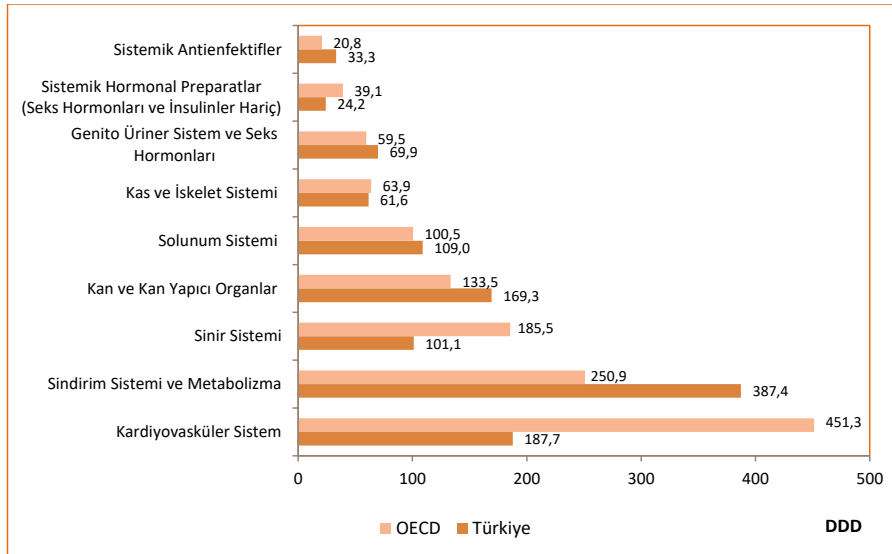
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD

ATC-1 Grubu	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	199,1	224,0	286,2	332,7	340,6	387,4
Kardiyovasküler Sistem	158,9	160,8	165,4	167,4	176,4	187,7
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	111,3	118,0	124,4	134,6	144,4	169,3
Solunum Sistemi	82,7	87,3	94,3	96,4	99,9	109,0
Sinir Sistemi	79,3	86,6	91,2	93,8	98,4	101,1
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	50,1	53,0	56,4	53,5	68,5	69,9
Kas ve İskelet Sistemi	56,2	59,2	61,6	64,7	62,0	61,6
Sistemik Antienfektifler	42,6	41,0	41,9	42,1	37,3	33,3
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	17,2	20,1	19,9	21,3	21,9	24,2

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

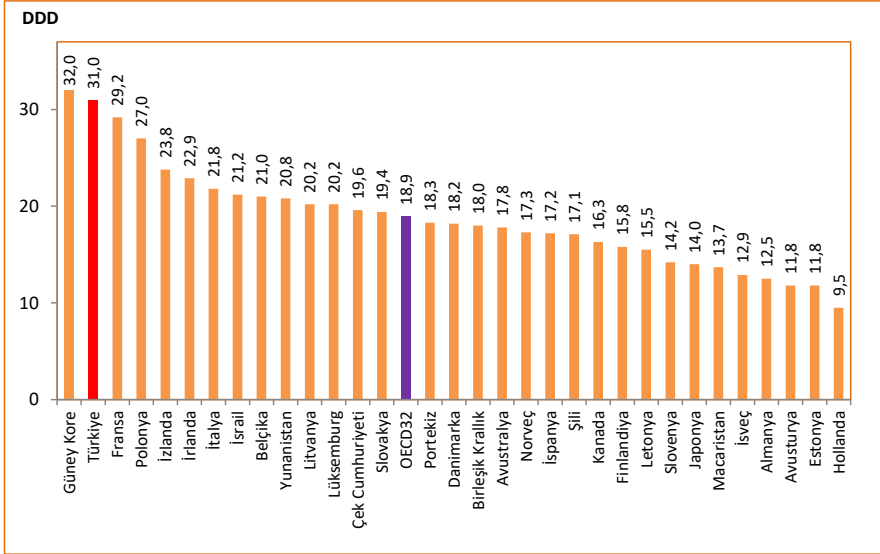
Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir.

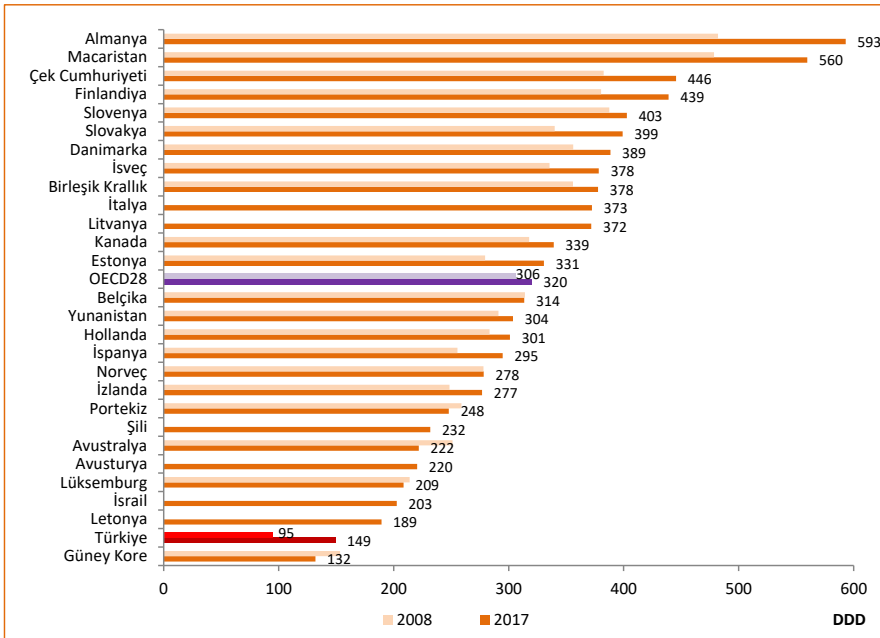
Şekil 9.2. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

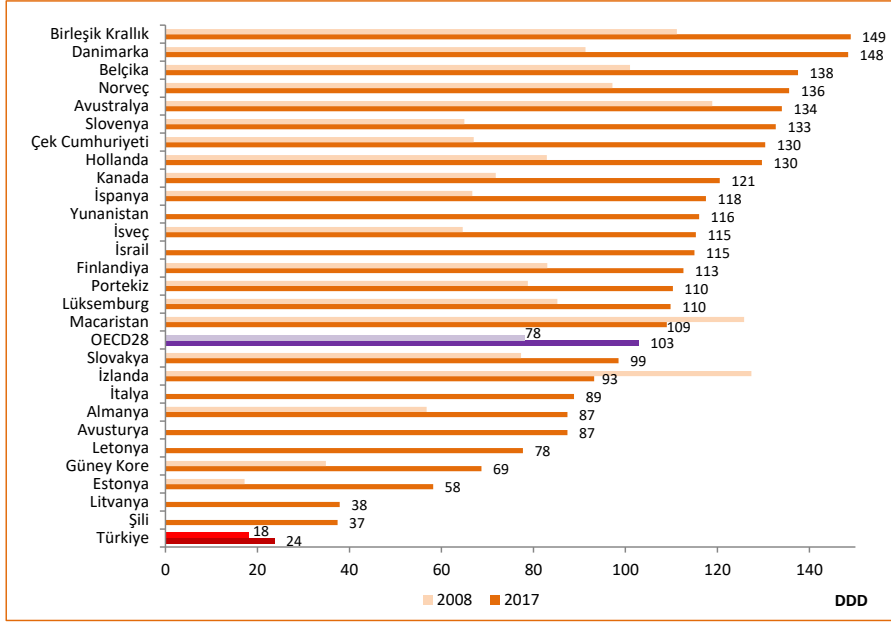
Şekil 9.3. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

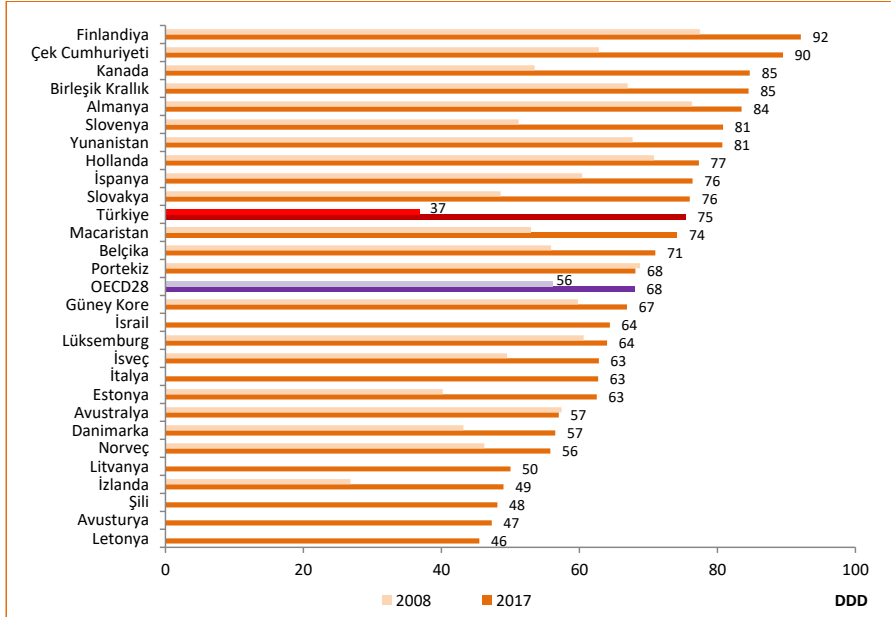
Not: Türkiye verileri 2008 ve 2018 yıllarına aittir. Hesaplamalara C02, C03, C07, C08, C09 ATC kodları dahil edildi.

Şekil 9.4. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017

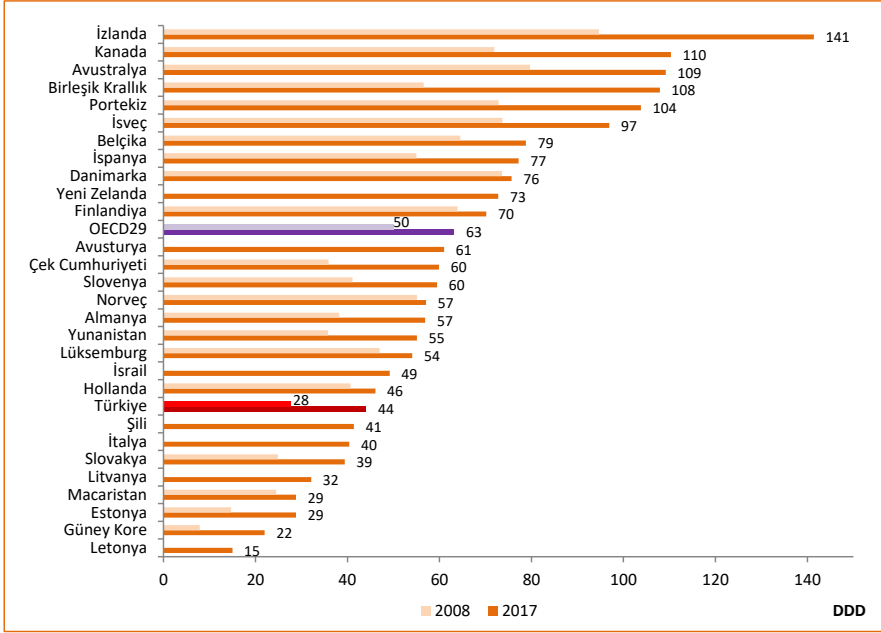
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019
Not: Türkiye verileri 2008 ve 2018 yıllarına aittir.

Şekil 9.5. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019
Not: Türkiye verileri 2008 ve 2018 yıllarına aittir.

Şekil 9.6. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2008, 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

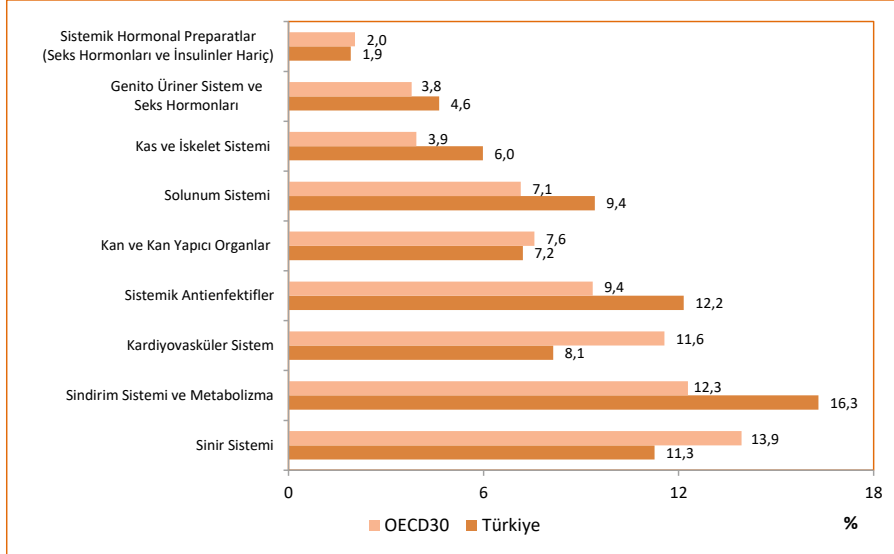
Not: Türkiye verileri 2008 ve 2018 yıllarına aittir.

Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺

ATC-1 Grubu	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	2.115,4	2.328,7	2.779,4	3.361,1	4.163,1	5.223,5
Sistemik Antienfektifler	1.992,2	2.049,4	2.341,6	2.699,3	3.002,4	3.895,8
Sinir Sistemi	1.583,0	1.693,4	1.972,0	2.299,1	2.995,9	3.607,3
Solunum Sistemi	1.432,0	1.549,6	1.685,7	2.002,8	2.431,2	3.019,9
Kardiyovasküler Sistem	1.389,4	1.434,6	1.541,6	1.744,0	2.133,3	2.608,9
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	824,5	959,9	1.179,0	1.411,0	1.773,1	2.309,3
Kas ve İskelet Sistemi	913,1	955,7	1.082,8	1.295,4	1.578,9	1.915,1
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	665,1	731,8	840,7	984,6	1.193,9	1.485,5
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsülinler Hariç)	258,0	297,2	352,6	411,4	476,7	614,3

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

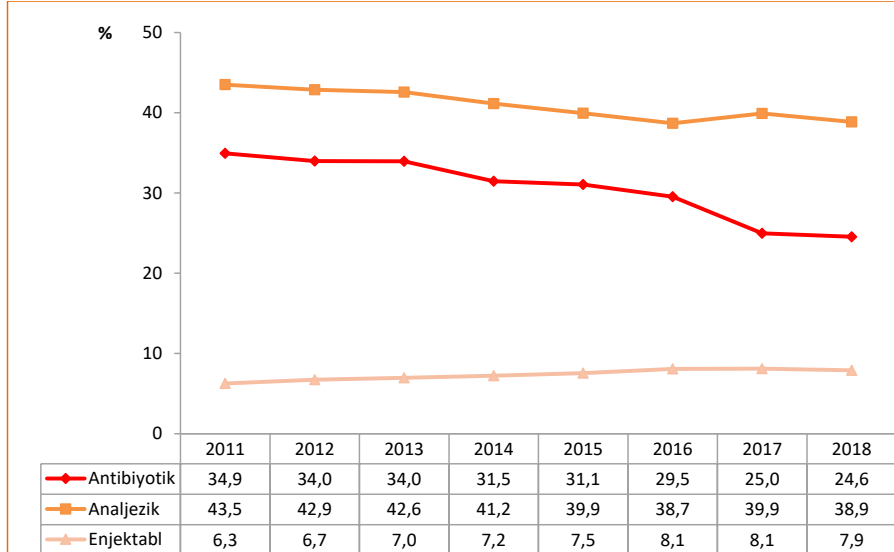
Şekil 9.7. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

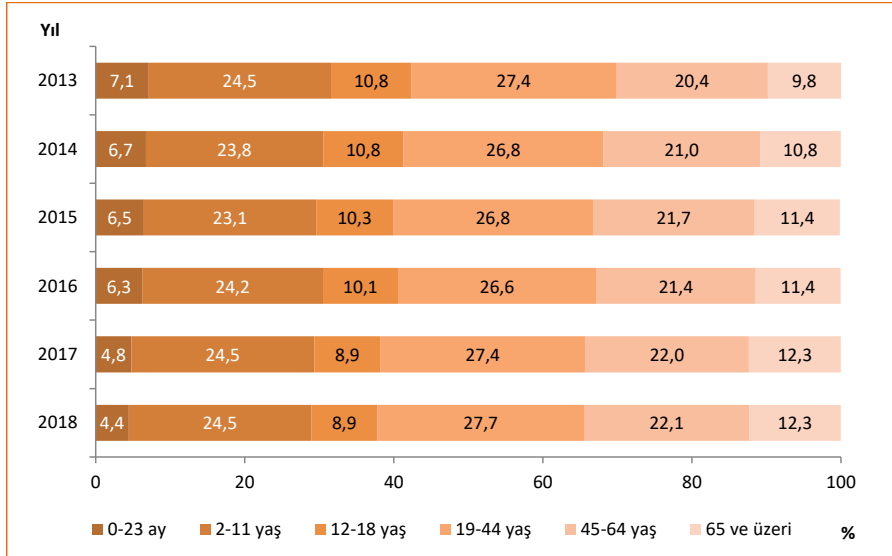
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir.

Şekil 9.8. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

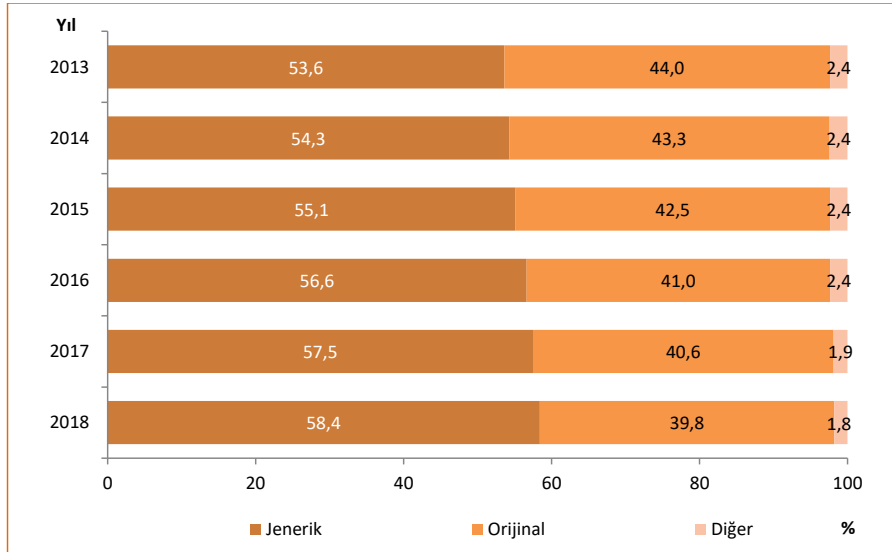
Şekil 9.9. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

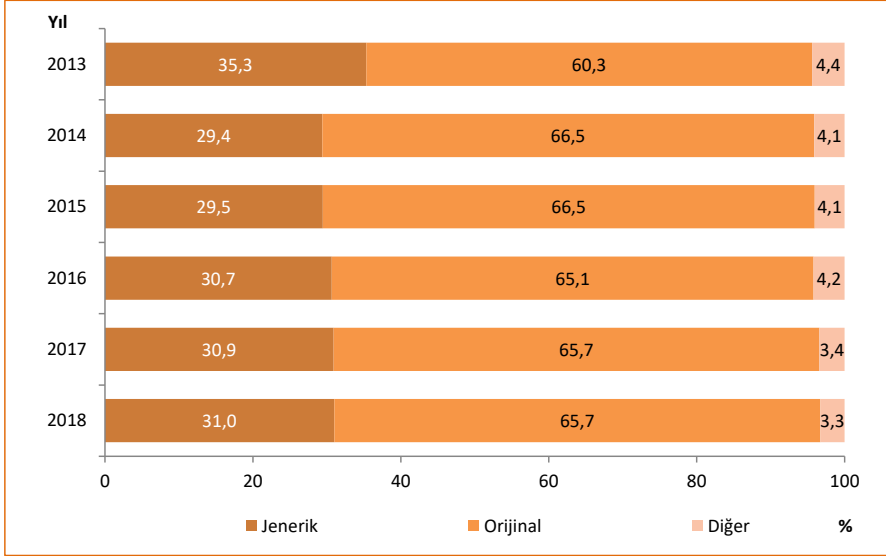
Not: %100'e tamamlanmayan yıllarda, yaş grubu bilinmeyen reçete verisi vardır.

Şekil 9.10. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

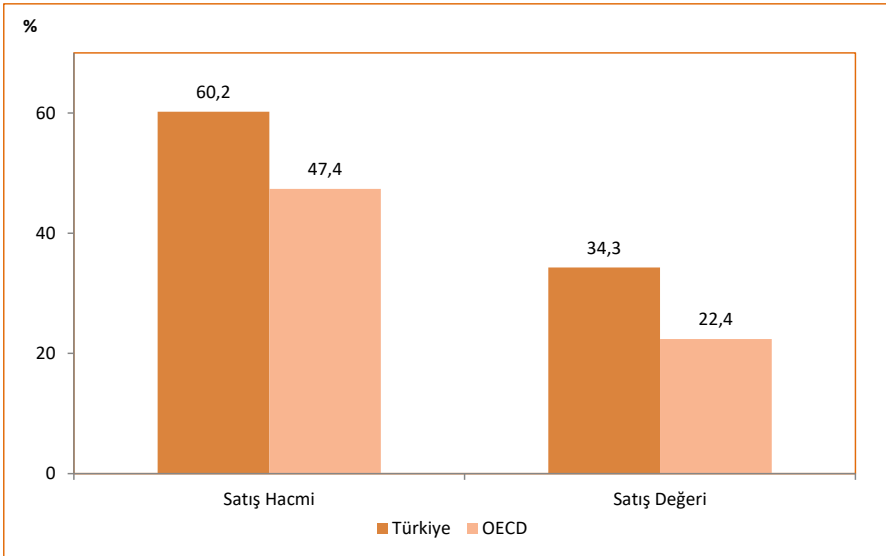
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

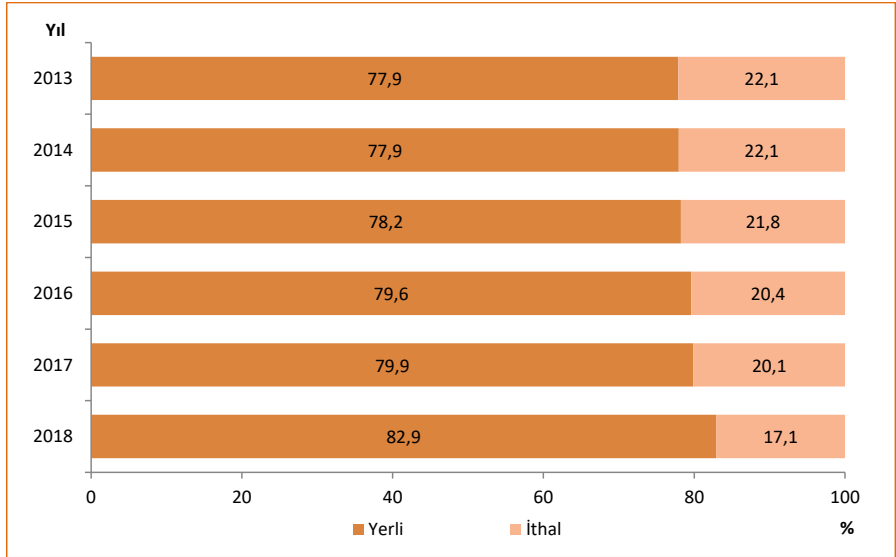
Şekil 9.12. Jenerik İlaçların Satış Hacmi (Kutu) ve Değeri (Ulusal Para Birimi) Dağılımlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2017

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

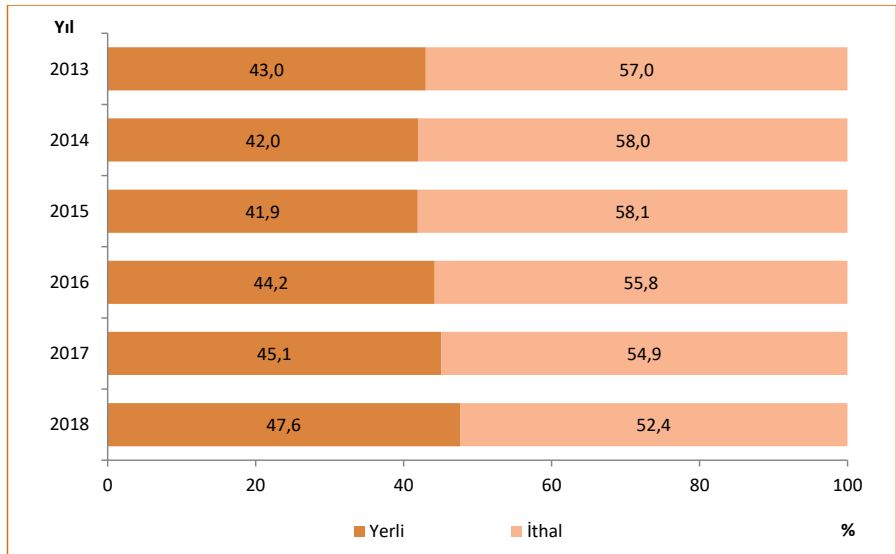
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünler, jenerik ilaçlara dahil edildi.

Şekil 9.13. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

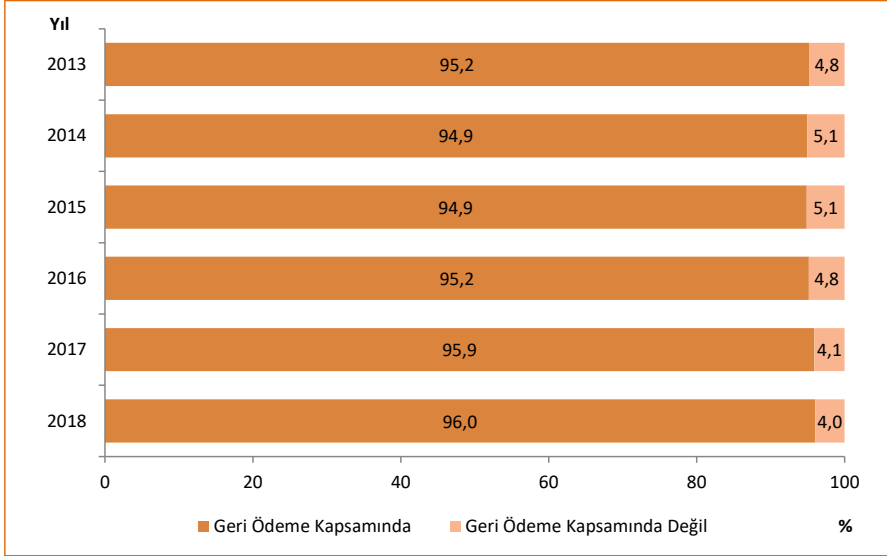
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

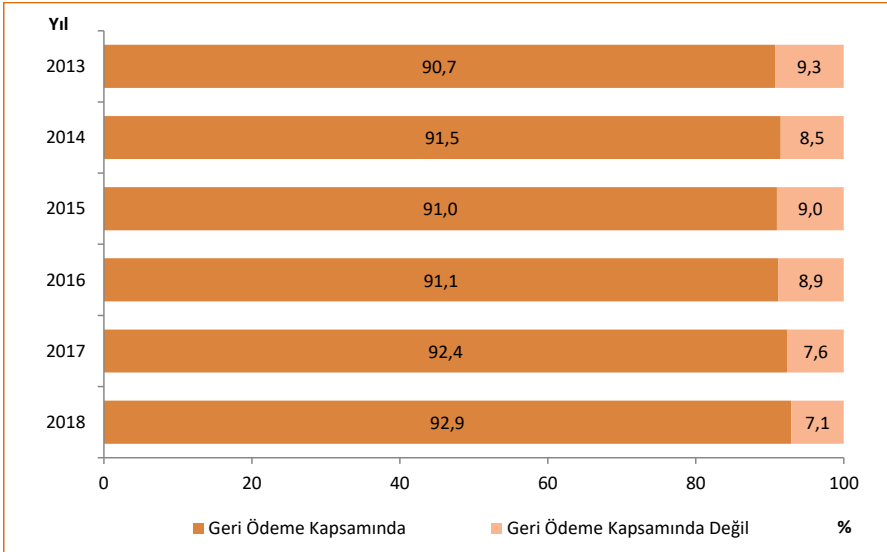
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.15. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri

Klinik Kalite Göstergeleri	2014			2015			2016		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	32,3	31,9	32,1	30,5	29,3	29,8	30,1	28,5	29,2
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	80,4	85,5	83,6	79,8	85,1	83,0	79,3	84,6	82,5
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Benzodiyazepin ve Türevi İlaçların Uzun Dönem Reçete Edilenlerinin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Uzun Etkili Benzodiyazepin İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	1,5	1,5	1,5	1,3	1,3	1,3	1,1	1,2	1,2
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	37,8	40,2	39,1	34,7	37,2	36,1	31,1	33,8	32,6
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	18,2	18,3	18,2	17,6	17,1	17,3	16,7	16,5	16,6

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Not: Göstergeler, OECD tarafından belirlenen standartlara göre "Reçete Bilgi Sistemi"nde (RBS) kayıtlı olan hastalar üzerinden hesaplanmıştır.

Göstergeler için belirlenen uluslararası hesaplama standartları aşağıdaki linkte yer almaktadır: <http://stats.oecd.org/wbos/fileview2.aspx?IDFile=62f94ae6-180c-4e4b-9a22-b030ddadfd35>

Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Klinik Kalite Göstergeleri	Türkiye	OECD
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	82,5	79,4
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	32,6	17,2
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	29,2	64,6
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	16,6	19,2
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Uzun Etkili Benzodiyazepin İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	1,2	52,6
65 Yaş ve Üzeri Hastalarda Benzodiyazepin ve Türevi İlaçların Uzun Dönem Reçete Edilenlerinin Oranı, (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	0,3	30,5

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2016 yılına aittir.

Bölüm 9 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. İllere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **ATC (Anatomik Terapötik Kimyasal):** DSÖ tarafından desteklenen, yönetilen ve geliştirilen bir ilaç sınıflandırma sistemi olan ATC; ilaçları etkili oldukları organ veya sistemleri ile yapısal, terapötik, farmakolojik, kimyasal ve kimyasal bileşik özelliklerine göre farklı gruplara ayırır.

ATC Kodu	Grup Adı
A	Sindirim Sistemi ve Metabolizma
A10	Diyabette Kullanılan İlaçlar
B	Kan ve Kan Yapıcı Organlar
C	Kardiyovasküler Sistem
C02	Antihipertansifler
C03	Diüretikler
C07	Beta Blokör Ajanlar
C08	Kalsiyum Kanal Blokörleri
C09	Renin-Anjiyotensin Sistemine Etkili İlaçlar
C10	Lipid Modifiye Eden Ajanlar
G	Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları
H	Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)
J	Sistemik Antienfektifler
J01	Sistemik Kullanılan Antibakteriyeller
M	Kas ve İskelet Sistemi
N	Sinir Sistemi
N06A	Antidepresanlar

- ☑ **İlaç Takip Sistemi (İTS):** İlaç Takip Sistemi karekodlarla izlenebilirliği sağlanmış ilaçların üretim veya ithalden başlayarak geçtikleri her noktadan alınacak bildirimlerle takibini sağlamak üzere kurulmuş bilgisayarlar, veritabanı, bu veritabanını işletmeye yarayan bilgisayar yazılımları ve iletişim altyapılarını içeren bir sistemdir.
- ☑ **DDD (Tanımlanmış Günlük Doz):** ATC sisteminde yer alan bir ilacın ana endikasyonu için yetişkinlerde kullanıldığı varsayılan günlük ortalama idame dozudur. İTS'den hastalara yapılan çıkışlar üzerinden hesaplanır.
- ☑ İlaçların DDD olarak hesaplanan tüketim miktarları İTS, satış hacmi ve satış değeri verileri ise IQVIA veritabanı üzerinden elde edildi. Birinci basamaktaki reçetelendirme verileri için Reçete Bilgi Sistemi kullanıldı.
- ☑ **IQVIA:** IMS-Health (Kıtalararası Pazarlama Hizmetleri- Sağlık) ve Quintiles şirketleri 2017 yılında birleşerek IQVIA adında yeni bir marka oluşturuldu. IQVIA, Ecza depoları tarafından eczanelere yapılan depo çıkış bilgilerinin takip edildiği sistemdir.

☑ **Jenerik İlaç:** Referans ürün ile aynı aktif maddeyi, aynı miktarda ve aynı farmasötik şekil içinde bulunduran ve biyoeşdeğerliği (BE) kabul edilen farklı ticari isim altındaki ürünlere eş değer ilaç adı verilir.

☑ **Orijinal İlaç:** Uzun araştırmalar ve klinik çalışmalar sonucu belli bir hastalık üzerinde olumlu etki yaptığı kanıtlanmış, temeli patentli bir moleküle dayanan ve daha önceden benzeri olmayan yeni ilaçlar için kullanılan uluslararası bir terimdir.

☑ Şekil 9.10. ve Şekil 9.11.'de "Diğer" olarak gösterilen kısım orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünlerdir.

10.Bölüm

Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Uzman Hekim	45.457	75.251	77.622	78.620	80.951	82.894
Pratisyen Hekim	30.900	39.045	41.794	43.058	44.649	44.053
Asistan Hekim	15.592	21.320	21.843	23.149	24.397	26.181
Toplam Hekim	91.949	135.616	141.259	144.827	149.997	153.128
Toplam Dış Hekimi	16.371	22.996	24.834	26.674	27.889	30.615
Eczacı	22.289	27.199	27.530	27.864	28.512	32.032
Hemşire	72.393	142.432	152.803	152.952	166.142	190.499
Ebe	41.479	52.838	53.086	52.456	53.741	56.351
Diğer Sağlık Personeli	50.106	138.878	145.943	144.609	155.417	177.409
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	83.964	303.110	311.337	321.952	339.241	376.367
Toplam Personel	378.551	823.069	856.792	871.334	920.939	1.016.401

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılında "Asistan Hekim" sayısına 1.932 tane yan dal asistan hekim, "Toplam Dış Hekimi" sayısına 2.056 tane asistan dış hekim, "Eczacı" sayısına serbest eczanelerde çalışan 1.727 tane ikinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edildi.

Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2018

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Uzman Hekim	43.347	14.438	25.109	82.894
Pratisyen Hekim	39.442	291	4.320	44.053
Asistan Hekim	8.770	17.411	-	26.181
Toplam Hekim	91.559	32.140	29.429	153.128
Uzman Dış Hekimi	902	1.959	2.029	4.890
Dış Hekimi	9.844	277	13.548	23.669
Asistan Dış Hekimi	68	1.988	-	2.056
Toplam Dış Hekimi	10.814	4.224	15.577	30.615
Eczacı	3.064	691	28.277	32.032
Hemşire	126.891	29.263	34.345	190.499
Ebe	52.495	789	3.067	56.351
Diğer Sağlık Personeli	121.206	16.493	39.710	177.409
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	236.155	48.377	91.835	376.367
Toplam Personel	642.184	131.977	242.240	1.016.401

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Uzman Hekim	22.187	36.886	38.783	40.544	42.726	43.347
Pratisyen Hekim	29.030	33.060	35.833	37.173	38.721	39.442
Asistan Hekim	6.189	7.930	7.973	8.615	8.817	8.770
Toplam Hekim	57.406	77.876	82.589	86.332	90.264	91.559
Toplam Dış Hekimi	3.211	7.640	8.683	9.125	9.768	10.814
Eczacı	1.596	2.102	2.156	2.318	2.855	3.064
Hemşire	54.360	94.404	101.722	103.507	112.074	126.891
Ebe	39.473	48.103	48.078	47.766	49.003	52.495
Diğer Sağlık Personeli	33.276	97.763	102.243	104.446	111.193	121.206
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	67.496	189.998	194.689	204.778	215.402	236.155
Toplam Personel	256.818	517.886	540.160	558.272	590.559	642.184

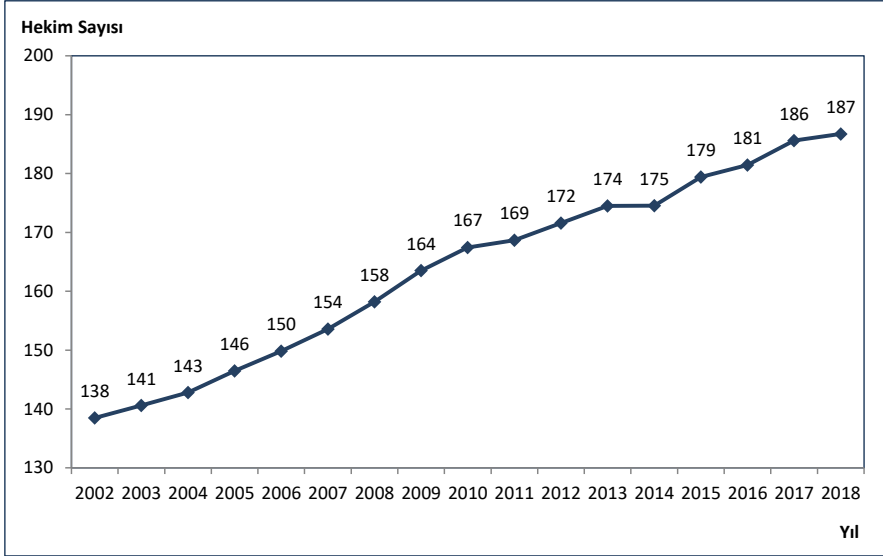
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2018

	Merkez Teşkilat
Uzman Hekim	149
Pratisyen Hekim	258
Asistan Hekim	-
Toplam Hekim	407
Uzman Dış Hekimi	7
Dış Hekimi	32
Asistan Dış Hekimi	-
Toplam Dış Hekimi	39
Eczacı	367
Hemşire	371
Ebe	144
Diğer Sağlık Personeli	919
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	4.443
Toplam Personel	6.690

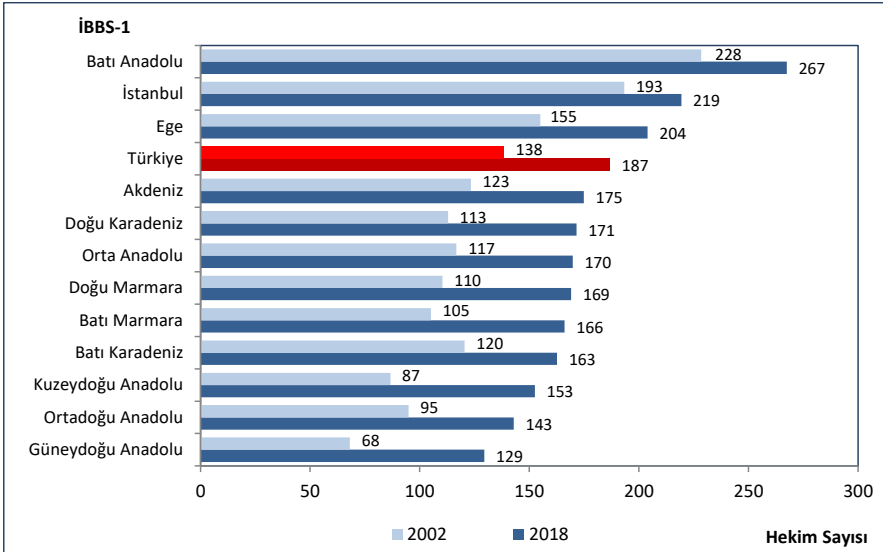
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler

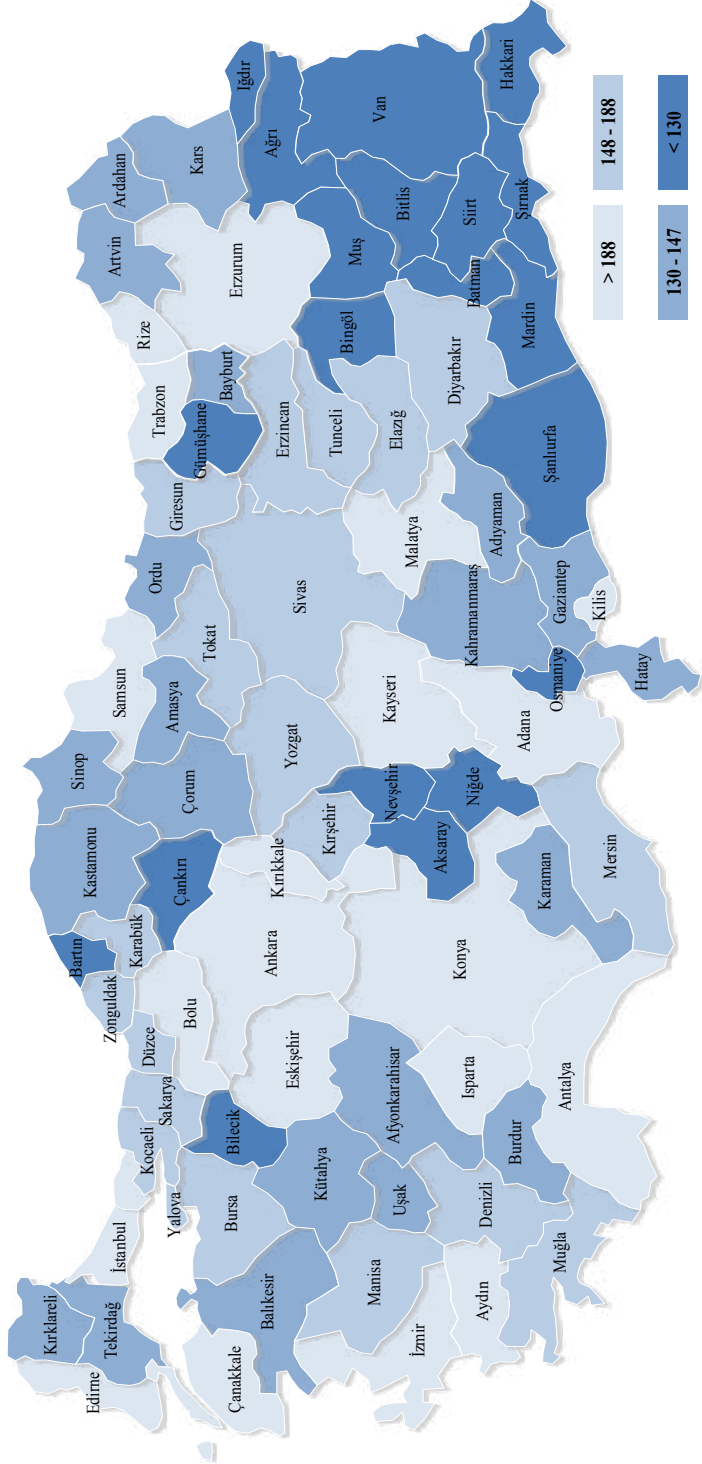
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

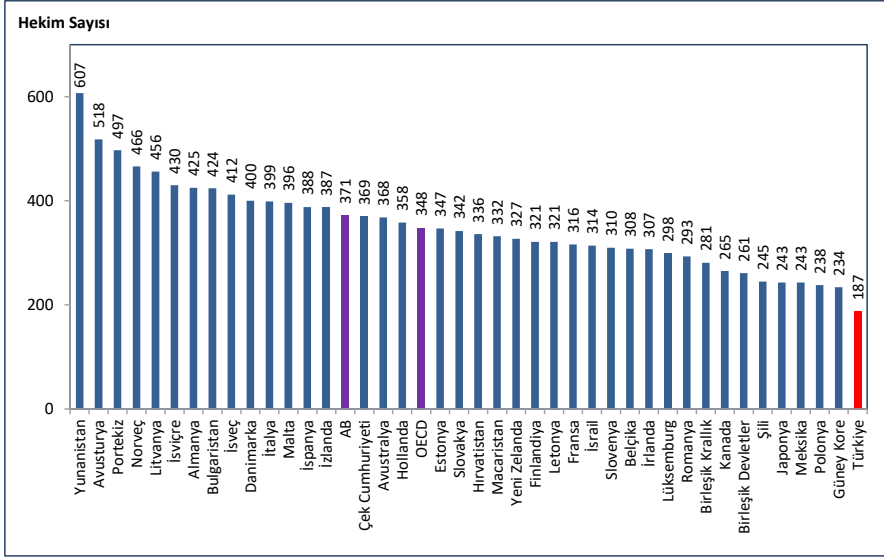
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiyi Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

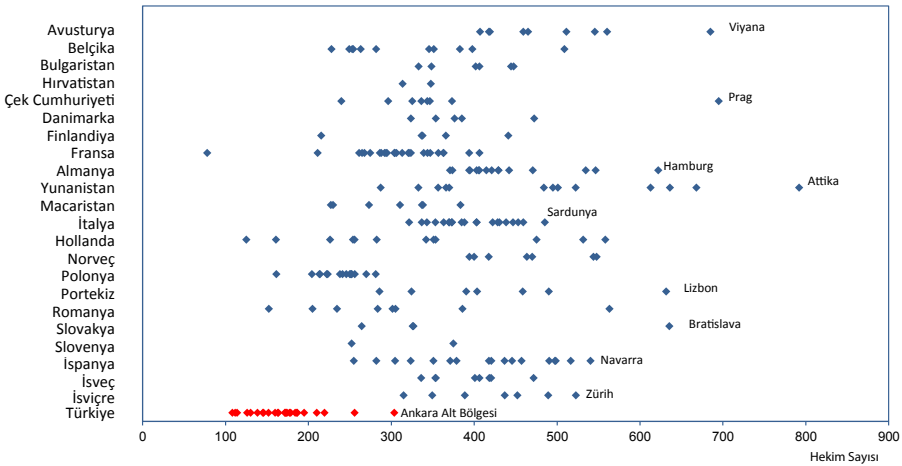
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

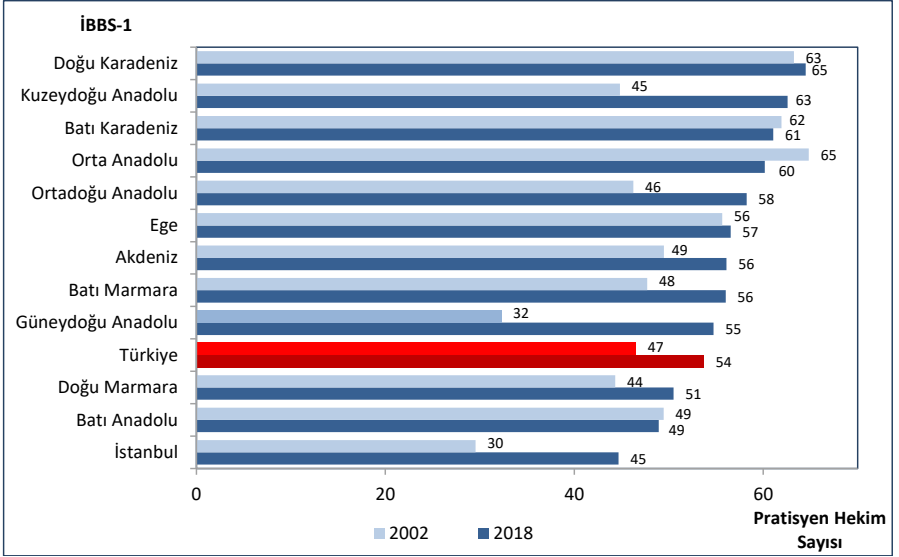
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019, EUROSTAT Veritabanı
 Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

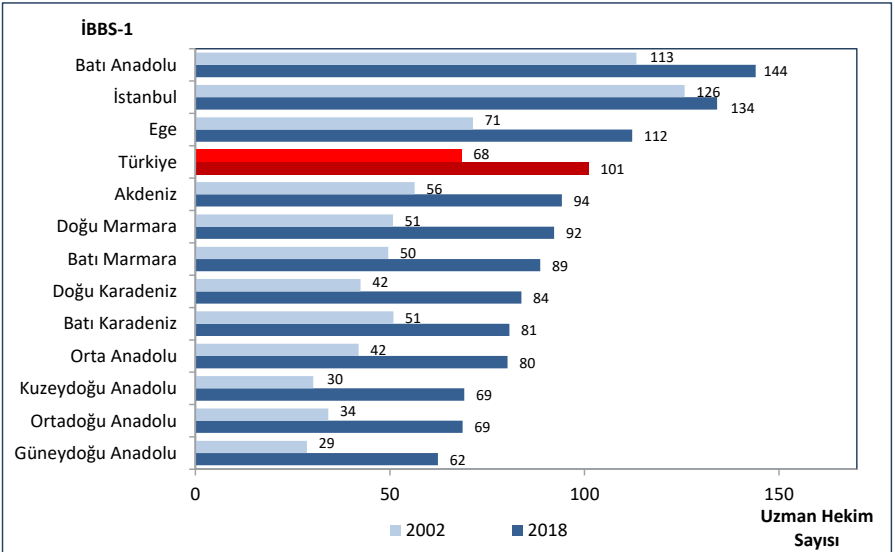
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veritabanı
 Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

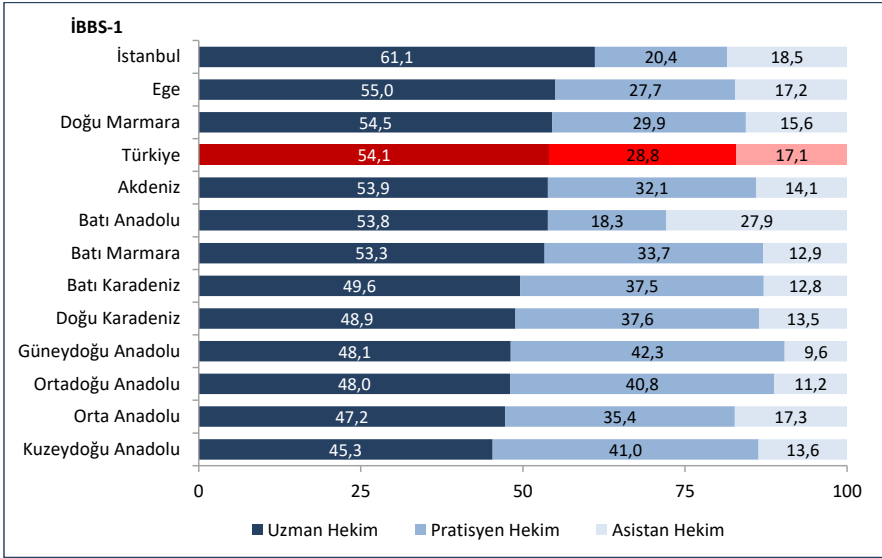
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

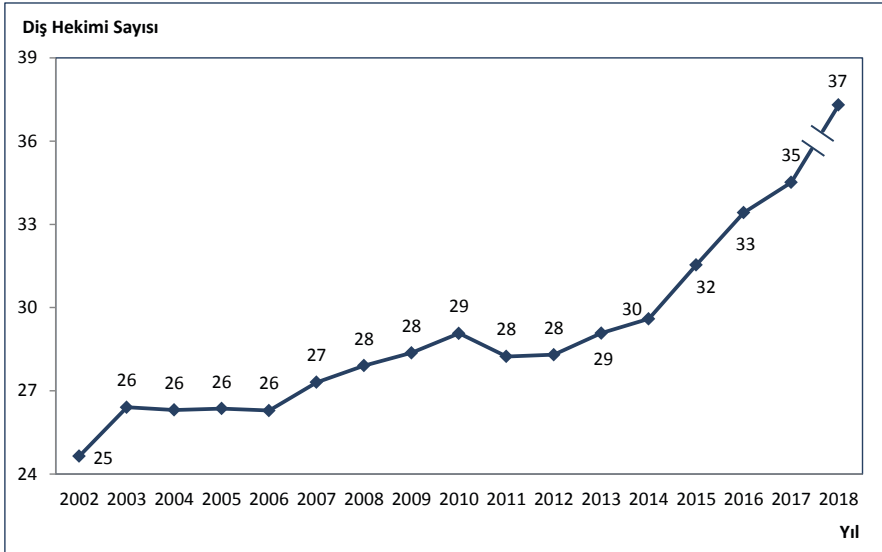
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

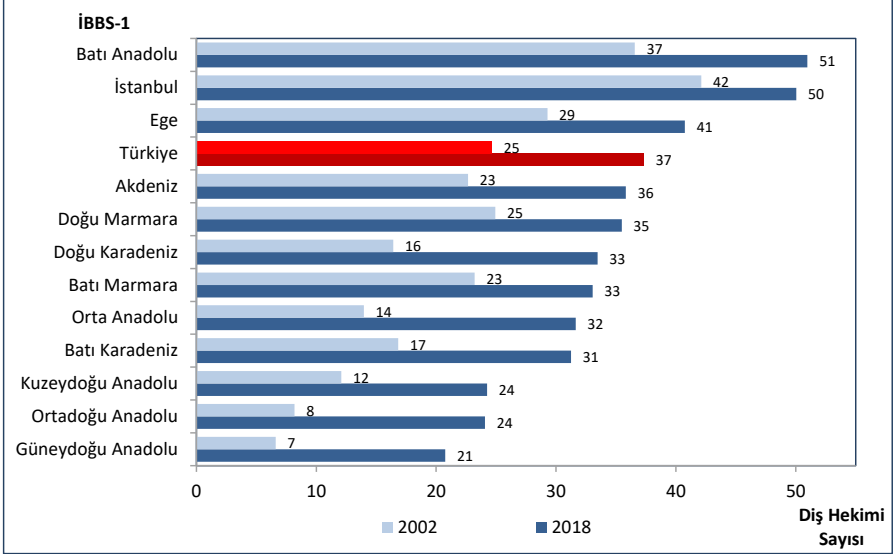
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılı toplam diş hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan diş hekimi sayısını da içermektedir. Asistan diş hekimi dahil edilmediğinde 2018 yılı 100.000 kişiye düşen toplam diş hekimi sayısı 35'tir.

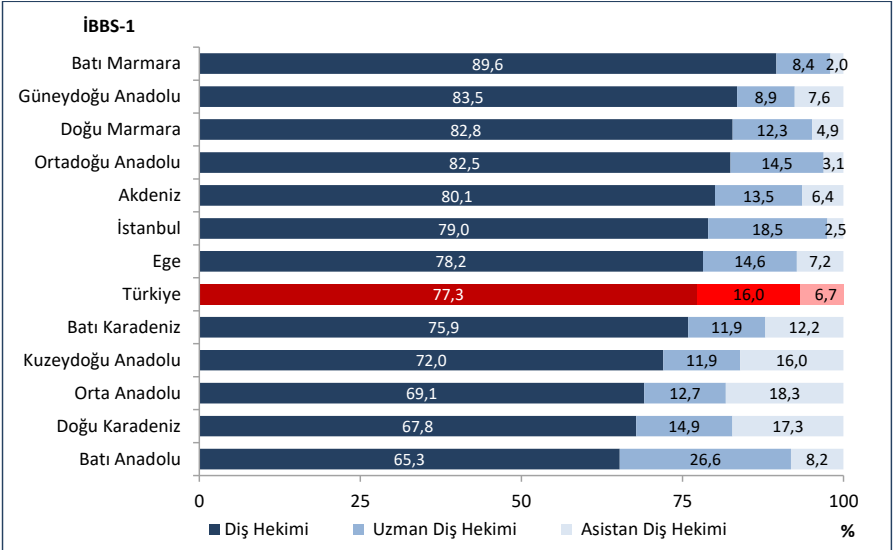
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

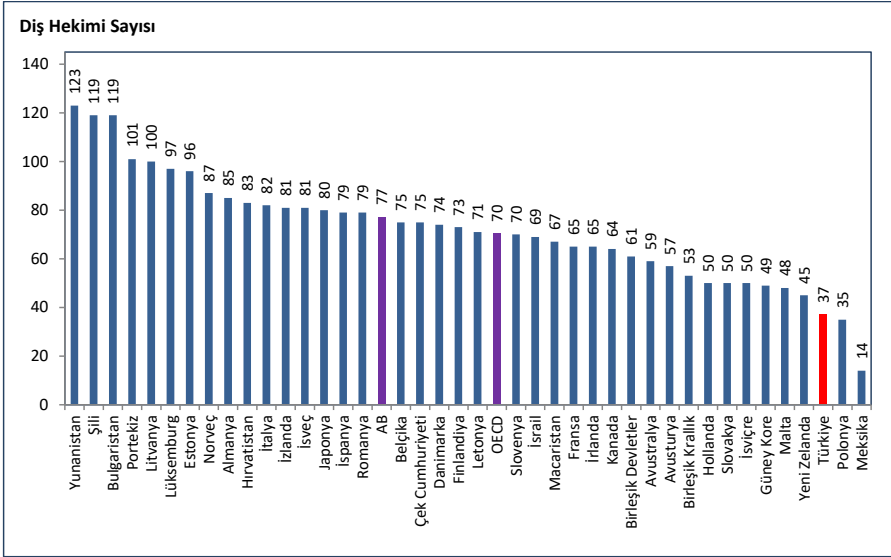
Not: 2002 yılı verisine asistan diş hekimi dahil değildir.

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

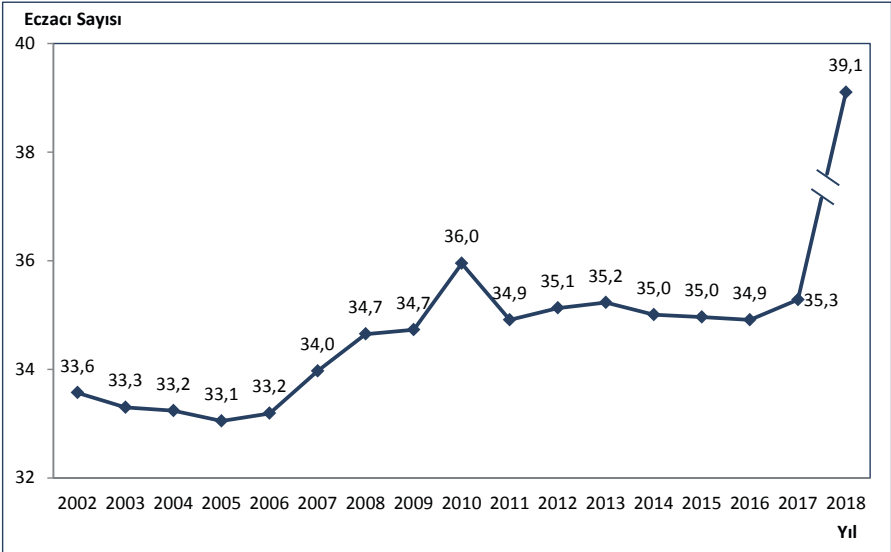
Şekil 10.11. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019, EUROSTAT Veritabanı

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

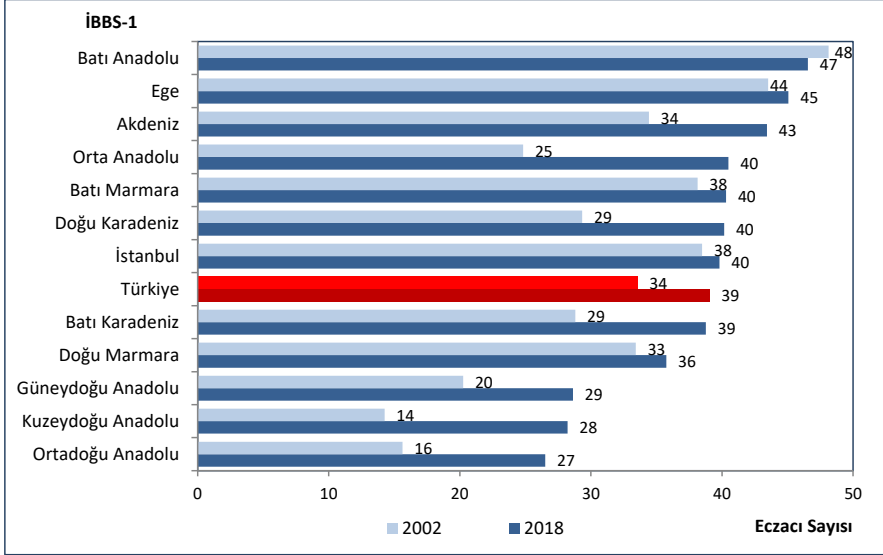
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılı eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2018 yılı 100.000 kişiye düşen eczacı sayısı 37,0'dır.

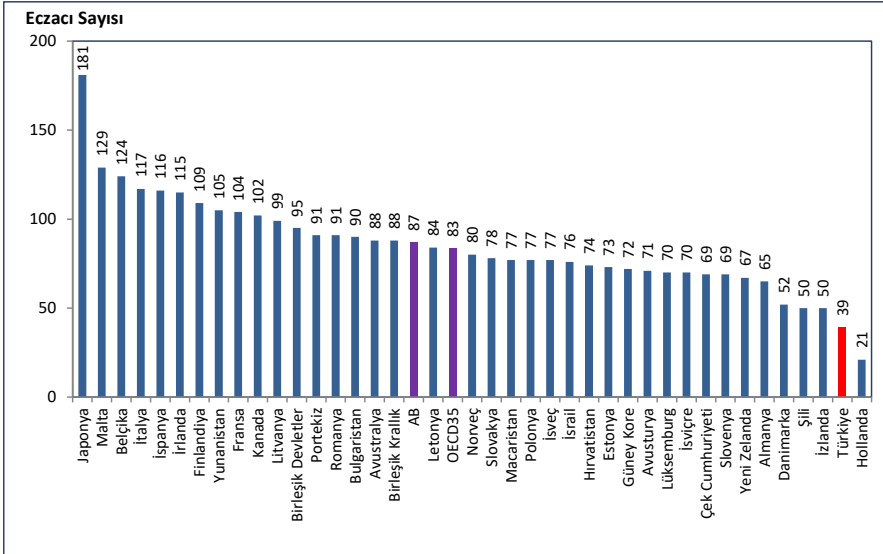
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisine serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısı dahil değildir.

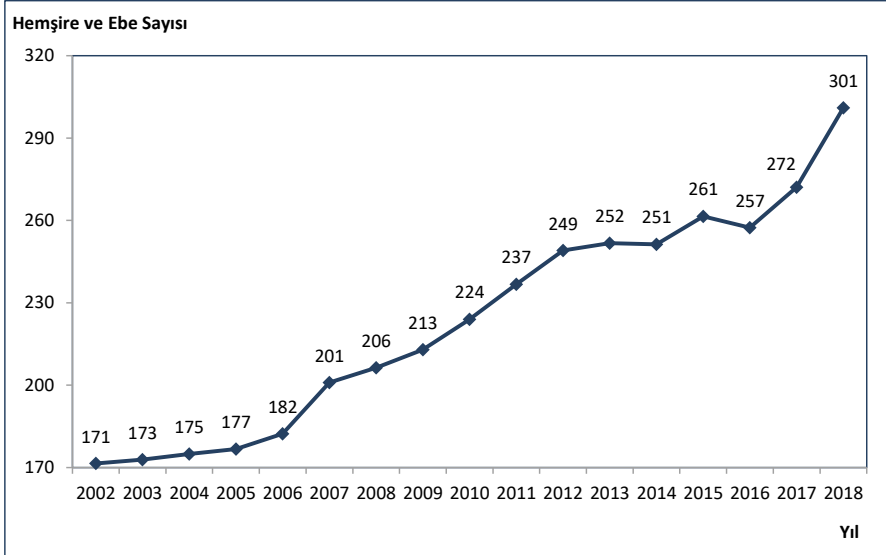
Şekil 10.14. 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019, EUROSTAT Veritabanı

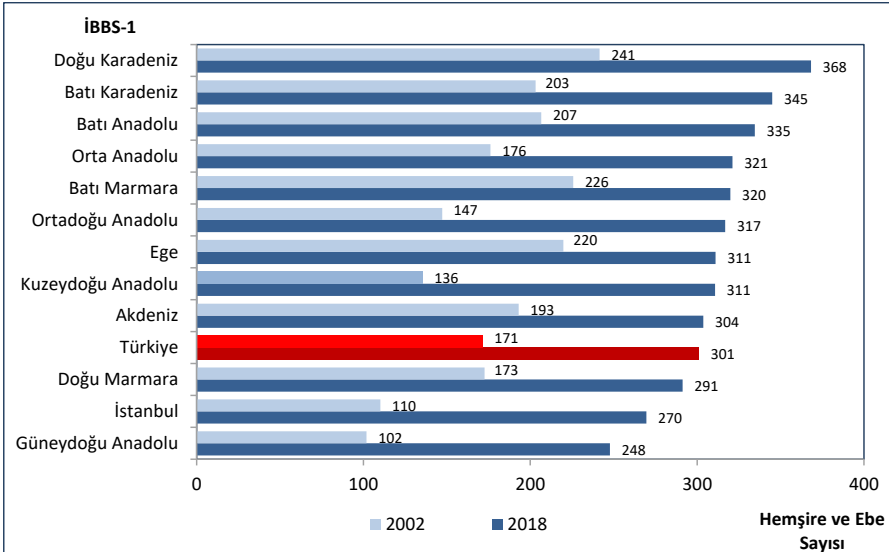
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler

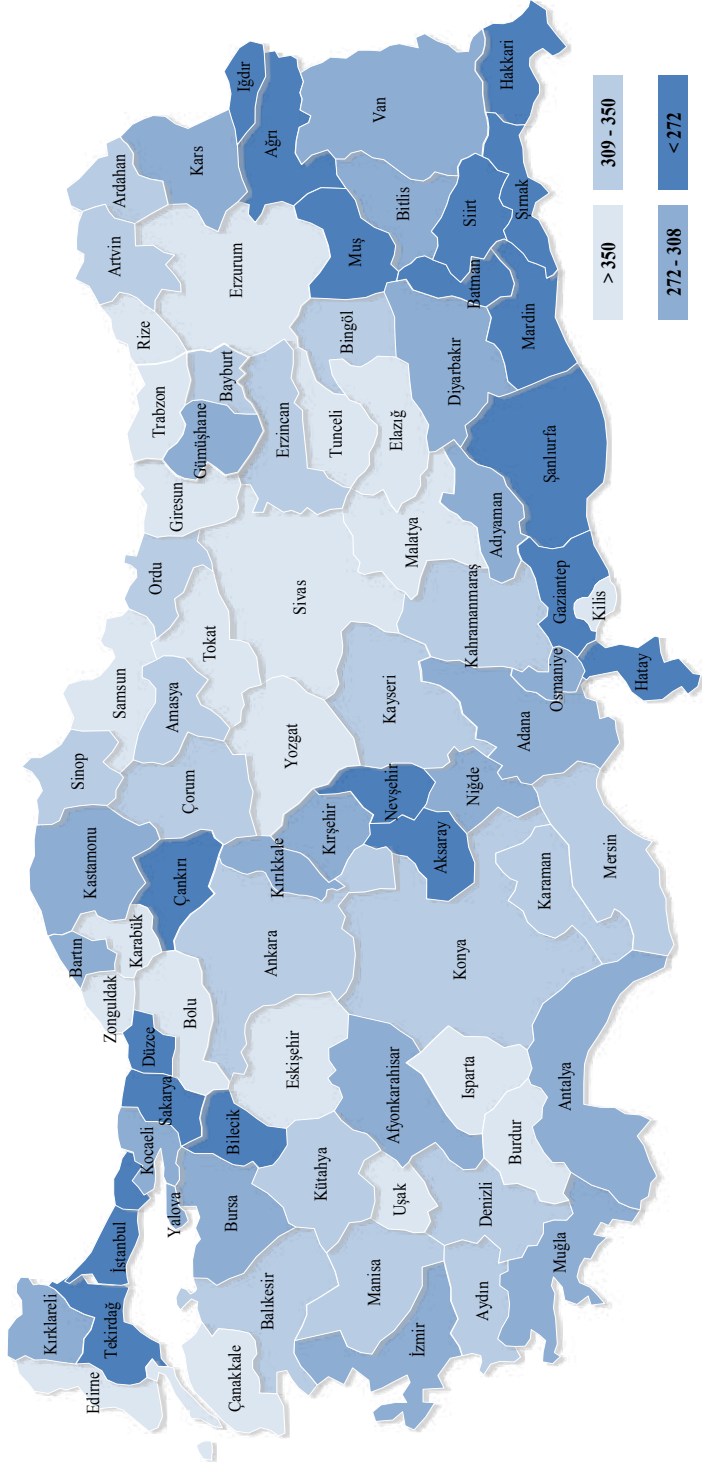
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2018

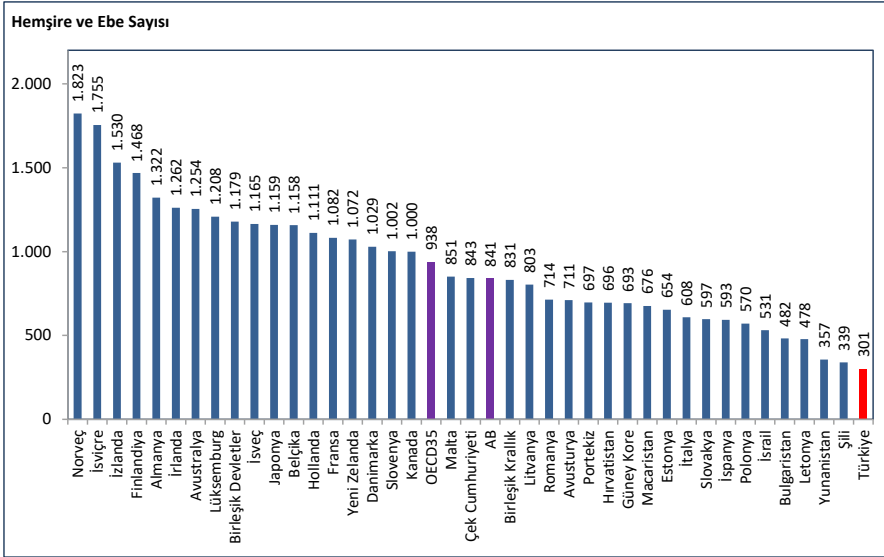
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2018

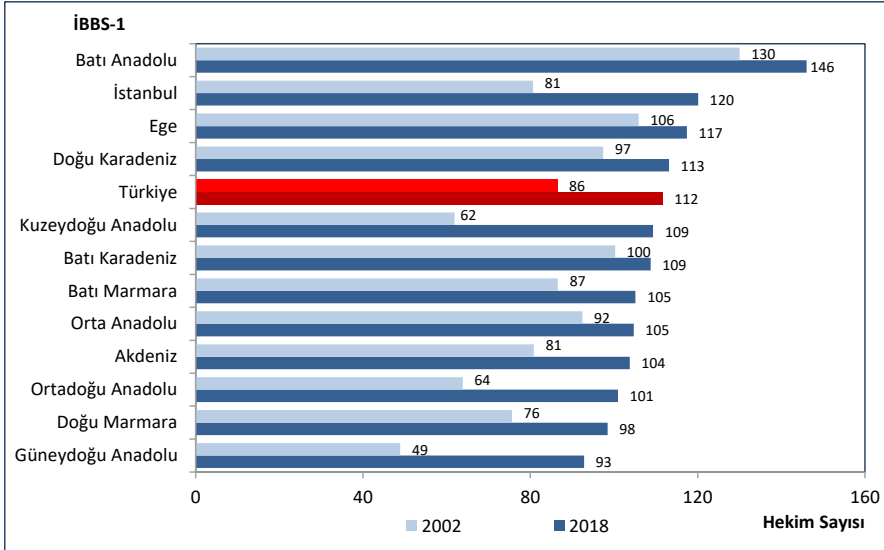
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.17. 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

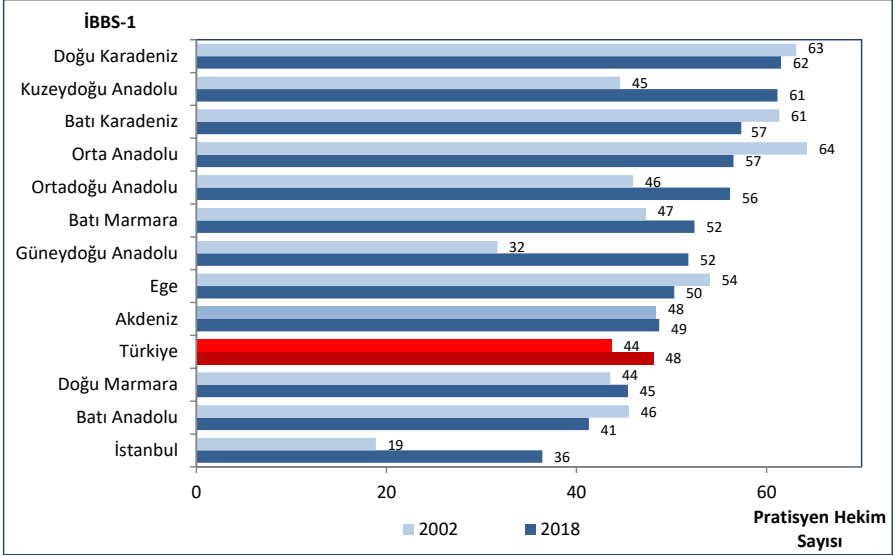
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2019, EUROSTAT Veritabanı
 Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

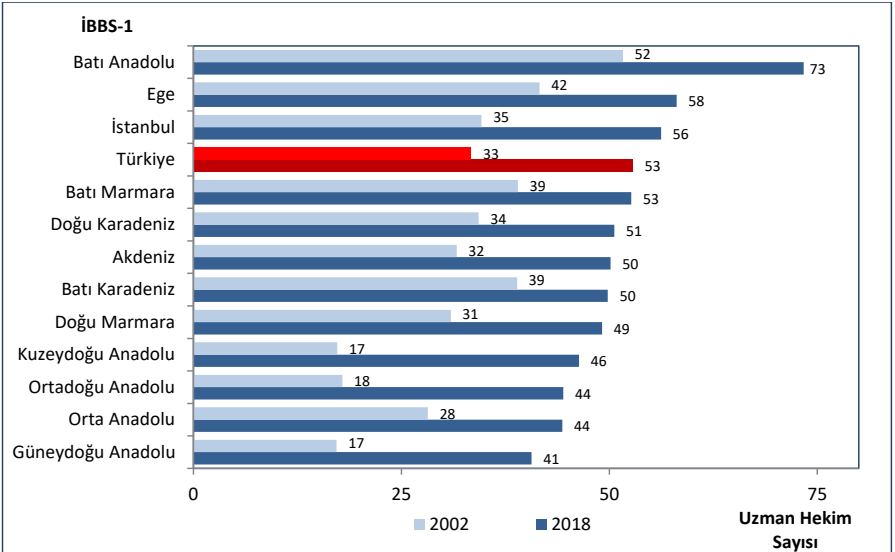
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

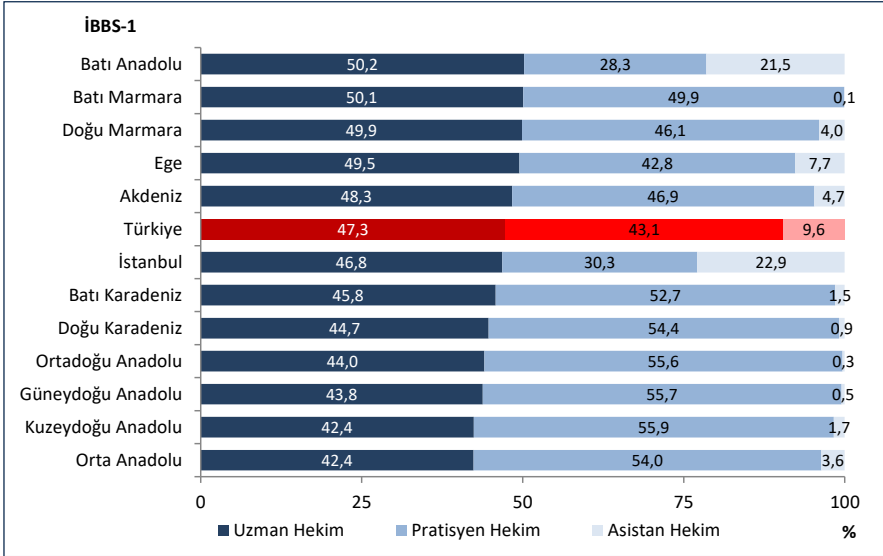
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

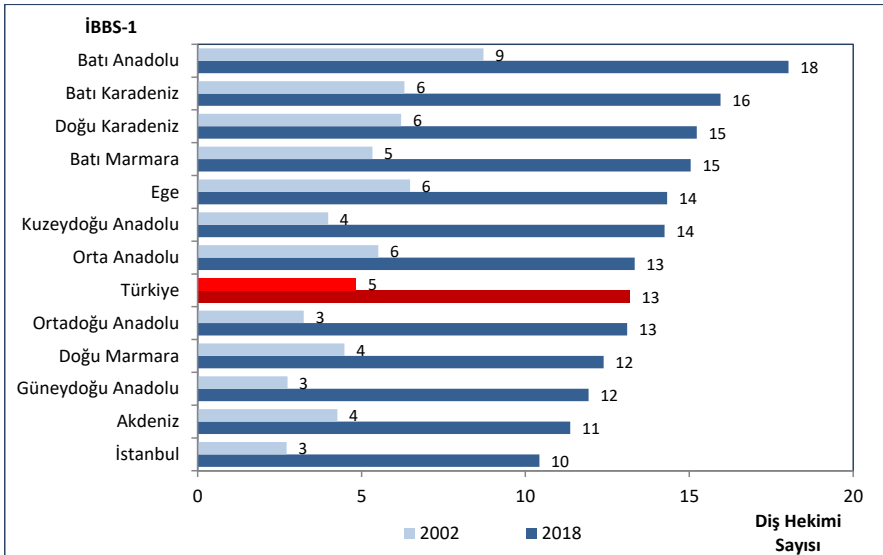
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

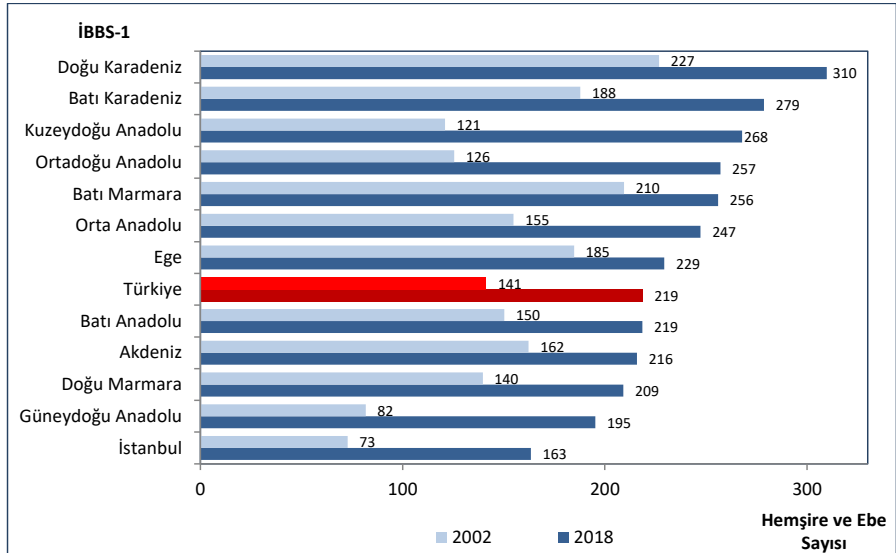
Not: 2002 yılı verisine asistan diş hekimi dahil değildir.

Tablo 10.5. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2018

İBBS-1	Uzman Diş Hekimi	Diş Hekimi	Asistan Diş Hekimi
İstanbul	9,9	89,1	1,0
Batı Marmara	5,8	94,2	0,0
Ege	8,4	90,8	0,7
Doğu Marmara	7,7	92,1	0,2
Batı Anadolu	19,0	79,8	1,3
Akdeniz	7,7	91,8	0,5
Orta Anadolu	4,8	94,6	0,6
Batı Karadeniz	5,7	93,2	1,1
Doğu Karadeniz	7,2	92,3	0,5
Kuzeydoğu Anadolu	1,6	98,1	0,3
Ortadoğu Anadolu	2,1	97,7	0,2
Güneydoğu Anadolu	3,2	96,8	0,0
Türkiye	8,3	91,0	0,6

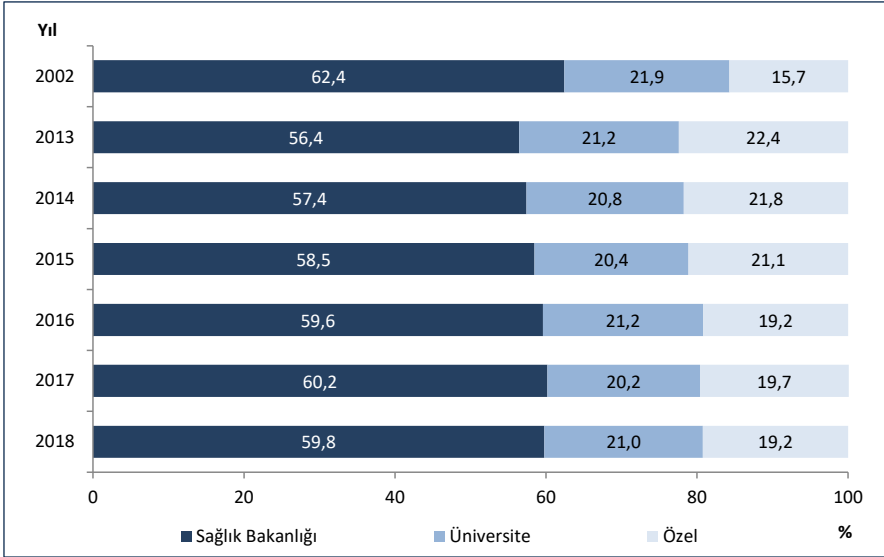
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2018

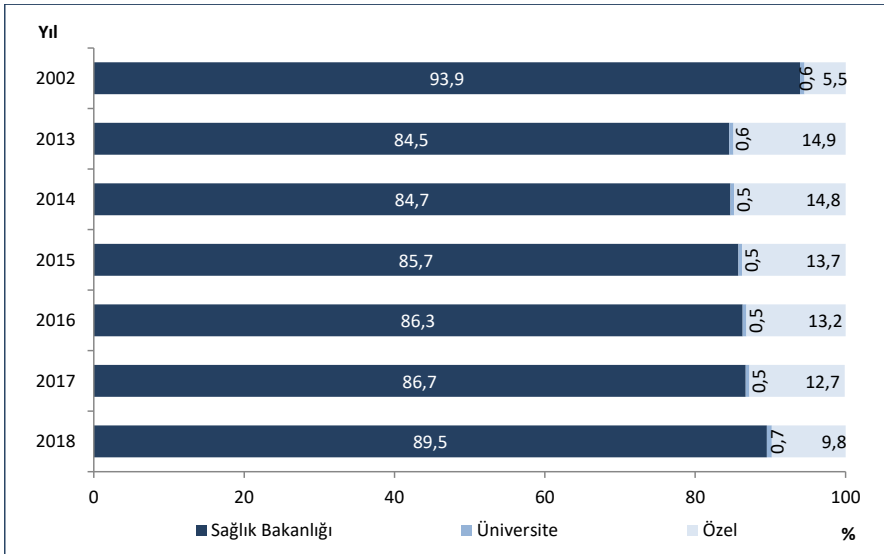
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

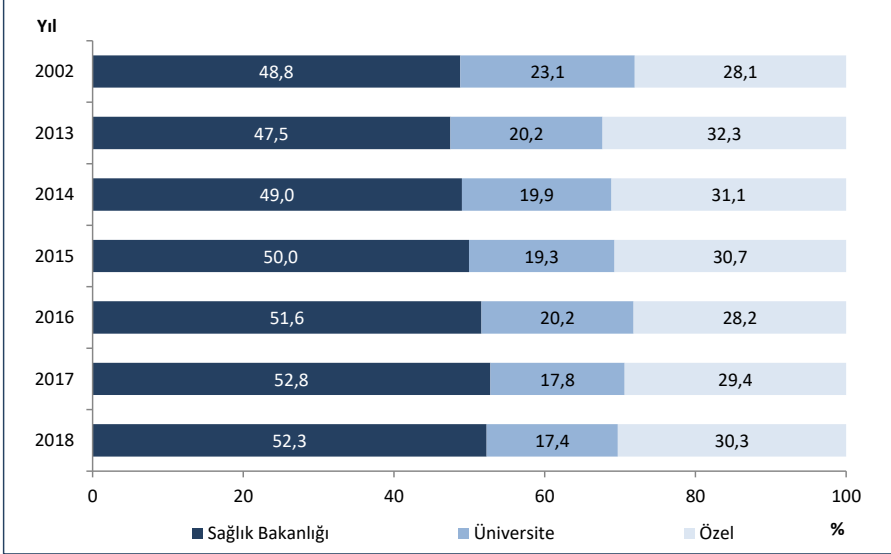
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

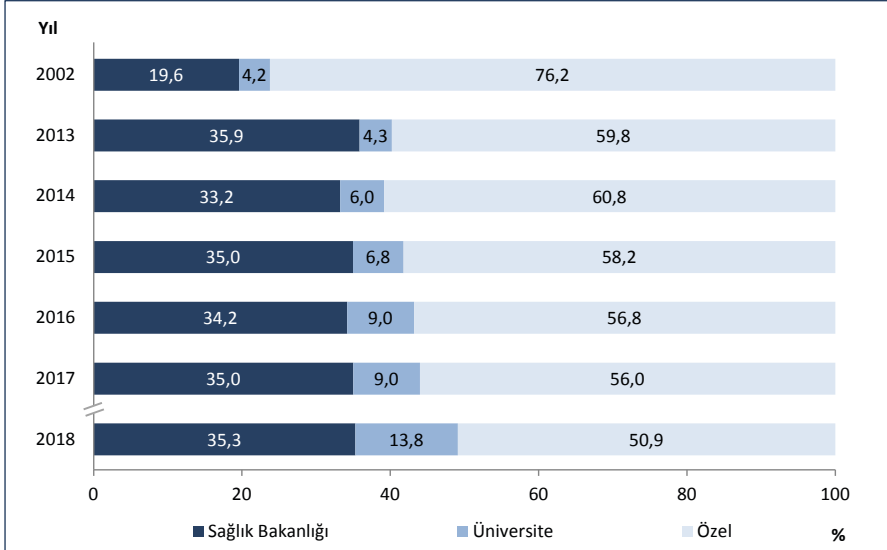
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

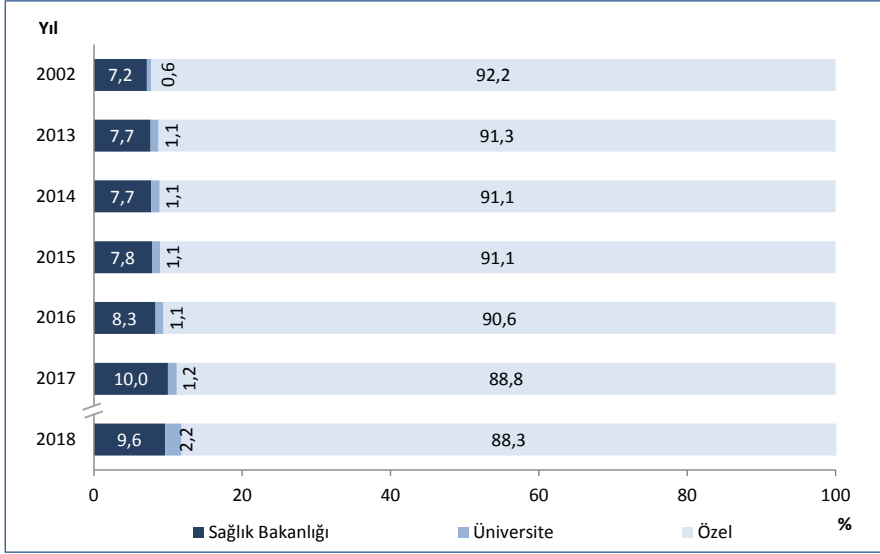
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Dış Hekimi Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılı toplam dış hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan dış hekimi sayısını da içermektedir. Asistan dış hekimi dahil edilmediğinde 2018 yılı toplam dış hekimi sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %37,6, Üniversite için %7,8 ve Özel için %54,5'tir.

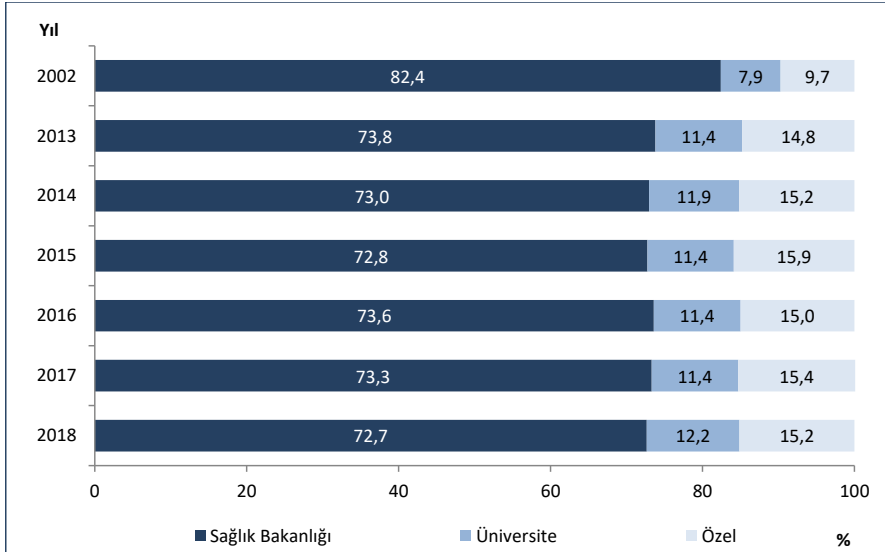
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılı toplam eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2018 yılı eczacı sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %10,1, Üniversite için %2,3 ve Özel için %87,6'dır.

Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)

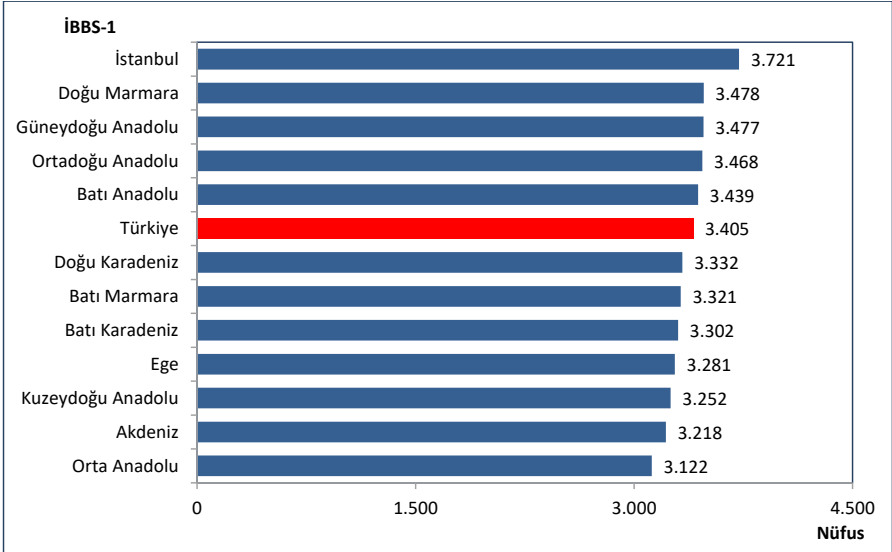
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.6. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2018

	Hastaneler	Aile Hekimliği Birimi	Diğer Kurumlar	Toplam
Uzman Hekim	40.541	1.814	992	43.347
Pratisyen Hekim	10.719	22.268	6.455	39.442
Asistan Hekim	8.770	0	0	8.770
Toplam Hekim	60.030	24.082	7.447	91.559
Toplam Diş Hekimi	4.642	0	6.172	10.814
Eczacı	2.747	0	317	3.064
Hemşire	113.641	7.448	5.802	126.891
Ebe	27.028	13.299	12.168	52.495
Diğer Sağlık Personeli	73.226	1.874	46.106	121.206
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	193.787	17.614	24.754	236.155
Toplam Personel	475.101	64.317	102.766	642.184

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2018

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 10.7. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	44	4.998	31.966	4.804	7.172
2014-2015	83	12.449	65.879	5.177	13.796
2015-2016	85	13.059	71.370	6.896	14.263
2016-2017	85	13.044	75.902	7.651	13.123
2017-2018	94	14.555	82.865	8.530	14.133
2018-2019	96	15.859	89.356	9.395	14.810

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayılarıdır.

Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	14	975	5.256	813	605
2014-2015	40	3.526	14.963	1.567	1.493
2015-2016	43	3.825	17.027	1.710	1.636
2016-2017	46	4.269	18.890	2.128	1.541
2017-2018	50	4.895	21.285	2.584	1.723
2018-2019	63	6.612	24.896	2.980	1.930

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayılarıdır.

Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	11	939	4.120	919	354
2014-2015	24	2.017	9.212	1.227	681
2015-2016	25	2.135	10.108	1.304	726
2016-2017	29	2.319	10.905	1.448	741
2017-2018	31	2.613	11.953	1.545	786
2018-2019	35	3.605	13.943	1.723	862

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayılarıdır.

Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Dış Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Adana	2.330	1.238	747	4.315	755	876	5.041	1.476	5.083
Adıyaman	394	408	91	893	173	193	1.340	557	1.440
Afyonkarahisar	481	423	153	1.057	175	283	1.576	544	1.864
Ağrı	223	281	2	506	62	127	811	300	754
Amasya	222	216	11	449	91	137	735	324	977
Ankara	9.277	2.507	4.924	16.708	3.230	2.647	15.702	3.286	14.681
Antalya	2.930	1.362	821	5.113	1.258	1.343	5.483	1.850	5.619
Artvin	102	152	1	255	35	63	414	195	524
Aydın	1.137	647	327	2.111	454	503	2.500	1.069	2.362
Balıkesir	1.002	719	82	1.803	356	528	2.798	1.367	2.606
Bilecik	125	145	0	270	56	75	416	179	572
Bingöl	127	188	2	317	58	77	632	278	685
Bitlis	157	242	2	401	65	76	757	249	688
Bolu	363	203	174	740	186	148	1.059	287	963
Burdur	191	204	1	396	78	124	639	345	831
Bursa	2.720	1.457	768	4.945	1.092	1.099	6.338	1.800	5.414
Çanakkale	546	312	163	1.021	179	219	1.375	601	1.374
Çankırı	107	130	1	238	51	72	419	166	683
Çorum	378	348	42	768	127	208	1.397	478	1.334
Denizli	1.031	535	362	1.928	388	500	2.548	1.040	2.599
Diyarbakır	1.228	953	472	2.653	406	438	3.684	1.030	3.037
Edirne	538	258	390	1.186	176	189	1.365	398	1.131
Elazığ	586	376	13	975	200	209	1.795	577	1.488
Erzincan	217	157	44	418	66	81	531	212	656
Erzurum	696	518	372	1.586	281	248	2.426	611	1.900
Eskişehir	1.031	457	419	1.907	380	401	2.874	759	2.462
Gaziantep	1.587	959	361	2.907	507	681	4.188	1.169	3.225
Giresun	346	314	18	678	99	197	1.191	490	1.415
Gümüşhane	88	98	0	186	38	43	331	123	401
Hakkari	148	125	0	273	41	49	428	178	501
Hatay	1.195	894	200	2.289	443	622	3.134	973	2.973
Isparta	547	275	260	1.082	267	214	1.607	539	1.400
Mersin	1.565	941	327	2.833	566	796	3.968	1.695	3.813
İstanbul	20.203	6.734	6.115	33.052	7.539	5.999	34.502	6.116	27.392
İzmir	6.256	2.323	2.468	11.047	2.226	2.015	10.093	2.715	8.853
Kars	193	179	39	411	50	67	569	288	585
Kastamonu	215	282	4	501	91	145	840	267	1.045
Kayseri	1.273	743	705	2.721	533	633	3.429	1.044	3.478
Kırklareli	279	222	1	502	125	155	727	332	793
Kırşehir	195	158	10	363	50	100	487	256	746
Kocaeli	1.779	898	332	3.009	626	561	4.083	1.190	3.845

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.10. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2018 - Devamı

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Konya	2.017	1.234	1.007	4.258	763	952	5.414	1.412	5.086
Kütahya	363	394	6	763	153	208	1.442	468	1.433
Malatya	838	505	365	1.708	301	305	2.225	914	2.163
Manisa	1.308	795	277	2.380	359	591	3.262	1.214	2.842
Kahramanmaraş	764	640	215	1.619	238	364	2.726	812	2.549
Mardin	415	503	3	921	157	235	1.376	537	1.432
Muğla	940	607	105	1.652	400	500	1.928	892	2.200
Muş	165	220	2	387	52	76	689	262	626
Neveşehir	176	195	0	371	75	120	552	241	809
Niğde	220	223	0	443	75	124	727	335	905
Ordu	568	480	24	1.072	248	298	1.804	703	1.830
Rize	322	222	157	701	140	133	993	254	898
Sakarya	780	541	239	1.560	297	350	1.863	638	1.761
Samsun	1.439	766	532	2.737	511	539	3.811	1.106	3.715
Siirt	168	210	1	379	50	89	708	186	626
Sinop	141	153	0	294	60	89	551	193	681
Sivas	559	400	248	1.207	245	235	1.941	607	1.786
Tekirdağ	798	489	130	1.417	344	348	1.871	587	1.783
Tokat	422	362	149	933	208	217	1.650	555	1.654
Trabzon	852	488	431	1.771	350	358	2.835	681	2.605
Tunceli	59	87	1	147	32	23	207	148	350
Şanlıurfa	1.017	1.070	168	2.255	326	578	3.071	1.040	2.527
Uşak	286	222	0	508	130	139	921	498	860
Van	618	546	245	1.409	197	227	2.410	702	2.011
Yozgat	282	325	41	648	84	149	1.083	427	1.117
Zonguldak	505	322	209	1.036	210	229	1.709	470	1.289
Aksaray	272	238	0	510	90	176	778	294	963
Bayburt	50	62	0	112	17	20	203	78	263
Karaman	171	156	0	327	65	107	596	228	632
Kırıkkale	284	164	192	640	134	109	605	249	1.034
Batman	370	348	0	718	97	163	1.195	371	1.182
Şırnak	213	237	5	455	83	104	661	232	624
Bartın	119	128	1	248	48	84	425	168	409
Ardahan	59	75	0	134	25	24	223	110	304
İğdır	90	112	3	205	35	57	368	140	332
Yalova	241	145	2	388	91	100	538	177	643
Karabük	236	156	31	423	68	98	671	238	701
Kilis	121	156	0	277	37	53	419	150	462
Osmaniye	330	317	1	648	142	205	1.041	448	1.381
Düzce	308	179	167	654	99	115	775	233	749
Türkiye	82.894	44.053	26.181	153.128	30.615	32.032	190.499	56.351	177.409

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 10 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2018 yılı öncesi personel verileri “Aktif Çalışan Veritabanı”ndan elde edilmiş olup 2018 yılı itibarı ile veri toplama metodu değiştirilerek “Sağlık Personeli Takip Sistemi” (SPTS) veritabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan 2018 yılı personel verilerine Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri dahil değildir. Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri Tablo 10.4’te yer almaktadır.
- ☑ 2002 yılı SSK personel sayıları Sağlık Bakanlığı personel sayılarına dahil edildi.
- ☑ 2012 yılı öncesi personel sayılarına Milli Savunma Bakanlığı’na bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım tablo ve grafiklere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **Sahip ve Mesul Müdür Eczacı:** Eczane ruhsatnamesine sahip ve bu eczaneyi işletme hakkını haiz eczacıyı ifade eder.
- ☑ **İkinci Eczacı:** Serbest eczanelerde, eczanenin sahip ve mesul müdürü olan eczacının yanında reçete sayısı ve/veya ciro gibi kriterlere göre çalıştırılması zorunlu olan veya isteğe bağlı olarak bu kriterlere tabi olmaksızın da çalışabilecek eczacıyı ifade eder.
- ☑ **Yardımcı Eczacı:** 2013 ve daha sonraki yıllarda eczacılık fakültesinde okumaya hak kazanıp mezun olduktan sonra serbest eczane açmak veya serbest eczanelerde mesul müdür olarak çalışmak için en az bir yıl müddetle hizmet sözleşmesine bağlı olarak mesul müdür eczacı ile birlikte serbest eczanelerde veya hastane eczanelerinde çalışan eczacıyı ifade eder.
- ☑ “Diğer Sağlık Personeli” sayısına aşağıdaki branşlarda çalışan personeller dahil edildi; Ameliyat Teknisyeni, Anestezi Teknisyeni, Biyolog, Çevre Sağlığı Teknisyeni, Çocuk Gelişimcisi, Diş Protez Teknisyeni, Diş Teknisyeni, Diyetisyen, Fizik Tedavi Teknisyeni, Fizikoterapist, Fizyoterapist, İlk ve Acil Yardım Teknisyeni, İlk ve Acil Yardım Teknikeri, Kalp Akciğer Pompa Çalışma Teknisyeni, Laboratuvar Teknikeri, Laboratuvar Teknisyeni, Odyolog, Odyometri Teknikeri, Odyometri Teknisyeni, Ortopedi Teknisyeni, Patolojik Anatomi Teknisyeni, Perfüzyonik Pompa Teknisyeni, Protez Teknisyeni, Psikolog, Röntgen Teknisyeni, Sağlık Fizikçisi, Sağlık Savaş Memuru, Sağlık Teknikeri, Sağlık Teknisyeni, Sitopatoloji, Sosyal Çalışmacı, Tıbbi Sekreter, Tıbbi Teknolog, Toplum Sağlığı Teknisyeni.
- ☑ Sağlık Bakanlığı’nın personel sayıları dağılımında belirtilen “Diğer Kurumlar”; 112 Acil Yardım İstasyonları, Verem Savaşı Dispanserleri, Kanseri Erken Teşhis ve Tarama Eğitim Merkezleri, Halk Sağlığı Laboratuvarları, ÇEKÜS Birimi, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri personelini kapsar.
- ☑ Tıp fakültesi istatistiklerinin verildiği tabloda Atatürk, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Tıp Fakültelerinin hem İngilizce hem de Türkçe eğitim veren bölümleri olup bunlar ayrıca sayılmadı. Başka bölümlerden gelen öğretim üyeleri sayıya dahil edilmedi.
- ☑ Fakültelerdeki öğretim üyesi sayısına profesör, doçent, yardımcı doçent sayıları dahildir.

11.Bölüm

Sağlık
Ekonomisi ve
Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Cari Sağlık Harcaması	Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Yatırım Harcaması	Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	359.359	18.331	5,1	443	0,1	18.774	5,2
	Milyon ABD \$	236.336	12.056		291		12.347	
	Milyon SGP ABD \$	607.794	31.004		749		31.753	
2005	Milyon ₺	673.703	33.292	4,9	2.067	0,3	35.359	5,2
	Milyon ABD \$	499.877	24.702		1.534		26.236	
	Milyon SGP ABD \$	807.227	39.890		2.477		42.367	
2006	Milyon ₺	789.228	40.949	5,2	3.120	0,4	44.069	5,6
	Milyon ABD \$	547.834	28.424		2.166		30.590	
	Milyon SGP ABD \$	936.569	48.593		3.703		52.296	
2007	Milyon ₺	880.461	46.495	5,3	4.409	0,5	50.904	5,8
	Milyon ABD \$	677.439	35.774		3.392		39.167	
	Milyon SGP ABD \$	1.033.243	54.563		5.174		59.738	
2008	Milyon ₺	994.783	52.320	5,3	5.420	0,5	57.740	5,8
	Milyon ABD \$	776.640	40.847		4.231		45.078	
	Milyon SGP ABD \$	1.130.486	59.457		6.159		65.617	
2009	Milyon ₺	999.192	55.294	5,5	2.616	0,3	57.911	5,8
	Milyon ABD \$	646.895	35.799		1.694		37.492	
	Milyon SGP ABD \$	1.104.759	61.136		2.893		64.029	
2010	Milyon ₺	1.160.014	58.623	5,1	3.054	0,3	61.678	5,3
	Milyon ABD \$	772.367	39.033		2.034		41.067	
	Milyon SGP ABD \$	1.260.360	63.694		3.319		67.013	
2011	Milyon ₺	1.394.477	65.372	4,7	3.236	0,2	68.607	4,9
	Milyon ABD \$	831.691	38.989		1.930		40.919	
	Milyon SGP ABD \$	1.443.295	67.660		3.349		71.009	
2012	Milyon ₺	1.569.672	70.288	4,5	3.901	0,2	74.189	4,7
	Milyon ABD \$	871.123	39.008		2.165		41.173	
	Milyon SGP ABD \$	1.539.112	68.919		3.825		72.744	
2013	Milyon ₺	1.809.713	79.702	4,4	4.688	0,3	84.390	4,7
	Milyon ABD \$	950.351	41.855		2.462		44.317	
	Milyon SGP ABD \$	1.690.856	74.467		4.380		78.848	
2014	Milyon ₺	2.044.466	88.878	4,3	5.871	0,3	94.750	4,6
	Milyon ABD \$	934.855	40.641		2.685		43.325	
	Milyon SGP ABD \$	1.851.026	80.469		5.316		85.785	
2015	Milyon ₺	2.338.647	96.786	4,1	7.782	0,3	104.568	4,5
	Milyon ABD \$	861.879	35.669		2.868		38.537	
	Milyon SGP ABD \$	2.012.361	83.282		6.696		89.978	
2016	Milyon ₺	2.608.526	112.540	4,3	7.216	0,3	119.756	4,6
	Milyon ABD \$	862.744	37.222		2.387		39.608	
	Milyon SGP ABD \$	2.087.370	90.056		5.774		95.830	
2017	Milyon ₺	3.110.650	130.981	4,2	9.666	0,3	140.647	4,5
	Milyon ABD \$	852.618	35.901		2.650		38.551	
	Milyon SGP ABD \$	2.264.002	95.331		7.035		102.366	
2018	Milyon ₺	3.724.388	154.998	4,2	10.236	0,3	165.234	4,4
	Milyon ABD \$	789.043	32.838		2.169		35.006	
	Milyon SGP ABD \$	2.310.621	96.161		6.350		102.512	

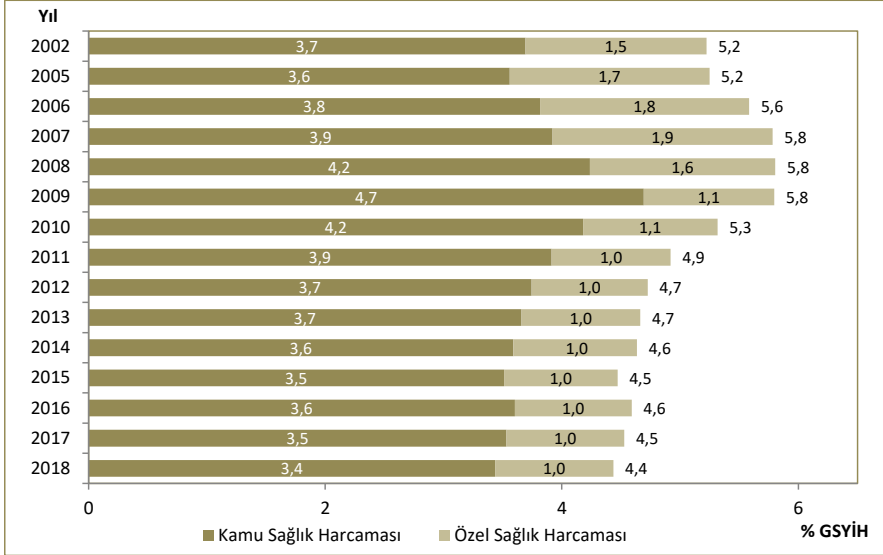
Kaynak: TÜİK

Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	Kamu Cari Sağlık Harcaması	Kamu Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Kamu Yatırım Harcaması	Kamu Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Kamu Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Kamu Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	12.827		443		13.270	
	Milyon ABD \$	8.436	3,6	291	0,1	8.727	3,7
	Milyon SGP ABD \$	21.695		749		22.444	
2005	Milyon ₺	22.554		1.433		23.987	
	Milyon ABD \$	16.735	3,3	1.063	0,2	17.798	3,6
	Milyon SGP ABD \$	27.024		1.717		28.741	
2006	Milyon ₺	28.194		1.922		30.116	
	Milyon ABD \$	19.571	3,6	1.334	0,2	20.905	3,8
	Milyon SGP ABD \$	33.458		2.281		35.738	
2007	Milyon ₺	31.981		2.549		34.530	
	Milyon ABD \$	24.607	3,6	1.961	0,3	26.568	3,9
	Milyon SGP ABD \$	37.531		2.991		40.522	
2008	Milyon ₺	38.033		4.126		42.159	
	Milyon ABD \$	29.693	3,8	3.221	0,4	32.914	4,2
	Milyon SGP ABD \$	43.221		4.689		47.910	
2009	Milyon ₺	44.511		2.379		46.890	
	Milyon ABD \$	28.817	4,5	1.540	0,2	30.357	4,7
	Milyon SGP ABD \$	49.214		2.630		51.844	
2010	Milyon ₺	45.726		2.756		48.482	
	Milyon ABD \$	30.445	3,9	1.835	0,2	32.280	4,2
	Milyon SGP ABD \$	49.681		2.994		52.675	
2011	Milyon ₺	51.728		2.852		54.580	
	Milyon ABD \$	30.851	3,7	1.701	0,2	32.552	3,9
	Milyon SGP ABD \$	53.539		2.952		56.490	
2012	Milyon ₺	55.648		3.137		58.785	
	Milyon ABD \$	30.883	3,5	1.741	0,2	32.624	3,7
	Milyon SGP ABD \$	54.564		3.076		57.640	
2013	Milyon ₺	62.447		3.781		66.228	
	Milyon ABD \$	32.793	3,5	1.986	0,2	34.779	3,7
	Milyon SGP ABD \$	58.345		3.533		61.878	
2014	Milyon ₺	68.974		4.407		73.382	
	Milyon ABD \$	31.539	3,4	2.015	0,2	33.555	3,6
	Milyon SGP ABD \$	62.448		3.990		66.438	
2015	Milyon ₺	75.622		6.499		82.121	
	Milyon ABD \$	27.870	3,2	2.395	0,3	30.265	3,5
	Milyon SGP ABD \$	65.072		5.592		70.664	
2016	Milyon ₺	88.279		5.733		94.012	
	Milyon ABD \$	29.197	3,4	1.896	0,2	31.093	3,6
	Milyon SGP ABD \$	70.642		4.588		75.229	
2017	Milyon ₺	101.786		7.958		109.744	
	Milyon ABD \$	27.899	3,3	2.181	0,3	30.080	3,5
	Milyon SGP ABD \$	74.082		5.792		79.874	
2018	Milyon ₺	119.941		8.080		128.021	
	Milyon ABD \$	25.411	3,2	1.712	0,2	27.122	3,4
	Milyon SGP ABD \$	74.412		5.013		79.425	

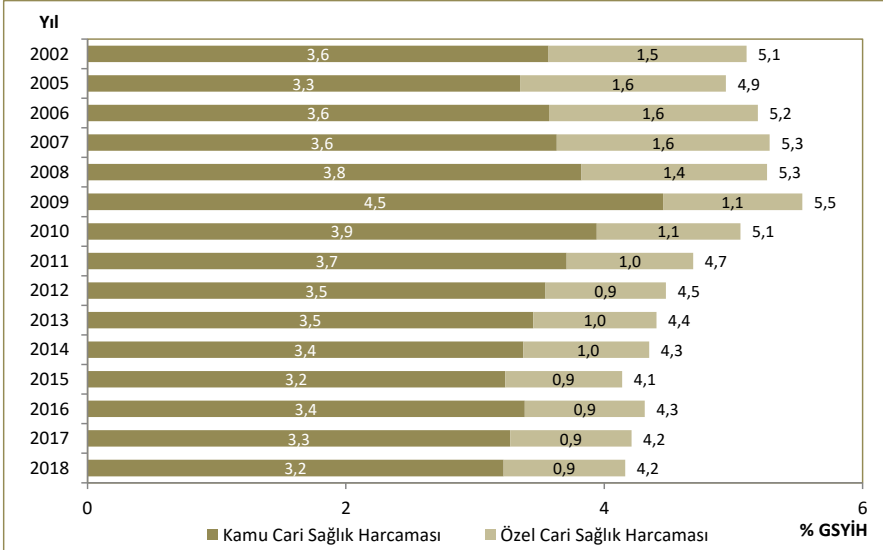
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

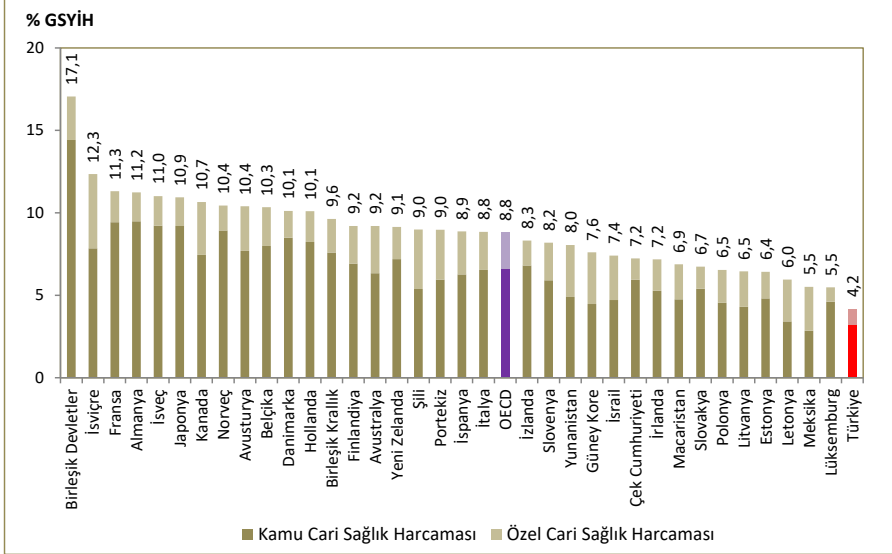
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

Kaynak: TÜİK

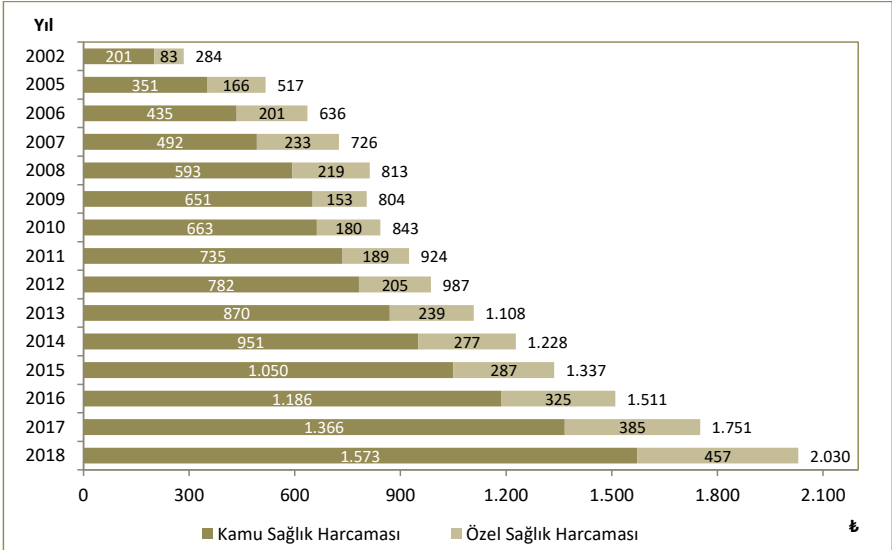
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

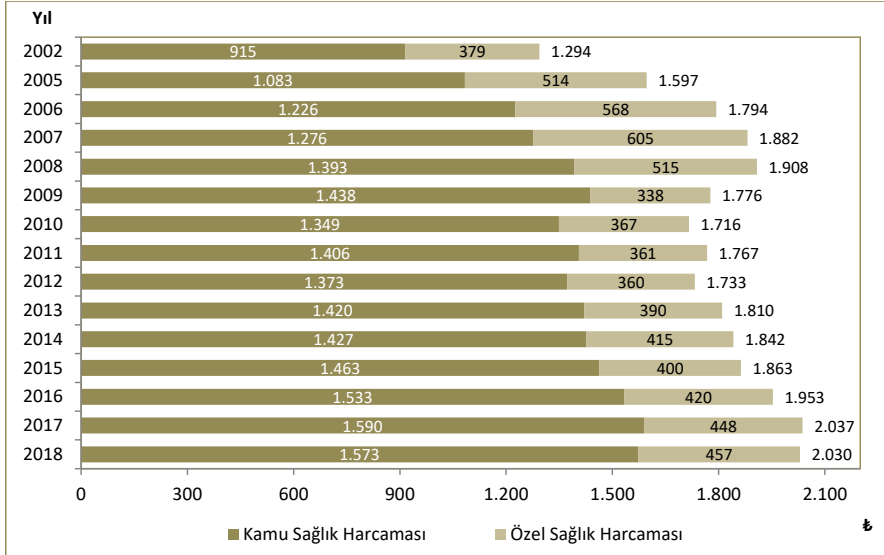
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülke verileri 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

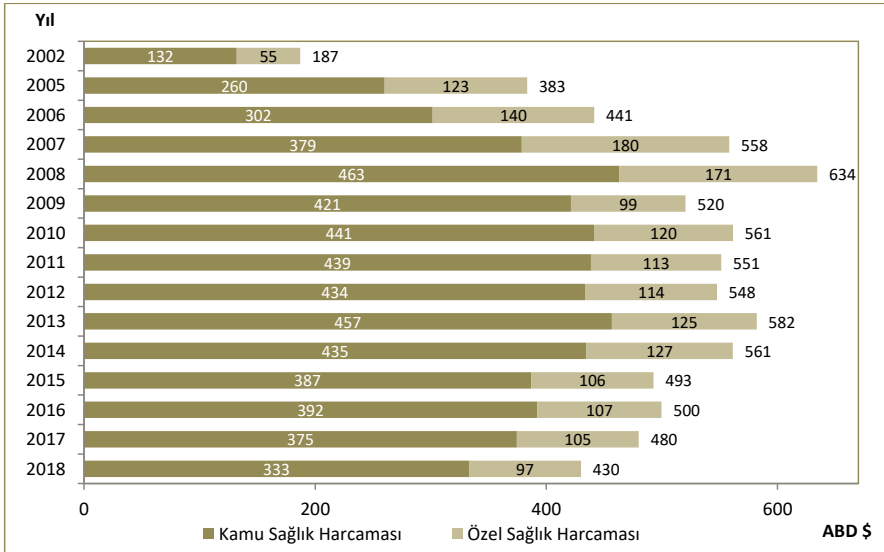
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.5. 2018 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺

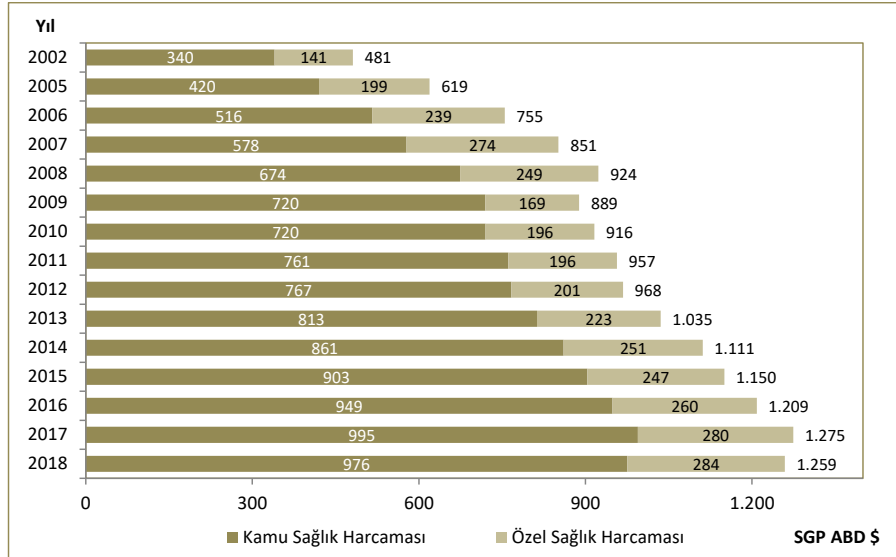
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$

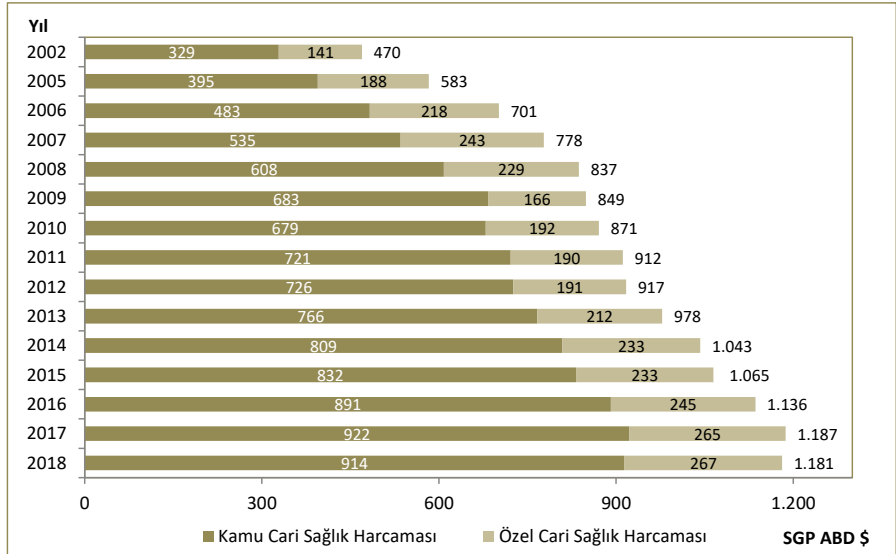
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

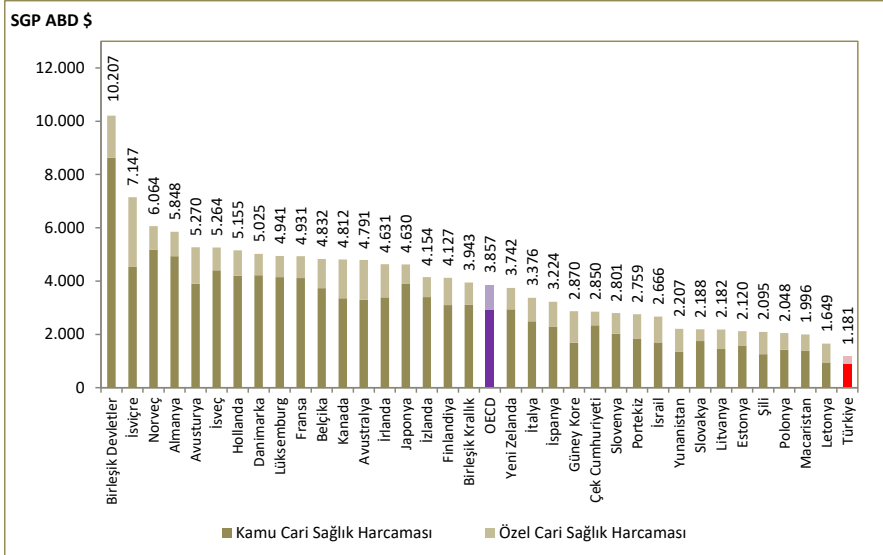
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

Kaynak: TÜİK

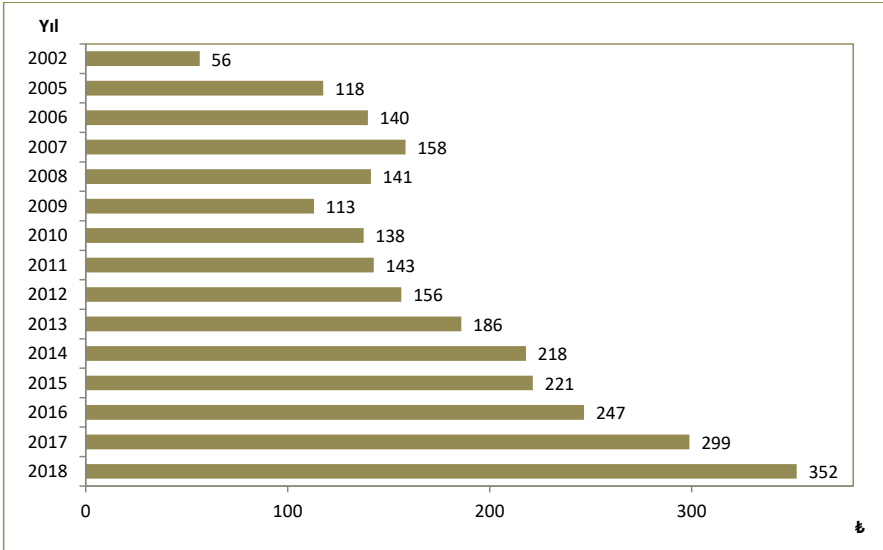
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

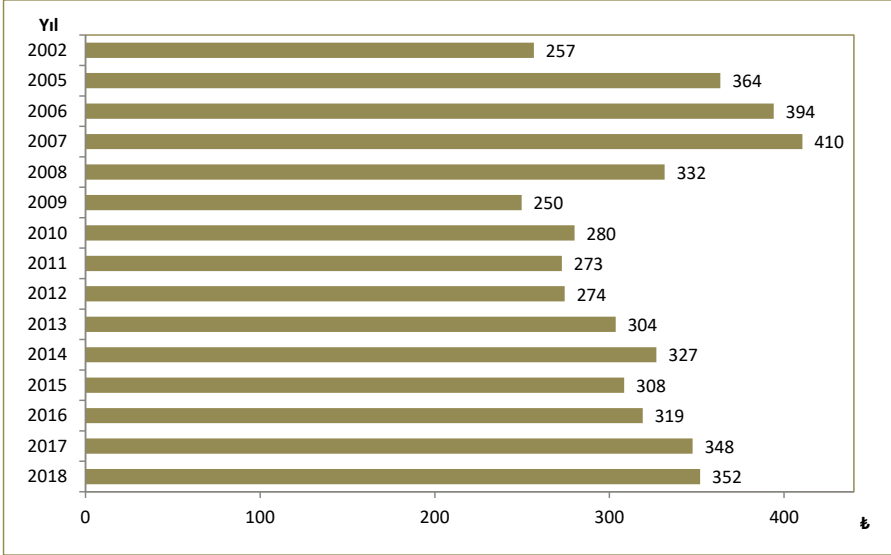
Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

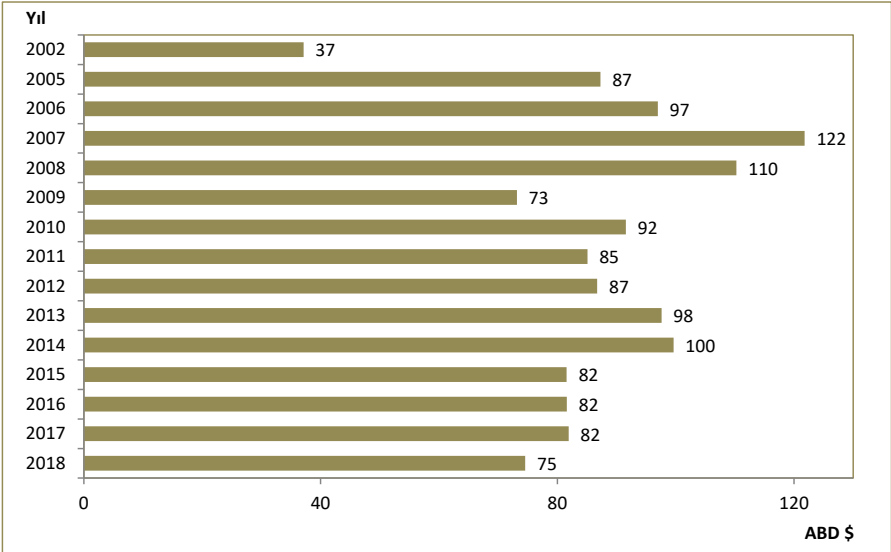
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.11. 2018 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺

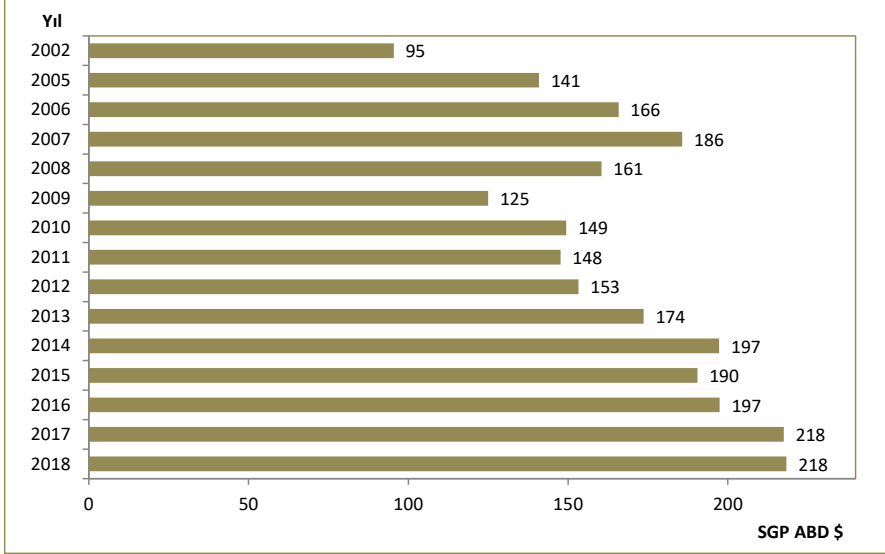
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$

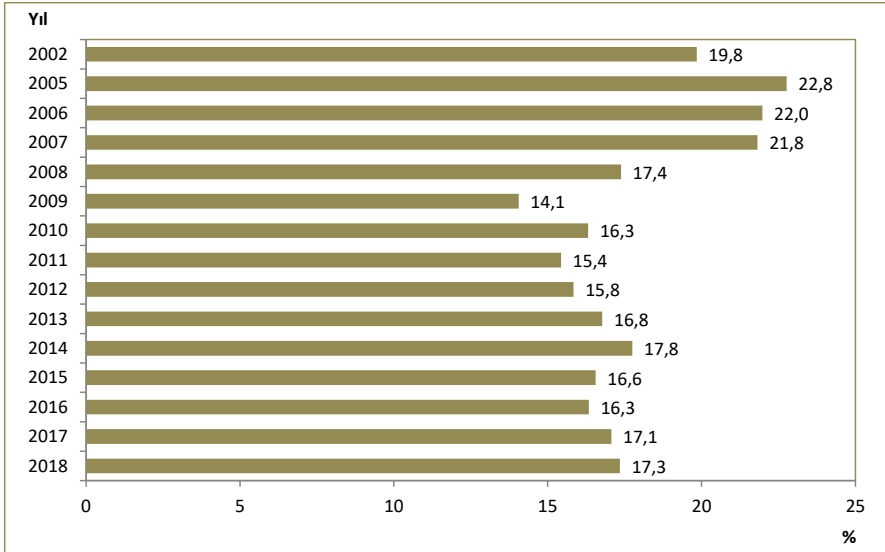
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

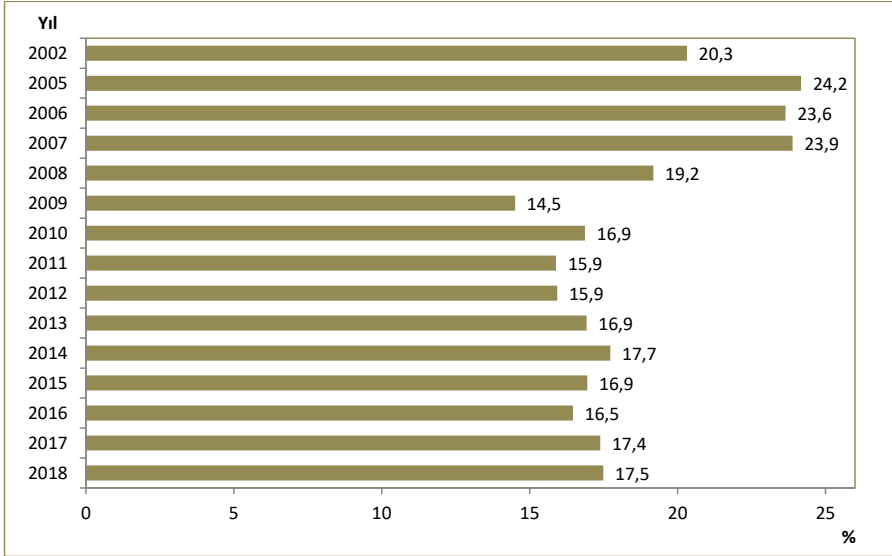
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

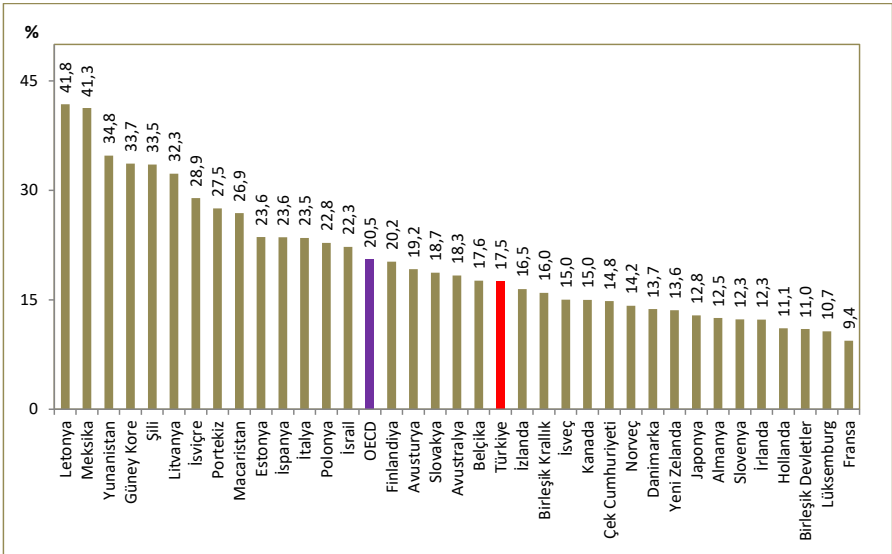
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK

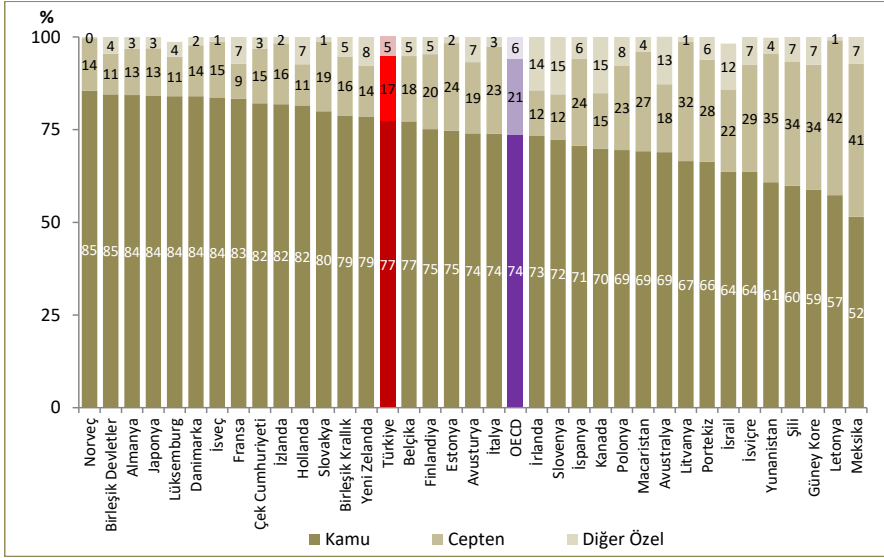
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

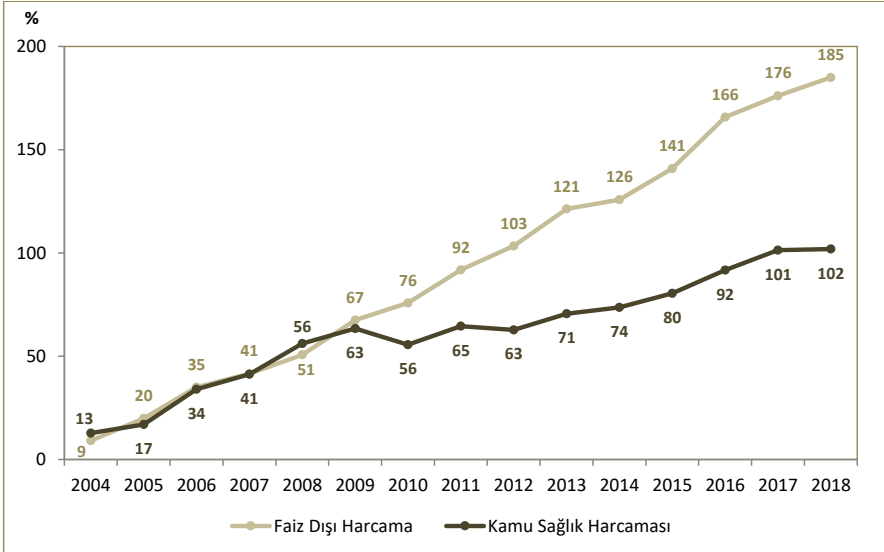
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2017 yılına veya en yakın yıla aittir. %100'e tamamlanmayan ülkelerdeki farkın nedeni yerleşik olmayan finansman türlerinin bulunmasıdır.

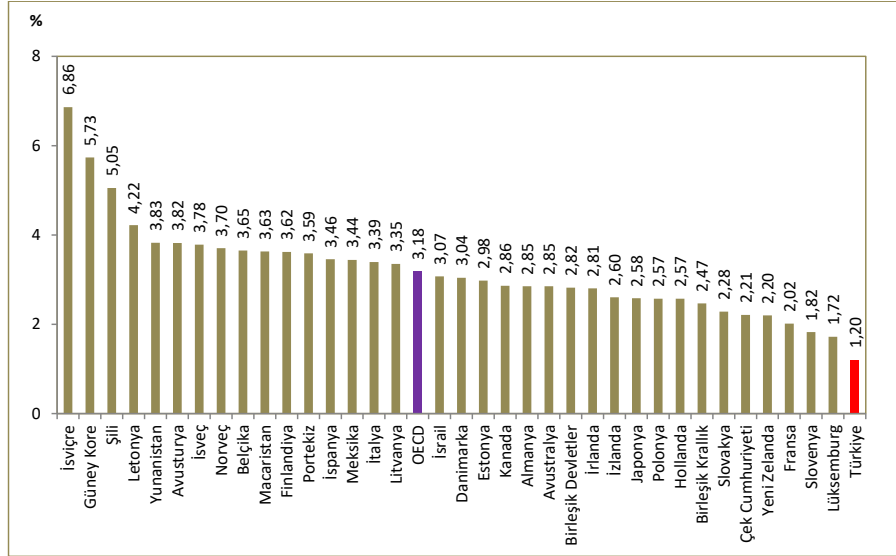
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)

Kaynak: Kamu Sağlık Harcamaları; 2003-2018 TÜİK, Faiz Dışı Harcamalar; Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Not: 2003 yılı baz alınarak artış oranları hesaplanmıştır.

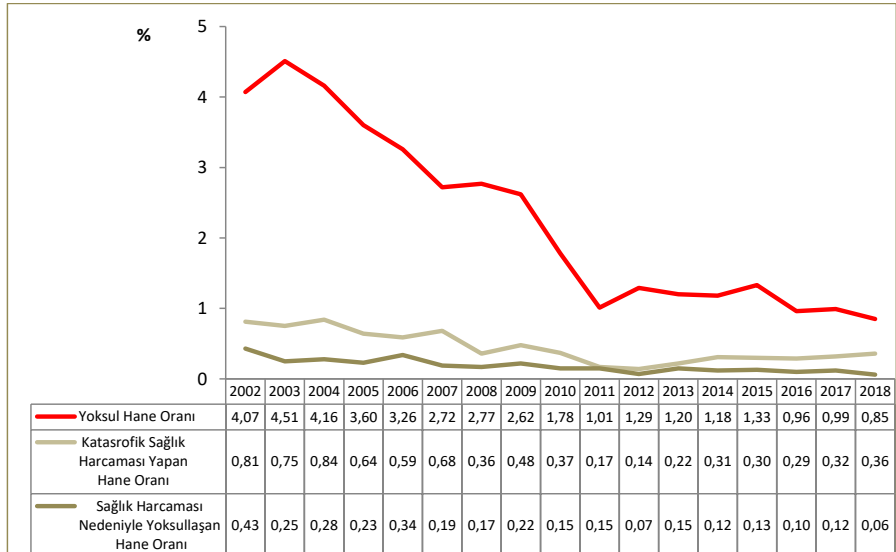
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Cari Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, 2017

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2019

Not: Türkiye verisi 2018 yılına aittir. Ülkelere ait veriler 2017 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması

Bölüm 11 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Sağlık harcamaları ile ilgili tablo ve grafikler OECD'nin Sağlık Hesapları Sistemi'ne göre TÜİK tarafından hesaplandı.
- ☑ Harcama rakamları reel rakamlara dönüştürülürken TÜİK tarafından açıklanan 12 aylık ortalamalara göre TÜFE değişim oranları kullanıldı.
- ☑ **Toplam Sağlık Harcaması:** Sağlığı geliştirme veya koruma amacını benimseyen tüm koruma, geliştirme, bakım, beslenme ve acil programlar için yapılan harcamalar "Sağlık Harcaması" olarak kabul edilir. Toplam sağlık harcaması, cari sağlık harcaması ile yatırım harcamasının toplamını ifade eder.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam Sağlık Harcamasının içerisinde yer alan Yatırım Harcamasının çıkartılması ile elde edilir.
- ☑ **Katastrofik Sağlık Harcaması:** Haneler tarafından yapılan sağlık harcamasının ödeme kapasitesine olan oranının %40 ve daha büyük olması durumunu ifade eder.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve grafiklere ait toplam, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve grafiklerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Yıl	Yıl Ortası Nüfus (Bin)	ABD \$	SGP ABD \$	TÜFE
2002	66.003	1,521	0,591	4,550
2003	66.795	1,492	0,737	3,631
2004	67.599	1,432	0,793	3,344
2005	68.435	1,348	0,835	3,091
2006	69.295	1,441	0,843	2,820
2007	70.158	1,300	0,852	2,593
2008	71.052	1,281	0,880	2,348
2009	72.039	1,545	0,904	2,210
2010	73.142	1,502	0,920	2,035
2011	74.224	1,677	0,966	1,912
2012	75.176	1,802	1,020	1,756
2013	76.148	1,904	1,070	1,633
2014	77.182	2,187	1,105	1,500
2015	78.218	2,713	1,162	1,393
2016	79.278	3,024	1,250	1,293
2017	80.313	3,648	1,374	1,163
2018	81.407	4,720	1,612	1

Kaynak: TÜİK

